

MARCIN DZIEDZIC

AUSTRIACKIE (NIEMIECKIE)
TOWARZYSTWO KARKONOSKIE
1880-1945

AUSTRIACKIE (NIEMIECKIE)
TOWARZYSTWO
KARKONOSKIE
1880–1945

Marcin Dziedzic

AUSTRIACKIE (NIEMIECKIE)
TOWARZYSTWO
KARKONOSKIE
1880–1945

Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej
im. Angelusa Silesiusa

Wałbrzych 2009

Recenzenci:
prof. dr hab. Marek Czapliński
prof. dr hab. Krzysztof R. Mazurski

Redakcja językowa:
Edward Rutkowski

Skład komputerowy, korekta:
Joanna Rogowska

Projekt okładki:
Bogdan Krupiński

Fotografie:
Marcin Dziedzic

© Copyright by Marcin Dziedzic, 2009

ISBN 978-83-88425-14-1

Wyd. I, format B5, ark. wyd. 6,25; ark. druk. 11,25

Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Angelusa Silesiusa,
ul. Zamkowa 4, 58-300 Wałbrzych, tel. 074 641 92 26
e-mail: wydawnictwo@pwsz.com.pl

Druk i oprawa:
Remigraf Sp.z o.o., ul. Ratuszowa 11, 03-450 Warszawa,
www.remigraf.pl, biuro@remigraf

WSTĘP

13 VI 1880 r. powstała we Vrchlabí sekcja karkonoska Towarzystwa Górskiego dla Czech (Section Riesengebirge des Gebirgsvereins für Böhmen), która w 1884 przekształciła się w niezależne Austriackie Towarzystwo Karkonoskie (Oesterreichischer Riesengebirgsverein, w skrócie OeRGV), które w okresie międzywojennym nosiło nazwę Niemieckie Towarzystwo Karkonoskie (Deutscher Riesengebirgsverein, w skrócie DRGV). Było to pierwsze towarzystwo górskie działające tylko w Sudetach.

W pracy przedstawiono dzieje organizacji ze Vrchlabí. Terenem jej działania była południowa część Karkonoszy oraz Podgórze Karkonoskie leżące w granicach Austro-Węgier, a następnie Czechosłowacji i w końcu III Rzeszy. Organizacja ograniczała swoją działalność do obszarów zamieszkałych w większości przez ludność niemiecką.

Podstawą źródłową pracy są organy prasowe towarzystwa: „Das Riesengebirge in Wort und Bild” (1881–1898), „Cirkular”, a następnie „Mitteilungen” (1887–1912) oraz „Jahrbuch des Oesterreichischen Riesengebirgsvereines” (1912–1940), który w okresie międzywojennym ukazywał się jako „Jahrbuch des Riesengebirgs-Vereines (Sitz Hohenelbe)”. Wykorzystałem także wzmianki w piśmie „Wanderer im Riesengebirge”, pełniącym w latach 1899–1912 funkcję organu prasowego OeRGV, oraz w miesięczniku „Deutsches Bergland”, który w okresie międzywojennym był organem prasowym Związku Niemieckich Towarzystw Górskich i Wędrownych w Republice Czechosłowackiej (Hauptverband deutscher Gebirgs- und Wandervereine in der Tschechoslowakischen Republik, w skrócie HDGW). Zrezygnowałem z kwerendy w prasie lokalnej i, z jednym wyjątkiem, w czasopiśmie ziomkowskich. Są one dostępne w archiwum w Trutnowie, które jest czynne jedynie w poniedziałki i środy. W tej sytuacji przejrzanie kilkudziesięciu roczników okazało się niemożliwe z przyczyn organizacyjno-finansowych.

W archiwum Krkonošského muzea v Vrchlabí zachowała się część archiwaliów towarzystwa¹. Wśród nich znajduje się chyba jedyny zachowany komplet wzmiankowanych wyżej „Mitteilungen”. Licznie reprezentowane są także statuty. Są to materiały, których nie udało

¹ Archiv Krkonošského muzea v Vrchlabí, A4 Rakouský (Německý) krkonošský spolek, kartony 5, 14–15.

się odnaleźć w zbiorach bibliotecznych. Kilka niewielkich zespołów archiwalnych znajduje się w archiwum w Trutnowie. Nie są one opracowane i są udostępniane jedynie częściowo².

Pierwsze prace na temat dziejów towarzystwa napisane przez jego działaczy, były opublikowane zazwyczaj z okazji przypadających jubileuszy³. Są one bogate w informacje, ale nie zawierają wiadomości, których nie można znaleźć w organach prasowych towarzystwa. Historię organizacji przedstawiają tylko od dobrej strony.

Pośród powojennych publikacji największe znaczenie ma artykuł Františka Jirásko poświęcony dziejom towarzystwa⁴ oparty na jego niewydanej pracy dyplomowej⁵. Ten sam autor opublikował także artykuł poświęcony założycielowi towarzystwa, Eduardowi Petrákowi i jego bratu⁶. Interesujące informacje na temat kartografii Karkonoszy, w tym map wydawanych przez OeRGV, przynoszą prace Michała Woźniaka⁷.

Ważne są także opracowania dziejów innych sudeckich towarzystw górskich dostarczające informacji o ich współpracy i wiadomości mogących być podstawą do porównań⁸.

² SOKA Trutnov, Rakouský Krkonošský spolek Janské Lázně, tamże, Rakouský Krkonošský spolek–místní odbočka Vrchlabí, tamże, Krkonošský spolek Maršov I, tamże, Německé studentské tábory Vrchlabí.

³ 1880–1905. *Jubiläums-Festschrift des Österreichischen Riesengebirgsvereins*, Hohenelebe 1905; K. W. Fischer, *Die Entwicklung und die Tätigkeit des deutschen Riesengebirgsvereines (Sitz Hohenelebe)*, [w:] K. Schneider, *Das Riesengebirge und sein Vorland. Ein Heimatbuch*, Wien 1924, s. 90–100; G. Rotter, *Die deutschen Studenten- und Schülerherbergen*, [w:] K. Schneider, *Das Riesengebirge und sein Vorland*, s. 103–104; K. Schneider, *Das Riesengebirgsmuseum in Hohenelebe*, [w:] K. Schneider, *Das Riesengebirge und sein Vorland*, s. 104–108; G. Brath, *Geschichte des Deutschen Riesengebirgsvereines (Sitz Hohenelebe)*, „Jahrbuch DRGV” 1930, s. 7–27; K. W. Fischer, *Die Kulturarbeit des Deutschen Riesengebirgsvereines (Sitz Hohenelebe)*, „Jahrbuch DRG” 1930, s. 28–48.

⁴ F. Jirásko, *Krkonošský spolek a jeho význam pro poznání regionu*, „Z Českého ráje a Podkrkonoší”, 1997, s. 87–108.

⁵ Idem, *Činnost Riesengebirgsvereinu a projevy německého buržoazního nacionalismu v Krkonoších*, Hradec Králové 1978 (maszynopis pracy dyplomowej w katedrze historii Pedagogicznej fakulty w Hradcu Královym).

⁶ Idem, *Josef a Eduard Petrákové. Dvojportrét podkrkonošských učitelů*, „Z Českého ráje a Podkrkonoší”, 1999, s. 65–92.

⁷ M. Woźniak M., *Kartografia turystyczna Karkonoszy w okresie międzywojennym (1918–1939)*, „Rocznik Jeleniogórski” 2004, s. 139–160; idem, *Kartografia turystyczna Karkonoszy w okresie 1800–1918*, cz. 1, „Rocznik Jeleniogórski” 2007, s. 117–141; idem, *Przedwojenne mapy turystyczne jako źródło informacji o historii turystyki w Sudetach (na przykładzie map Karkonoszy)*, [w:] *Turystyka w Sudetach. Materiały z ogólnopolskiej konferencji zorganizowanej przez Instytut Turystyki Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu*, red. S. Toczek-Werner, Wałbrzych 2007, s. 165–174; idem, *Spezial-Karte des Riesengebirges*, „Sudety”, 2007 nr 1, s. 24; idem, *Straubes Offizielle farbige Wegekarte von Riesen- und Isergebirge (von Marklissa bis Adersbach)*, „Sudety”, 2007 nr 7, s. 24; idem, *Ewolucja mapy turystyczne z obszaru Sudetów na tle miejscowej turystyki*, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka”, 2008, nr 2, s. 205–220.

⁸ E. Szczepański, *Towarzystwo Karkonoskie (1880–1945)*, „Śląski Labirynt Krajoznawczy”, t. I, Wrocław 1989, s. 75–86; T. Przerwa, *Odkryli dla nas piękno gór. Trzy sudeckie organizacje górskie 1881–1945: Verband der Gebirgsvereine an der Eule, Waldenburger Gebirgsverband, Zobtengebirgsverein*, Toruń 2003; M. Dziedzic, *Niemieckie Towarzystwo Gór Orlickich*, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka”, 2005, nr 1, s. 23–34; idem, *Morawsko-Śląskie Sudeckie Towarzystwo Górskie 1881–1945*, Wrocław 2006; idem, *Rozwój organizacyjny Niemieckiego Towarzystwa Górskiego Ještědu i Gór Izerskich*, [w:] *Turystyka w Sudetach. Materiały z ...*, s. 141–155; idem, *Niemieckie Towarzystwo Górskie Jablonca i okolic*, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka”, 2008, nr 1, s. 95–107.

ROZDZIAŁ I

ROZWÓJ ORGANIZACYJNY

W październiku 1879 r. nauczyciel z Labskiej Eduard Petrák zaprosił właściciela bielarni Josefa Czerwenego, Franza Schreiera, Rudolfa Suske, fabrykanta Franza Thallmayera, kupca Heinricha Thera seniora i burmistrza Friedricha Wonkę na naradę do restauracji Christine Boßner we Vrchlabí. Tam poinformował zebranych, że w Pradze powstaje Towarzystwo Górskie dla Czech (Gebirgsverein für Böhmen), którego organizacja jest wzorowana na Niemieckim i Austriackim Towarzystwie Alpejskim (Deutscher und Österreichischer Alpenverein). Następnie przedstawił im zalety tej organizacji i zaproponował, by wszyscy obecni stworzyli komitet organizacyjny sekcji Towarzystwa Górskiego dla Czech. Jego propozycja została przyjęta i 16 II 1880 r. w nr. 7 „Trautenauer Wochenblatt” ukazał się artykuł nauczyciela Johanna Böhma, który zachęcał do utworzenia towarzystwa górskiego. Po kilku naradach członkowie komitetu organizacyjnego opublikowali na początku kwietnia 1880 r. w „Trautenauer Wochenblatt”, „Trautenauer Zeitung” i „Reichenberger Zeitung” apel, wzywający do założenia sekcji Towarzystwa Górskiego dla Czech. Jej celem miało być szerzenie wiedzy o Karkonoszach oraz troska o rozwój i ułatwienie ruchu turystycznego. Zadania te planowano osiągnąć poprzez budowę dróg i innych obiektów w górach, stawianie drogowskazów, reklamę regionu, uregulowanie usług przewodników, tworzenie punktów informacyjnych, organizowanie zebrań i wykładów, stworzenie kolekcji książek, map i innych przedmiotów oraz działalność wydawniczą. Siedzibą sekcji było Vrchlabí, a składka wynosiła 2 fl lub 4 mk. Na posiedzeniu komitetu założycielskiego w dniu 11 IV 1880 r. postanowiono wydrukować ten apel w formie ulotki wraz z bardziej szczegółowymi wyjaśnieniami celów sekcji. Pod nową wersją widnieją podpisy 16 osób z różnych miejscowości austriackich Karkonoszy. Organizatorzy pragnęli bowiem pozyskiwać członków nie tylko we Vrchlabí. Na kolejnym posiedzeniu komitetu opracowano projekt statutu, który został zatwierdzony przez władze państwowe 10 V 1880 r. Zebranie założycielskie odbyło się 13 VI 1880 r. we Vrchlabí. Uczestniczyło w nim 40 osób, w tym licznie przybyli przedstawiciele mieszkań-

ców doliny Úpy, którzy myśleli o założeniu sekcji Trutnov–Maršov. Po dyskusji skłoniono ich jednak do porzucenia tego pomysłu i wstąpienia do grupy terenowej we Vrchlabí, której nazwę planowano zmienić na sekcję karkonoską. Zmiana nie była na razie możliwa, gdyż wymagała korekty statutu. Zebranie podjęło decyzję o powstaniu sekcji Vrchlabí i wybrało jej zarząd w składzie: prezes – Franz Thallmayer, wiceprezes – fabrykant Prosper Piette z Maršova I, sekretarze – Eduard Petrák i fabrykant Ignaz Etrich z Trutnova, skarbnik – fabrykant Anton Rotter z Hořejší Vrchlabí, kustosz – chemik Viktor Cypers von Landrecy z Podhůří, członkowie – właściciel ziemski Karl baron von Bergenthal z Fořtu, dyrektor szkoły Wilhelm Pohl z Rokytnic i Friedrich Wonka z Vrchlabí⁹.

Zebrani przyjęli statut, zmieniając przy okazji nazwę sekcji ze Vrchlabí na karkonoską. Cele organizacji i metody ich osiągnięcia określono tak samo jak w apelu. Siedzibą organizacji było miasto Vrchlabí (§ 1–2). Członkiem mogła zostać każda osoba zainteresowana Karkonoszami. O przyjęciu miał decydować zarząd. Osobom zasłużonym dla organizacji walne zebranie na wniosek zarządu mogło nadać godność członka honorowego. Każdy zrzeszony miał prawo uczestniczyć w walnym zebraniu, posiadał czynne i bierne prawo wyborcze. Jego obowiązkiem było opłacenie 1 fl składki na rzecz towarzystwa i co najmniej 1 fl na rzecz sekcji. Rok organizacyjny rozpoczynał się 1 stycznia (§ 3). Sekcją kierował 15-osobowy zarząd wybierany w tajnym głosowaniu przez walne zebranie na dwuletnią kadencję. Członkowie zarządu ze swojego grona wyłaniali prezesa, jego zastępcę, 2 sekretarzy, skarbnika i kustosa zbiorów organizacji. W posiedzeniu zarządu musiało brać udział co najmniej 5 jego członków. Prezes lub jego zastępca reprezentowali sekcję na zewnątrz. Korespondencję organizacyjną musiał podpisać prezes lub jego zastępca i jeden z sekretarzy (§ 4). Walne zebranie obradowało raz do roku, najpóźniej w maju. Musiało wziąć w nim udział co najmniej 25 członków. Podczas obrad zarząd i rewidenci finansowi składali sprawozdania. Walne zebranie miało prawo uchwalać budżet, wybierać zarząd i decydować w sprawie złożonych wniosków, dostarczonych pisemnie do zarządu na 14 dni przed obradami (§ 5). Zarząd według swojego uznania mógł zwoływać zebrania miesięczne, na których także istniała możliwość podejmowania decyzji. Kquorum wynosiło wówczas 10 członków. Mogli brać w nich udział także goście (§ 6). Prawo zmiany statutu przysługiwało walnemu zebraniu większością $\frac{2}{3}$ głosów (§ 7). Językiem urzędowym był niemiecki (§ 8). Konflikty rozstrzygał sąd honorowy (§ 9). Wystąpienie z organizacji należało zadeklarować pisemnie prezesowi najpóźniej we wrześniu. Osoby zalegające ze składkami ponad rok przestawały być członkami (§ 10). Walne zebranie mogło podjąć decyzję o rozwiązaniu organizacji. Wymagana była większość $\frac{2}{3}$ głosów. W razie podjęcia takiej uchwały decydowano także o losach majątku organizacji (§ 11). Omówiony statut został zatwierdzony przez władze państwowe 10 VII 1880 r. Dwa tygodnie później, 25 VII 1880 r., zarząd zwołał nadzwyczajne walne zebranie, aby ponownie ukonstytuować sekcję. Organizatorzy źle wybrali termin. Tego samego dnia w Skalnych Miastach odsłaniano tablicę upamiętniającą pobyt Goethego, a w dolinie górnej Úpy rozpoczęły się uroczystości ku czci cesarza. Z tego powodu nie udało się zebrać quorum i ograniczono się do narady w wąskim gronie¹⁰.

W dniu pierwszego walnego zgromadzenia sekcja liczyła 100 członków, w czasie nieudanego nadzwyczajnego walnego zebrania już 242, a podczas kolejnego walnego zebrania 6 I 1882 r. 427. Liczby zatem rosły (zob. tabela 1), ale nie tak szybko jak tego oczekiwały władze organizacji. Szczególnie blado wypadało porównanie z Towarzystwem Karkonoskim (Riesengebirgsverein, w skrócie RGV), które na początku 1882 r. liczyło 1 500 osób. Wszelkie

⁹ RWB 1881, nr 1, okładka, s. 20–28; 1880–1905. *Jubiläums-Festschrift des Österreichischen Riesengebirgsvereins*, Hohenelbe 1905, s. 5–6.

¹⁰ RWB 1881, nr 1, s. 21–22; *Statuten des Zweig-Vereins Riesengebirge*, Hohenelbe 1880.

porównania z jeleniogorską organizacją będą zresztą zawsze przyczyną frustracji działaczy ze Vrchlabí¹¹.

Tabela 1

Liczba członków sekcji karkonoskiej Towarzystwa Górskiego dla Czech w latach 1882–1884

Liczba członków w latach		
1882	1883	1884
427	643	524

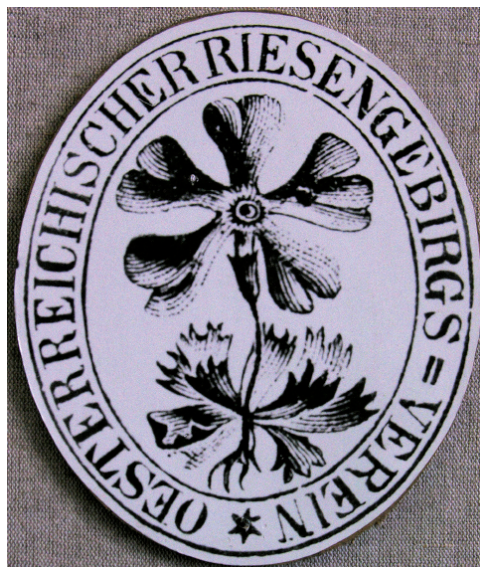
Źródła: RWB 1882, nr 3, s. 35; 1883, nr 3–4, s. 72; 1884, nr 1–2, s. 33.

Kontakty pomiędzy sekcją a centralą Towarzystwa Górskiego dla Czech były bardzo luźne. Zarząd grupy terenowej nie krył w sprawozdaniu dla walnego zebrania obradującego 6 I 1882 r. swojej irytacji, gdyż dowiedział się z prasy o budowie przez centralę wieży widokowej na Klinovcu w Rudawach. Inwestycja powstawała przecież także za pieniądze wpłacane przez członków z Karkonoszy. Działacze z Vrchlabí postanowili przypomnieć o swoim istnieniu, wysyłając do Pragi egzemplarz wydanej przez sekcję mapy, „Das Riesengebirge in Wort und Bild” i wniosek o dotację, ale nie doczekali się odpowiedzi¹².

Rok później, na walnym zebraniu 17 VI 1883 r., padł wniosek o tworzenie sekcji, co miało ułatwić pozyskiwanie nowych członków. Zgromadzeni nie podjęli decyzji, przekazując sprawę do rozpatrzenia zarządowi. Przyjęcie takiej uchwały oznaczało bowiem rozstanie z centralą

w Pradze. Kontakty sekcji z Towarzystwem Górskim dla Czech nie uległy poprawie i 12 VI 1884 r. zarząd grupy terenowej postanowił zgłosić walnemu zebraniu wniosek o powołanie samodzielnej organizacji na wzór RGV. Walne zebranie 29 VI 1884 r. uchwaliło powołanie Austriackiego Towarzystwa Karkonoskiego (Oesterreichischer Riesengebirgsverein, w skrócie OeRGV) i przyjęło jego statut. W dniu 10 VII 1884 r. powstała pierwsza sekcja Maršov I i II. Statut został zatwierdzony przez ministerstwo spraw wewnętrznych 6 VII 1884 r., a 28 IX 1884 r. we Vrchlabí obradowało zebranie założycielskie OeRGV¹³.

W nowym statucie nie zmienił się cel organizacji (§ 1). Środki zmierzające do jego osiągnięcia rozszerzono o organizowanie wycieczek, zapewnienie komfortowych miejsc noclegowych dla turystów, tworzenie punktów informacyjnych, zapewnienie

Herb OeRGV

¹¹ RWB 1881, nr 1, s. 22; 1882, nr 3, s. 35.

¹² RWB 1882, nr 3, s. 36.

¹³ RWB 1883, nr 3–4, s. 74; 1884, nr 1–2, s. 32–34, nr 3–4, okładka, s. 70.

członkom zniżek kolejowych, organizowanie spotkań członkowskich i wykładów, prowadzenie badań naukowych, ochronę zabytków sztuki i pomników przyrody. Planowano także stworzenie funduszu rezerwowego i wspieranie przedsięwzięć zbieżnych z celami organizacji (§ 2). Towarzystwo składało się z sekcji, które z wiedzą zarządu można było tworzyć w każdej miejscowości na terenie Austrii. Każda grupa terenowa musiała liczyć co najmniej 10 członków. Granice terenów sekcji określał ZG (§ 3–4). Każdy członek towarzystwa miał prawo uczestniczyć w walnym zebraniu i otrzymywał za darmo egzemplarz organizacyjnego pisma. Do końca roku kalendarzowego był zobowiązany zapłacić 2 fl składki. Rok organizacyjny zaczynał się 1 lipca (§ 6–7). Sekcja miała prawo zatrzymać dla siebie 0,50 fl z każdej składki, otrzymywać egzemplarz organizacyjnego pisma i zgłaszać ZG wnioski o dotacje. Była zobowiązana do nadsyłania sprawozdań z działalności, rozliczeń finansowych, informacji o liczbie członków oraz nadzorowania prac ZG na jej terenie. W razie niewywiązania się ze zobowiązań finansowych ZG zawieszal wysyłkę organizacyjnego pisma (§ 7–10). Walne zebranie na wniosek ZG mogło nadawać godność członka honorowego. Osoby takie nie płaciły składek i miały prawo otrzymywać za darmo publikacje towarzystwa (§ 11). Siedzibą organizacji było Vrchlabí. Pracami organizacji kierował ZG wybierany przez walne zebranie na 3-letnią kadencję. W skład ZG wchodził prezes, jego zastępca, sekretarz i jego zastępca, skarbnik, kustosz zbiorów, redaktor organu prasowego oraz prezosi sekcji lub ich zastępcy. Towarzystwo na zewnątrz reprezentował prezes i jego podpis był niezbędny na wszelkich dokumentach. Kquorum na posiedzeniu ZG wynosiło 5 osób. Walne zebranie obradowało zawsze na początku roku organizacyjnego. Każda sekcja dysponowała 2 głosami na pierwszych 10 członków i 1 głosem na każde kolejne 10 zrzeszonych osób. Jeden delegat mógł dysponować maksymalnie 5 głosami. W walnym zebraniu mógł wziąć udział każdy członek z głosem doradczym. Zebranie było ważne jeśli wzięli w nim udział przedstawiciele $\frac{1}{3}$ sekcji. W wypadku niespełnienia tego warunku zwoływano kolejne zgromadzenie za 4 tygodnie, na którym kworum nie obowiązywało. W razie potrzeby ZG mógł zwołać nadzwyczajne walne zebranie. Musiał to także uczynić w ciągu 4 tygodni na wniosek $\frac{1}{3}$ sekcji. Do kompetencji tego zgromadzenia należało przyjmowanie sprawozdania z działalności zarządu, sprawozdania finansowego, uchwalanie budżetu i decyzje w sprawie zgłoszonych wniosków (§ 12–28). Wnioski o zmianę statutu przedstawiał walnemu zebraniu ZG. Prawo takie miało także zgromadzenie co najmniej 50 członków, ale ich propozycję musiał najpierw zaopiniować ZG. Zmiana statutu następowała większością $\frac{2}{3}$ głosów (§ 29). Konflikty wewnątrz organizacji rozstrzygał sąd honorowy. Wniosek o rozwiązanie towarzystwa musiał być poparty przez co najmniej połowę członków. W ciągu 4 tygodni po jego zgłoszeniu ZG musiał zwołać walne zebranie. Decyzja o rozwiązaniu musiała zapaść większością $\frac{3}{4}$ głosów. W razie podjęcia takiej decyzji walne decydowało o losie majątku organizacji (§ 30–31)¹⁴.

Opracowano również statut sekcji, który był uproszczoną wersją statutu towarzystwa. Grupą terenową kierował zarząd, składający się z prezesa, wiceprezesa, sekretarza, jego zastępcy, skarbnika oraz członków (1 osoba na każdych 10 zrzeszonych). Kworum na posiedzeniu zarządu wynosiło 3 osoby, w tym prezes lub jego zastępca (§ 4). Walne zebranie sekcji musiało być zwołane najpóźniej w czerwcu. Nie obowiązywało na nim żadne kworum (§ 5). Zmiany statutu mogło dokonać walne zebranie sekcji większością $\frac{2}{3}$ głosów. W przypadku podjęcia takiej decyzji musiała ona być zatwierdzona przez ZG (§ 6). Rozwiązanie grupy terenowej mogło nastąpić na walnym zebraniu większością $\frac{3}{4}$ głosów. W tym wypadku kworum wynosiło 50% członków sekcji. Majątek rozwiązanej grupy terenowej przechodził na rzecz towarzystwa¹⁵.

¹⁴ RWB 1884, nr 3–4, s. 70–72.

¹⁵ RWB 1884, nr 3–4, s. 72–73.

W 1884 r. oprócz sekcji Maršov I i II powstała również grupa terenowa Velká Úpa. Podczas urzędowej rejestracji natrafiły one na trudności. Pierwotna wersja statutu nie zawierała postanowienia o sposobie podejmowania decyzji na walnym zebraniu. ZG musiał zmienić ten punkt. Problemem okazały się sprawy finansowe. W ministerstwie spraw wewnętrznych należało złożyć podanie o rejestrację i 11 załączników: zgodę ZG na założenie sekcji, po 5 egzemplarzy statutu towarzystwa i sekcji. Łączny koszt wynosił 2,50 fl (podanie 0,50 fl, 1 egzemplarz statutu sekcji 0,50 fl, cztery pozostałe po 0,15 fl, 5 egzemplarzy statutu towarzystwa po 0,15 fl i zgoda ZG 0,15 fl). Z tych powodów ukonstytuowanie się sekcji nastąpiło dopiero w 1885 r. Wówczas powstały grupy terenowe Maršov I i II, Velká Úpa (w dwóch pierwszych wypadkach doszło do formalnego zatwierdzenia), Vrchlabí, Trutnov, Lánov, Dolní Dvůr, Hostinné, Fořt – Čistá, Wiedeń, Praga, Harrachov – Nový Svět, Labská, Vítkovice, Rokytnice, Černý Důl, Horní Staré Město – Kalná Voda, Svoboda nad Úpou, Janské Lázně, Mladé Buky, Maršov IV, Broumov, Vlčice i Špindlerův Mlýn. Ponadto 8 osób nie należało do żadnej sekcji¹⁶.

W 1886 r. powstały kolejne grupy terenowe: Žacléř, Malá Úpa i Pilníkov. W 1887 r. utworzono grupy terenowe Liberec i Rudník, w 1888 r. Poříčí i Slaný, a w 1890 r. Chvaleč – Petřikovice. Usamodzielnienie się i szybkie tworzenie sekcji przyniosło zamierzone rezultaty. Liczba członków wzrosła z 524 w 1884 r. do 1 411 w 1888 r.¹⁷

Wkrótce po powstaniu OeRGV pojawiły się propozycje zmiany statutu. Na wniosek sekcji Praga przyjęto w 1885 r. poprawkę stanowiącą, że językiem urzędowym jest niemiecki. Ewentualny wniosek o zmianę tego punktu był równoznaczny z wnioskiem o rozwiązanie organizacji (§ 33). Odrzucono natomiast propozycję, by członkami mogli być tylko Niemcy. W tym samym roku sekcja Wiedeń wniosowała, by rok organizacyjny zaczynał się 1 stycznia. ZG doprowadził do odrzucenia propozycji, argumentując, że latem ze względu na większe zainteresowanie łatwiej zwołać walne zebranie i ściągać składki. Wniosek został ponowiony w 1886 r. i także został odrzucony. Jednak w 1889 r. walne zebranie bez oporu ze strony zarządu przesunęło początek roku organizacyjnego na 1 stycznia (§ 6). Stało się tak zapewne dlatego, że poprzedni termin odczuwano jako sztuczny, a ponadto, jak argumentowała sekcja Velká Úpa, tylko pod koniec roku kalendarzowego może ona przeprowadzić swoje walne zebranie, bo latem z powodu ruchu turystycznego nie ma na to czasu. Zmieniając statut w 1889 r., zobowiązano członków do opłacenia składki do końca marca (§ 7, punkt 2). Walne zebranie powinno być zwołane w pierwszym półroczu (§ 23). Wprowadzono jeszcze jedną nowość. Powstała grupa członków założycieli. Były to osoby, które zapłaciły na rzecz organizacji co najmniej 50 fl składki. Podobnie jak członkowie honorowi, również założyciele byli zwolnieni z płacenia rocznej składki (§ 11–12). Rok wcześniej, w 1888 r., walne zebranie odrzuciło wniosek sekcji Mladé Buky, by kadencję ZG skrócić do roku¹⁸.

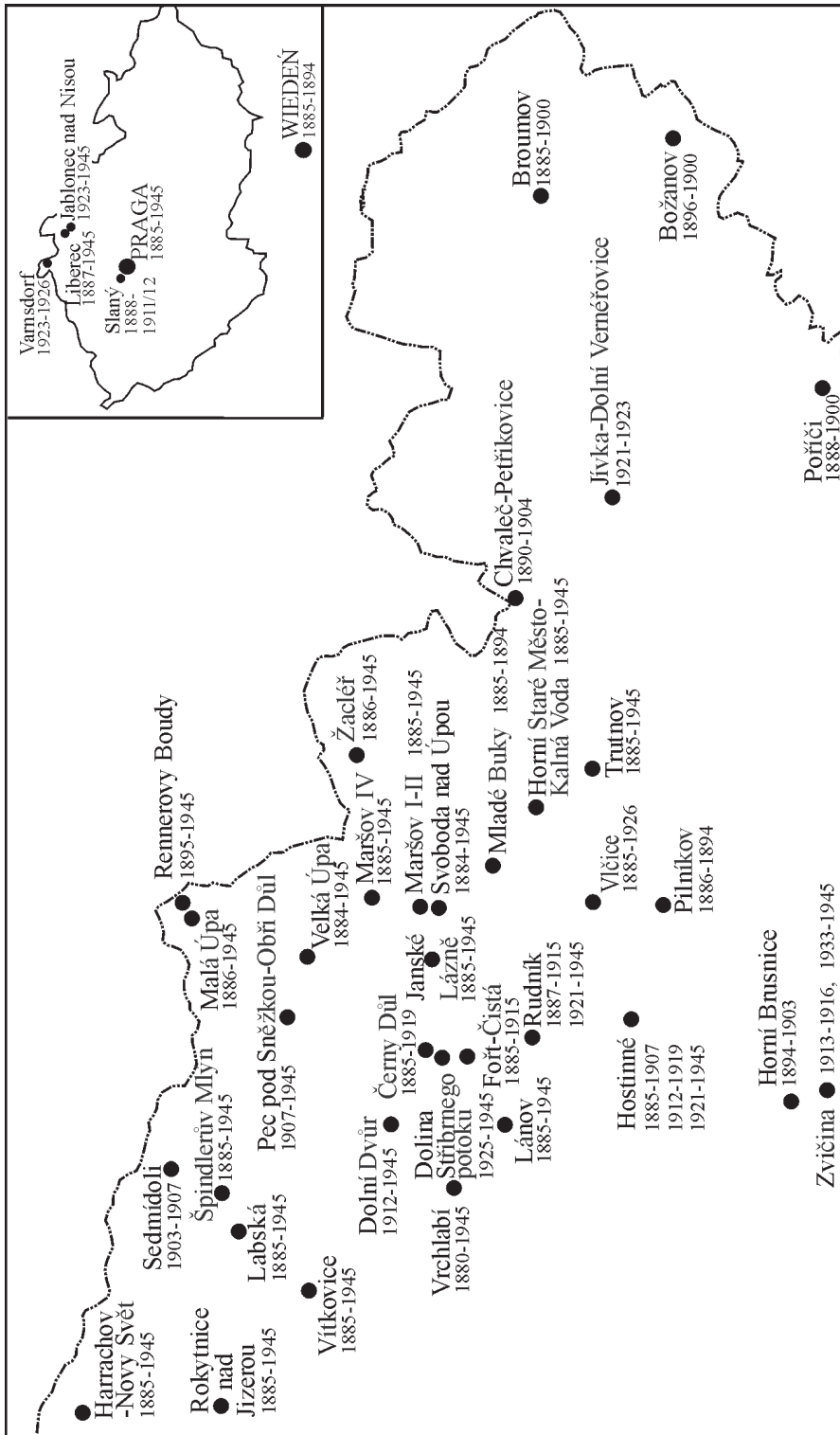
W 1889 r. uchwalono również wzorcowy statut dla sekcji. Był on uproszczoną wersją statutu towarzystwa¹⁹. Członkiem sekcji mógł zostać każdy człowiek zainteresowany Karkonoszami. Był zobowiązany do płacenia składki. Jeśli chciał wystąpić z organizacji,

¹⁶ RWB 1884, nr 3–4, s. 70; 1885, nr 3–4, s. 95–98, 100–103.

¹⁷ RWB 1886, nr 1, s. 24, nr 2, s. 56, nr 3, s. 83–84, 89; 1887, nr 2, s. 58, nr 3, s. 90–91; 1888, nr 3, s. 94–95, nr 4, s. 12.

¹⁸ RWB 1885, nr 3–4, s. 96, 99; 1886, nr 1, s. 25, nr 2, s. 51, nr 3, s. 85; 1888, nr 2, s. 71, nr 3, s. 96; 1889, nr 3, s. 110; *Statuten des Oesterreichischen Riesengebirgs-Vereines*, Hohenelbe 1890, s. 3–12. Statut został zatwierdzony przez ministerstwo spraw wewnętrznych 16 III 1890 r., a przez starostę powiatowego we Vrchlabí 1 IV 1890 r.

¹⁹ Podobnie postępowało DGV. Zob. M. Dziedzic, *Rozwój organizacyjny Niemieckiego Towarzystwa Górskiego Ještědu i Gór Izerskich*, [w:] *Turystyka w Sudetach. Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej przez Instytut Turystyki Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu*, red. S. Toczek Werner, Wałbrzych 2007, s. 145.

Sekcje Niemieckiego Towarzystwa Karkonoskiego

Legitymacja członkowska z 1894 r.

wzięciom odległym od zainteresowań zwykłego członka. Ze sprawozdań znikają informacje o wycieczkach, spotkaniach i prelekcjach. W końcu, ku niezadowoleniu osób zrzeszonych, zlikwidowano w 1898 r. „Das Riesengebirge in Wort und Bild”, ogłaszając, że pismem organizacyjnym jest „Der Wanderer im Riesengebirge”. W 1903 r. przestano go również dostarczać członkom za darmo. Brak własnego czasopisma powodował rozluźnienie więzi pomiędzy centralą a sekcjami, zwłaszcza tymi mniejszymi i odległymi od Karkonoszy. Luki tej nie były w stanie wypełnić rozsyłane sekcjom „Mitteilungen”, zawierające początkowo sprawozdania z posiedzeń ZG i walnych zebrań, a potem dla oszczędności tylko te ostatnie. Nieuniknione okazały się reformy. W 1909 r. zrezygnowano z utrzymywania części dróg, a w 1912 r. rozpoczęto wydawanie „Jahrbuch des Oesterreichischen Riesengebirgsvereines”²².

musiał o tym poinformować 3 miesiące wcześniej (§ 3). Na czele grupy terenowej stał zarząd, składający się z prezesa, wiceprezesa, sekretarza i jego zastępcy, skarbnika oraz członków, w liczbie 1 na każdych 10 osób zrzeszonych w sekcji. Obrady zarządu były ważne, jeśli uczestniczyło w nich co najmniej 3 jego członków, w tym prezes lub jego zastępca (§ 4). W pierwszej połowie roku odbywało się walne zebranie sekcji. Nie obowiązywało na nim kworum (§ 5). W razie rozwiązania grupy terenowej jej majątek przechodził na rzecz OeRGV (§ 8)²⁰.

Liczba członków OeRGV rosła aż do 1889 r., osiągając wówczas 1 624 osoby²¹. W następnych latach będzie spadać, wahając się aż do I wojny światowej na poziomie 1 300–1 400 osób (zob. tabela nr 2–6). Było to dużo mniej niż liczyło RGV. Główną przyczyną kryzysu była koncentracja towarzystwa na budowie, a później wyłącznie na utrzymaniu dróg górskich. W 1907 r. wydano na ten cel 85% dochodów. Sporo uwagi poświęcano także zbiorom towarzystwa i schroniskom studenckim, czyli przedsię-

²⁰ Statuten des Oesterreichischen Riesengebirgs-Vereines, Hohenelbe 1890, s. 13–18.

²¹ 1880–1905. Jubiläums-Festschrift..., s. 12. W dniu walnego zebrania liczba członków wynosiła 1523.

²² „Mitteilungen” XXXV, LXIII, LV, LXVI.

Tabela 2
Liczba członków OeRGV w latach 1885–1890

Sekcja	Liczba członków w latach									
	1885 walne	1885 koniec roku	1886 walne	1887 walne	1888 walne	1889 walne	1890 walne			
Broumov	49	49	83	66	46	98	93			
Černý Důl	20	19	24	21	24	31	26			
Chvaleč-Petřkovice	—	—	—	—	—	—	20			
Dolní Dvůr	29	28	23	26	24	20	10			
Fort-Čistá	33	31	35	28	15	11	15			
Harrachov-Nový Svět	39	39	53	62	40	51	45			
Horní Staré Město- Kalná Voda	19	15	15	20	20	17	34			
Hostinné	33	41	45	49	39	40	41			
Janské Lázně	39	35	35	52	44	43	46			
Labská	35	33	50	50	38	37	30			
Lánov	34	23	34	34	30	26	22			
Liberec	—	—	—	33	57	52	81			
Malá Úpa	—	—	—	26	27	30	31			
Maršov I-II	122	122	122	105	114	136	140			
Maršov IV	41	41	46	42	37	37	35			
Mladé Buky	22	22	27	33	39	38	35			
Pílníkov	—	—	—	14	23	31	28			
Poříčí	—	—	—	—	—	25	31			
Praga	37	101	110	155	179	157	80			

Rokytnice nad Jizerou	70	70	103	113	92	84	114
Rudník	—	—	—	13	17	14	12
Slaný	—	—	—	—	—	14	15
Špindlerův Mlýn	—	16	27	67	74	81	37
Svoboda nad Úpou	27	27	21	20	20	28	27
Trutnov	108	108	89	94	107	120	131
Velká Úpa	60	60	48	48	36	40	41
Vitkovice	35	47	50	48	38	31	32
Vlčice	10	10	15	16	16	14	12
Vrchlabí	105	105	88	110	123	143	171
Wiedeň	40	53	73	86	63	36	26
Žacléř	—	10	31	30	29	38	28
Zamiejscowi	8	—	—	—	—	—	—
Razem	1 015	1 105	1 247	1 461	1 411	1 523	1 489

Žródla: RWB 1885, nr 3–4, s. 97–98, 101–103; 1886, nr 3, s. 83–84; 1887, nr 3, s. 91; 1888, nr 3, s. 95; 1889, nr 3, s. 108; 1890, nr 1–2, s. 40.

Tabela 3
Liczba członków OeRGV w latach 1891–1896

Sekcja	Liczba członków w latach										
	1891 walne	1892 walne	1892 koniec grudnia			1893 walne	1894 walne	1895 walne	1896 walne		
			zał.	zw.	razem						
Božanov	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35	
Broumov	85	65	—	65	65	80	79	74	79	79	
Černý Důl	27	27	—	27	27	21	—	11	13	13	
Chvaleč-Petřkovice	20	25	—	25	25	26	28	28	28	28	
Dolní Dvůr	10	11	1	11	12	12	11	13	12	12	
Fořt-Čistá	15	13	3	13	16	0	14	14	14	14	
Harrachov-Nový Svět	28	28	—	28	28	31	35	34	38	38	
Horní Brusnice	—	—	—	—	—	—	17	18	19	19	
Horní Staré Město-Kalná Voda	35	34	—	34	34	28	30	26	21	21	
Hostinné	40	40	—	40	40	41	40	37	36	36	
Janské Lázně	56	60	1	52	53	50	55	77	56	56	
Labská	38	37	—	37	37	37	37	39	38	38	
Lánov	24	19	—	19	19	23	25	25	21	21	
Liberec	61	48	—	48	48	40	33	30	26	26	
Malá Úpa	32	24	—	24	24	25	10	19	14	14	
Maršov I-II	106	117	4	100	104	119	110	97	106	106	

Maršov IV	29	30	1	30	31	28	31	25	41
Mladé Buky	23	22	—	22	22	21	—	—	—
Pílníkov	25	22	—	22	22	24	—	—	—
Poříčí	24	14	1	13	14	12	8	16	—
Praga	64	55	—	82	82	48	47	49	63
Rennerovy Boudy	—	—	—	—	—	—	—	17	30
Rokytnice nad Jizerou	130	119	—	71	71	109	96	122	85
Rudník	17	14	—	14	14	14	13	13	13
Slaný	16	16	1	16	17	18	15	15	19
Špindlerův Mlýn	52	40	—	36	36	44	44	37	38
Svoboda nad Úpou	23	22	—	22	22	17	17	18	21
Trutnov	129	155	11	156	167	184	191	215	178
Velká Úpa	39	37	—	37	37	45	32	32	29
Vitkovice	32	24	—	21	21	16	16	17	16
Vlčice	18	36	9	34	43	31	34	25	21
Vrchlabí	172	172	2	172	174	172	168	151	150
Wiedeň	28	15	—	15	15	22	—	—	—
Žacléř	31	33	1	33	34	43	31	30	30
Razem	1 429	1 374	35	1 319	1 354	1 381	1 267	1 324	1 290

Žródla: RWB 1892, nr 1–2, s. 29; nr 3–4, po s. 76; 1893, nr 1–2, s. 29; 1894, nr 1–2, s. 37; 1895, nr 1–2, s. 25; 1896, nr 1–2, s. 33.

Objasnenia do tabel:

zal. – založyciele

zw. – zwyczajni

wsp. – wspierający

Tabela 4
Liczba członków OeRGV w latach 1897–1900

Sekcja	Liczba członków w latach											
	1897 walne			1898 walne			1899 walne			1900 walne		
	zał.	zw.	razem	zał.	zw.	razem	zał.	zw.	razem	zał.	zw.	razem
Božanov	—	12	12	—	11	11	—	7	7	—	—	—
Broumov	4	68	72	4	51	55	5	45	50	—	—	—
Černý Důl	2	11	13	2	13	15	2	12	14	2	12	14
Chvaleč-Petřkovice	—	30	30	—	27	27	—	27	27	—	22	22
Dolní Dvůr	1	12	13	1	11	12	1	10	11	1	10	11
Fořt-Čistá	3	13	16	3	17	20	3	16	19	3	16	19
Harrachov-Nový Svět	—	34	34	—	40	40	—	44	44	—	37	37
Horní Brusnice	—	17	17	—	14	14	—	17	17	—	24	24
Horní Staré Město-Kalná Voda	—	19	19	—	18	18	—	20	20	—	23	23
Hostinné	1	35	36	1	45	46	1	43	44	1	39	40
Janské Lázně	1	80	81	1	104	105	1	122	123	1	127	128
Labská	—	43	43	—	49	49	—	46	46	—	48	48
Lánov	3	18	21	3	17	20	3	17	20	3	17	20
Liberec	—	25	25	—	25	25	—	24	24	—	22	22
Malá Úpa	—	8	8	—	11	11	—	14	14	—	13	13
Maršov I-II	5	102	107	5	103	108	5	93	98	5	97	102
Maršov IV	1	35	36	1	35	36	1	36	37	1	37	38
Poříčí	1	—	—	1	—	1	1	—	1	—	—	—

Praga	1	57	58	1	52	53	1	51	52	1	45	46
Rennerovy Boudy	—	34	34	—	34	34	—	38	38	—	52	52
Rokytnice nad Jizerou	—	91	91	—	118	118	—	116	116	—	125	125
Rudník	—	13	13	—	17	17	—	16	16	—	16	16
Slaný	1	21	22	1	24	25	1	18	19	1	17	18
Špindlertův Mlýn	—	41	41	—	40	40	—	42	42	—	41	41
Svoboda nad Úpou	—	16	16	—	15	15	—	15	15	—	13	13
Trutnov	11	187	198	11	182	193	11	185	196	12	190	202
Velká Úpa	—	26	26	—	34	34	—	35	35	—	37	37
Vitkovice	—	15	15	—	16	16	—	15	15	—	16	16
Vlčice	22	20	42	22	17	39	22	17	39	22	16	38
Vrchlabí	10	149	159	10	145	155	11	178	189	16	122	138
Žacléř	3	35	38	3	32	35	3	39	42	3	43	46
Razem	70	1 267	1 337	70	1 317	1 387	72	1 358	1 430	72	1 277	1 349

Žródla: RWB 1897, nr 1, s. 36; 1898, nr 1, s. 37; „Mittelungen“ nr XXXXVII; XXXXVIII; XXXXIX; LI.

Tabela 5
Liczba członków OeRGV w latach 1901–1905

Sekcja	Liczba członków w latach														
	1901			1902			1903			1904			1905		
	zal.	zw.	razem	zal.	zw.	razem	zal.	zw.	razem	zal.	zw.	razem	zal.	zw.	razem
Černý Důl	2	12	14	2	6	8	2	8	10	2	12	14	2	21	23
Chvaleč-Petřkovice	—	20	20	—	20	20	—	19	19	—	—	—	—	—	—
Dolní Dvůr	1	10	11	1	10	11	1	10	11	1	19	20	1	10	11
Fořt-Čistá	3	16	19	3	17	20	3	17	20	3	17	20	3	17	20
Harrachov-Nový Svět	—	31	31	—	57	57	—	62	62	—	76	76	—	90	90
Horní Brusnice	—	33	33	—	21	21	—	19	19	—	—	—	—	—	—
Horní Staré Město-Kalná Voda	—	21	21	—	21	21	—	19	19	—	17	17	—	56	56
Hostinné	1	34	35	1	31	32	1	26	27	1	58	59	1	63	64
Janské Lázně	1	138	139	1	114	115	1	92	93	1	120	121	1	122	123
Labská	—	45	45	—	45	45	—	42	42	—	42	42	—	44	44
Lánov	3	17	20	3	16	19	3	14	17	3	17	20	3	17	20
Liberec	—	25	25	—	17	17	—	14	14	—	14	14	—	14	14
Malá Úpa	—	14	14	—	17	17	—	17	17	—	15	15	—	21	21
Maršov I-II	5	100	105	5	92	97	5	87	92	5	70	75	5	69	74
Maršov IV	1	36	37	1	44	45	1	42	43	1	42	43	1	42	43
Praga	1	45	46	1	45	46	1	38	39	1	36	37	1	32	33

Remerovy Boudy	—	49	49	—	47	47	—	46	46	—	46	46	—	49	49
Rokytnice nad Jizerou	—	117	117	—	92	92	—	137	124	—	124	124	—	96	96
Rudník	—	16	16	—	16	16	—	16	16	—	16	16	—	16	16
Sedmidolí	—	—	—	—	—	—	—	17	11	—	11	11	—	12	12
Slaný	1	23	24	1	21	22	1	19	13	1	12	13	1	11	12
Špindlerův Mlýn	—	30	30	—	37	37	—	44	44	—	44	44	—	45	45
Svoboda nad Úpou	—	10	10	—	17	17	—	14	18	—	18	18	—	19	19
Trutnov	12	206	218	12	201	213	12	191	250	12	238	250	12	239	251
Velká Úpa	—	37	37	—	31	31	—	31	28	—	28	28	—	32	32
Vitkovice	—	16	16	—	36	36	—	36	32	—	32	32	—	30	30
Vlčice	22	18	40	22	18	40	22	21	42	22	20	42	23	19	42
Vrchlabí	16	122	138	16	122	138	16	117	194	16	194	210	16	185	201
Žacléř	3	40	43	3	44	47	3	55	56	3	53	56	3	53	56
Razem	72	1 281	1 353	72	1 255	1 327	72	1 270	1 463	72	1 391	1 463	73	1 424	1 497

Žródla: „Mittelungen“ nr LIII; LVII; LIX; LX; LXII; LXIII; LXIV; LXVI; LXVII.

Tabela 6
Liczba członków OeRGV w latach 1906–1910

Sekcja	Liczba członków w latach														
	1906			1907			1908			1909			1910		
	zał.	zw.	razem	zał.	zw.	razem	zał.	zw.	razem	zał.	zw.	razem	zał.	zw.	razem
Černý Důl	2	19	21	2	19	21	2	13	15	2	10	12	2	12	14
Dolní Dvůr	1	—	1	1	—	1	1	4	5	1	—	1	1	—	1
Fořčistá	3	16	19	3	17	20	3	17	20	3	16	19	3	16	19
Harrachov-Nový Svět	—	90	90	—	86	86	—	100	100	—	100	100	—	90	90
Horní Staré Město-Kalná Voda	—	50	50	—	40	40	—	35	35	—	27	27	—	20	20
Hostinné	1	52	53	1	—	1	1	—	1	1	—	1	1	—	1
Janské Lázně	1	91	92	1	90	91	1	84	85	1	50	51	1	58	59
Labská	—	43	43	—	43	43	—	46	46	—	47	47	—	46	46
Lánov	3	17	20	3	17	20	3	14	17	3	13	16	3	13	16
Liberec	—	13	13	—	16	16	—	18	18	—	17	17	—	17	17
Malá Úpa	—	17	17	—	26	26	—	17	17	—	15	15	—	10	10
Maršov I-II	5	60	65	5	54	59	5	54	59	5	68	73	5	74	79
Maršov IV	1	40	41	1	40	41	1	39	40	1	37	38	1	38	39
Pec pod Sněžkou-Obří Důl	—	—	—	—	42	42	—	46	46	—	45	45	—	50	50
Praga	1	34	35	1	30	31	1	28	29	1	26	27	1	22	23

Rennerovy Boudy	—	47	47	—	55	55	—	49	49	—	48	48	—	42	42
Rokytnice nad Jizerou	—	121	121	—	83	83	—	108	108	—	79	79	—	92	92
Rudník	—	16	16	—	16	16	—	16	16	—	17	17	—	17	17
Sedmidolí	—	9	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Slaný	1	10	11	1	10	11	1	10	11	1	15	16	1	14	15
Špindlerův Mlýn	—	42	42	—	42	42	—	45	45	—	43	43	—	45	45
Svoboda nad Úpou	—	15	15	—	12	12	—	—	—	—	14	14	—	14	14
Trutnov	12	231	243	12	234	246	12	225	237	12	224	236	12	217	229
Velká Úpa	—	28	28	—	18	18	—	17	17	—	15	15	—	16	16
Vitkovice	—	30	30	—	32	32	—	31	31	—	31	31	—	31	31
Vlčice	23	16	39	23	14	37	23	13	36	23	11	34	23	12	35
Vrchlabí	16	168	184	16	163	179	16	155	171	16	189	205	16	192	208
Žacléř	3	44	47	3	43	46	3	43	46	3	43	46	3	45	48
Razem	73	1 319	1 392	73	1 242	1 315	73	1 227	1 300	73	1 200	1 273	73	1 203	1 276

Žródla: „Mitteilungen“ nr LIII; LVII; LIX; LX; LXII; LXIII; LXIV; LXVI; LXVII.

W 1894 r. rozwiązały się sekcje Mladé Buky, Wiedeń i Pilníkov. To samo groziło również grupie terenowej Černý Důl, ale w tym wypadku kryzys udało się przezwyciężyć. Spośród wymienionych sekcja Wiedeń należała do aktywniejszych. Pewnym pocieszeniem dla ZG mogło być powstanie grup terenowych Horní Brusnice (1894 r.), Rennerovy Boudy (1895 r.) i Božanov (1896 r.). Ta ostatnia rozwiązała się już w 1900 r. W tym samym roku znikła grupa terenowa Poříčí. W 1897 r. usiłowano bez powodzenia założyć sekcję w Jabloncu nad Nisou. W 1900 r. przestała istnieć aktywna niegdyś sekcja w Broumowie. W 1903 r. powstała grupa terenowa Sedmídlí. W tym samym roku rozwiązały się sekcje Horní Brusnice i Harrachov. Ta druga uczyniła to w proteście przeciw zaprzestaniu dostarczania „Wanderera” i podjęła starania w celu rejestracji samodzielnej organizacji. Udało się jednak ją przekonać do powrotu do OeRGV. W 1904 r. przestała istnieć grupa terenowa Chvaleč – Petřikovice. Trzy lata później powstała sekcja w ważnym turystycznie Pecu pod Sněžkou. W tym samym czasie faktycznie znikły grupy terenowe Dolní Dvůr (1906 r.) i Hostinné (1907 r.). Każdą z nich tworzyła jedna osoba. Nie zlikwidowano ich, bo chodziło o członków-założycieli, którzy zapłacili wyższą składkę. W 1907 r. przestała istnieć sekcja Sedmídlí. W 1912 r. przestała istnieć sekcja Slaný, natomiast odtworzono grupy terenowe Dolní Dvůr i Hostinné. Sekcji Horní Staré Město groziło rozwiązanie, ale kryzys udało się przezwyciężyć. W 1913 r. powołano grupę terenową Zvičina (próbowano to zrobić już rok wcześniej, ale zgłosiło się tylko 10 osób, które zapisano do grupy terenowej Trutnov). Podejmowano także bezskuteczne próby odtworzenia sekcji w Wiedniu. W 1899 r. wniosek w tej sprawie złożyła na walnym zebraniu grupa terenowa Janské Lázně²³, w 1912 r. wysyłano statuty i broszury informacyjne do 40 osób, rok później działała w tym kierunku sekcja Praga²⁴.

W 1911 r. prezesem towarzystwa został Guido Rotter. W celu usprawnienia działania ZG rozpoczął tworzenie w nim komisji do różnych zadań. Rok później – jak już wspomniano – rozpoczęto wydawanie „Jahrbucha”. W 1913 r. zmieniono statut towarzystwa. Zmiany miały jednak w większości charakter kosmetyczny. ZG nazywał się odtąd po niemiecku Hauptauschuss, a nie Zentralauschuss, sekcje Ortsgruppen zamiast Sektionen, a walne zebranie Hauptversammlung zamiast wcześniejszej nazwy Generalversammlung. Chodziło o modne wówczas unikanie obcych słów w niemieźynie. Ponadto rozszerzono zadania organizacji o wspieranie sportów zimowych i zwolniono studentów z płacenia składki. Towarzystwo liczyło wówczas 1 402 członków²⁵.

Wybuch I wojny światowej oznaczał ograniczenie działalności towarzystwa. Wielu członków powołano do wojska. Od osób znajdujących się na froncie zaprzestano pobierania składek, które pokrywała kasa centralna. W 1915 r. przestały istnieć sekcje Rudník i Fořt – Čistá. W następnym roku liczba członków spadła do 936. W tym roku zrezygnowano w ogóle ze zwołania walnego zebrania. Wśród poległych w 1916 r. znalazł się prezes sekcji Zvičina, która po jego śmierci przestała istnieć. W następnych latach liczba zrzeszonych osób nieco

²³ Sekcja Wiedeń rozwiązując się przekazała swojej księgi protokołów, a być może także innych materiałów grupie terenowej Janské Lázně. Ozdobna księga protokołów zachowała się w SOKA Trutnov, Rakouský Krkonošský spolek Janské Lázně.

²⁴ RWB 1894, nr 1–2, s. 37; 1895, nr 1–2, s. 25; 1897, nr 1–2, s. 34; „Mittheilungen” XXXXVII; L; LI; LVI; LVII; LVIII; LIX; LX; LXII; LXIX; LXX; „Bericht über die am 24. November 1912 in Hohenelbe im Hotel »Zum Mohren« stattgefundenen erweiterten Zentral-Ausschußsitzung”; „Bericht über die am 25. März 1914 in Hohenelbe im Hotel »Mohren« stattgefundenen erweiterten Hauptausschußsitzung”; „Bericht über die am 21. Mai 1914 in Trautenau im Vereinszimmer des Hotels »Weißes Roß« abgehaltenen Haupt-Ausschußsitzung”; „Jahrbuch DRGV” 1912, s. 10; 1913, s. 63, 67; 1914, s. 80. F. Jirásko, *Krkonošský spolek...*, s. 90, błędnie twierdzi, że sekcja Sedmídlí powstała z połączenia grup terenowych Černý Důl oraz Fořt—Čistá.

²⁵ Jahrbuch DRGV 1912, s. 12; 1913, s. 73; 1914, s. 80; 1921, s. 38. Na temat walki z obcymi słowami zob. P.M. Majewski, „*Niemcy Sudeccy*” 1848–1948. *Historia pewnego nacjonalizmu*, Warszawa 2007, s. 99–100.

wzrosła, osiągając 1 111 w 1918 r. (zob. tab. nr 7–8). Oznaczało to oczywiście uszczuplenie dochodów. Od 1917 r. odbywały się już walne zebrania²⁶.

Po zakończeniu I wojny światowej południowe Karkonosze znalazły się w granicach Czechosłowacji. Niemcy z narodu rządzącego stali się mniejszością narodową, choć na terenie Karkonoszy stanowili większość mieszkańców. Od tej pory będą musieli się podporządkować nieulubianym Czechom. Będą też z nimi prowadzić walkę o zachowanie niemieckiego stanu posiadania. Z powodu zmienionych warunków politycznych w 1919 r. walne zebranie znowelizowało statut, zmieniając nazwę towarzystwa z OeRGV na Deutscher Riesengebirgsverein, Sitz Hohenelbe (§ 1). Sekcje musiały składać się z minimum 20 osób (§ 3). Wprowadzono także kategorię członków wspierających, którzy płacili wyższą składkę niż zwyczajni. Wysokość składki ustalono na 4 kč od członków zwyczajnych, 10 kč od wspierających. Z tej kwoty grupy terenowe mogły sobie zatrzymać 1 kč. Członkowie założyciele płacili jednorazowo 100 kč na rzecz kasy centralnej (§ 7, punkt 3, § 11). W 1919 r. przestały istnieć sekcje Hostinné i Černý Důl. Dwa lata później odtworzono sekcję Rudník i powołano grupę terenową Jívka – Dolní Vernéřovice. Ta druga przestała istnieć już dwa lata później. Natomiast mimo starań nie udało się reaktywować sekcji Hostinné i Černý Důl. ZG podjął decyzję ponownym utworzeniu swoich komisji, które podczas wojny zaprzestały działalności. Konieczna stała się zmiana statutów sekcji i wykreślenie z nich słowa „austriacki”, które zdaniem urzędników państwowych oznaczało organizację zagraniczną²⁷.

W 1921 r. reaktywowano sekcję Hostinné, a grupa terenowa Liberec podjęła energiczniejszą niż dotąd działalność. Od tej pory będzie należała do aktywniejszych grup terenowych. Działała na terenie należącym do sekcji Harrachov. W 1923 r. utworzono grupy terenowe Jablonec nad Nisou i Varnsdorf. Prezes sekcji Praga Karl Gruber starał się wówczas o powołanie sekcji w Litomierzycach, ale nie odniósł sukcesu. Wreszcie w 1925 r. powstała sekcja Doliny Stříbrnego Potoku, obejmująca tereny zanikłych grup terenowych Černý Důl i Fořt – Čistá. Tworzenie kolejnych sekcji nie mogło przesłonić faktu, że wiele istniejących było mało aktywnych. Na walnym zebraniu w 1923 r. poinformowano, że sekcje Horní Staré Město, Hostinné, Lábska, Svoboda nad Úpou, Velká Úpa, Rudník, Malá Úpa, Lanov i Žacléř nie przysłały sprawozdań bez wyjaśnienia, natomiast grupa terenowa Vlčice poinformowała, że ze względu na małą liczbę członków nie opracowała takiego dokumentu. Liczba osób zrzeszonych rosła, ale w sposób niezadowolający (zob. tab. 9). Myślano o organizowaniu sekcji na terenach odległych od Karkonoszy bądź zachęcaniu tam mieszkających osób do wstępowania do grupy terenowej Vrchlábí. W 1923 r. walne zebranie zmieniło statut. Wysokość składki była od tej pory ustalana na rok przez walne zebranie (§ 11)²⁸. Sekcje mogły sobie zatrzymać tylko 1 kč od każdego członka, pozostałą część musiały wpłacić do kasy centralnej (§ 7, punkt 3). W wypadku rozwiązania towarzystwa jego majątek przechodził pod zarządek miasta Vrchlábí do czasu powołania podobnej organizacji (§ 31). Przyjęte zmiany były niekorzystne dla sekcji, które nie dysponowały środkami finansowymi niezbędnymi do działalności. Dotknęło to szczególnie mniejsze grupy terenowe. W 1924 r. nastąpiła kolejna zmiana statutu. Do zadań towarzystwa dodano tworzenie grup młodzieżowych (§ 2). W następnym roku uzupełniono część statutu, mówiącą o losach majątku w razie rozwiązania DRGV. Miał

²⁶ „Jahrbuch DRGV” 1915, s. 56–58; 1916, s. 7, 23, 26; 1917, s. 5, 8; 1918, s. 54.

²⁷ „Jahrbuch DRGV” 1919, s. 22, 23, 30–31; 1920, s. 34, 40; 1921, s. 37–41; *Satzungen des Deutschen Riesengebirgs-Vereines Sitz Hohenelbe*, Hohenelbe 1920. Statut został zatwierdzony przez władze krajowe Czech 17 VI 1920 r.

²⁸ Taka wersja znajduje się w sprawozdaniu z walnego zebrania, zob. „Jahrbuch DRGV” 1923, s. XVIII. W wersji drukowanej ten sam paragraf mówi, że składka dla członków zwyczajnych wynosi co najmniej 6 kč, wspierających co najmniej 10 kč, a założyciele płacą jednorazowo do kasy centralnej 100 kč. Zob. *Satzungen des Deutschen Riesengebirgs-Vereines Sitz Hohenelbe*, Hohenelbe 1925, s. 4–5.

Tabela 7
Liczba członków OeRGV w latach 1911–1915

Sekcja	Liczba członków w latach															
	1911			1912			1913			1914			1915			
	zał.	zw.	razem	zał.	zw.	razem	zał.	zw.	razem	zał.	zw.	razem	zał.	zw.	na froncie	razem
Bedřichov-Labská	—	46	46	—	47	47	—	44	44	—	43	43	—	32	9	41
Černý Důl	2	10	12	2	17	19	2	14	16	2	—	2	—	—	—	2
Dolní Dvůr	1	—	1	1	21	22	1	33	34	1	28	29	1	9	7	17
Fořt-Čistá	3	16	19	3	17	20	3	16	19	3	—	3	—	—	—	—
Harrachov-Nový Svět	—	100	100	—	104	104	—	110	110	—	110	110	—	60	20	80
Horní Staré Město-Kalná Voda	—	21	21	—	30	30	—	28	28	—	28	28	—	27	5	32
Hostinné	1	—	1	1	37	38	1	36	37	1	28	29	1	31	7	39
Janské Lázně	1	55	56	1	60	61	1	60	61	1	40	41	1	—	3	4
Lánov	3	13	16	3	11	14	3	10	13	3	10	13	3	10	1	14
Liberec	—	17	17	—	16	16	—	16	16	—	17	17	—	15	3	18
Malá Úpa	—	18	18	—	15	15	—	10	10	—	23	23	—	16	3	19
Maršov I-II	5	76	81	5	78	83	8	90	98	8	93	101	8	72	23	103
Maršov IV	1	38	39	1	38	39	1	38	39	1	39	40	1	39	1	41
Pec pod Sněžkou-Obří Důl	—	47	47	—	48	48	—	47	47	—	47	47	—	32	6	38

Praga	1	30	31	1	20	21	1	26	27	1	17	18	1	19	—	20
Rennerovy Boudy	—	49	49	—	44	44	—	47	47	—	33	33	—	19	18	37
Rokytnice nad Jizerou	—	89	89	—	63	63	—	65	65	—	95	95	—	89	13	102
Rudník	—	17	17	—	16	16	—	17	17	—	—	—	—	—	—	—
Slaný	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Špindlerův Mlýn	—	45	45	—	45	45	—	52	52	—	40	40	—	40	12	52
Svoboda nad Úpou	—	14	14	1	12	13	1	13	14	1	11	12	1	—	—	1
Trutnov	12	217	229	12	200	212	12	214	226	12	221	233	12	207	31	250
Velká Úpa	—	16	16	—	13	13	—	16	16	—	14	14	—	10	1	11
Vitkovice	—	31	31	—	34	34	—	36	36	—	36	36	—	22	11	33
Vlčice	23	10	33	23	12	35	23	14	37	23	15	38	23	4	—	27
Vrchlabí	16	172	188	17	191	208	17	191	208	17	200	217	20	190	43	253
Zvičina	—	—	—	—	—	—	—	45	45	—	61	61	—	39	20	59
Žacléř	3	44	47	3	41	44	3	37	40	3	40	43	3	32	7	42
Razem	73	1 191	1 264	74	1 230	1 304	77	1 325	1 402	77	1 289	1 366	77	1 014	244	1 335

Žródla: „Jahrbuch DRGV“ 1912, s. 14; 1913, s. 69; 1914, s. 81; 1915, s. 59; 1916, s. 25.

Tabela 8
Liczba członków OeRGV w latach 1916–1920

Sekcja	Liczba członków w latach														
	1916			1917			1918			1919			1920		
	zał.	zw.	razem	zał.	zw.	razem	zał.	zw.	razem	zał.	zw.	razem	zał.	zw.	razem
Černý Důl	2	—	2	2	—	2	2	—	2	2	—	2	—	—	—
Dolní Dvůr	1	—	1	1	—	1	1	15	16	1	34	35	1	—	33
Harrachov- Nový Svět	1	42	43	1	37	38	1	37	38	1	40	41	1	—	65
Horní Staré Město-Kalná Voda	—	15	15	—	20	20	—	19	19	—	25	25	1	102	74
Hostinné	2	26	28	2	27	29	2	—	2	2	—	2	—	—	—
Janské Lázně	2	30	32	3	22	25	3	22	25	3	55	58	5	1	8
Labská	1	14	15	1	27	28	1	30	31	1	35	36	1	—	40
Lánov	5	11	16	5	9	14	5	9	14	5	9	14	—	—	32
Liberec	3	8	11	3	50	53	3	45	48	3	72	75	4	—	43
Malá Úpa	—	16	16	—	13	13	—	15	15	—	26	26	3	16	50
Maršov I-II	66	76	142	67	81	148	67	95	162	67	125	192	67	84	51
Maršov IV	3	37	40	3	32	35	3	32	35	3	34	37	3	17	32
Pec pod Sněžkou- Obří Důl	1	21	22	1	17	18	1	18	19	1	39	40	1	14	37
Praga	1	18	19	1	21	22	1	33	34	1	36	37	1	1	43
Rennerovy Boudy	—	20	20	—	18	18	1	20	21	2	59	61	2	7	78
Rokytnice nad Jizerou	1	19	20	1	91	92	1	91	92	1	125	126	1	28	119

Špindlerův Mlýn	—	40	40	—	40	40	—	42	42	—	50	50	2	—	65	67
Svoboda nad Úpou	2	—	2	2	40	42	2	42	44	2	114	116	2	—	165	167
Trutnov	22	186	208	22	164	186	22	180	202	22	151	173	22	162	125	309
Velká Úpa	1	—	1	1	10	11	1	7	8	1	10	11	1	—	35	36
Vítkovice	1	—	1	1	16	17	1	16	17	2	42	44	2	10	50	62
Vlčice	24	—	24	24	—	24	24	5	29	24	6	30	24	—	5	29
Vrchlabí	42	151	193	44	127	171	44	129	173	44	138	182	48	93	138	279
Žacléř	4	19	23	4	16	20	4	19	23	4	33	37	4	17	22	43
ZG RGV	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem	187	749	936	189	878	1 067	190	921	1 111	192	1 258	1 450	196	552	1 310	2 058

Žródla: „Jahrbuch DRGV“ 1917, s. 7–8, 50; 1918, s. 55; 1919, s. 24; 1920, s. 34; 1921, s. 42.
 Sekce Hostinné, Černý Důl nie oplacily skladek za 1918 i 1919 r.

Tabela 9
Liczba członków DRGV w latach 1921–1923

Seksja	Liczba członków w latach											
	1921				1922				1923			
	zał.	wsp.	zw.	razem	zał.	wsp.	zw.	razem	zał.	wsp.	zw.	razem
Dolina Stříbrného potoku	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dolní Dvůr	1	28	14	43	1	26	17	44	1	21	24	46
Harrachov-Nový Svět	1	54	41	96	1	28	14	43	1	22	24	47
Horní Staré Město-Kalná Voda	1	128	108	237	1	131	118	250	1	125	118	244
Hostinné	2	—	114	116	2	—	—	2	2	—	119	121
Jablonec nad Nisou	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	—	100
Janské Lázně	3	27	50	80	3	28	50	81	3	21	45	69
Jívka-Dolní Vernéřovice	—	50	15	65	—	25	23	48	—	—	—	—
Labská	1	48	—	49	1	48	—	49	1	52	—	53
Lánov	5	2	36	43	5	18	23	46	5	18	19	42
Liberec	4	72	86	162	4	253	—	257	4	342	—	346
Malá Úpa	—	26	8	34	—	25	8	33	—	16	23	39
Maršov I–II	67	105	35	207	67	126	20	213	67	111	39	217
Maršov IV	3	24	30	57	3	—	82	85	3	—	53	56
Pec pod Sněžkou-Obří Důl	1	41	37	79	1	46	30	77	1	28	69	98

Praga	1	2	127	130	1	6	140	147	1	7	133	141
Rennerovy Boudy	3	57	58	118	3	30	71	104	4	40	72	116
Rokytnice nad Jizerou	1	35	106	142	1	34	105	140	1	35	155	191
Rudník	11	36	32	79	11	36	31	78	11	38	26	75
Špindlerův Mlýn	6	35	28	69	6	20	51	77	6	30	45	81
Svoboda nad Úpou	2	69	100	171	2	66	66	134	2	80	59	141
Trutnov	22	217	142	381	22	219	185	426	22	233	185	440
Varnsdorf	—	—	—	—	—	—	—	—	—	58	—	58
Velká Úpa	1	4	33	38	1	2	25	28	1	1	34	36
Vitkovice	2	17	45	64	3	27	36	66	3	27	36	66
Vlčice	24	—	21	45	24	—	25	49	24	—	20	44
Vrchlabí	48	249	156	453	48	254	155	457	48	264	152	464
Žacléř	4	—	38	42	4	—	38	42	4	5	40	49
Razem	214	1 326	1 460	3 000	215	1 448	1 313	2 976	216	1 674	1 490	3 380

Žródla: „Jahrbuch DRGV“ 1922, s. 48; 1923, s. X; 1924, s. XIII.

Niemiecki obszar językowy

on przejść pod zarząd miasta Vrchlabí na okres maksimum 10 lat. Gdyby w tym okresie nie powstała organizacja o celach podobnych do DRGV, to majątek miał stać się własnością Muzeum Karkonoskiego we Vrchlabí (§ 31). Przez cały omawiany okres liczba członków stopniowo rosła, osiągając 4 367 w 1925 r.²⁹

W ciągu kolejnych pięciu lat sytuacja się stabilizuje. Liczba członków spadła, osiągając 4 242 osoby w 1929 r. (zob. tab. 10–11). W 1926 r. zanikły grupy terenowe we Varnsdorfie i Vlčicach. Stale powracały skargi na małą aktywność części sekcji. Tworzono natomiast grupy młodzieżowe. Działalność towarzystwa koncentrowała się wokół utrzymania dróg i kwestii schronisk studenckich. Te ostatnie stopniowo zanikały, a trwanie przy tej idei pochłaniało wiele energii, którą można było lepiej spożytkować. Działo się tak ze względu na ich twórcę Guido Rottera, który pełnił równocześnie funkcję prezesa DRGV. Stopniowo zaczął się zresztą kult jego osoby. Na walnych zebraniach w gorących słowach podkreślano jego zasługi, a w 1930 r. ustanowiono medal Guido Rottera. Co roku wręczano go 4 osobom zasłużonym dla DRGV i Karkonoszy. Odznaczonych wybierał sam prezes towarzystwa³⁰.

W okresie wielkiego kryzysu gospodarczego spadła liczba członków (zob. tab. 12–14). Od 1931 r. przedstawiciele ZG zaczęli uczestniczyć w walnych zebraniach sekcji co, szybko oceniono jako bardzo dobry pomysł. W tym samym roku powołano także kancelarię towarzystwa (pomysł tak zgłaszano już w 1925 r.), co odjęło sporo pracy członkom ZG.

²⁹ „Jahrbuch DRGV” 1922, s. 44, 46; 1923, s. VII–VIII, X, XVIII–XIX; 1923, s. XXII–XXIII; 1924, s. VIII–XII, XXIV, XXVI–XXVIII, XXXII; 1925, s. VII–IX, XIX, XXI, XXIX; 1926, s. XIII, XXX–XXXI; 1927, s. X; *Satzungen*, s. 1–9. Zmiany statutu były zatwierdzone przez władze krajowe Czech 27 XI 1924 r. i 13 VIII 1925 r.

³⁰ „Jahrbuch DRGV” 1926, s. XXIV, XXX, XXXII; 1927, s. X–XII, XXVIII, XXXII; 1928, s. XII–XIII, XXXIII; 1929, s. XXXI; 1930, s. XIII.

Dokument potwierdzający zapłacenie składki przez członka-założyciela

W 1932 roku sekcja Hostinné ogłosiła, że zwerbowała członków w Zvičinie i Brusnicach, którzy w przyszłości stworzą grupę terenową Zvičina. Sekcję rzeczywiście udało się powołać już w 1933 r. W tym samym roku wzrosła liczba członków towarzystwa dzięki uzyskaniu zniżek kolejowych. Jednak osoby, które z tego powodu się zapisały, w ogóle nie interesowały się działalnością organizacji i po ograniczeniu ulg w 1935 r. opuściły DRGV. W 1937 r. nastąpiły dwie ważne zmiany. Po raz ostatni były otwarte schroniska studenckie. W tym samym roku powstała komisja pod przewodnictwem Karla Schneidera, która zajęła się przygotowaniem reorganizacji towarzystwa i niezbędnych zmian w statucie. Planowano wprowadzenie do tego ostatniego postanowienia, umożliwiające organizację loterii, co miało przynieść dodatkowe dochody. Reorganizacja dotyczyłaby przede wszystkim ZG. Zamierzano ożywić jego komisje, organizować spotkania członków ZG z sekcjami oraz co miesiąc przysyłać grupom terenowym informacje o działalności centralnych

władz towarzystwa. Planów tych zapewne nie zrealizowano z powodu radykalnej zmiany sytuacji politycznej³¹.

29 VI 1938 r. walne zebranie wybrało na prezesa Karla Schneidera. Dobiegła w ten sposób końca era Guido Rottera. Nowy prezes zapowiedział głębokie zmiany. Z konkretów wymienił jedynie zerwanie z dotychczasową izolacją i współpracę z niemieckimi organizacjami obronnymi. Ponadto walne zebranie wystosowało telegram do Konrada Henleina jako „znak przynależności do wspólnoty narodowej”³².

Na początku października 1938 r. czechosłowackie Karkonosze zostały przyłączone do III Rzeszy. Władze niemieckie 14 X 1938 r. utworzyły urząd komisarza do spraw likwidacji i prolongowania działalności organizacji (Stillhalterkomissar für Organisationen im sudetendeutschen Gebiet zwany „Stiko”), którego zadaniem były decyzje o losie organizacji na przyłączonych terenach. Wyprzedzając jego decyzję, 17 X 1938 r. ZG DRGV spotkał się w Kowarach z ZG RGV w sprawie połączenia obu organizacji. Kilka dni później, 22 X 1938 r. „Stiko” zawiesił działalność DRGV i mianował komisarza. Decyzją z 1 IX 1939 r. zezwolono na dalsze istnienie towa-

³¹ „Jahrbuch DRGV” 1930, s. VIII–IX; 1931, s. XI–XII, XXVII, XXIX–XX; 1932, s. VIII–IX, XVI–XVII, XXI; 1934, s. X; 1935, s. VII, XXVII–XXVIII; 1936, s. XL, XLV, LI, LIII; 1937, s. XXXIV; 1938, s. IX–X, XXI, XXIII, XXV.

³² WiR 1938, nr 9, s. 141; DB 1938/1939, nr 2–3, s. 46, nr 5, s. 85

Tabela 10

Liczba członków DRGV w latach 1924–1926

Sekcja	Liczba członków w latach											
	1924				1925				1926			
	zał.	wsp.	zwy.	r.	zał.	wsp.	zwy.	r.	zał.	wsp.	zw.	r.
Dolina Stříbrného potoku	—	—	—	—	—	53	4	57	—	55	5	60
Dolní Dvůr	1	40	13	54	1	38	18	57	1	41	16	58
Harrachov-Nový Svět	1	30	15	46	1	39	17	57	1	57	7	65
Horní Staré Město-Kalná Voda	1	125	117	243	1	121	119	241	1	128	108	237
Hostinné	2	90	71	163	2	113	55	170	2	109	62	173
Jablonec nad Nisou	—	100	—	100	—	130	—	130	1	85	67	153
Janské Lázně	3	23	42	68	3	22	47	72	3	23	46	72
Labská	1	48	—	49	1	51	—	52	1	52	—	53
Lánov	5	18	21	44	5	24	16	45	5	33	15	53
Liberec	4	307	—	311	4	339	—	343	4	334	—	338
Malá Úpa	—	25	18	43	—	29	19	48	—	31	12	43
Maršov I–II	67	107	48	222	67	128	37	232	73	126	44	243
Maršov IV	3	9	51	63	3	13	46	62	3	12	52	67
Pec pod Sněžkou -Obří Důl	1	38	75	114	1	48	76	125	1	50	81	132
Praga	1	14	158	173	1	28	134	163	1	61	147	209
Rennerovy Boudy	4	27	70	101	4	32	94	130	4	34	89	127
Rokytnice nad Jizerou	1	36	162	199	1	40	156	197	7	39	150	196
Rudník	11	44	19	74	11	47	18	76	11	53	16	80
Špindlerův Mlýn	6	33	54	93	6	42	54	102	6	26	48	80
Svoboda nad Úpou	2	84	48	134	2	78	41	121	2	78	39	119
Trutnov	22	290	204	516	22	439	210	671	22	539	108	669
Varnsdorf	—	60	—	60	—	52	—	52	—	—	—	—
Velká Úpa	1	—	—	1	1	9	22	32	1	27	3	31
Vitkovice	5	32	31	68	5	28	42	75	5	14	62	81
Vlčice	24	—	24	48	24	—	20	44	24	—	20	44
Vrchlabí	48	301	277	626	48	379	303	730	50	359	332	741
Žacléř	4	28	248	280	4	26	253	283	4	28	250	282
Razem	218	1909	1766	3893	218	2348	1801	4367	233	2394	1779	4406

Žródła: „Jahrbuch DRGV” 1925, s. X; 1926, s. XIV; 1927, s. XII.

Tabela 11

Liczba członków DRGV w latach 1927–1929

Sekcja	Liczba członków w latach											
	1927				1928				1929			
	zał.	wsp.	zw.	r.	zał.	wsp.	zw.	r.	zał.	wsp.	zw.	r.
Dolina Stříbrného potoku	—	12	34	46	—	14	30	44	—	14	32	46
Dolní Dvůr	1	21	36	58	1	15	34	50	1	15	33	49
Harrachov-Nový Svět	1	14	36	51	1	17	31	49	1	14	32	47
Horní Staré Město-Kalná Voda	1	62	152	215	1	61	157	219	1	58	150	209
Hostinné	2	34	124	160	2	34	124	160	2	27	112	141
Jablonec nad Nisou	1	46	89	136	1	38	71	110	1	26	71	98
Janské Lázně	3	21	39	63	3	20	38	61	3	20	39	62
Labská	1	2	56	59	1	3	56	60	1	2	58	61
Lánov	5	35	31	71	5	37	36	78	5	39	62	106
Liberec	4	—	305	309	4	87	191	282	4	50	228	282
Malá Úpa	—	22	42	64	—	14	63	77	—	13	56	69
Maršov I–II	73	34	136	243	73	33	140	246	73	38	142	253
Maršov IV	3	9	55	67	3	8	55	66	3	5	52	60
Pec pod Sněžkou-Obří Důl	1	20	98	119	1	19	103	123	1	17	97	115
Praga	1	12	181	194	1	6	182	189	1	8	171	180
Rennerovy Boudy	4	5	93	102	4	11	100	115	4	14	112	130
Rokytnice nad Jizerou	7	15	161	183	7	30	117	154	7	23	138	168
Rudník	11	49	45	105	11	47	43	101	11	45	43	99
Špindlerův Mlýn	6	32	48	86	6	34	34	74	6	35	43	84
Svoboda nad Úpou	2	11	102	115	2	9	130	141	2	13	137	152
Trutnov	22	305	403	730	22	301	463	786	22	295	444	761
Velká Úpa	1	3	38	42	1	1	36	38	1	1	36	38
Vitkovice	5	10	73	88	5	6	78	89	5	6	84	95
Vrchlabí	50	298	398	746	50	293	378	721	50	314	454	818
Žacléf	4	24	144	172	4	22	109	135	4	20	95	119
Razem	209	1096	2919	4224	209	1160	2799	4168	209	1112	2921	4242

Žródła: „Jahrbuch DRGV” 1928, s. XIV; 1929, s. XI; 1930, s. XI–XII.

Tabela 12
Liczba członków DRGV w latach 1930–1932

Seksja	Liczba członków w latach											
	1930				1931				1932			
	zał.	wsp.	zw.	r.	zał.	wsp.	zw.	r.	zał.	wsp.	zw.	r.
Dolina Stříbrného potoku	—	13	35	48	—	12	43	55	—	12	49	61
Dolní Dvůr	1	12	35	48	1	10	39	50	1	7	48	56
Harrachov-Nový Svět	1	15	35	51	1	13	33	47	1	9	27	37
Horní Staré Město-Kalná Voda	1	50	126	177	1	44	100	145	1	35	93	129
Hostinné	2	—	154	156	2	19	137	158	2	20	186	208
Jablonec nad Nisou	1	26	61	88	1	30	51	82	1	29	51	81
Janské Lázně	3	19	39	61	3	19	35	57	3	11	40	54
Labská	1	2	60	63	1	2	60	63	1	2	67	70
Lánov	5	30	61	96	5	30	54	89	5	20	117	142
Liberec	4	—	251	255	4	28	193	225	4	—	214	218
Malá Úpa	—	5	56	61	—	10	54	64	—	6	39	45
Maršov I–II	73	44	138	255	73	35	147	255	73	36	139	248
Maršov IV	3	7	57	67	3	7	53	63	3	7	44	54
Pec pod Sněžkou-Obří Důl	1	15	98	114	1	15	97	113	1	16	90	107
Praga	1	8	158	167	1	8	149	158	1	5	109	115
Rennerovy Boudy	4	7	83	94	4	7	89	100	4	7	93	104
Rokytnice nad Jizerou	7	19	131	157	7	13	155	175	7	11	135	153
Rudník	11	42	41	94	11	41	38	90	11	37	34	82
Špindlerův Mlýn	6	23	39	68	6	20	52	78	6	21	79	106
Svoboda nad Úpou	2	7	139	148	2	7	144	153	2	5	147	154
Trutnov	22	290	487	799	22	270	478	770	22	256	427	705
Velká Úpa	1	2	36	39	1	3	36	40	1	3	31	35
Vitkovice	5	6	80	91	5	—	86	91	5	—	74	79
Vrchlabí	50	297	437	784	19	202	512	733	19	172	478	669
Žacléř	4	17	86	107	4	16	74	94	4	17	65	86
Razem	209	956	2923	4088	178	861	2909	3948	178	744	2876	3798

Źródła: „Jahrbuch DRGV” 1931, s. XII; 1932, s. IX; 1933, s. X.

Tabela 13

Liczba członków DRGV w latach 1933–1935

Sekcja	Liczba członków w latach										
	1933			1934				1935			
	wsp.	zw.	r.	mł.	wsp.	zw.	r.	mł.	wsp.	zw.	r.
Dolina Stříbrného potoku	12	55	67	—	12	64	76	—	11	59	70
Dolní Dvůr	5	35	40	—	3	41	44	—	3	35	38
Harrachov-Nový Svět	9	28	37	—	10	32	42	—	8	40	48
Horní Staré Město-Kalná Voda	29	90	119	—	22	110	132	—	19	106	125
Hostinné	28	217	245	—	28	292	320	10	28	260	298
Jablonec nad Nisou	24	45	69	—	21	38	59	—	19	33	52
Janské Lázně	10	52	62	—	9	47	56	—	8	53	61
Labská	2	62	64	—	2	83	85	—	2	88	90
Lánov	21	116	137	—	19	121	140	—	18	102	120
Liberec	10	170	180	—	10	170	180	—	—	—	—
Malá Úpa	3	47	50	—	6	38	44	—	5	37	42
Maršov I–II	56	129	185	—	36	149	185	—	30	140	170
Maršov IV	5	38	43	—	6	45	51	—	5	46	51
Pec pod Sněžkou-Obří Důl	11	97	108	—	10	139	149	—	11	140	151
Praga	3	317	320	—	3	422	425	—	2	145	147
Rennerovy Boudy	4	96	100	—	3	101	104	—	3	100	103
Rokytnice nad Jizerou	2	146	148	—	3	150	153	—	5	152	157
Rudník	35	40	75	3	36	57	96	—	28	46	74
Špindlerův Mlýn	20	90	110	—	17	120	137	—	16	110	126
Svoboda nad Úpou	4	158	162	—	5	157	162	—	3	142	145
Trutnov	275	609	884	—	291	890	1181	—	253	782	1035
Velká Úpa	3	30	33	—	3	34	37	—	3	37	40
Vitkovice	4	86	90	3	5	100	108	—	4	85	89
Vrchlabí	136	614	750	51	118	609	778	84	101	564	749
Zvičina	1	21	22	—	1	21	22	—	—	18	18
Žacléf	15	127	142	—	15	150	165	—	13	115	128
Razem	727	3 515	4 242	57	694	4 180	4 931	94	598	3 435	4 127

Žródła: „Jahrbuch DRGV” 1934, s. XI; 1935, s. VII; 1936, s. X. Sekcje Liberec i Zvičina nie dostarczyły danych za 1934 r. Przyjęto dane za rok poprzedni. Sekcja Liberec nie nadesłała sprawozdania za 1935 r.

Tabela 14

Liczba członków DRGV w latach 1936–1937

Sekcja	Liczba członków w latach							
	1936				1937			
	mł.	wsp.	zw.	r.	mł.	wsp.	zw.	r.
Dolina Stříbrného potoku	—	11	53	64	—	8	73	81
Dolní Dvůr	—	7	37	44	—	4	46	50
Harrachov-Nový Svět	—	11	41	52	—	9	40	49
Horní Staré Město-Kalná Voda	—	20	105	125	—	18	106	124
Hostinné	5	28	208	241	5	30	181	216
Jablonec nad Nisou	—	16	30	46	—	17	30	47
Janské Lázně	—	8	45	53	—	7	41	48
Labská	—	2	85	87	—	2	78	80
Lánov	—	18	89	107	—	15	91	106
Liberec	—	—	113	113	—	—	108	108
Malá Úpa	—	5	40	45	—	4	50	54
Maršov I–II	—	25	135	160	—	25	125	150
Maršov IV	—	6	43	49	—	5	44	49
Pec pod Sněžkou-Obří Důl	—	10	142	152	—	15	140	155
Praga	—	2	175	177	—	5	151	156
Rennerovy Boudy	—	4	110	114	—	4	109	113
Rokytnice nad Jizerou	29	5	145	179	30	5	133	168
Rudník	—	34	62	96	—	38	73	111
Špindlerův Mlýn	—	14	96	110	—	9	101	110
Svoboda nad Úpou	—	3	114	117	—	2	108	110
Trutnov	—	184	572	756	—	174	550	724
Velká Úpa	—	3	40	43	—	3	40	43
Vitkovice	—	4	82	86	—	4	79	83
Vrchlabí	42	92	534	668	47	75	399	521
Zvičina	—	—	22	22	—	—	22	22
Žacléf	—	12	95	107	—	14	89	103
Razem	76	524	3 213	3 813	82	492	3 007	3 581

Žródła: „Jahrbuch DRGV” 1937, s. X–XI; 1938, s. VIII–IX.

rzystwa, a 17 X 1939 r. włączono je do RGV jako Riesengebirgsverein, Landesgruppe Sudetengau e. V. W porozumieniu z wodzem Związku Rzeszy Niemieckich Towarzystw Górskich i Wędrownych (Reichsverband der deutschen Gebirgs- und Wandervereine, w skrócie RDGW) mianowano wodza, którym został Karl Schneider. Kreisleitung NSDAP, 3 XI 1939 r., nie wyraził sprzeciwu wobec tej decyzji, a 18 XI 1938 r. zatwierdził ją landrat we Vrchlabí. Przyjęto nowy statut, wzorowany na dokumencie obowiązującym w Eifelverein. Towarzystwo wcielono także do grupy B Narodowosocjalistycznego Związku Kultury Fizycznej (Nationalsozialistischer Reichsverband für Leibesübungen, w skrócie NSRL). Jego teren działania rozszerzył się o obszar Klubu Czechosłowackich Turystów (Klub československých turistů, w skrócie KČT), którego działalność zawieszono w powiecie Vrchlabí. Podzielono kompetencje RGV, które posiadało prawo znakowania i zajęło się ochroną przyrody, natomiast dawnemu DRGV pozostawiono górskie pogotowie ratunkowe. Wybuch wojny ograniczył działalność. Karl Schneider mianował wodzów sekcji i zawiadomił je o tym poprzez Rundschreiben. Starał się także w miarę możliwości odwiedzać grupy terenowe³³.

Towarzystwo działało zapewne do końca II wojny światowej, a następnie zostało rozwiązane przez władze czechosłowackie, podobnie jak inne niemieckie organizacje.

³³ „Jahrbuch DRGV” 1939/1940, s. 81, 83–84.

ROZDZIAŁ II

CHARAKTERYSTYKA CZŁONKÓW

Członkami towarzystwa byli głównie przedstawiciele inteligencji, przedsiębiorcy oraz fabrykanci. Ci ostatni stanowili znaczny odsetek członków-założycieli, którzy płacąc wyższą składkę umożliwiali organizacji łatanie jej budżetu. Niektórzy z nich wręcz sponsorowali działalność, np. Prosper Piette-Rivage i Karl von Bergenthal. Fabrykanci byli także ważnymi działaczami. Funkcję prezesa ZG pełnili Franz Thallmayer (dyrektor fabryki) i Guido Rotter, długoletnim skarbnikiem był Prosper Piette-Rivage, sekretarzem Rudolf Suske, a kustoszem Viktor Cypers-Landrecy. Także nauczyciele stanowili ważną grupę działaczy. Założycielem towarzystwa był Eduard Petrák, funkcję prezesa ZG pełnili Josef Wurm i Karl Schneider, a zarządcą biblioteki był Karl Wilhelm Fischer. Redaktorami organów prasowych towarzystwa byli także nauczyciele. Działaczami byli również duchowni. Prezesem ZG OeRGV był dziekan z Vrchlabí Wenzel Weber, a na czele aktywnej sekcji Broumov stał opat miejscowego klasztoru benedyktyńców Bruno Čtvrtečka.

Ogromną większość członków stanowili mężczyźni. W 1913 r. na OeRGV należały 84 kobiety, stanowiące 5,99% osób zrzeszonych. Spośród 27 sekcji panie miały w swoich szeregach 18 (zob. tab. 15). Stanowiły one od kilku do kilkunastu procent osób zrzeszonych. Nigdy nie pełniły w towarzystwie żadnych funkcji³⁴.

Do towarzystwa należały oprócz osób fizycznych także organizacje, firmy, kasy oszczędności i władze komunalne. Była to forma wsparcia dla zaprzyjaźnionej organizacji, a ponadto umożliwiało to otrzymywanie wydawnictw i informacji o działalności. W 1913 r. do sekcji Harrachov należały grupa terenowa Zgorzelec RGV i Kasa Oszczędności we Vrchlabí, do sekcji Janské Lázně – Browar w Trutnowie, do grupy terenowej Labská – Browary Vrchlabí i Trutnov, władze Bedřichova i Labskiej, Towarzystwo Uzdrowiskowe ze Špindleruwego Mlýna, do sekcji Malá Úpa – władze gmin Horní Malá Úpa i Dolní Malá Úpa, do grupy terenowej Maršov I i II – Straż Pożarna firmy Prospera Piette-Rivage i gminna, urząd burmistrza Maršova, do sekcji Maršov IV – gminy Temný Důl i Maršov IV, rada gminy Maršov IV

³⁴ „Jahrbuch DRGV” 1913, s. 8–32.

Tabela 15

Liczba kobiet w OeRGV w 1913 r.

Sekcja	1913	
	Liczba kobiet	%
Černý Důl	2	12,5
Dolní Dvůr	5	14,7
Harrachov-Nový Svět	5	4,54
Horní Staré Město-Kalná Voda	1	3,57
Hostinné	2	5,4
Janské Lázně	7	11,47
Labská	6	13,63
Lánov	3	23,07
Maršov I	9	9,18
Maršov IV	5	12,82
Rennerovy Boudy	2	4,25
Rokytnice nad Jizerou	5	7,69
Špindlerův Mlýn	5	9,61
Trutnov	5	2,21
Vítkovice	2	5,55
Vlčice	3	8,1
Vrchlabí	16	7,69
Žaclěř	1	2,5
Razem	84	5,99

Žródło: „Jahrbuch DRGV” 1913, s. 8–32.

(równocześnie członek założyciel), do grupy terenowej Pec pod Sněžkou – gmina Pec pod Sněžkou, do sekcji Rennerovy Boudy – gminy Přední Labská i Strážné, do grupy terenowej Rokytnice – rada gminy Rokytnice, do sekcji Svoboda nad Úpou – rada miejska, Towarzystwo Gimnastyczne i organizacja Tischgesellschaft „Ecke Freiheit” (równocześnie członek założyciel), do grupy terenowej Trutnov – rada gminy (równocześnie członek założyciel), filia banku Böhmische Eskomtebank (równocześnie członek założyciel), Kasa Oszczędnościowa (równocześnie członek założyciel), filia banku Anglo-Oestr. Bank, Okręgowy Związek Nauczycieli (Bezirklehrerverein), Czeska Kasa Oszczędności (Böhm. Sparkassa), Browar Trutnov, Ochotnicza Straż Pożarna, Związek Gimnastyczny (Turnverein), do sekcji Velká Úpa – urzędy gminne Velká Úpa I oraz Velká Úpa II, a także rady pedagogiczne z obu miejscowości, do grupy terenowej Vrchlabí – Towarzystwo Upiększania (Anpflanzungs- und Verschönerungsverein Hohenelbe), Ochotnicza Straż Pożarna, urząd gminy Dolní Olešnice, Niemiecka Czytelnia (Deutsche Lesehalle) z Vrchlabí, Niemiecki Związek Czytelniczy (Deutscher Leseverein) z Hořejší Vrchlabí, sekcja Zgorzelec RGV (równocześnie członek założyciel), Kasa Oszczędności (równocześnie członek założyciel), a do sekcji Žaclěř – rada gminy Žaclěř³⁵.

³⁵ „Jahrbuch DRGV” 1913, s. 8–32.

W 1924 r. DRGV wprowadziło do statutu postanowienie umożliwiające tworzenie grup młodzieżowych i prowadzenie schronisk młodzieżowych. Decyzja ta miała na celu przyciągnięcie nowych członków. Podobne tendencje występowały także w innych towarzystwach górskich. Grupy młodzieżowe powstały w sekcjach Trutnov (1924 r., liczyła wówczas ponad 40 osób), Praga (1925 r.), Vrchlabí (1926 r., zrzeszała wówczas 30 osób) i Rokytnice (1931 r., liczyła w chwili założenia 24 chłopców i 11 dziewcząt). W 1931 r. do grupy terenowej Dolní Dvůr wstąpiło 10 młodych osób, ale nie wiadomo, czy stworzyły one grupę młodzieżową. Niewiele wiadomo o działania tych grup. Sekcje organizowały dla nich wycieczki, grupa terenowa Rokytnice zatrudniała bezrobotnych młodych członków do naprawy dróg w górach, a w 1934 r. uczestniczyli w przy organizacji poświęcenia źródeł Łaby³⁶.

Osoby zasłużone dla towarzystwa bądź jego sekcji mogły uzyskać godność członka honorowego. Nadawano ją zasłużonym działaczom. Otrzymały ją tylko 3 osoby spoza towarzystwa: dwóch właścicieli ziemskich i prezes RGV. Po raz pierwszy członkostwo honorowe otrzymał w 1886 r. Prosper Piette-Rivage, a następnie w 1905 r. Eduard Petrák, hrabia Rudolf Czernin-Morzin i hrabia Johann Harrach. Po raz trzeci w 1910 r. uhonorowano Guido Rottera, Hugo Seydela, Rudolfa Suske i Josefa Wurma. W okresie międzywojennym członkostwo honorowe otrzymał tylko Viktor Cypers-Landrecy. Z tego okresu jest także wzmiankowanych 10 członków honorowych sekcji. Mogło ich być znacznie więcej, gdyż przez większość dziejów towarzystwa sprawozdania z działalności grup terenowych traktowano w organach prasowych organizacji po macoszemu. Członkostwo honorowe nadawano rzadko, co powodowało, że część działaczy, zasługujących na takie wyróżnienie nie otrzymała go. Nie zostali nim uhonorowani Johann Böhm, Gustav Brath, Karl Wilhelm Fischer, Karl Schneider i Franz Thallmayer. Podobnie oszczędnie godność członka honorowego nadawało sąsiednie Niemieckie Towarzystwo Górskie Ještědu i Gór Izerskich. Natomiast Morawsko-Śląskie Sudeckie Towarzystwo Górskie (Mährisch-Schlesischer Sudetengebirgsverein, w skrócie MSSGV) chętniej przyznawało to wyróżnienie, a pod koniec swojego istnienia doprowadziło wręcz do jego dewaluacji z powodu zbyt dużej liczby uhonorowanych.

³⁶ „Jahrbuch DRGV” 1924, s. X, XXIV; 1925, s. XIX, XXVII; 1926, s. XXIV, XXXII; 1927, s. XXVIII; 1928, s. XXXII; 1929, s. XXVIII; 1932, s. XX-XXI; 1935, s. XXVI, XXVIII; 1936, s. LVI; 1937, s. XXXVI, XXXIX.

ROZDZIAŁ III

ŻYCIE ZWIĄZKOWE

Walne zebrania

Walne zebranie towarzystwa obradowało raz do roku. Nie było stałego miejsca obrad, bowiem co roku organizowała je inna sekcja. Wybierano je spośród zgłoszonych kandydatur (1 lub 2) podczas walnego zebrania. Niekiedy wybór pozostawiano ZG. Zawsze się tak działo, jeśli brakowało konsensusu w tej sprawie lub sekcja zrezygnowała z organizacji. Tylko raz obradowano poza terenem działania DRGV. W 1890 r. walne zebranie odbyło się w Libercu. Zwraca uwagę fakt, że nigdy obrad nie organizowała aktywna sekcja w Pradze. Walne zebranie było okazją do prezentacji przez grupy terenowe swoich osiągnięć. Było też istotnym wydarzeniem w życiu mniejszych miejscowości. Gośćmi byli wówczas przedstawiciele lokalnych władz. Z wyjątkiem 1882 r. nie było problemów z kworum. Obrady starano się uatrakcyjnić. W pierwszych latach odbywały się wykłady (także w 1920 r.), a później organizowano spacerunki po miejscowości lub wycieczki w najbliższą okolicę. Obradowano przed południem (koniec zebrania 12.00–13.00), zazwyczaj w czerwcu, gdy dni są długie, więc nie brakowało czasu na rozrywki. W 1923 r. zgłoszono wniosek, by w przeddzień walnego zebrania odbywał się wieczór powitalny. Taki obyczaj był znany w Morawsko-Śląskim Sudeckim Towarzystwie Górskim. Nie wiadomo, kiedy zamysł wprowadzono w życie. Wieczór odbył się na pewno przed walnym zgromadzeniem w 1932 r. Walne zebrania sekcji również odbywały się raz do roku. Niewiele na ich temat wiadomo. Jedynie grupa terenowa Broumov pisała w swoich sprawozdaniach, że towarzyszyły im wykłady. Pojedyncze wzmianki o nadzwyczajnych walnych zebraniach sekcji pochodzą wyłącznie z okresu międzywojennego³⁷.

³⁷ RWB 1882, nr 3, s. 35; 1883, nr 3–4, s. 72; 1884, nr 1–2, s. 31–32; 1886, nr 3, s. 88, nr 4, s. 117; 1887, nr 3, s. 94; 1890, nr 1–2, s. 36; „Mitteilungen” nr LIII; LVII; LX; LXIII; LXVI; LXVII; „Jahrbuch DRGV” 1920, s. 40; 1922,

Działalność zarządów

Na czele towarzystwa stał Zarząd Główny. Jego zadaniem było kierowanie organizacją i zwoływanie walnego zebrania. Kadencja trwała trzy lata. ZG opiniował wszelkie wnioski przedstawiane walnemu zebraniu. Jego negatywna opinia w praktyce oznaczała, że zgłoszona propozycja nie była uchwalana. ZG zbierał się początkowo 5–6 razy do roku, a po kilku latach działalności zazwyczaj 2–3 razy do roku. Obradowano początkowo po południu, a od 1894 r. na wniosek sekcji Labská przeniesiono zebrania ZG na godziny przedpołudniowe. Sprawozdania z jego posiedzeń ukazywały się przed I wojną światową na łamach „Das Riesengebirge in Wort und Bild”. ZG oprócz posiedzeń zbierał się także na narady (2–5 rocznie, zazwyczaj bliżej dolnej granicy). Odbywały się one w węższym gronie, bez prezesów sekcji. W 1885 r. sekcja Wiedeń zwróciła się z prośbą by ZG po swoich zebraniach nadsyłał sprawozdania. W odpowiedzi na ten postulat od następnego roku sekcje zaczęły otrzymywać z centrali okólniki pt. „Cirkular”. W okresie międzywojennym wspomniano o nich jedynie w rocznych sprawozdaniach, wymieniając najważniejsze decyzje. Swoje zarządy miały również sekcje. Częstotliwość obrad była różna, od 2 do 7 do roku³⁸.

W sytuacji, gdy Zarząd Główny zbierał się stosunkowo rzadko, właściwe kierownictwo spoczywało w ręku prezesa i członków tego gremium, zamieszkałych we Vrchlabí. Ogromną rolę prezesa widać przede wszystkim podczas długich rządów Guido Rottera, które rozpoczęły się od prób reform, a zakończyły stagnacją i rosnącym kultem jego osoby. Wspominam o tym w rozdziale I. W 1931 r. powstała kancelaria DRGV, która wspomagała ZG i prezesa w kierowaniu organizacją.

Zebrania członkowskie

W niektórych sekcjach organizowano spotkania członkowskie. Były one okazją do poinformowania o bieżącej działalności i zapoznania się członków ze sobą. Zazwyczaj towarzyszył im wykład, recytacje i gra na instrumentach. Pierwsze spotkania odbywały się już w 1881 r. w Trutnowie i w 1882 r. we Vrchlabí. Trzy lata później sekcja Harrachov poinformowała, że zimą zbiera się co dwa tygodnie. Od chwili powstania spotykali się także członkowie sekcji Praga. Nosiły one co prawda nazwę zebrań miesięcznych, ale było ich kilka rocznie, np. w roku organizacyjnym 1886–1887 było ich 6. Od 1886 r. na spotkania miały także wstęp kobiety. Od 1885 lub 1886 r. w każdy trzeci czwartek miesiąca zbierali się członkowie sekcji Wiedeń. W celu sfinansowania kosztów organizacji założono specjalny fundusz. Regularne spotkania zimą odbywały się również od 1887 r. w Libercu. Plany zimowych spotkań członkowskich miały także grupy terenowe Dolní Dvůr (1886 r.), a co kwartał chciała zbierać się sekcja Maršov IV (1887 r.), ale nie wiadomo, czy wprowadzono te plany w życie³⁹.

Po I wojnie światowej w sekcjach organizowano od 1919 r. wieczory ojczyźniane (Heimatabende). W ich ramach odbywały się wykłady połączone z zabawą, a później tylko ta ostatnia. Wybierano temat zabawy i w odpowiedni do niego sposób dekorowano salę. Oto

s. 61–62; 1923, s. XVIII–XX, XXVIII; 1924, s. XXVI; 1927, s. XXVII–XXVIII; 1928, s. XXVIII; 1932, s. VI.

³⁸ RWB 1882, nr 3, s. 36; 1883, nr 3–4, s. 72; 1885, nr 3–4, s. 98, 100; 1886, nr 2, s. 51, nr 3, s. 84, 87–89; 1887, nr 3, s. 91; 1888, nr 3, s. 97; 1892, nr 1–2, s. 30; 1894, nr 1–2, s. 36–37.

³⁹ RWB 1882, nr 3, s. 35, nr 4, s. 61; 1885, nr 3–4, s. 100–102; 1886, nr 1, s. 24–25, nr 2, s. 56, 58, nr 3, s. 81, 87–89, nr 4, s. 117; nr 4, s. 117; 1887, nr 1, s. 28, nr 3, s. 95; 1888, nr 1, s. 36–37, nr 3, s. 97; 1889, nr 1, s. 29, nr 3, s. 112; 1890, nr 1–2, s. 35, 42, nr 3–4, s. 36; 1892, nr 1–2, s. 31.

dwa przykładowe tematy: „Jarmark we Vrchlabí w 1820 r.” („Ein Jahrmarkt zu Hohenelbe anno 1820”) czy „Wiejski odpust” („Dorfkirchweih”). Spośród innych imprez należy wymienić zabawy karnawałowe, imprezy w plenerze (Bergfest), noce Walpurgi oraz wieczory z kręglami⁴⁰.

Jubileusze

W 1905 r. towarzystwo obchodziło 25-lecie istnienia. Obchody 9 VII 1905 r. były połączone z walnym zebraniem. Obecni byli na nim delegaci RGV i DGV oraz założyciel OeRGV Eduard Petrák. Opublikowano także wydawnictwo jubileuszowe⁴¹.

Dziesięć lat później z powodu trwającej I wojny światowej zrezygnowano z obchodów 35-lecia. Również w 1920 r. sytuacja polityczna nie sprzyjała świętowania. Ograniczono się tylko do przypomnienia o rocznicy podczas walnego zebrania i uhonorowania poprzez powstanie z miejsc zasług Prospera Piette–Rivage⁴².

W 1930 r. przypadało 50-lecie towarzystwa. O obchodach zaczęto myśleć już 2 lata wcześniej. Uroczystość jubileuszową zorganizowano 29 VI 1930 r. we Vrchlabí. Przed południem odbyło się uroczyste posiedzenie z udziałem licznie zaproszonych gości. W jego trakcie wygłoszono okolicznościowe przemówienia. Po południu ulicami miasta przeszedł uroczysty pochód z licznymi alegorycznymi wozami. Po nim nastąpiła zabawa w domu Bractwa Kurkowego. Na łamach „Jahrbucha” 1930 zamieszczono okolicznościowe artykuły poświęcone dziejom towarzystwa⁴³.

W okresie międzywojennym swoje jubileusze połączone z walnym zebraniem organizowały także niektóre sekcje. Grupy terenowe Bedřichov i Špindlerův Mlýn z okazji 50-lecia założenia wybudowały pomniki (zob. rozdz. XII)⁴⁴.

Wycieczki turystyczne

Organizowanie wycieczek jest jedną z ważniejszych form działania organizacji turystycznej. Niestety, w wypadku OeRGV niewiele można na ten temat powiedzieć, gdyż informacje są niezwykle lakoniczne. W okresie przed I wojną światową organizowano wycieczki głównie w Karkonosze. ZG i sekcje urządzały zazwyczaj 1–2 wyjazdy rocznie. Zwykle były to wyprawy w najbliższą okolicę siedziby sekcji. Inaczej było w grupach terenowych, położonych z dala od terenu działania towarzystwa. Sekcje Praga, Liberec i Wiedeń wybierały się w Karkonosze zazwyczaj na kilka dni, a w przygotowaniu do wycieczki zaangażował się ZG. Rzadkie są informacje o wyjazdach poza teren działania towarzystwa. Sekcja Wiedeń organizowała wypadki w okolice stolicy Austrii, grupa terenowa Praga w 1888 r. wybrała się do Czeskiego Średniogórza, spotykając się w Litomierzycach z miejscowym towarzystwem górskim (Leitmeritzer Gebirgsverein) i Towarzystwem Gimnastycznym (Turnverein). Wreszcie w 1913 r. ZG zorganizował wycieczkę na Wystawę Stulecia do Wrocławia. Wzięło w niej

⁴⁰ „Jahrbuch DRGV” 1919, s. 29, 3; 1925, s. XXIV; 1927, s. XXVIII–XXX; 1928, s. XXVII, XXIX; 1929, s. XXVIII; 1930, s. XXXII; 1931, s. XLI; 1937, s. XXXIV.

⁴¹ „Mitteilungen” nr LX; „Gebirgsfreund” 1905, nr 9, s. 143–144.

⁴² „Bericht über die am 25. April 1915 im Gasthofe »Weißes Roß« in Trautenau stattgefundenen erweiterten Hauptausschußsitzung“, „Jahrbuch DRGV” 1915, s. 56; 1920, s. 29–31.

⁴³ „Jahrbuch DRGV” 1928, s. XXV; 1929, s. X; 1931, s. IX–X.

⁴⁴ „Jahrbuch DRGV” 1926, s. XXXI–XXXII; 1927, s. XXVI–XXVII; 1936, s. XLII, LVIII, LIX–LXI; 1937, s. XXXV; DB 1930/1931, nr 4, s. 92–93.

udział ponad 40 osób. W stolicy Śląska nastąpiło spotkanie z miejscową sekcją RGV⁴⁵.

W okresie międzywojennym organizowano zazwyczaj 2–5 wycieczek rocznie. Nadal przeważały Karkonosze. Niektóre sekcje wybierały się na inne tereny, choć wzmianki na ten temat są nieliczne. Sekcja Praga w 1924 r. pojechała na Wystawę Niemców Czeskich (Deutschböhmisches Ausstellung) w Usti nad Łabą. Cztery lata później grupa terenowa Vrchlábí wybrała się w Tatry (9 osób). W 1929 r. sekcja Maršov I–II pojechała w Góry Orlickie, a w 1937 r. w okolice Broumova, natomiast grupa terenowa Praga w 1931 r. pojechała do Czeskiej Lipy. Ponadto sekcje Trutnov (1924 r.) i Svoboda nad Úpou (1927 r.) wzmiankowały organizowanie wycieczek zagranicznych. W 1929 r. po raz pierwszy wspomniana jest wycieczka autokarowa zorganizowana przez sekcję Svoboda nad Úpou. Tego typu wyjazdy cieszyły się ogromnym powodzeniem, mimo że organizowano je na niezbyt odległe tereny: Kuks, Betlejem koło Kuksu, Zvičina i zapora Dvůr Králove nad Labem⁴⁶.

⁴⁵ RWB 1882, nr 3, s. 36; 1884, nr 1–2, s. 31–32; 1885, nr 3–4, s. 96–98, 100; 1886, nr 2, s. 51, 53–54, 56–58, nr 3, s. 84–85; 1887, nr 2, s. 58; 1888, nr 2, s. 70; 1889, nr 3, s. 110–112; 1890, nr 1–2, s. 39, nr 3–4, s. 78; „Jahrbuch DRGV” 1913, s. 68–69; 1914, s. 78; 1915, s. 58.

⁴⁶ „Jahrbuch DRGV” 1923, s. XX–XXI, XXIII; 1924, s. XXVIII, XXXI–XXXII; 1925, s. XXIII–XXVIII; 1926, s. XXVI, XXXI–XXXII, XXXIV; 1927, s. XXVII, XXX, XXXII; 1928, s. XXVII, XXXI–XXXII, XXXIV–XXXV; 1929, s. XXVII–XXVIII, XXX, XXXII–XXXIII; 1930, s. XXIV, XXVIII, XXXII, XXXV, XXXVIII; 1931, s. XXXI, XLI, XLIII, XLV; 1932, s. XIX–XX; 1934, s. XXIII–XXIV; 1935, s. XXIV, XXVI; 1936, s. XL, XLV, LI; 1937, s. XXVIII, XXX–XXXIII, XXXV; 1938, s. XXIV–XXV.

ROZDZIAŁ IV

ZAANGAŻOWANIE POLITYCZNE I SPRAWY NARODOWE

Towarzystwo aż do czasów hitlerowskich było organizacją apolityczną. Kilkakrotnie deklarowano brak zainteresowania polityką. Nie oznaczało to jednak oczywiście braku określonych sympatii politycznych. Były one zdeterminowane niemieckim charakterem organizacji. W 1885 r. na wniosek sekcji Praga przyjęto poprawkę do statutu mówiącą, że językiem urzędowym jest niemiecki. Ewentualny wniosek o zmianę tego punktu był równoznaczny z wnioskiem o rozwiązanie organizacji. Odrzucono natomiast jej propozycję by członkami mogli być tylko Niemcy. Sprawę tę pozostawiono do decyzji poszczególnym grupom terenowym. Do towarzystwa przyjmowano Czechów. Jeden z nich, Eduard Petrák, był założycielem towarzystwa, należał do czołowych działaczy, redagował „Das Riesengebirge in Wort und Bild”, był autorem oficjalnego przewodnika towarzystwa, a w 1905 r. został członkiem honorowym. Należał do towarzystwa do końca życia. Jednak gdy w połowie lat 80. XIX w. został zaatakowany przez niemieckich nacjonalistów na łamach trutnovskiej prasy, nie doczekał się pomocy ze strony OeRGV. Sytuacja ta kontrastowała z postawą ZG MSSGV, które broniło swojego prezesa, również atakowanego przez niemieckich nacjonalistów⁴⁷.

⁴⁷ RWB 1885, nr 3–4, s. 99; „Mitteilungen” nr LIII; LXVIII; F. Jirásko, *Josefa Eduard Petrákové. Dvojportrét podkrkonošských učitelů*, „Z Českého ráje a Podkrkonoší”, 1999, s. 76, 85. Na temat ataków na prezesa MSSGV Johanna Rippera zob. M. Dziedzic, *MSSGV*, s. 92–93.

Przed I wojną światową liczne były gesty lojalistyczne, przejawiające się zazwyczaj we wznoszeniu okrzyków na cześć cesarza, które zresztą uważano za patriotyczny obowiązek. Z okazji 40. rocznicy wstąpienia na tron cesarza Franciszka Józefa odbyło się uroczyste posiedzenie ZG, w czasie którego ogłoszono okolicznościowe mowy, wzniesiono stosowne okrzyki oraz poinformowano o sposobie, w jaki jubileusz uczęciły sekcje. Ze względów narodowych towarzystwo rywalizowało z Klubem Czeskich Turystów (Klub českých turistů, w skrócie KČT) o Přední Žalý i Zvičinę (zob. rozdz. XII). Oba spory zakończyły się niepowodzeniem strony niemieckiej. W sprawozdaniach OeRGV widoczne jest echo toczących się wówczas czesko-niemieckich sporów. W 1886 r. sekcja Wiedeń ustanowiła 2 kr kary za każde obce słowo wypowiedziane na oficjalnych zebraniach. W 1913 r. postanowiono podjąć kroki przeciw próbom kupowania schronisk karkonoskich przez Czechów. Problemem tym zamierzano zainteresować Związek Niemców (Bund der Deutschen). W 1914 r. uczestnicy zebrania ZG OeRGV, RGV i DGV „wyrazili wsparcie Niemców dla walczących w Czechach”. W czasie I wojny światowej w „Jahrbuch” drukowano nazwiska poległych. W 1919 r. nie ukrywano niezadowolonia z wyniku wojny⁴⁸.

W okresie międzywojennym zmienił się status Niemców mieszkających na terenie Czechosłowacji. Z narodu rządzącego stali się mniejszością. Nazwę towarzystwa zmieniono na Deutscher Riesengebirgsverein, by podkreślić jego niemiecki charakter. Przed I wojną światową tej nazwy używano niekiedy w odniesieniu do RGV z siedzibą w Jeleniej Górze, by odróżnić tę organizację od OeRGV. Towarzystwo nie kryło niezadowolonia z zachodzących zmian. W 1923 r. wystosowano pismo, protestujące przeciw wywłaszczeniu majątku Morzinów. Starano się opóźnić wymuszoną przez Czechów wymianę drogowoskazów turystycznych na dwujęzyczne. W 1928 r. złożono protest przeciw wyłącznie czeskim napisom na biletach linowej kolei w Janskich Lázních. Towarzystwo wspierało finansowo poprzez zbiórki pieniędzy niemieckie organizacje obronne (Schutzvereine) – Związek Niemców Wschodnich Czech (Bund der Deutschen Ostböhmens) i Niemiecki Związek Kulturalny (Deutscher Kulturverband). Często zbierano na szkołę w Benecku, która leżała na czesko-niemieckiej granicy językowej i była zagrożona likwidacją. W 1924 r. zaliczono zresztą DRGV do organizacji obronnych. Sprzyjała temu niewątpliwie wielkość towarzystwa. Sekcja Vrchlábí rok wcześniej chwaliła się, że liczebnie przewyższają ją jedynie działające w mieście niemieckie organizacje obronne. Radykalizacja nastrojów nastąpiła podczas wielkiego kryzysu gospodarczego. W 1930 r. na walnym zebraniu był obecny poseł faszystowskiej Niemieckiej Narodowosocjalistycznej Partii Robotniczej (Deutsche Nationalsozialistische Arbeiterpartei, w skrócie DNSAP) Rudolf Kasper. Dwa lata później sekcja Lánov ostro skrytykowała panujące bezrobocie i bezradność władz. W tym samym roku na łamach „Jahrbuch” nie poinformowano w ogóle o śmierci założyciela towarzystwa i jego członka honorowego Eduarda Petrąka⁴⁹. Zazwyczaj w takich wypadkach zasłużonym członkom poświęcano osobne wspomnienia, a w tym razem zabrakło nawet lakonicznej wzmianki. W 1936 r. towarzystwo wykonało gest lojalizmu, przyznając staroście powiatowemu we Vrchlábí Vladimírovi Vainowi duży medal Guido Rottera. Mimo okazywanych sympatii DRGV pozostało organizacją apolityczną aż do 1938 r.

⁴⁸ RWB 1886, nr 1, s. 25, nr 4, s. 117; 1887, nr 3, s. 95; 1888, nr 4, s. 129; 1889, nr 1, s. 28; „Gebirgsfreund” 1888, nr 8, s. 64; „Mitteilungen” nr XXXXVII; LIX; LXII–LXIV; LXVI; „Bericht über die am 25. März 1914 in Hohenelbe im Hotel »Mohren« stattgefundenen erweiterten Hauptausschußsitzung”; „Bericht über die am 21. Mai 1914 in Trautenau im Vereinszimmer des Hotels »Weißes Roß« abgehaltenen Haupt-Ausschußsitzung”; „Jahrbuch DRGV“ 1913, s. 74–75; 1914, s. 73, 76; 1915, s. 3, 58; 1919, s. 22. Na temat przewrażliwienia niemieckich nacjonalistów w kwestii czystości języka zob. P.M. Majewski, *op. cit.*, s. 99.

⁴⁹ Na brak wzmianki o śmierci Eduarda Petrąka zwraca uwagę F. Jirásko, *Josefa Edvard Petrąková*, 1999, s. 87–88. Jego zdaniem świadczy to o przemianie DRGV w skrajnie nacjonalistyczną organizację Niemców Sudeckich.

Obradujące 29 VI tego roku walne zebranie wystosowało telegram do Konrada Henleina, a nowy prezes Karl Schneider zapowiedział porzucenie dotychczasowej izolacji i współpracę z organizacjami obronnymi. Po aneksji czeskich Sudetów przez III Rzeszę DRGV musiało przyjąć ideologię nazistowską, choć trzeba zauważyć, że w „Jahrbuch” 1939/1940 nie jest ona widoczna. Nie ma w nim prohitlerowskich deklaracji czy portretów wodza III Rzeszy i Konrada Henleina, które zamieszczono w „Jahrbuch DGV” 1939⁵⁰.

⁵⁰ „Jahrbuch DRGV” 1921, s. 40; 1923, s. VIII, X, XX–XXII; 1924, s. IX, XI–XXIV; 1926, s. XXXI; 1927, s. XXV; 1928, s. XXIX; 1929, s. XXV; 1930, s. VII, XIV, XXXVIII; 1932, s. XIX; 1936, s. XLIV; 1937, s. VI; WiR 1938, nr 9, s. 141; F. Jirásko, *Krkonošský spolek a jeho význam pro poznání regionu*, „Z Českého ráje a Podkrkonoší”, 1997, s. 97.

ROZDZIAŁ V

KONTAKTY Z INNYMI ORGANIZACJAMI

Wkrótce po powstaniu sekcja karkonoska Towarzystwa Górskiego dla Czech nawiązała kontakty z innymi organizacjami. Dominowały oczywiście towarzystwa górskie. Wymieniano z nimi korespondencje, wydawnictwa, a na łamach „Das Riesengebirge in Wort und Bild” pojawiały się informacje na temat działalności zaprzyjaźnionych organizacji. Już w 1881 r. podczas wycieczki do Petrovej boudy nawiązano kontakt z Towarzystwem Karkonoskim (RGV). Rok później trzyosobowa delegacja z Vrchlabí udała się na walne zebranie RGV. W tym samym 1883 r. Towarzystwo Górskie Czeskiej Szwajcarii (Gebirgsverein für die Böhmisches Schweiz) poinformowało o utworzeniu Związku Niemieckich Towarzystw Turystycznych Północnych Czech i Saksonii (Verband der deutschen Touristenvereine Nordböhmens und Sachsens) i zapronowało wstąpienie. W tym samym czasie Taunusklub także zaoferował członkostwo w organizacji zrzeszającej niemieckie organizacje turystyczne. W obu wypadkach przyczyną odmowy były identyczne. Działacze z Vrchlabí nie widzieli korzyści wynikających z przystąpienia i chcieli uniknąć płacenia składek⁵¹.

Pierwsze próby nawiązania ściślejszej współpracy okazały się nieudane. W 1886 r. OeRGV odpowiedziało odmownie na list Niemieckiego Towarzystwa Górskiego Ještědu i Gór Izerskich (DGV) z prośbą o wsparcie w działaniach na rzecz uzyskania zniżek na kolejach Nordbahn. Działacze z Karkonoszy załatwili dla swoich członków ulgi i nie byli zainteresowani negocjacjami z władzami kolejowymi. Dwa lata później OeRGV wystosowało list do DGV w sprawie dokończenia budowy wieży widokowej Štěpánka. I w tym wypadku nie było odpowiedzi⁵².

⁵¹ RWB 1881, nr 1, s. 32, nr 2, s. 72; 1882, nr 3, s. 36, nr 4, s. 61, 66, nr 5–6, s. 102; 1883, nr 3–4, s. 71, 73–74; 1884, nr 1–2, s. 32–33; 1885, nr 3–4, s. 96, 98, 100; 1886, nr 1, s. 24–25, nr 2, s. 51, 54, nr 3, s. 83–84, 87, nr 4, s. 117; 1887, nr 1, s. 28; 1888, nr 1, s. 36; 1889, nr 2, s. 67–68.

⁵² RWB 1886, nr 2, s. 54; 1888, nr 3, s. 94.

W 1889 r. na walnym zebraniu OeRGV padł wniosek o nawiązanie bliższych stosunków z RGV. ZG odpowiedział, że takie kontakty już istnieją i polegają na uczestnictwie w walnych zebraniach. Wnioskodawcy na pewno o tym wiedzieli i zapewne nie o takie zbliżenie im chodziło. Rok później walne zebranie OeRGV obradowało w Libercu. Uczestniczył w nim delegat ZG DGV. W 1891 r. OeRGV i RGV uzgodniły, że ZG obu towarzystw będą się spotykać co najmniej dwa razy do roku w celu omawiania ważnych spraw dotyczących obu organizacji. Podczas wiosennego spotkania w 1895 r. działacze z Jeleniej Góry wystąpili z propozycją, by zapraszać na nie także przedstawicieli DGV. ZG OeRGV zaakceptował tę propozycję i od jesieni 1895 r. regularnie dwa razy do roku odbywały się spotkania zarządów DGV, RGV i OeRGV organizowane na zmianę przez te trzy towarzystwa. Czasem brali w nich także udział przedstawiciele sekcji. Uzgodniono, że wiosną narady będą miały charakter roboczy, a jesienią bardziej towarzyski. Omawiano na nich współpracę pomiędzy organizacjami. Niestety, wzmianki na temat konkretnych spraw są bardzo lakoniczne. Podczas I wojny światowej spotkania się nie odbywały. Wznowiono je w 1920 r., ale wówczas delegacja DGV nie mogła przybyć, ponieważ udała się na walne zebranie Krajowego Związku Rozwoju Ruchu Turystycznego w Czechach (Landesverband für Fremdenverkehr in Böhmen, w skrócie FV). Od 1921 r. działacze z Liberca uczestniczyli w nich regularnie. Odbywały się one do 1937 r. Później ze względu na sytuację polityczną nastąpiła przerwa. Spotkania wznowiono w 1940 r. i miały się one odbywać regularnie raz do roku. Brak jednak wzmianek z następnymi latami⁵³.

W 1926 r. powstało Niemieckie Towarzystwo Gór Orlickich (Deutscher Gebirgsverein für das Adlergebirge). Organizacja była słaba i dlatego kontakty nie były zbyt żywe. W 1930 r. prezes tej organizacji Ferdinand Küssel uczestniczył w walnym zebraniu DRGV, a w 1934 i 1937 r. przedstawiciel sekcji Trutnov DRGV wziął udział w walnym zebraniu Niemieckiego Towarzystwa Gór Orlickich, lub raczej tylko jego grupy terenowej w Trutnowie⁵⁴.

W 1932 r. zostało utworzone Towarzystwo Górskie Broumova (Gebirgsverein Braunau in Böhmen) nawiązujące do tradycji sekcji Broumov OeRGV. W czasie rozszerzonego posiedzenia ZG DRGV 24 V 1936 r. postanowił zawrzeć porozumienie o współpracy z Towarzystwem Górskim Broumova. W latach 1936–1938 na łamach „Jahrbucha” publikowano sprawozdania broumovskiej organizacji. Podobnie było w wypadku DGV i DG Jablonec. Sprawozdania tej drugiej organizacji ukazywały się począwszy od 1923 r. w „Jahrbuch DG”. W 1939 r. Towarzystwo Górskie Broumova zostało przyłączone do Wałbrzyskiej Federacji Górskiej (Waldenburger Gebirgsverband)⁵⁵.

W wypadku organizacji nieturystycznych, działających w tej samej miejscowości, najczęściej się wymieniano członkostwem, uczestniczono we wspólnych imprezach i uzgadniano ich terminy. W 1889 r. Maršov IV postanowiła spotykać się w ten sam dzień co Towarzystwo Czytelnicze (Leseverein), ponieważ wiele osób należało do obu tych organizacji. OeRGV

⁵³ RWB 1889, nr 3, s. 110; 1890, nr 1–2, s. 36, nr 3–4, s. 78; 1891, nr 1–2, s. 40, nr 3–4, s. 35; 1892, nr 1–2 – s. 29–30; 1892, nr 1–2, s. 30, nr 3–4, s. 71; 1893, nr 1–2, s. 27–30; 1894, nr 1–2, s. 36–37, nr 3–4, s. 80; 1895, nr 1–2, s. 25–26, nr 3–4, s. 59–60; 1896, nr 1–2, s. 33, nr 3–4, s. 73–74; 1897, nr 1, s. 40, nr 2, s. 73–74; 1898, nr 1, s. 34, 36; „Jahrbuch DRGV” 1914, s. 70–71, 80; 1915, s. 58; 1917, s. 50; 1918, s. 9, 54; „Jahrbuch DRGV” 1924, s. XII; 1928, s. XIII; 1935, s. XXX; 1937, s. XXXVIII; H. Seydel, *Wspomnienia dr. H. C. Seydela tajnego radcy prawnego w Jeleniej Górze z jego działalności w Towarzystwie Karkonoskim*, Jelenia Góra 2008, s. 25–26.

⁵⁴ „Jahrbuch DRGV” 1930, s. VII; 1935, s. XXX; 1938, s. XXVII. Na temat orlickiego towarzystwa zob. M. Dziedzic, *Niemieckie Towarzystwo Gór Orlickich*, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 2005, nr 1, s. 23–34.

⁵⁵ „Jahrbuch DRGV” 1936, s. LXIII; 1937, s. VIII, XL–XLII; 1938, s. XXII, XXIX–XXX; M. Dziedzic, MSSGV, s. 48; M. Dziedzic, *Niemieckie Towarzystwo Górskie Jablonca i okolic*, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 2008, nr 1, s. 101. W 1932 r. Towarzystwo Górskie Broumova liczyło 163 członków, w 1934 – 802, w 1936 r. – 404, w 1937 r. – 308.

udzielało również pomocy różnym organizacjom planującym wycieczkę w Karkonosze⁵⁶.

W 1906 lub 1907 r. OeRGV wstąpiło do Krajowego Związku Rozwoju Ruchu Turystycznego w Czechach (Landesverband für Fremdenverkehr in Böhmen, w skrócie FV), który został założony 8 X 1905 r. w Karlovych Varach. Współpraca polegała głównie na dostarczaniu fotografii, z których FV korzystało następnie w celach reklamowych⁵⁷.

W okresie międzywojennym kontynuowano współpracę z FV w Karlovych Varach. Ponadto sekcje Pec pod Snežkou i Rokytnice współpracowały z lokalnymi Związkami Rozwoju Ruchu Turystycznego (Fremdenverkehrsverein), dostarczając fotografie oraz informacje o kwaterach dla letników. W latach 1929–1932 DRGV usiłowała przejąć kierownictwo nad lokalnymi Związkami Rozwoju Ruchu Turystycznego. Zabiegi te zakończyły się niepowodzeniem. W Trutnowie powstało w 1932 r. Zrzeszenie Rozwoju Ruchu Turystycznego w Karkonoszach i ich Podgórzu (Fremdenverkehrsverband für das Riesengebirge und sein Vorland). Organizacji nie udało się podporządkować centrali DRGV we Vrchlabí. W tej sytuacji w skład jej zarządu weszło 2 członków władz sekcji Trutnov DRGV⁵⁸.

W 1920 r. założono w Pradze Związek Niemieckich Towarzystw Górskich i Wędrownych w Republice Czechosłowackiej (Hauptverband deutscher Gebirgs- und Wandervereine in der Tschechoslowakischen Republik, w skrócie HDGW), który skupiał niemieckie organizacje turystyczne działające w Czechosłowacji. HDGW reprezentowała skupione niej organizacje wobec władz państwowych. Do jej sukcesów należało uzyskanie zniżek kolejowych i uregulowanie sprawy znakowania szlaków w czasie negocjacji z Klubem Czechosłowackich Turystów (Klub československých turistů, w skrócie KČT). HDGW oferowało towarzystwom turystycznym pożyczki i wspierało w staraniach o dotacje państwowe⁵⁹.

DRGV należało do członków założycieli HDGW. Członkowie towarzystwa mogli korzystać ze zniżek kolejowych, a organizacja zyskała wsparcie w staraniach o dotacje. Przedstawiciele HDGW brali udział w walnych zebraniach DRGV, a delegaci DRGV w walnych zebraniach HDGW. Działacze DRGV Guido Rotter i Karl Schneider byli członkami ZG HDGW (na pewno w latach 1930–1931). Towarzystwo organizowało we Vrchlabí „4. Dzień Wędrowny (Wandertag) HDGW” w dniach 7–8 VI 1931 r. Składało się na niego walne zebranie HDGW i wycieczki w Karkonosze⁶⁰.

Po przyłączeniu Sudetenlandu do III Rzeszy decyzją „Stiko” z 1939 r. wszystkie niemieckie organizacje turystyczne i wędrownie zostały włączone do HDGW, który przyjął nazwę Związek Okręgowy Sudetenland Niemieckich Organizacji Górskich i Wędrownych (Gauverband Sudetenland der deutschen Gebirgs- und Wandervereine). Siedziba pozostała w Usti nad Łabą. Związek zwrócił się 25 X 1940 r. do należących do niego towarzystw z prośbą o wyrażenie opinii w sprawie formy zrzeszenia organizacji turystycznych w Sudetach. W odpowiedzi 13 XI 1940 r. Niemieckie Towarzystwo Górskie Ještědu i Gór

⁵⁶ RWB 1886, nr 1, s. 24, nr 3, s. 89; 1887, nr 2, s. 57; 1888, nr 1, s. 36; 1889, nr 1, s. 29, nr 3, s. 110; 1893, nr 1–2, s. 27; „Mitteilungen” nr L; LII.

⁵⁷ „Mitteilungen” nr LXII; XIII; LXVI; LXVII; LXIX; LXX; „Bericht über die am 24. November 1912 in Hohenelbe im Hotel »Zum Mohren« stattgefundenen erweiterten Zentral-Asschussitzung”; „Bericht über die am 25. März 1914 in Hohenelbe im Hotel »Mohren« stattgefundenen erweiterten Hauptausschussitzung”; „Jahrbuch DRGV” 1914, s. 74, 79–80; 1917, s. 47.

⁵⁸ „Jahrbuch DRGV” 1923, s. VIII–IX; 1924, s. XI, XXIX–XXX; 1925, s. IX, XXII, XXVI; 1926, s. XXXIV; 1927, s. XXXII; 1928, s. XXXIV; 1930, s. XXXVIII; 1932, s. XXI–XXII; 1934, s. XI; 1935, s. XXXI; 1936, s. XL, LVI, LVIII; 1937, s. X, XXXVI, XXXIX; 1938, s. XXVIII.

⁵⁹ M. Dziedzic, MSSGV, s. 116.

⁶⁰ „Jahrbuch DRGV” 1923, s. IX, XIX; 1924, s. VIII–IX, XI; 1925, s. V–VI, VIII–IX, XXI; 1926, s. VIII, XII; 1927, s. VII–VIII, X; 1928, s. VII, XII–XIII; 1929, s. VII, X; 1930, s. X, XXXV; 1931, s. VIII, XI–XII; 1933, s. X; 1935, s. VI; 1937, s. VI, VIII; 1938, s. VI, XXII.

Izerskich opowiedziało się za utworzeniem luźnej Grupy Roboczej Towarzystw Górskich i Wędrownych w Sudetenlandzie (Arbeitsgemeinschaft der Gebirgs- und Wandervereine in Sudetenland). Następnie 19 II 1941 r. rozesłało w tej sprawie ankietę. Na jej podstawie gaulleiter postanowił 21 IX 1942 r. rozwiązać Związek Okręgowy Sudetenland (decyzja weszła w życie 8 XII 1942 r.) i na jego miejsce utworzyć Grupę Roboczą z siedzibą w Libercu. Mienie zlikwidowanej organizacji miało przejść pod zarząd Niemieckiego Towarzystwa Górskiego Ještědu i Gór Izerskich do czasu powstania nowej struktury. Gdyby Grupa Robocza nie rozpoczęła działalności do 1 VII 1944 r., to majątek Związku Okręgowego Sudetenland miał zostać podzielony pomiędzy zrzeszone w nim organizacje proporcjonalnie do liczby ich członków⁶¹.

Stosunki OeRGV, a następnie DRGV z Klubem Czeskich Turystów (Klub českých turistů, w okresie międzywojennym Klub Czechosłowackich Turystů – Klub československých turistů, w skrócie KČT) nigdy nie należały do najlepszych. Obie organizacje rywalizowały o Přední Žalý, Zvičínę i Výrovkę (zob. rozdz. XII) jednak we wszystkich tych miejscach powstały czeskie obiekty. W okresie międzywojennym DRGV musiało oddać KČT część swoich dróg i szlaków, a także zmienić oznakowanie na dwujęzyczne. Wszystkie te porażki na pewno nie wpłynęły pozytywnie na stosunki między obu organizacjami, choć niewątpliwie zmniejszenie liczby dróg do utrzymania pozytywnie wpłynęło na finanse niemieckiej organizacji⁶².

⁶¹ SOKA Liberec, Německý turistický spolek Liberec, inv. čisl. 31, karton 8; „Jahrbuch DGV” 1941, s. 118, 129–130; WiR 1943, nr 3–4, s. 14.

⁶² „Jahrbuch DRGV” 1921, s. 53; 1924, s. IX; 1925, s. IX, XXI, XXVI; 1926, s. IX–X; 1927, s. XI; 1931, s. VIII.

ROZDZIAŁ VI

FINANSE

W chwili powstania sekcji karkonoskiej Towarzystwa Górskiego dla Czech ustalono wysokość składki na 2 fl (po wymianie pieniędzy 4 K). Jej wysokość uległa zmianie dopiero po I wojnie światowej. Połowę tej kwoty przesyłano na rzecz centrali. W 1884 r. nastąpiła secesja i powstało OeRGV. Z 2 fl sekcje mogły sobie zatrzymać 0,50 fl. Częste były zaległości w płaceniu. Niewielka kwota, która pozostawała do dyspozycji grup terenowych była jedną z głównych przyczyn niewielkiej aktywności dużej ich części. W 1891 r. sekcja Wiedeń zwróciła się do ZG z prośbą by mogła zatrzymywać dla się 1 fl z każdej składki, ale nie uzyskała zgody, gdyż wymagałoby to zmiany statutu. Sytuacja w Wiedniu musiała być szczególnie trudna ze względu na wysokie koszty utrzymania w dużym mieście⁶³.

Składki stanowiły podstawę dochodów organizacji (zob. tab. 16). Oprócz nich starano się pozyskiwać darowizny i zapisy testamentowe. W 1889 r. po raz pierwszy są wzmiankowane dotacje bankowe. W 1900 r. taką pomoc przyznały kasy oszczędnościowe w Trutnowie i Vrchlábí. Obie instytucje ofiarowały po 200 K⁶⁴.

Wgląd w strukturę wydatków umożliwia zestawienie z lat 1880–1886. Dochody i wydatki wyniosły wówczas 11 203, 83 fl. Najwięcej wydano na budowę i naprawę dróg – 4 838 fl (43,18%), a następnie na pismo „Das Riesengebirge in Wort und Bild” – 2 900 fl (25,88%). Inne pozycje były znacznie niższe: koszty funkcjonowania organizacji – 823,57 fl (7,35%), biblioteka – 268 fl (2,39%), wydanie przewodnika Eduarda Petrąka 210 fl (1,87%). Różnica między dochodami a wydatkami była gromadzona na funduszu rezerwowym zdeponowanym w kasie oszczędnościowej we Vrchlábí⁶⁵.

Podobnie wygląda zestawienie wydatków z okresu 25 lat działalności (zob. tab. 17). Najwięcej wydano na budowę i utrzymanie dróg – 59 404,54 K (45,67%), oraz na działalność

⁶³ RWB 1881, nr 1, s. 21–22; 1884, nr 3–4, s. 70–72. Członkowie MSSGV płacili przed I wojną światową 3 K, natomiast DGV początkowo 1 fl, a od 1902 r. 3 K (=1,5 fl). Zob. M. Dziedzic, *MSSGV*, s. 131.

⁶⁴ RWB 1883, nr 3–4, s. 72; 1884, nr 1–2, s. 33; 1885, nr 3–4, s. 99; 1886, nr 2, s. 51, 53, nr 4, s. 116; 1889, nr 3, s. 106, 108; 1891, nr 1–2, s. 38; „Mitteilugen” nr XXXXVIII.

⁶⁵ RWB 1883, nr 3–4, s. 74; 1886, nr 3, s. 83.

Tabela 16

Dochody OeRGV w latach 1881-1905

Wyszczególnienie	K	h	%
Składki	9 7826	20	69,92
Darowizny	33 494	88	23,94
Odsetki	5 057	99	3,61
Ogłoszenia prasowe	3 102	90	2,22
Inne	428	20	0,31
Razem	139 910	17	100

Źródło: 1880-1905. *Jubiläums-Festschrift des Österreichischen Riesengebirgsvereins*, Hohenelbe 1905, s. 12.

Tabela 17

Wydatki OeRGV w latach 1880-1905

Wyszczególnienie	K	h	%
Budowa i utrzymanie dróg	59 404	54	45,67
Znakowanie	7 618	99	5,86
Działalność wydawnicza	35 030	78	26,93
Biblioteka i muzeum	6 756	16	5,2
Schroniska studenckie	6 822	14	5,25
Przewodnictwo i apteczki	979	6	0,76
Działalność charytatywna	915		0,7
Składki członkowskie do różnych organizacji	260		0,2
Sporty zimowe	381	77	0,29
Zakup gruntu	160		0,1
Budowa studni Karkonosza, Maxovki, źródła Emmy i wieży widokowej	5 658	24	4,35
Zobowiązania na rzecz urzędów	5 505	37	4,23
Różne	601	46	0,46
Razem	130 093	51	100

Źródło: 1880-1905. *Jubiläums-Festschrift des Österreichischen Riesengebirgsvereins*, Hohenelbe 1905, s. 12.

wydawniczą – 35 030,78 K (26,93%). Trzeba przy tym pamiętać, że z końcem 1898 r. przestało ukazywać się pismo „Das Riesengebirge in Wort und Bild” i tym samym spadły wydatki na działalność wydawniczą⁶⁶.

Gwałtownie rosnące koszty remontów dróg wymusiły poszukiwanie oszczędności (zob. rozdz. I) i nowych źródeł dochodu. W 1889 r. zmieniono statut, tworząc grupę członków założycieli płacących jednorazowo co najmniej 50 fl. Nie był to stały zastrzyk gotówki. W 1892 r. do OeRGV należało 35 członków założycieli, a od 1897 do I wojny światowej ich liczba wynosiła 70–74 osoby. W 1894 r. towarzystwo otrzymało zgodę na organizację loterii, którą cofnięto 3 lata później. Z końcem 1898 r. zlikwidowano z powodu oszczędności

⁶⁶ 1880-1905. *Jubiläums-Festschrift...*, s. 12.

Skarbonka OeRGV
Ze zbiorów Krkonošského muzea v Vrchlabí

„Das Riesengebirge in Wort und Bild”. W 1903 r. wprowadzono opłatę 1 fl za prenumeratę „Der Wanderer im Riesengebirge”. W 1909 r. zrezygnowano z utrzymania części dróg, ograniczono subwencje dla sekcji, a w 1911 r. nowym źródłem dochodu stały się bloczki kelnerskie, które, jak się spodziewano, miały przynieść większy zysk niż znaczki na utrzymanie dróg sprzedawane od 1909 r. po 2 halerze. W 1912 r. zamówiono w firmie braci Stegmann w Czeskich Budziejowicach 30 skarbonek z herbem towarzystwa, które rozmieszczono w schroniskach. Te ostatnie w 1915 r. przyniosły 102,62 K⁶⁷.

Podczas I wojny światowej OeRGV przeznaczyło swoje fundusze na pożyczkę wojenną. Inflacja związana z okresem powojennym wymusiła poszukiwanie sposobów zwiększenia dochodów. W 1919 r. wprowadzono kategorię członków wspierających, któ-

rzy płacili wyższą składkę niż zwyczajni. Jej wysokość ustalono na 10 kč. W 1921 r. postanowiono, że „Jahrbuch” za darmo będą otrzymywać tylko członkowie wspierający i założyciele. Wysokość składki dla członków zwyczajnych podniesiono do 6 kč. Sekcje nadal otrzymywały z każdej składki zaledwie 1 kč. Członkowie założyciele płacili jednorazowo co najmniej 200 kč. W tym samym roku sekcja Svoboda nad Úpou zgłosiła pomysł zorganizowania zbiórki pieniędzy, a ZG wezwał sekcje do przekazywania mu darowizn. W 1922 r. ZG postanowił zorganizować zbiórkę (Opfertag) w okresie Zielonych Świąt. Władze powiatowe nie udzieliły zgody na ten termin, gdyż kolidował on ze zbiórką Czeskiego Czerwonego Krzyża. W tej sytuacji przesunięto ją na 16 VII lub – przy złej pogodzie – na 23 VII. W następnych latach także często przenoszono zbiórki, gdyż kolidowały one z identycznymi kwestami innych niemieckich organizacji. Poszczególne grupy terenowe DRGV zbierały pieniądze w różne dni. Zbiórki odbywały się co najmniej od 1937 r., przynosząc ZG znaczne dochody; np. w 1926 r. dochód z kwesty wyniósł 20 193,40 kč, co stanowiło 26,33% wpływów. Więcej uzyskano tylko ze składek – 34 939 kč (45,6% dochodów). Sekcje zatrzymywały sobie zaledwie 5% zebranych pieniędzy. Od 1925 r. ofiarodawcy otrzymywali kwiaty. Również od 1922 r. zbiórki organizowało DGV. Odbywały się one z małymi wyjątkami w Zielone Świeta⁶⁸.

⁶⁷ RWB 1894, nr 1–2, s. 37–38; 1897, nr 1–2, s. 34; 1898, nr 1, s. 36; „Mitteilungen” nr LVI; LVIII; LIX.; LXII; LXVI; LXVII, LXX; „Bericht über die am 24. November 1912 in Hohenelbe im Hotel »Zum Mohren« stattgefundene erweiterte Zentral-Asschußsitzung”; „Bericht über die am 21. Mai 1914 in Trautenau im Vereinszimmer des Hotels »Weißes Roß« abgehalten Haupt-Ausschußsitzung”; „Jahrbuch DRGV” 1913, s. 62; 1914, s. 79; 1916, s. 25–26; 1917, s. 3, 9–10, 45–46. Jedna ze skarbonek zachowała się w zbiorach Krkonošského muzea we Vrchlabí.

⁶⁸ „Jahrbuch DRGV” 1917, s. 49; 1919, s. 30–1; 1920, s. 31, 42; 1921, s. 41–42, 53, 55; 1922, s. 47, 61; 1923, s. VI, IX–X, XVII–XX, XXII–XXIII; 1924, s. VIII, XII–XXIV, XXVII; 1925, s. IX, XIX–XX, XXVII–XXVIII; 1926, s. XII; 1927, s. XIV. Opaski dla kwestorów z napisem „Opfertag des DRGV” („Zbiórka DRGV”) zachowały się w Archiw Krkonošského muzea v Vrchlabí, A4 Rakouský (Německý) krkonošský spolek, karton 5.

W 1927 r. podniesiono składkę do wysokości 10 kč dla członków zwyczajnych, 20 kč dla wspierających i 500 kč dla założycieli. W tych kwotach mieściła się 1 kč na ubezpieczenie. Dla porównania członkowie MSSGV płacili 12–15 kč, w zależności od sekcji. Postanowiono także, że członkowie wspierający będą otrzymywać „Jahrbuch” dopiero po roku przynależności. Podniesienie wysokości składki spowodowało zmniejszenie liczby osób zrzeszonych w DRGV. Wielu członków wspierających zaczęło płacić tylko podstawową składkę. W 1929 r. nadal nie była rozwiązana sprawa pożyczki wojennej. Próby pozyskania dotacji od władz lokalnych nie przyniosły spodziewanych rezultatów. W tej sytuacji w 1929 r. ZG zwrócił się do sekcji o darowizny z okazji 50-lecia towarzystwa. Równocześnie grupy terenowe wniosły o powiększenie ich udziału w składkach do 25%, a w zyskach ze zbiórki do 10%. Pozytywnie rozpatrzono tylko ten drugi postulat. Zdaniem sekcji w ten sposób nie dokładały one do organizacji zbiórki. Próbowano także wprowadzić bloczki kelnerskie, oferując kelnerom 10% prowizji. Inicjatywa zakończyła się niepowodzeniem, mimo że pomysł skutecznie realizowało KČT na Zvičinie. W 1931 r. zysk z tego źródła wyniósł zaledwie 50 kč. Dochody towarzystwa spadły w latach wielkiego kryzysu gospodarczego. W 1934 r. sekcja Trutnov ponownie wniosła o zwiększenie udziału grup terenowych w składce do 25%. ZG obiecał zająć się tą sprawą jesienią na rozszerzonym posiedzeniu. Nic więcej na ten temat nie wiadomo. W 1935 r. myślano o organizacji loterii, ale i tym razem skończyło się na planach. W 1936 r. grupa terenowa Vrchlabí postulowała podniesienie składki o 2 kč. Uzyskaną kwotę zamierzano podzielić równo na oddłużenie domu w Horních Mísečkach i wspieranie turystyki młodzieżowej. Propozycja została odrzucona. W drugiej połowie lat 30. liczba członków spadła z powodu ograniczenia zniżek kolejowych i kolejne podniesienie składki spowodowałoby jedynie dalsze zmniejszenie stanu liczebnego towarzystwa⁶⁹.

⁶⁹ „Jahrbuch DRGV” 1926, s. XXIV, XXVI, XXXI–XXXII; 1927, s. X–XI, XXIII; 1928, s. XII, XXIV–XXV, XXVII, XXXIV, XXXVI; 1929, s. X, XXV, XXXI; 1930, s. XXVII, XXXII–XXXIV; 1931, s. XI, XXIV, XXVI, XXXIII, XLIII–XLIV; 1932, s. VII–VIII, XVI, XIX; 1933, s. VIII; 1935, s. VI–VII, XXVI, XXVIII–XXIX; 1936, s. VII; 1937, s. IX, XXIX, XXXII–XXXIV, XXXVI, XXXVIII, XL; 1938, s. IX, XXII, XXVI–XXIX. Ozdobny dokument wymieniający ofiarodawców i przekazane przez nich kwoty z okazji 50-lecia DRGV zachował się w Archiv Krkonošského muzea v Vrchlabí, A4 Rakouský (Německý) krkonošský spolek, karton 5. W sprawie wysokości składki w MSSGV zob. M. Dziedzic, *MSSGV*, s. 135.

ROZDZIAŁ VII

BUDOWA DRÓG GÓRSKICH I ZNAKOWANIE SZLAKÓW

Budowa dróg górskich

Towarzystwo już od momentu jego powstania postanowiło budować drogi w górach, aby ułatwić turystom dotarcie w Karkonosze. Drogi nie wystarczyło zbudować, należało ją także utrzymywać w dobrym stanie co w trudnych, wysokogórskich warunkach pochłaniało mnóstwo środków i sił. Towarzystwo samo finansowało budowę dróg lub starało się przekazać to zadanie innym: właścicielom dóbr, schronisk lub gminom.

Działalność inwestycyjna koncentrowała się zawsze w rejonie wysokogórskim. Przed rozpoczęciem inwestycji należało uzyskać zezwolenie właścicieli gruntu, sporządzić kosztorys i zapewnić finansowanie, czyli w praktyce najczęściej dotację ZG. Później poszukiwano wykonawcy. W czasie prac drogę zazwyczaj poszerzano, utwardzano, a po jej bokach niekiedy wykonywano także drejny. Po zakończeniu inwestycji następowało otwarcie. Otwarcie prestiżowych inwestycji było uroczyste i połączone z ustawieniem pamiątkowych kamieni. Później pozostawało rozliczenie kosztów. W wypadku przekroczenia preliminarza ZG nie zawsze zwracał wszystkie poniesione koszty⁷⁰.

Najwięcej prac drogowych wykonano w pierwszych latach istnienia organizacji. Zbudowano wówczas drogi: Pec–Výrovka–Dlouhý důl–Svatý Petr (1881–1882), Obří důl–Obří bouda (1881–1883), Černý Důl–Hrnčířské Boudy–Liščí hora–Výrovka (1884–1885), Divčí lávky–Luční bouda (Weberweg, 1888–1891, otwarta 24 V 1891 r.), Labská louka–zródło Łaby (Prosper-Piette-Weg, otwarta 30 VIII 1891 r.), Pomezni Boudy–Śnieżka (Faltis-Weg, otwarta 4 VII 1886 r.), Janské Lázně–Černá hora (1885 r., Prelogg-Weg) oraz Špindlerův Mlýn–Rokytnice przez Kotel (Franz-Josef-Weg, 1889 r.). Ważniejsze drogi otrzymywały na-

⁷⁰ RWB 1885, nr 3–4, s. 100.

zwy upamiętniające fundatorów (Prellogweg, Faltisweg), zasłużonych działaczy (Pietteweg), poetów (Rosseggerweg) czy samego cesarza (Franz-Josef-Weg). Tę ostatnią w okresie międzywojennym zmieniono na żądanie władz czechosłowackich. Towarzystwo chciało jej nadać imię urzędującego prezesa (Guido-Rotter-Weg), ale nie uzyskało na to zgody. Droga 14 IV 1920 r. otrzymała imię Ducha Gór (Rübezalweg). Towarzystwo, chcąc powetować sobie prestiżową porażkę, nadało w 1923 r. imię prezesa drodze z Luční boudy do Obří boudy⁷¹.

Z biegiem czasu budowa i konserwacja dróg pochłaniała coraz większe sumy. Stało się to widoczne po powodzi z 1897 r. Wydatki na ten cel wynosiły w 1899 r. – 40%, w 1900 r. – 34%, w 1901 r. – 33%, w 1902 r. – 45%, w 1903 r. – 65%, w 1904 r. – 62%, a w 1907 r. 85% dochodów. OeRGV było zmuszone zrezygnować z wydawania własnego pisma, by znaleźć środki na remonty zniszczonych dróg. Kilka lat później zrezygnowano z darmowego dostarczania członkom pisma „Der Wanderer in Riesengebirge”. Kryzys pogłębiał fakt, że drogi niszczyła nie tylko natura, lecz także ludzie, a szczególnie właściciele schronisk, transportując zaopatrzenie wozami. Zazwyczaj nie chcieli przy tym ponosić kosztów ich utrzymania. Towarzystwo było zmuszone szybko dokonać reform. W 1909 r. zrezygnowano z utrzymywania części dróg służących do transportu. Obok nich postanowiono budować ścieżki turystyczne o szerokości 1 m. Kilka lat wcześniej zanik sekcji w Broumovie zwolnił OeRGV od obowiązku utrzymywania dróg w rejonie Broumovskich stěn. W 1912 r. uznano, że sieć dróg jest wystarczająca i nowe nie są potrzebne⁷².

W 1919 r. część dróg przejął KČT. W okresie międzywojennym nowych dróg budowano już bardzo niewiele, koncentrując się na ich utrzymaniu (zob. tab. nr 18a, 18b, 18c). W celu zdobycia środków na ten cel corocznie organizowano zbiórkę pieniędzy. W 1936 r. sieć dróg DRGV liczyła 198,52 km, a ich powierzchnia wynosiła 2 872, 1 arów⁷³.

Znakowanie szlaków

OeRGV od początku swojej działalności zajmowało się znakowaniem szlaków. Początkowo stawiano drogowskazy o wymiarach 12 x 18 cm. Do połowy 1883 r. postawiono ok. 200 takich czerwono-białych tabliczek. Nie na wszystkie planowane szlaki udało się uzyskać zgodę właścicieli, a część oznakowań szybko zniszczyli wandalci. ZG powołał w 1882 r. specjalną komisję, która miała się zająć wyborem miejsc w szczytowych partiach Karkonoszy, w których powinny stanąć drogowskazy. Ta jednak nie podjęła działalności. Istniały rozbieżności w sprawie tego, jakie informacje powinny znaleźć się na drogowskazach. W 1884 r. ZG oświadczył, że jego zdaniem wystarczy kierunek, odległość i jeśli jest znana – także wysokość nad poziomem morza. Ponadto każda tabliczka zawierała nazwę towarzystwa⁷⁴.

⁷¹ „Mitteilungen” nr LXVII; RWB 1885, nr 3–4, s. 100; 1886, nr 3, s. 82; 1888, nr 4, s. 129; 1889, nr 2, s. 68, nr 3, s. 106–107; 1891, nr 1–2, s. 39–40, nr 3–4, s. 33; Jahrbuch DRGV 1921, s. 42; 1924, s. XI; G. Brath, *Geschichte des Deutschen Riesengebirgsvereines (Sitz Hohenelebe)*, „Jahrbuch DRGV” 1930, s. 25; F. Jirásko, *Krkonošský spolek a jeho význam pro poznání regionu*, „Z Českého ráje a Podkrkonoší”, 1997, s. 98–99.

⁷² „Mitteilungen” nr LIX; LXIII; LXIV; LXVI; „Gebirgsfreund” 1903, nr 7, s. 110; „Jahrbuch DRGV” 1912, s. 13; K. W. Fischer, *Die Entwicklung und die Tätigkeit des deutschen Riesengebirgsvereines (Sitz Hohenelebe)*, [w:] K. Schneider, *Das Riesengebirge und sein Vorland. Ein Heimatbuch*, Wien 1924, s. 93–94.

⁷³ „Jahrbuch DRGV” 1936, s. XXIV–XXXI; 1939/1940, s. 83.

⁷⁴ RWB 1881, nr 1, s. 22–23; 1882, nr 3, s. 35, nr 4, s. 61; 1883, nr 3–4, s. 71–73; 1884, nr 1–2, s. 33. W 1888 r. ZG zwrócił się do sekcji, by usunęły tabliczki z nieaktualną nazwą „Gebirgsverein für Böhmen”. Zob. RWB 1888, nr 1, s. 37.

Tabela 18a
Drogi DRGV w 1936 r.

Sekcja	Nr drogi	Przebieg i nazwa	Długość w km	Szerokość w m	Powierzchnia w arach
Dolina Sříbrnego potoku	1	Böhlichbauden–Hochstand	1	2	20
	2	Schulweg od Rothes Kreuz–Töpferbauden	2	1,2	24
Dolní Dvůr	1	Hohe–Zadní Rennerovky	3	1	30
	2	Auerwienbauden–Töpferbauden	0,5	1	5
	3	Tanzboden–Fuchsbergbauden	3	1	30
	4	Vorreithweg (Waldbaude–Hofbauden)	4,5	1	45
	5	Dolní Dvůr–Raubbach (częściowo)	1	1	10
	6	Scheunl (Oberhof)–Kalkkoppe	1	1	10
Harrachov	1	Karlstaler Weg	1,1	1,5	16,5
	2	Seifenbach–Dvoračky (Rübezahweg)	3,4	1,5	51
	3	Wossekerweg	7	1,5	105
	4	Harrachweg–Pančavská Louka (Mummelweg)	4,5	1,5	67,5
Janské Lázně	1	Seifenbrücke–Klausenrund–Schwarzschatlagbaude	4,5	1,5	67,5
Labská	1	Špindlerův Mlýn–Horní Mísečky (Rübezahweg)	5,25	2	105
	2	Bockflosskamm–Hinterkrausenbauden (Wald)	3	1,2	36
	3	Bockflosskamm – Schweizerkoppe	2	1	20
	4	Schmidtweg z Schneide do Rochlitzer Weg	2	1,2	24
	5	Martinova bouda–granica	2	1,2	24
Lánov	1	Horní Lánov–Kalkkoppe	2,8	0,75	21
	2	Horní Lánov–Bonischberg (Johann–Gall–Weg)	2,5	0,75	18,75
	3	Horní Lánov–Černý Důl	2	0,75	15
	4	Prostřední Lánov–Bienert	2	0,75	15
	5	Prostřední Lánov (Zementhaus)–Horní Lánov	1,2	0,75	9
	6	Dolní Lánov–Vrchlabí	4	1,5	60
Malá Úpa	1	Mohornmühle–Hoferbauden (Finkenberweg)	2,4	1,2	28,8
	2	Ehubnerbaude–Emin pramen (Faltisweg)	2,65	1,5	39,75
	3	Pomezní Boudy–Śniezka (Oberer Koppenweg)	6,85	1,5	102,75

Tabela 18 b
Drogi DRGV w 1936 r.

Sekcja	Nr drogi	Przebieg i nazwa	Długość w km	Szerokość w m	Powierzchnia w arach
Maršov I–II	1	Rosaweg–Maxovka	4,5	1,5	67,5
	2	Maršov I–Svoboda nad Úpou (Pilzweg)	0,5	1	5
	3	Maršov I–Janské Lázně (Holubweg)	5	1	5
	4	Maršov I–Černá hora (Seifefentalweg)	1,5	2	30
	5	Maršov I–Blausteine (Bergweg)	0,5	1,5	7,5
	6	Maršov I–Maršov II (Güttnerweg)	0,5	1,5	7,5
	7	Maršov I–Svoboda nad Úpou (Schnepfenweg)	0,2	1	2
Maršov IV	1	Rudolfsweg od Rudolfsbücke do Blausteinbaude	2,5	1,5	37,5
	2	Müllerfeldweg z Maršov IV do Rudolfsweg	0,4	1	4
	3	Rehornweg z Maršov IV (skraj lasu) do Maxovki	1,5	1,5	22,5
Pec pod Sněžkou	1	Obří Důl–Obří bouda	5,8	2	116
	2	Pec pod Sněžkou–Výrovka	4,75	3	142,5
	3	Blaugrund–kaplica pod Luční horą	4	1	40
	4	Zehgrund–skrzyżowanie dróg powyżej Hofbaude	3,5	1	35
Rennerovy Boudy	1	Guido–Rotter–Weg	2,5	2,5	62,5
	2	Luční bouda–granica	0,35	2	7
	3	Luční bouda–Výrovka	2,45	3	73,5
	4	Výrovka–Keilbouden	0,56	2	11,2
	5	Hofbaude–Keilbouden–Heuschober	2,6	1,6	41,6
	6	Keilbaude–Friessbouden	1,2	1,2	14,4
	7	Hofbaude–Fuchsberg	0,53	1,5	7,95
	8	Pantenberg	0,98	2	19,6
Rokytnice nad Jizerou	1	Palme–Stumpe–Weg od Wasserkastel do Voseckiej boudy	5	2	100
	2	Rübezahlweg od Wasserkastel do Hofbaude	2	2	40
	3	Kirchweg od Luftschenke do kościoła (rynku)	4,2	1	42
	4	Hüttenbachweg od Hüttenbachfall do Hofbouden	1,8	1,5	27
	5	Wachsteinweg od Oberdorf (skrzyżowanie dróg) do Felsen	1	1	10
	6	Wachsteinweg od Winterseite (skrzyżowanie dróg) do Felsen	1,5	1	15

Tabela 18 c
Drogi DRGV w 1936 r.

Sekcja	Nr drogi	Przebieg i nazwa	Długość w km	Szerokość w m	Powierzchnia w arach
Rudník	1	Mohrner Kapelle–Leopold	3	1	30
	2	Fiebig–Forstbad	3	1	30
	3	Hochstrasse Leopold–Goldene Aussicht	6	2	120
Špindlerův Mlýn	1	Brandlerbaude-granica	1	2	20
	2	Heuschoberweg	2	2	40
	3	Hochstrasse Leopold–Goldene Aussicht	6	2	120
Svoboda nad Úpou	1	Svoboda nad Úpou-Janské Lázně (Talweg)	0,5	1,5	7,5
	2	Svoboda nad Úpou-Janské Lázně (Helenenweg)	2,5	1,5	37,5
	3	Droga łącznikowa Helenenweg-Ladigweg	0,5	1	5
	4	Ladigweg	2	1,5	30
	5	Pilzweg i Hedwigallee koło Svobody nad Úpou	1	2	20
Velká Úpa	1	Jonaboden-Šnieżka	7,1	1,5	106,5
	2	Velká Úpa-Leischnerbauden (Schrommaweg)	2,6	1,5	39
	3	Pec pod Sněžkou-Leichnerbauden	2,5	1	25
Vítkovice	1	Rübezahlweg (Hofbaude do Horních Miseček)	6	1,5	90
	2	Pietzeweg	3	1,5	45
	3	Droga przez Kesselkoppe	1,6	0,8	12,8
	4	Droga przez Kesselgrube do Dolních Miseček (Waldheim)	1,8	1	18
	5	Bockfloßweg od Dreihäusern-Bockflosskamm	1,5	1,5	22,5
	6	Hutten-Rezek	1,4	1,5	21
Žacléf	1	Quintenmühlweg od Žacléf auf den Reitenstein do Quintenmühl	1	2	20
	2	Droga przez Pohlberg	0,5	2	10
	3	Droga przez Kuppe i Birnwiese	1	1	10
	4	Droga przez Sommerlehne od Anderskreuz do Rehorn	0,8	1	8
	5	Droga przez Rehorn, Maxovka	2	2	40
	6	Droga przez Rehorn, Hubertusbaude	0,75	0,8	6
	7	Alter Eisenweg od Rehorn do Horních Albeřic	4	1,5	60
	8	Ścieżka w rezerwacie przyrody na Rehorn	—	—	—
	9	Ścieżka przez Heidenwald do Křenova	0,5	0,8	4
Razem			47,55	—	697,8

Źródło: „Jahrbuch DRGV” 1936, s. XXIV–XXXI.

Dwujęzyczny drogowsskaz DRGV. Ze zbiorów Krkonošského muzea v Vrchlabi

Drogowskaz DRGV z zamalowanými českými napisami. Ze zbiorów Krkonošského muzea v Vrchlabi

Napisy na drewnie okazały się nietrwałe w trudnych, górskich warunkach. W 1885 r. wprowadzono ulepszenie polegające na umieszczeniu informacji na metalowych tabliczkach, które przybijano do drewnianych podstaw i następnie całość mocowano na drewnianych słupach. Drogowskazy dostarczała towarzystwu za darmo firma Prospera Piette-Rivage. Sekcje składały bezpośrednio do niej zamówienia na wykonanie oznakowania dla konkretnego miejsca. W latach 1885–1886 ustawiono 103 drogowsskazy. Akcją znakowania nadzorował z ramienia ZG Eduard Petrák, który w 1886 r. wykonał mapę gór w skali 1:25 000 i zazaczył na niej 50 planowanych szlaków⁷⁵.

W 1887 r. Guido Pohl zaproponował zmianę w systemie znakowania, która polegała na stawianiu tablic informacyjnych w węzłowych punktach. Szybko wprowadzono ją w życie. Odległości na drogowsskazach podawano w godzinach, co zdaniem ZG nie podobało się turystom. W 1887 i 1888 r. władze organizacji zaleciły, by określać ją w kilometrach. Kolejną mo-

⁷⁵ RWB 1885, nr 3–4, s. 96–98, 100; 1886, nr 1, s. 23, nr 2, s. 51, 53, nr 3, s. 81, 84, 87.

dyfikację planowano wprowadzić na wniosek Viktora Cypersa-Landrecy w 1890 r. Okazało się, że pismo na dotychczasowym ciemnoczerwonym tle jest trudno czytelne. W tej sytuacji Prosper Piette-Rivage obiecał zaprojektować nowy wzór drogowskazu, ale nie wiadomo czy pomysł został zrealizowany⁷⁶.

Na walnym zebraniu w 1884 r. padł wniosek o znakowanie za pomocą farby. Dwa lata później sekcja Vrchlabí poinformowała, że wyznaczyła w ten sposób szlaki, malując znaki na drzewach i kamieniach. W 1888 r. ZG sugerował grupie terenowej Svoboda nad Úpou, by stworzyła szlak z rynku swojej miejscowości na Ladighöhe, posługując się znakiem w formie czerwonego i zielonego poziomego paska. Znakowanie farbą występowało samodzielnie bądź w powiązaniu z oznaczeniem za pomocą drogowskazów. W 1892 r. sekcja Broumov oznakowała na drzewach szlak Hvězda – granica państwowa. Kilka lat wcześniej postawiono wzdłuż niego kamienne drogowskazy. W 1901 r. ZG zalecił, by znaki malować na kamieniach, zaprzestając oznaczania ich na drzewach. W 1903 r. ZG postanowił zawiesić na dworcach kolejowych we Vrchlabí i Svobodzie nad Úpą tablice informacyjne z zaznaczoną siecią szlaków⁷⁷.

W 1887 r. walne zebranie OeRGV na wniosek ZG postanowiło, by wzorem RGV stawiać kamienne drogowskazy, które co prawda są dużo droższe, że także o wiele trwalsze. Pierwsze takie drogowskazy na szlaku Hvězda–granica państwowa jeszcze w tym samym roku zaczęła stawiać sekcja Broumov. Zachowały się one do dziś. W sprawie ich rozmiarów i wyglądu w 1889 r. ZG zalecił jedynie, by powierzchnia ze znakiem szlaku była gładka. Dwa lata później walne zebranie przyjęło bardziej szczegółowe zasady. Od tej pory towarzystwo miało stawiać wyłącznie kamienne drogowskazy o kształcie prostopadłościanu ze ściętym wierzchołkiem na podstawie kwadratu. Jako materiał wybrano granit na obszarze Karkonoszy, a na Podgórzu piaskowiec. Ich wysokość ustalono na 2 m, z czego 40 cm przypadało na część wkopaną w ziemię. Szerokość wynosiła średnio 35 cm. Napisy powinny się znajdować na wszystkich czterech ścianach bocznych. Dla lepszej czytelności miały one być wypełnione gudronem – czarną asfaltową substancją. Rocznie postanowiono przeznaczać 200 fl na nowe drogowskazy. Ustanowiono również nagrodę w wysokości 10 fl dla osób, które informują o zniszczeniach, umożliwiając w ten sposób ukaranie sprawcy. W następnych latach przystąpiono do realizacji tych postanowień. Kwota 200 fl wystarczała na wykonanie 10–15 drogowskazów rocznie. W 1895 r. poinformowano o zakończeniu stawiania kamiennych drogowskazów w ważnych punktach na obszarze działania OeRGV⁷⁸.

W 1892 r. postanowiono koordynować prace znakarskie z RGV, wprowadzając jednolite znakowanie, wzorowane na stosowanym przez Towarzystwo Lasu Wiedeńskiego (Wiener Waldverein). Jego szczegóły nie są znane. W tym celu opracowano wspólną mapę szlaków obejmującą całe Karkonosze. Jednolite znakowanie zakończono już w 1893 r. Turystom jego zasady wyjaśniono na plakatach. Znakowanie w Karkonoszach prowadził także oddział KČT z Jilemnic. W tym wypadku nie było mowy o koordynacji działań z OeRGV. W 1895 r. ZG interweniował u hrabiego Johanna Harracha, który obiecał, że czeskie znakowanie będzie wykonywane w dwóch językach⁷⁹.

⁷⁶ RWB 1887, nr 2, s. 57; nr 3, s. 91–92; 1888, nr 1, s. 37; 1890, nr 1–2, s. 35.

⁷⁷ RWB 1884, nr 3–4, s. 70; 1886, nr 3, s. 87; 1888, nr 1, s. 37; 1892, nr 1–2, s. 31; „Mittheilungen” nr LI; LVIII.

⁷⁸ RWB 1887, nr 3, s. 91, 94; 1888, nr 2, s. 69; 1889, nr 3, s. 111; 1891, nr 1–2, s. 38, 41–42; nr 3–4, s. 35; 1893, nr 1–2, s. 30; 1895, nr 1–2, s. 26; „Gebirgsfreund” 1891, nr 21, s. 251. Na temat szlaku Hvězda – granica państwowa zob. T. Dudziak, *Niezwykły szlak*, „Karkonosz. Sudeckie materiały krajoznawcze”, z. 6, s. 206–210 oraz A. Kwaśniewski, „Niezwykły szlak” *odslania swoje tajemnice*, *op. cit.*, z. 6, s. 210–223.

⁷⁹ RWB 1892, nr 1–2, s. 28, nr 3–4, s. 71; 1893, nr 1–2, s. 28, 30; 1895, nr 3–4, s. 59; H. Seydel, *op. cit.*, s. 25.

Wraz z rozwojem turystyki zimowej pojawił się problem znakowania dróg w sposób odpowiedni dla tej pory roku. Już w 1885 r. został zgłoszony do ZG wniosek o tyczkowanie dróg górskich, ale nie podjęto w tej sprawie żadnych działań. W 1889 r. sekcja Liberec wnioskuje o zimowe znakowanie drogi grzbietowej, zwłaszcza odcinków: Obří bouda–Petrova bouda oraz Schronisko Nad Śnieżnymi Kotłami przez Kotel do Rokytnic. Większość z nich znajdowała się na terenie działania RGV i walne zebranie postanowiło zwrócić się do zaprzyjaźnionej organizacji o wykonanie prac. Jeszcze w tym samym roku sekcja Rokytnice wyznakowała drogę Rokytnice–Dvoračky–Kotel–źródło Łaby–Schronisko Na Hali Szrenickiej. Użyto tyczek o wysokości 4 m, które stawiano co 20 m. W 1894 r. sekcja Velká Úpa za pieniądze ZG tyczkowała drogę Lučni bouda–Obří bouda. W 1898 r. na zebraniu przedstawiciele ZG RGV, OeRGV i DGV w Jeleniej Górze Guido Rotter przedstawił projekt powołania organizacji narciarzy, która w obu częściach Karkonoszy zajęłaby się zimowym znakowaniem. Dwa lata później OeRGV zawarło porozumienie z RGV w sprawie zimowego znakowania, które potwierdziło wcześniejszą praktykę. Główny grzbiet miała wyznakować organizacja z Jeleniej Góry, a główne zejścia na stronę południa towarzystwo z Vrchlabí. Tyczki miały być usuwane na lato z obawy przed złodziejami. Na skrzyżowaniach planowano stawiać specjalne zimowe drogowskazy. W 1902 r. ZG OeRGV zawarł porozumienie w sprawie zimowego znakowania z prezesem sekcji Rennerovy Boudy Wenzelem Bradlerem, Franzem Donathem z Míseček oraz Johannem Landnerem z Martinovki. Zobowiązali się oni za opłatą dostarczyć drewniane tyczki o wysokości 3–4 m, wykonać znakowanie i przeprowadzać jego kontrolę dwa razy w miesiącu. Wiosną natomiast – usunąć tyczki i przechować je do nowego sezonu w suchym miejscu. W 1905 r. w całych Karkonoszach istniało ok. 100 km szlaków zimowych. Do ich oznaczenia użyto ok. 10 000 tyczek⁸⁰.

W 1903 r. na spotkaniu ZG RGV, OeRGV i DGV postanowiono przedłużyć szlak grzbietowy (Kammweg, potem przez krótki okres używano też nazwy Hauptweg) z Kořenova na Śnieżkę. Prace wykonano w latach 1904–1905. Koszt odcinka wyniósł 1 315 K, z tego RGV zapłacił 343 K za prace na terenie Niemiec⁸¹.

W 1914 r. RGV, OeRGV i DGV zawarły wstępne porozumienie w sprawie jednolitego znakowania. Postanowiono stosować identyczne znaki (Wegzeichen) i zimowe znakowanie. W tej pierwszej sprawie były duże różnice pomiędzy organizacjami. Na wniosek Guido Rottera za wzór miały posłużyć cynkowe tabliczki stosowane przez DGV, które były bardzo trwałe i zachowywały czytelność nawet po rozmyciu farby. Prezes RGV Hugo Seydel obiecał omówić tę sprawę z członkami swojej organizacji⁸².

Prace znakarskie były finansowane przez sekcje. W 1913 r. udało się po raz pierwszy uzyskać 630 K dotacji na tyczkowanie szlaków od ministerstwa pracy. Prace znakarskie wymagały uzyskania przez sekcję zgody właścicieli terenu i ZG. Grupa terenowa powinna była przygotować wniosek wraz ze szkicem trasy, który po zaopiniowaniu przez władze towarzystwa przesyłano do administracji dóbr. Dość często jednak zapominano o tych obowiązkach, o czym świadczą częste napomnienia ze strony ZG. Znaki były często niszczone przez wandalów. W 1914 r. starostwo we Vrchlabí na prośbę ZG obiecało chronić oznakowanie⁸³.

W okresie I wojny światowej stan szlaków uległ pogorszeniu z powodu ograniczenia

⁸⁰ RWB 1885, nr 3–4, s. 96; 1889, nr 2, s. 68, nr 3, s. 110; 1894, nr 1–2, s. 36; 1898, nr 1, s. 36; „Mitteilungen” nr XXXIX; „Gebirgsfreund” 1889, nr 9, s. 71; 1890, nr 1, s. 8; 1900, nr 20, s. 240; 1903, nr 1, s. 13–14; *1880–1905. Jubiläums-Festschrift...*, s. 28.

⁸¹ „Mitteilungen” nr LVII; LVIII; LX; LIX; „Gebirgsfreund” 1903, nr 10, s. 158.

⁸² „Mitteilungen” nr LXVI; „Jahrbuch DRGV” 1914, s. 72, 75; 1917, s. 47; „Bericht über die am 21. Mai 1914 in Trautenau im Vereinszimmer des Hotels »Weißes Roß« abgehalten Haupt-Ausschußsitzung”.

⁸³ „Mitteilungen” nr LXVI.

Kamienny drogowksaz sekcji Broumov OeRGV koło Hvězdy

działalności towarzystwa. Do napraw używano gorszej farby, którą szybko zmywały deszcze. Po zakończeniu konfliktu południowe Karkonosze znalazły się na terenie Czechosłowacji. Zniszczono sporo tablic z niemieckimi napisami. W 1920 r. rozpoczęły się rozmowy z KČT w sprawie zasad znakowania. Zmieniła się także sytuacja własnościowa w wyniku upaństwowienia terenów, poprzez które biegły szlaki. Początkowo oznakowanie odnawiano według starych zasad. Problemem nadal była kiepska jakość farby – brakowało farb wodo- i światłoodpornych. W 1924 r. ze względów oszczędnościowych i estetycznych postanowiono ograniczyć liczbę tablic informacyjnych. Uznano, że góry oszpecają zwłaszcza reklamy właścicieli schronisk. W 1928 r. DRGV zawarł umowę o podziale terenu znakowania w Karkonoszach, odstępując czeskiej organizacji część dróg. Towarzystwo zostało do tego kroku zmuszone, ale równocześnie zyskało na tym posunięciu finansowo. Rozpoczęto także wymianę na znakowanie dwujęzyczne. Należało wymienić około 250 tablic. Były to jak się wydaje, zbyt optymistyczne szacunki. Na prace uzyskano 7000 Kč (minus 70 Kč kosztów) dotacji. Kwota ta wystarczyła na wymianę ok. 50 tablic. Pozostałe planowano wymienić w ciągu 4 lat, o ile władze przyznają dotacje na dotychczasowym poziomie. Prace rozpoczęto we wschodnich

Karkonoszach. Rok później na walnym zebraniu sekcja Trutnov zgłosiła wniosek zobowiązujący ZG do starań w HDGW o wprowadzenie w całej Czechosłowacji znakowania za pomocą rombów. Nie był on w ogóle głosowany jako sprzeczny z porozumieniem zawartym z KČT. Przy okazji prezes RGV Otto Nafe oświadczył, że RGV postanowiło wprowadzić na swoim terenie znakowanie rombowe. Wniosek o wprowadzenie tego typu znakowania zmierzał do zerwania porozumienia ze stroną czeską i był wyrazem niezadowolenia z istniejącego stanu rzeczy. ZG nie mógł go poprzeć choć jego członkowie na pewno z nim sympatyzowali. W 1930 r. w swoim sprawozdaniu władze towarzystwa przypominały, że dwujęzyczne muszą być tylko tablice na gruntach państwowych i te, które zawierają skrót DGRV. Wyraźnie podkreślono, że oznaczenia na gruntach prywatnych i należących do wsi, które nie zawierają skrótu DRGV, powinny mieć oznaczenia wyłącznie po niemiecku. Można się domyślać, że taka interpretacja wywołała protest strony czeskiej, bo już rok później ZG oświadczył, że wszystkie tablice stawiane przez DRGV muszą być dwujęzyczne⁸⁴.

Wymiana drogowek szła wolno. Powodem był na pewno brak funduszy, ale ważną przyczyną był także bierny opór niemieckich działaczy. Strona czeska skarżyła się na opóźnienia, a niekiedy dochodziło do usuwania niemieckich drogowek. Ponadto ludność niemiecka niszczyła czeskie oznakowanie. Stały nacisk czeski powodował, że prace szły na przód. Można przypuszczać, że nie wszystkie sekcje stosowały się do obowiązku dwujęzycznego znakowania, gdyż ZG musiał im o tym przypominać. W 1931 r. postanowiono stawiać cynkowe tablice szlaków na wzór DGV. Pierwsze postawiono rok później. Również w 1932 r. sekcja Trutnov rozpoczęła znakowanie szlaków na Podgórzu Karkonoszy aż do granicy językowej, co było zgodne z decyzją walnego zebrania o włączeniu tego obszaru do terenu działania DRGV. Był to bowiem kolejny etap czesko-niemieckiej rywalizacji na polu turystyki. W tym samym roku sekcje Hostinné i Trutnov ponownie wnioskuje o przejście na znakowanie docelowe (rombami). Musiały zadowolnić się zapewnieniem, że w razie zmiany warunków umowy z KČT władze towarzystwa postarają się rozmawiać w tej sprawie. Był to tylko wybieg bo strona czeska była przeciwna tego typu oznaczeniom. Na terenie Jeseníków, gdzie był stosowany, dążyła do jego likwidacji. W 1933 r. powstała wątpliwość, czy napisy niemieckie mogą być wykonywane pismem gotyckim. ZG zwrócił się z pytaniem w tej sprawie do administracji lasów państwowych⁸⁵.

W okresie kryzysu prace znakarckie uległy spowolnieniu z powodu braku dotacji państwowych. Towarzystwo otrzymało nakaz wymiany wszystkich tablic do 30 IV 1934 r. Nie został on dotrzymany, podobnie jak kolejny wyznaczony na 30 V 1935 r. Dotację udało się otrzymać dopiero w 1936 r. W okresie kryzysu starano się stosować tańsze blaszane tablice zamiast cynkowych. W 1937 r. władze powiatu Jilemnice poleciły usunąć wszystkie jednojęzyczne tablice. Wymiany oznakowania na dwujęzyczne nie zakończono do października 1938 r.⁸⁶

Po przyłączeniu południowych Karkonoszy do III Rzeszy na żądanie władz hitlerowskich rozpoczęto wymianę oznakowania na jednojęzyczne. Do 1940 r. postawiono podobno aż 598 sztuk. Tak w każdym razie stwierdzono w oficjalnym sprawozdaniu. Faktyczne z całą pew-

⁸⁴ „Jahrbuch DRGV” 1920, s. 31–32, 41; 1921, s. 40; 1923, s. VI–VIII, XXIII; 1924, s. IX, XI, XXV; 1925, s. VI–VII, XX; 1926, s. XXV; 1927, s. IX–X; 1928, s. IX–XII; 1929, s. XXIV; 1930, s. IX; 1931, s. X. Umowa między DRGV a KČT weszła w życie po zaaprobowaniu jej przez zarządy główne obu organizacji odpowiednio 17 III oraz 2 IV 1928 r.

⁸⁵ „Jahrbuch DRGV” 1930, s. XXVI, XXXV; 1931, s. XI, XXVII–XXVIII, XLIV; 1932, s. VII–VIII, XXIII; 1933, s. VII, IX; P. M. Majewski, *op. cit.*, s. 257.

⁸⁶ „Jahrbuch DRGV” 1933, s. IX; 1934, s. IX–X; 1935, s. V; 1936, s. VII–IX; 1937, s. IX, XXVII, XXX, XXXVI, XXXIX; 1938, s. IX, XX.

nością nie były to nowe oznakowania. Na dotychczas istniejących zamalowywano czeskie napisy. Takie drogowskazy zachowały się w zbiorach muzeum we Vrchlabí. Towarzystwo planowało od 1941 r. przejść na znakowanie rombowe, ale nie wiadomo, czy zamiar ten został zrealizowany⁸⁷.

⁸⁷ „Jahrbuch DRGV” 1939/1940, s. 82.

ROZDZIAŁ VIII

SCHRONISKA STUDENCKIE I MŁODZIEŻOWE

Pierwsze schronisko szkolne i studenckie, z 4 łózkami, założył w 1884 r. we Vrchlabí fabrykant Guido Rotter. Schronisk tych nie należy mylić ze znanymi dziś schroniskami młodzieżowymi. Były one przeznaczone dla uczniów i studentów płci męskiej, posiadających legitymacje członkowskie Zarządu Głównego Niemieckich i Austriackich Schronisk Szkolnych i Studenckich (Centralleitung deutscher Studenten- und Schüler-Herbergen) z siedzibą we Vrchlabí. Legitymacje takie ważne przez rok można było dostać po przesłaniu przez szkoły średnie i wyższe odpowiednich formularzy z wykazem uczniów. Mogli z nich korzystać tylko uczniowie narodowości niemieckiej z Niemiec i Austro-Węgier, którzy ukończyli 16 lat. Tuż przed wybuchem I wojny światowej rozszerzono działalność także na Luksemburg. Schroniska były czynne sezonowo w okresie wolnym od nauki i udzielały bezpłatnego noclegu, większość oferowała również bezpłatne śniadanie, a niektóre także darmową kolację. W 1886 r. otwarto w czeskich Karkonoszach kolejnych 5 schronisk i od tego czasu ich liczba wzrastała. Już 12 XII 1885 r. ZG OeRGV na wniosek Eduarda Petrąka postanowił przyznać organizacji schronisk studenckich 100 fl dotacji. W dniu 15 V 1887 r. w Libercu obradowało zebranie delegatów północnoczeskich towarzystw górskich. Narada była poświęcona kwestii schronisk studenckich. Wzięli w niej udział przedstawiciele OeRGV i DGV. Towarzystwa górskie z północnych Czech nadesłały swoje stanowiska, których treść nie jest znana, natomiast Morawsko-Śląskie Sudeckie Towarzystwo Górskie (Mährisch-Schlesischer Sudetengebirgsverein; w skrócie MSSGV) wysłało telegram popierający. Podczas obrad postanowiono powołać Związek Opieki nad Schroniskami Studenckimi (Verband zur Pflege der Studentenherberge), do którego – oprócz założycieli czyli OeRGV i DGV – miały przystąpić także inne towarzystwa górskie. Związkiem miał tymczasowo kierować Zarząd Niemieckich Schronisk Studenckich w Karkonoszach z siedzibą we Vrchlabí (Centralstelle für deutsche Studentenherberge im Riesengebirge). Jesienią 1887 r. planowano zorganizowanie kolejnej narady w celu wyłonienia stałego zarządu. Obradujący w Libercu postanowili także starać

się o zniżki kolejowe dla posiadaczy legitymacji upoważniających do noclegu w schroniskach studenckich. Stopniowo tworzono schroniska w kolejnych rejonach Austrii. Obiekty takie zakładały nie tylko towarzystwa górskie, ale także inne organizacje. W 1892 r. istniało już w Austrii 78 schronisk. W tym samym roku powstały dwa pierwsze obiekty tego typu w Rzeszy Niemieckiej – w Karpaczu Górnym i Piechowicach. W 1906 r. ich liczba w Niemczech przewyższała już liczbę schronisk w Austro-Węgrzech. Na początku XX w. liczba schronisk szkolnych i studenckich w Niemczech i Austrii rosła z roku na rok. Sieć wszystkich tych obiektów w Rzeszy Niemieckiej i Austrii podlegała Zarządowi Głównemu Niemieckich i Austriackich Schronisk Szkolnych i Studenckich we Vrchlabí. Schroniska były finansowane ze sprzedarzy informatora, zawierającego wykaz takich obiektów, i oczywiście z dotacji⁸⁸.

Guido Rotter szybko zdał sobie sprawę, że współpraca z OeRGV przyniesie korzyści sprawie schronisk studenckich. Począwszy od 1886 r. przedstawiał na walnych zebraniach towarzystwa sprawozdania z działalności kierowanej przez siebie organizacji. Ukazywały się one następnie drukiem na łamach „Das Riesengebirge in Wort und Bild”. Już w 1886 r. zaapelował do OeRGV o pomoc w utworzeniu schronisk na terenie Niemiec. Naturalną konsekwencją tego stanu rzeczy było kolejno wejście Guido Rottera w skład ZG OeRGV w 1894 r., objęcie funkcji wiceprezesa w 1901 r. i w końcu prezesa w 1911 r. Rosło także zaangażowanie towarzystwa w prowadzenie schronisk studenckich. W 1913 r. znajdowały się one w 13 miejscowościach austriackich Karkonoszy (zob. tab. 19–31). Zapewne w większości prowadziły je sekcje OeRGV. Na omawianym terenie działało 25 grup terenowych towarzystwa⁸⁹.

Tabela 19

Frekwencja w schroniskach studenckich w latach 1886–1887

Schronisko	Frekwencja w okresie				Razem	
	15 VII–1 VII 1886	1 VIII–15 VIII 1886	16 VIII–31 VIII 1886	1 IX–15 IX 1886	1886	1887
Harrachov	17	27	12	1	57	73
Maršov	11	32	7	8	58	119
Rokytnice nad Jizerou	6	11	3	4	24	65
Śnieżka	6	20	5	6	37	b.d.
Špindlerův Mlýn	18	41	21	4	84	127
Vrchlabí	16	19	3	2	40	83
Razem	74	150	51	25	300	467

Źródło: RWB 1886, nr 3, s. 90; 1887, nr 4, s. 121.

⁸⁸ A. Felkle, *op. cit.*, s. 130–131; „Alt Vater” 1887, nr 1–2, s. 20–24; „Mittheilungen DGV” nr 1, s. 16; 1887, nr 2, s. 40, 42, 44–46; „Jahrbuch DGV” 1910, s. 10–11; „Nordböhmisches Touristen-Zeitung” 1887, nr 6, s. 107, nr 8, s. 142–143, nr 9, s. 155; RWB 1885, nr 3–4, s. 100; 1892, nr 3–4, s. 72–73; H. Löscher, *50 Jahre deutsche Studenten- und Schülerherbergen*, „Deutsches Bergland” 1934/1935, nr 3, s. 48–50.

⁸⁹ RWB 1886, nr 2, s. 51, 56, nr 3, s. 81, 83–84, 86–87, 89–90, nr 4, s. 116–117; 1887, nr 2, s. 57, 59, nr 3, s. 93–95, nr 4, s. 121; 1888, nr 2, s. 70–72, nr 3, s. 97; 1889, nr 1, s. 29, nr 4, s. 153; 1890, nr 1–2, s. 38–39, nr 3–4, s. 78–79; 1891, nr 1–2, s. 38, 43–44; 1892, nr 1–2, s. 28, 36; 1894, nr 1–2, s. 36, 38–39; 1895, nr 1–2, s. 27–28, nr 3–4, s. 60; 1896, nr 1–2, s. 34–35; 1897, nr 1, s. 34, 37–38, nr 2, s. 74–75; 1898, nr 1, s. 38–39; „Mittheilungen” nr XXXIX; LI; LIII; LVII; LIX–LX; LXII–LXIV; LXVI–LXVII; „Jahrbuch DRGV” 1914, s. 67–68.

Tabela 20

Frekwencja w schroniskach studenckich w 1890 roku

Schronisko	1890						
	Liczba		Oferta	Frekwencja w okresie			
	łózek	dostawek		16 VII–31 VII	1 VIII–15 VIII	16 VIII–31 VIII	1 IX–15 IX
Broumov	4	—	N+S	16	22	9	2
Harrachov	6	—	N+S	70	28	16	2
Maršov	8	4	N+S+K	127	87	44	4
Rokytnice nad Jizerou	8	2	N+S	28	25	12	2
Špindlerův Mlýn	8	5	N+S	124	79	40	7
Teplice nad Metují	4	—	N	35	33	17	3
Trutnov	8	—	N+S	55	57	37	10
Vrchlabí	4	5	N+S+K	80	44	35	3
Razem	50	16	—	535	375	210	33

Schronisko	1890							
	Pochodzenie turystów				Frekwencja razem	Liczba dni w których nocowano	Liczba dni przepełnienia	Najlepsze dni
	Austria	Niemcy	Studenci	Uczniowie				
Broumov	47	2	6	43	49	21	1	12 VIII
Harrachov	102	14	13	103	116	29	3	21 VII
Maršov	225	37	33	229	262	44	5	26 VII
Rokytnice nad Jizerou	47	20	2	65	67	25	—	30 VII
Špindlerův Mlýn	199	51	33	217	250	44	20	22 VII
Teplice nad Metují	81	7	6	82	88	33	7	23 VIII
Trutnov	153	6	9	150	159	39	3	5 VIII
Vrchlabí	136	26	14	148	162	40	4	29 VII
Razem	990	163	116	1 037	1 153	275	—	—

Źródło: RWB 1891, nr 1–2, s. 44.

Objaśnienia do tabel:

N – nocleg

S – śniadanie

K – kolacja

Kp – kąpiel

P – piwo

Tabela 21

Frekwencja w schroniskach studenckich w 1891 roku

Schronisko	1891						
	Liczba		Oferta	Frekwencja w okresie			
	łóżek	dostawek		16 VII– 31 VII	1 VIII– 15 VIII	16 VIII– 31 VIII	1 IX– 15 IX
Broumov	4	—	N+S	14	11	3	2
Harrachov	6	—	N	48	15	3	1
Maršov	8	4	N+S+K	103	43	31	8
Rokytnice nad Jizerou	8	2	N+S	25	11	6	—
Špindlerův Mlýn	8	5	N+S	104	50	32	9
Teplice nad Metují	4	—	N	29	20	13	6
Trutnov	8	—	N+S	63	53	23	3
Vrchlabí	4	5	N+S+K	29	29	23	5
Razem	50	16	—	415	232	134	34

Schronisko	1891							
	Pochodzenie turystów				Frekwencja razem	Liczba dni w których nocowano	Liczba dni prze- pełnienia	Najlepsze dni
	Austria	Niemcy	Studenci	Uczniowie				
Broumov	22	8	8	22	30	14	1	15 VIII
Harrachov	38	29	8	59	67	20	2	20 VII
Maršov	111	74	25	160	185	44	2	24 VII
Rokytnice nad Jizerou	27	15	5	37	42	19	—	18 VII
Špindlerův Mlýn	95	100	50	145	195	43	8	22 VII
Teplice nad Metují	50	18	14	54	68	28	2	25 VII
Trutnov	107	35	28	114	142	40	4	9 VIII
Vrchlabí	61	25	9	77	86	37	—	27 VII
Razem	511	304	147	668	815	245	19	—

Źródło: RWB 1892, nr 1–2, s. 32.

Tabela 22

Frekwencja w schroniskach studenckich w 1892 roku

Schronisko	1892						
	Liczba		Oferta	Frekwencja w okresie			
	łóżek	dostawek		16 VII– 31 VII	1 VIII– 15 VIII	16 VIII– 31 VIII	1 IX– 15 IX
Broumov	4	—	N+S	42	14	12	—
Harrachov	8	—	N	47	26	7	5
Maršov	8	4	N+S+K	163	74	32	6
Rokytnice nad Jizerou	8	2	N+S	25	23	2	—
Špindlerův Mlýn	8	—	N+S	191	77	20	9
Teplice nad Metují	4	—	N+S	99	31	24	7
Trutnov	8	—	N+S	70	42	19	9
Vrchlabí	4	5	N+S+K	47	30	7	2
Žacléř	4	—	N+S	8	2	2	—
Razem	56	11	—	692	319	125	38

Schronisko	1892							
	Pochodzenie turystów				Frekwencja razem	Liczba dni w których nocowano	Liczba dni prze- pełnienia	Najlepsze dni
	Austria	Niemcy	Studenci	Uczniowie				
Broumov	51	17	12	56	68	21	5	20 VII
Harrachov	51	34	10	75	85	32	—	27 VII, 8 VIII
Maršov	146	129	30	245	275	48	4	23 VII
Rokytnice nad Jizerou	32	18	4	46	50	16	—	6 VIII, 11 VIII
Špindlerův Mlýn	109	188	85	212	297	40	9	20 VII
Teplice nad Metují	108	53	18	143	161	38	14	21 VII
Trutnov	113	27	18	122	140	43	2	16 VII
Vrchlabí	44	42	7	79	86	32	—	23 VII
Žacléř	3	9	1	11	12	7	—	19 VII, 23 VII
Razem	657	517	185	989	1 174	277	34	—

Źródło: RWB 1892, nr 3–4, s. 72.

Tabela 23

Frekwencja w schroniskach studenckich w 1893 roku

Schronisko	1893						
	Liczba		Oferta	Frekwencja w okresie			
	łóżek	dostawek		16 VII– 31 VII	1 VIII– 15 VIII	16 VIII– 31 VIII	1 IX– 15 IX
Broumov	4	—	N+S	34	23	14	6
Harrachov	8	—	N	69	21	15	5
Maršov	8	4	N+S+K	258	131	36	7
Rokytnice nad Jizerou	8	2	N+S	56	33	7	1
Špindlerův Mlýn	8	—	N+S	317	113	70	8
Teplice nad Metují	4	—	N+S+P	99	48	29	6
Trutnov	8	—	N+S	89	55	29	6
Vrchlabí	4	5	N+S+K	69	52	13	2
Žacléf	4	—	N+S	13	3	8	—
Razem	56	11	—	1 004	479	221	41

Schronisko	1893							
	Pochodzenie turystów				Frekwencja razem	Liczba dni w których nocowano	Liczba dni prze- pełnienia	Najlepsze dni
	Austria	Niemcy	Studenci	Uczniowie				
Broumov	34	43	17	60	77	28	3	24 VII
Harrachov	47	63	16	94	110	28	3	25 VII
Maršov	190	242	48	384	432	48	5	24 VII
Rokytnice nad Jizerou	52	45	7	90	97	25	2	23 VII
Špindlerův Mlýn	96	412	137	371	508	51	12	19 VII
Teplice nad Metují	72	110	32	150	182	48	15	23 VII
Trutnov	115	64	40	139	179	43	5	22 VII
Vrchlabí	80	56	12	124	136	35	5	28 VII
Žacléf	4	20	5	19	24	9	—	22 VII
Razem	690	1 055	314	1 431	1 745	315	50	—

Źródło: RWB 1894, nr 1–2, po s. 40.

Tabela 24

Frekwencja w schroniskach studenckich w 1895 roku

Schronisko	1895						
	Liczba		Oferta	Frekwencja w okresie			
	łóżek	dostawek		16 VII– 31 VII	1 VIII– 15 VIII	16 VIII– 31 VIII	1 IX– 15 IX
Broumov	5	—	N+S	70	21	4	4
Harrachov	8	—	N	40	31	10	10
Janské Lázně	—	—	—	—	—	—	—
Maršov	10	12	N+S+K	234	106	80	31
Rokytnice nad Jizerou	8	2	N+S	50	12	8	1
Špindlerův Mlýn	12	9	N+S	262	117	72	23
Teplice nad Metují	5	—	N+S+P	159	50	50	15
Trutnov	8	—	N+S	85	49	24	13
Vrchlabí	4	5	N+S+K	63	37	24	6
Žacléř	4	—	N+S	20	9	7	6
Razem	64	28	—	983	432	279	109

Schronisko	1895				
	Pochodzenie turystów				Frekwencja razem
	Austria	Niemcy	Studenci	Uczniowie	
Broumov	38	61	10	89	99
Harrachov	37	54	19	72	91
Janské Lázně	—	—	—	—	—
Maršov	154	297	94	357	451
Rokytnice nad Jizerou	24	47	9	62	71
Špindlerův Mlýn	106	368	118	356	474
Teplice nad Metují	100	174	51	223	274
Trutnov	73	98	44	127	171
Vrchlabí	54	76	28	102	130
Žacléř	20	22	11	31	42
Razem	606	1 197	384	1 419	1 803

Źródło: RWB 1895, nr 3–4, po s. 60.

Tabela 24

Frekwencja w schroniskach studenckich w 1895 roku

Schronisko	1895			
	Liczba dni w których nocowano	Liczba dni przepełnienia	Najlepsze dni	Frekwencja w najlepszych dniach
Broumov	28	5	22 VII	12
Harrachov	33	2	16 VII	12
Janské Lázně	—	—	—	—
Maršov	56	3	18 VII	27
Rokytnice nad Jizerou	21	1	20 VII	9
Špindlerův Mlýn	55	3	20 VII	35
Teplice nad Metují	55	?	19 VII	22
Trutnov	56	1	16 VII	11
Vrchlabí	40	2	20-21 VII	po 10
Žacléř	19	1	26 VII	5
Razem	363	18	—	—

Źródło: RWB 1895, nr 3-4, po s. 60.

Tabela 25

Frekwencja w schroniskach studenckich w 1896 roku

Schronisko	1896						
	Liczba		Oferta	Frekwencja w okresie			
	łózek	dostawek		16 VII–31 VII	1 VIII–15 VIII	16 VIII–31 VIII	1 IX–15 IX
Broumov	4	—	N+S	58	15	5	7
Harrachov	8	—	N	52	13	11	—
Janské Lázně	4	—	N+S+Kp	17	17	8	—
Maršov	10	12	N+S+K	276	92	65	19
Rokytnice nad Jizerou	8	2	N+S	49	12	12	7
Špindlerův Mlýn	12	9	N+S	326	151	55	17
Teplice nad Metují	5	—	N+S+P	65	45	26	5
Trutnov	8	—	N+S	67	36	11	3
Vrchlabí	4	5	N+S+K	64	30	39	7
Žacléř	4	—	N+S	31	6	—	6
Razem	67	28	—	1 005	417	232	71

Schronisko	1896				
	Pochodzenie turystów				Frekwencja razem
	Austria	Niemcy	Studenci	Uczniowie	
Broumov	15	70	7	78	85
Harrachov	27	49	12	64	76
Janské Lázně	10	32	11	31	42
Maršov	110	342	90	362	452
Rokytnice nad Jizerou	26	54	15	65	80
Špindlerův Mlýn	107	442	109	440	549
Teplice nad Metují	48	93	38	103	141
Trutnov	48	69	12	105	117
Vrchlabí	67	73	32	108	140
Žacléř	10	33	7	36	43
Razem	468	1 257	333	1 392	1 725

Schronisko	1896			
	Liczba dni w których nocowano	Liczba dni prze- pełnienia	Najlepsze dni	Frekwencja w najlepszych dniach
Broumov	28	4	22 VII	11
Harrachov	19	1	22 VII	12
Janské Lázně	15	—	—	—
Maršov	55	2	20 VII	28
Rokytnice nad Jizerou	27	1	20 VII	10
Špindlerův Mlýn	54	8	24 VII	32
Teplice nad Metují	42	—	—	—
Trutnov	41	1	27 VII	12
Vrchlabí	40	—	18 VII	11
Žacléř	17	—	20 VII	9
Razem	338	17	—	—

Tabela 26

Frekwencja w schroniskach studenckich w 1897 roku

1897								
Schronisko	Liczba		Oferta	Frekwencja w okresie				
	łózek	dostawek		1 VII– 15 VII	16 VII– 31 VII	1 VIII– 15 VIII	16 VIII– 31 VIII	1 IX– 15 IX
Broumov	4	—	N+S	1	40	16	15	4
Harrachov	8	—	N	2	62	—	22	3
Janské Lázně	4	—	N+S+Kp	—	77	52	35	—
Maršov	10	12	N+S+K	—	275	17	10	—
Rokytnice nad Jizerou	8	2	N+S	—	47	10	3	1
Špindlerův Mlýn	12	9	N+S	—	285	99	41	11
Teplice nad Metují	5	—	N+S+P	—	72	41	32	5
Trutnov	8	—	N+S	—	82	25	31	10
Vrchlabí	4	5	N+S+K	—	96	23	19	13
Žacléř	4	—	N+S	3	24	4	2	1
Razem	67	28	—	6	1 060	287	210	48

1897					
Schronisko	Pochodzenie turystów				Frekwencja razem
	Austria	Niemcy	Studenci	Uczniowie	
Broumov	24	52	23	53	76
Harrachov	16	73	18	71	89
Janské Lázně	40	124	45	119	164
Maršov	39	263	20	282	302
Rokytnice nad Jizerou	11	50	8	53	61
Špindlerův Mlýn	68	268	64	372	436
Teplice nad Metují	43	107	44	106	150
Trutnov	75	73	36	112	148
Vrchlabí	60	91	28	123	151
Žacléř	2	32	5	29	34
Razem	378	1 133	291	1 320	1 611

Źródło: RWB 1897, nr 2, po s. 76.

Tabela 26

Frekwencja w schroniskach studenckich w 1897 roku

1897				
Schronisko	Liczba dni, w których nocowano	Liczba dni przepelnienia	Najlepsze dni	Frekwencja w najlepszych dniach
Broumov	33	—	26, 27, 31 VII	po 6
Harrachov	21	—	16 VII	8
Janské Lázně	45	—	17 VII	9
Maršov	26	3	19 VII	30
Rokytnice nad Jizerou	21	—	24 VII	7
Špindlerův Mlýn	44	3	20 VIII	24
Teplice nad Metují	43	—	14 dni	po 5
Trutnov	44	2	18-19 VII	po 9
Vrchlabí	41	4	17 VII	4
Žacléř	21	—	20 VIII	6
Razem	339	12	—	—

Źródło: RWB 1897, nr 2, po s. 76.

Tabela 27

Frekwencja w schroniskach studenckich w 1898 roku

Schronisko	1898							
	Liczba		Oferta	Frekwencja w okresie				
	łózek	dostawek		1 VII–15 VII	16 VII–31 VII	1 VIII–15 VIII	16 VIII–31 VIII	1 IX–15 IX
Broumov	4	—	N+S	3	80	20	28	4
Harrachov	8	—	N	—	66	35	8	4
Janské Lázně	4	—	N+S+Kp	—	71	51	43	7
Maršov	10	12	N+S+K	—	215	92	66	10
Rokytnice nad Jizerou	8	2	N+S	—	44	11	10	—
Špindlerův Mlýn	12	9	N+S	—	273	106	64	9
Teplice nad Metují								
Trutnov	8	—	N+S	—	83	49	27	8
Vrchlabí	4	5	N+S+K	—	77	40	23	10
Žacléř	4	—	N+S	2	24	5	1	2
Razem	62	28	—	5	933	409	270	54

Tabela 27
 Frekwencja w schroniskach studenckich w 1898 roku

Schronisko	1898				Frekwencja razem
	Pochodzenie turystów				
	Austria	Niemcy	Studenci	Uczniowie	
Broumov	64	71	35	100	135
Harrachov	42	71	27	86	113
Janské Lázně	39	133	71	101	172
Maršov	102	281	86	297	383
Rokytnice nad Jizerou	24	41	3	62	65
Špindlerův Mlýn	68	384	94	358	452
Teplice nad Metují					
Trutnov	90	77	35	132	167
Vrchlabí	58	92	23	127	150
Žacléř	16	18	10	24	34
Razem	503	1 168	384	1 287	1 671

Schronisko	1898			
	Liczba dni w których nocowano	Liczba dni, przepełnienia	Najlepsze dni	Frekwencja w najlepszych dniach
Broumov	38	—	22 i 24 VIII	po 12
Harrachov	25	5	22 VII	15
Janské Lázně	45	1	21 VII, 3 i 8 VIII	8, 9
Maršov	52	—	4 VIII	20
Rokytnice nad Jizerou	25	1	21 VII	10
Špindlerův Mlýn	49	9	25 VII	23
Teplice nad Metují				
Trutnov	44	4	23 VII	11
Vrchlabí	39	—	19 VII	12
Žacléř	15	—	26 VII	7
Razem	332	20	—	—

Tabela 28

Frekwencja w schroniskach studenckich w 1900 roku

Schronisko	1900							
	Liczba		Oferta	Frekwencja w okresie				
	łózek	dostawek		1 VII– 15 VII	16 VII– 31 VII	1 VIII– 15 VIII	16 VIII– 31 VIII	1 IX– 15 IX
Broumov	wg potrzeb		N+S	—	—	—	—	—
Harrachov	8	—	N	3	97	21	14	2
Janské Lázně	8	—	N+S+Kp	3	91	30	24	1
Maršov I	10	10	N+S+K	—	216	114	47	33
Rokytnice nad Jizerou	8	2	N+S	—	35	12	3	—
Špindlerův Mlýn	12	9	N+S	—	320	154	74	20
Teplice nad Metují	6	—	N	—	125	42	30	11
Trutnov	8	1	N+S	—	76	32	17	5
Vrchlabí	4	7	N+S+K	—	53	48	24	6
Žaclěf	wg potrzeb		N+S	—	27	6	1	—
Razem	64	29	—	6	1 040	459	234	78

Schronisko	1900				
	Pochodzenie turystów				Frekwencja razem
	Austria	Niemcy	Studenci	Uczniowie	
Broumov	—	—	—	—	—
Harrachov	39	98	19	118	137
Janské Lázně	46	103	27	122	149
Maršov I	131	279	112	298	410
Rokytnice nad Jizerou	23	27	10	40	50
Špindlerův Mlýn	120	448	136	432	568
Teplice nad Metují	83	125	42	166	208
Trutnov	70	60	20	110	130
Vrchlabí	64	67	29	102	131
Žaclěf	9	25	6	28	34
Razem	585	1 232	401	1 416	1 817

Tabela 28

Frekwencja w schroniskach studenckich w 1900 roku

Schronisko	1900			
	Liczba dni w których nocowano	Liczba dni, przepełnienia	Najlepsze dni	Frekwencja w najlepszych dniach
Broumov	—	—	—	—
Harrachov	31	3	31 VIII	13
Janské Lázně	42	2	18 i 22 VII	12 i 11
Maršov I	53	—	19 i 25 VII	po 20
Rokytnice nad Jizerou	19	—	28 VII	6
Špindlerův Mlýn	54	8	17 VII	23
Teplice nad Metují	43	13	17 VII	14
Trutnov	37	2	19 i 28 VII	po 10
Vrchlabí	40	—	6 VIII	9
Žacléř	13	—	23 VIII	7
Razem	332	28	—	—

Źródło: *Die deutschen Studenten- und Schüler-Herbergen*, Ferien 1900.

Tabela 29

Frekwencja w schroniskach studenckich w 1908 roku

Schronisko	1908							
	Liczba		Oferta	Frekwencja w okresie				
	łózek	dostawek		1 VII–15 VII	16 VII–31 VII	1 VIII–15 VIII	16 VIII–31 VIII	1 IX–15 IX
Broumov	wg potrzeb		N+S+K	—	—	—	—	—
Harrachov	8	2	N	12	122	27	21	4
Janské Lázně	9	4	N+S+Kp	—	212	100	74	14
Maršov I	10	10	N+S	—	130	49	29	5
Rokytnice nad Jizerou	8	2	N+S	—	46	25	13	2
Špindlerův Mlýn	12	9	N+S	26	584	234	121	25
Teplice nad Metují	6	—	N+S	59	172	80	54	13
Trutnov	8	1	N+S	13	111	71	40	6
Vrchlabí	4	7	N+S+K	—	82	53	52	17
Žacléř	6	4	N+S	22	44	27	21	3
Razem	71	39	—	132	1 503	666	425	89

Schronisko	1908				
	Pochodzenie turystów				Frekwencja razem
	Austria	Niemcy	Studenci	Uczniowie	
Broumov	—	—	—	—	—
Harrachov	66	121	18	169	187
Janské Lázně	164	236	70	330	400
Maršov I	99	114	34	179	213
Rokytnice nad Jizerou	36	50	11	75	86
Špindlerův Mlýn	264	726	152	838	990
Teplice nad Metují	173	205	56	322	378
Trutnov	167	74	40	201	241
Vrchlabí	126	78	21	183	204
Žacléř	55	62	13	104	117
Razem	1 150	1 666	415	2 401	2 816

Schronisko	1908					
	Liczba dni, w których nocowano	Liczba dni przepełnienia	Najlepsze dni	Frekwencja w najlepszych dniach	Koszty utrzymania	
					K	h
Broumov	—	—	—	—	—	—
Harrachov	40	7	16 VII	13	28	2
Janské Lázně	55	10	18 VII	20	260	—
Maršov I	44	1	17 VII	31	210	—
Rokytnice nad Jizerou	30	—	24 VII	10	47	8
Špindlerův Mlýn	59	26	16 VII	61	502	36
Teplice nad Metují	61	21	16 i 16 VII	po 22	189	—
Trutnov	50	15	25 VII	11	147	54
Vrchlabí	54	—	23 VIII	8	283	17
Žacléř	40	—	7 VII, 1 VIII	po 7	70	20
Razem	433	80	—	—	1 737	37

Źródło: *Die deutschen Studenten- und Schüler-Herbergen, Ferien 1908.*

Tabela 30

Frekwencja w schroniskach studenckich w 1910 roku

Schronisko	1910									
	Liczba		Oferta	Frekwencja w okresie						
	łózek	dostawek		Zielone Święta	1 VII- 15 VII	16 VII- 31 VII	1 VIII- 15 VIII	16 VIII- 31 VIII	1 IX- 15 IX	16 IX- 30 IX
Broumov	11	—	N+S+K	—	35	136	44	13	6	—
Černý Důl	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dolní Dvůr	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Harrachov	8	—	N+S	3	4	221	83	28	12	4
Hostinné	8	—	N+S+K	—	—	13	12	5	2	—
Janské Lázně	9	4	N+S+Kp	—	—	222	98	62	17	—
Maršov I	10	10	N+S	—	6	125	21	11	4	—
Rennerovy Boudy	2	—	N+S	1	4	54	9	19	8	—
Rokytnice nad Jizerou	8	2	N+S	—	—	44	10	1	3	—
Špindlerův Mlýn	12	9	N+S	—	—	736	223	114	50	—
Teplice nad Metují	6	6	N+S	—	25	207	67	54	9	—
Trutnov	8	1	N+S	—	14	152	55	40	3	—
Vitkovice	2	3	N+S	—	—	3	8	—	—	—
Vrchlabí	9	—	N+S+K	—	—	132	40	22	12	—
Žacléř	6	4	N+S	—	7	47	25	9	2	—
Razem	99	39	—	4	95	2 092	695	378	128	4

Schronisko	1910				
	Pochodzenie turystów				Frekwencja razem
	Austria	Niemcy	Studenci	Uczniowie	
Broumov	94	140	27	207	234
Černý Důl	—	—	—	—	—
Dolní Dvůr	—	—	—	—	—
Harrachov	93	262	42	313	355
Hostinné	19	13	7	25	32
Janské Lázně	146	253	86	313	399
Maršov I	49	118	12	155	167
Rennerovy Boudy	16	79	18	77	95
Rokytnice nad Jizerou	19	39	4	54	58
Špindlerův Mlýn	278	845	174	949	1123
Teplice nad Metují	146	216	49	313	362
Trutnov	138	126	33	231	264
Vítkovice	11	—	—	11	11
Vrchlabí	91	115	28	178	206
Žacléř	37	53	10	80	90
Razem	1 137	2 259	490	2 906	3 396

Schronisko	1910					
	Liczba dni, w których nocowano	Liczba dni przepełnienia	Najlepsze dni	Frekwencja w najlepszych dniach	Koszty utrzymania	
					K	h
Broumov	48	3	19 VII, 24 VIII	26	234	—
Černý Důl	—	—	—	—	—	8
Dolní Dvůr	—	—	—	—	—	13
Harrachov	49	13	19 VII	25	187	—
Hostinné	21	—	19 VII, 24 VIII	po 3	65	—
Janské Lázně	48	7	18 VII	26	169	34
Maršov I	32	4	16, 18, 26 VII	po 16	120	—
Rennerovy Boudy	35	14	21 VII	7	51	30
Rokytnice nad Jizerou	22	1	16 VII	12	41	34
Špindlerův Mlýn	61	18	19 VII	91	952	52
Teplice nad Metují	49	22	20 VII	27	180	50
Trutnov	54	5	20 VII	20	248	—
Vítkovice	5	—	5 i 6 VIII	po 3	6	—
Vrchlabí	42	3	22 VII	16	292	72
Žacléř	30	—	24 VII	9	54	—
Razem	496	90	—	—	2 601	93

Źródło: *Die deutschen Studenten- und Schüler-Herbergen in den Ferien 1910*, Hohenelbe 1911, s. 1.

Tabela 31
Frekwencja w schroniskach studenckich w 1913 roku

Schronisko	1913										
	Liczba		Oferta	Frekwencja w okresie							
	łóżek	dostawek		Zielone Święta	1 VII– 15 VII	16 VII– 31 VII	1 VIII– 15 VIII	16 VIII– 31 VIII	1 IX– 15 IX	16 IX– 30 IX	Świętego Michała
Broumov	11	—	N+S+K	7	82	152	40	20	14	1	8
Černý Důl	5	—	N+S	—	2	—	—	2	—	—	—
Dolní Dvůr	3	—	N+S	—	2	—	—	1	1	—	—
Harrachov	10	wg potrzeb	N	—	110	39	40	10	—	—	—
Hostinné	8	wg potrzeb	N+S+K	—	11	12	15	7	—	—	—
Janské Lázně	9	4	N+S+Kp	—	191	71	60	10	—	—	—
Maršov I	10	10	N+S	—	106	11	8	8	—	—	—
Rennerovy Boudy	2	wg potrzeb	N+S	—	60	19	19	6	1	—	—
Rokytnice nad Jizerou	8	2	N+S	—	45	16	10	8	—	—	—
Špindlerův Mlýn	12	20	N+S	—	619	158	94	44	—	—	—
Teplíce nad Metují		wg potrzeb	N+S	—	60	48	43	13	—	—	—
Trutnov	8	1	N+S	—	180	38	32	14	—	—	—
Vitkovice	2	3	N+S	—	4	10	1	3	—	—	—
Vrchlabí	9	wg potrzeb	N+S+K	1	5	93	50	31	13	—	—
Žacléř	6	4	N+S	—	81	63	27	16	4	—	—
Razem	103	44	—	8	311	1 852	530	392	155	2	8

Schronisko	1913				
	Pochodzenie turystów				Frekwencja razem
	Austria	Niemcy	Studenci	Uczniowie	
Broumov	117	207	32	292	324
Černý Důl	4	—	2	2	4
Dolní Dvůr	3	1	1	1	3
Harrachov	60	139	38	161	199
Hostinné	38	7	6	39	45
Janské Lázně	143	189	60	272	332
Maršov I	34	99	16	117	133
Rennerovy Boudy	25	125	17	133	150
Rokytnice nad Jizerou	44	35	11	68	79
Špindlerův Mlýn	236	679	152	763	915
Teplice nad Metují	159	228	44	343	387
Trutnov	142	141	35	248	283
Vítkovice	9	10	2	17	19
Vrchlabí	80	113	29	164	193
Žacléř	70	121	11	180	191
Razem	1 164	2 094	456	2 800	3 257

Schronisko	1913					
	Liczba dni, w których nocowano	Liczba dni prze- pełnienia	Najlepsze dni	Frekwencja w najlepszych dniach	Koszty utrzymania	
					K	h
Broumov	62	8	19 VII	26	324	—
Černý Důl	2	—	—	—	1	20
Dolní Dvůr	4	3	—	—	15	92
Harrachov	43	—	17, 29 VII	po 11	62	30
Hostinné	22	—	2 VIII	6	79	40
Janské Lázně	52	5	17 VII	21	120	96
Maršov I	31	—	18 VII	18	106	40
Rennerovy Boudy	34	—	11–12 VII	po 15	90	—
Rokytnice nad Jizerou	32	—	23 VII	7	49	28
Špindlerův Mlýn	59	10	17 VII	74	552	6
Teplice nad Metují	57	—	31	31	193	50
Trutnov	53	9	18 VII	30	226	40
Vítkovice	10	—	15, 24 VII	po 4	15	80
Vrchlabí	48	—	20 VII	13	265	6
Žacléř	44	3	8–9 VII	po 14	114	60
Razem	553	—	—	—	2 216	88

Źródło: *Die deutschen Studenten- und Schüler-Herbergen in den Ferien 1913*, Hohenelbe 1914, s. 2.

Wybuch I wojny światowej oznaczał niezwykle ważną zmianę w historii schronisk studenckich. W 1915 r. były one nieczynne. W następnych latach zostały otwarte, ale frekwencja była słaba. Zakończenie wojny nie przyniosło poprawy. Sytuacja społeczna i polityczna uległa zmianie. Schroniska studenckie nie wytrzymały konkurencji schronisk młodzieżowych, które miały nowocześniejszą formułę. Noclegi były co prawda płatne, ale dostępne dla całej młodzieży, a nie tylko dla osób uczących się. Mogły w nich także nocować wycieczki szkolne, podczas gdy w schroniskach studenckich wyłącznie turyści indywidualni. Z powodu opisanych różnic twórca schronisk młodzieżowych Richard Schirrmann atakował schroniska studenckie jako organizację klasową, dostępną dla osób uczących się i podróżujących indywidualnie, a zatem zamożniejszych. Guido Rotter starał się polemizować z takimi zarzutami, ale nie przynosiło to efektów. Poza tym w jednym ze sprawozdań przyznawano, że głównymi klientami są przedstawiciele klasy średniej. Próbowano rozszerzyć profil działania, otwierając schroniska dla dziewcząt, ale już w 1923 r. z powodu katastrofalnej frekwencji zostały one zamknięte. Dziewczęta bowiem nie podróżowały wówczas indywidualnie. Hiperinflacja w Niemczech i trudności z przekraczaniem granicy wymusiły w 1924 r. utworzenie osobnego zarządu dla niemieckich schronisk w Jeleniej Górze, który przekształcił posiadane obiekty w schroniska młodzieżowe. Współpraca pomiędzy oboma zarządami trwała jednak co najmniej do 1929 r. Schroniska studenckie w Austrii były po raz ostatni otwarte w 1930 r. Organizacja borykała się z problemami finansowymi. Spadała sprzedaż informatora. Trudniej też było o dotacje⁹⁰.

W 1926 r. w Pradze odbyła się narada ZG organizacji schronisk studenckich i dwóch zrzeszeń, skupiających schroniska młodzieżowe: morawskie z siedzibą w Zábřehu (Hauptausschuß für deutsche Jugendherbergen) i czeskie z centralą w Usti nad Łabą (Hauptausschuß für Leibesübungen), w celu zawarcia umowy o współpracy, a w perspektywie wchłonięcia przez organizację schronisk młodzieżowych zrzeszenia z Vrchlábí. Guido Rotter zgadzał się jedynie na powołanie centrali wydającej legitymacje honorowane przez wszystkie organizacje. Kategorycznie wykluczał likwidację kierowanej przez siebie organizacji. W tej sytuacji rozmowy zakończyły się niepowodzeniem. Do kolejnego spotkania doszło we Vrchlábí 3 III 1928 r. Jego inicjatorem był prezes HDGW. Wzięli w nim udział przedstawiciele organizacji schronisk studenckich, młodzieżowych z Zábřehu oraz Wędrownych Ptaków (Wandervögel). Tym razem, zapewne dzięki obecności prezesa HDGW, doszło do porozumienia. Uzgodniono, że jeśli w jednej miejscowości znajdują się schroniska studenckie i młodzieżowe, to w razie przepełnienia jednego z nich nadmiarowi turyści będą przyjęci w obiekcie drugiej organizacji. Ustalenia, jak widać, miały ograniczony zakres i może dzięki temu weszły w życie. W 1929 r. w schroniskach studenckich nocowały 323 osoby posiadające legitymacje organizacji z Zábřehu. Osobom należącym do zrzeszenia z Vrchlábí udzielono 999 noclegów⁹¹.

Frekwencja w schroniskach studenckich była daleka od oczekiwań (zob. tab. 32–34). Mimo to Guido Rotter nie chciał dopuścić do ich likwidacji. DRGV faktycznie przejęło kierownictwo organizacji schronisk studenckich. Spośród grup terenowych towarzystwa schroniska prowadziły sekcje: Rokytnice, Vitkovice (w Vitkovicach i Horních Mísečkach),

⁹⁰ „Jahrbuch DRGV” 1917, s. 52; 1918, s. 49–52, 57; 1919, s. 27–28; 1920, s. 24–25; 1922, s. 53–54; 1923, s. XIV–XV, XVIII, XX–XXI; 1924, s. XVII–XVIII; 1925, s. XV; 1929, s. XVI–XVII; 1930, s. XVII–XVIII; 1933, s. XVI–XVII. Już w 1920 r. Związek Rzeszy Niemieckich Towarzystw Turystycznych i Wędrownych (Reichsverband deutscher Gebirgs- und Wandervereine) zalecił zrzeszonym w nim organizacjom przekształcenie schronisk studenckich w młodzieżowe, zob. DB 1934/1935, nr 3, s. 50.

⁹¹ „Jahrbuch DRGV” 1926, s. XIX–XX; 1928, s. XXI; 1929, s. XV–XVI; 1930, s. XVII–XVIII; M. Dziedzic, *MSSGV*, s. 239.

Tabela 32

Frekwencja w schroniskach studenckich w latach 1916–1937

Rok	Liczba schronisk				Liczba noclegów			
	Czechosłowacja	Austria	Niemcy	Razem	Czechosłowacja	Austria	Niemcy	Razem
1916	—	147	196	343	—	1541	11 807	13 348
1917	—	—	—	317	—	495	1 812	2 307
1918	—	—	—	—	—	225	2 238	2 463
1919	—	—	—	—	2 262	18	6 728	9 008
1920	89	8	117	214	4 702	48	11 382	16 132
1921	—	—	—	221	—	—	—	11 555
1922	—	—	—	208	—	—	—	5 221
1923	—	—	82	118	—	—	—	—
1925	128	—	—	—	1 817	—	—	—
1926	131	—	—	—	1 754	—	—	—
1927	131	18	—	—	1 663	—	—	—
1928	131	18	—	—	—	—	—	1803
1929	—	—	—	—	929	—	—	—
1930	140	—	—	—	—	—	—	—
1931	119	—	—	—	—	—	—	738
1932	—	—	—	—	—	—	—	532
1933	115	—	—	—	—	—	—	422
1934	—	—	—	—	—	—	—	514
1937	85	—	—	—	403	—	—	—

Źródła: „Jahrbuch DGV” 1917, s. 148; 1918, s. 43; 1919, s. 73-74; 1920, s. 73; 1921, s. 70; 1922, s. 132; 1923, s. 119; 1924, s. 102; 1926, s. 213; 1927, s. 151; 1928, s. 163; 1929, s. 168; 1930, s. 125; 1931, s. 128; 1932, s. 143; 1933, s. 140; 1934, s. 147; 1935, s. 121; 1938, s. 156.

Rudník, Dolní Dvůr, Rennerovy Boudy, Pec pod Snežkou, Žacléř, Harrachov, Janské Lázně, Špindlerův Mlýn. W 1927 r. ZG DRGV wysłał listy do wielu towarzystw górskich z prośbą o organizowanie letnich wyjazdów uczniowskich na wzór DGV, licząc na to, że w ten sposób uda się poprawić frekwencję. Na tę inicjatywę nie było odzewu. Ratowanie skazanych na upadek schronisk studenckich pochłaniało sporo energii i pieniędzy. W 1934 r. koszt utrzymania schronisk ponoszony przez ZG Schronisk Studenckich wyniósł 2 535 Kč, co oznaczało kwotę 3 Kč na nocleg. Jedna legitymacja była wówczas wykorzystywana średnio na 4 noclegi. Frekwencja jeszcze spadła w okresie wielkiego kryzysu gospodarczego. W 1935 r. postanowiono zmniejszyć cenę legitymacji z 10 Kč do 6 Kč, a na terenie Lasu Czeskiego zaczęto pobierać opłaty za noclegi. Wszystkie te działania nie dały spodziewanych rezultatów. W końcu Guido Rotter musiał pogodzić się z rzeczywistością. Na początku stycznia 1938 r. na jego wniosek ZG Schronisk Studenckich postanowił się rozwiązać i tam,

Tabela 33

Frekwencja w schroniskach studenckich w latach 1922–1936

Schronisko	1922	1923	1924	1925	1926	1927
Dolní Mísečky	—	—	—	—	—	—
Dolní Dvůr	—	—	—	—	—	—
Hostinné	—	—	—	—	—	—
Janské Lázně	—	—	—	—	—	—
Maršov I	—	—	—	—	—	—
Nový Svět	—	42	—	—	—	—
Pec pod Sněžkou	—	—	—	—	34	—
Rennerovy Boudy	—	—	—	—	11	4
Rokytnice nad Jizerou	—	—	—	—	—	—
Rudník	—	—	—	—	2	—
Špindlerův Mlýn	136	80	69	84	94	95
Velká Úpa	—	—	—	—	—	—
Vrchlabí	—	—	—	—	—	—
Teplice nad Metují	—	—	—	—	—	—
Trutnov	—	—	—	—	—	—
Žacléř	—	—	—	—	60	76
Ogółem czeskie Karkonosze	—	256	278	382	350	290

Schronisko	1928	1929	1930	1931	1932	1935	1936
Dolní Mísečky	7	—	—	—	—	—	—
Dolní Dvůr	—	—	3	—	—	—	—
Hostinné	1	—	—	—	—	—	—
Janské Lázně	8	—	—	—	—	—	—
Maršov I	7	—	—	—	—	—	—
Nový Svět	42	—	—	—	—	—	—
Pec pod Sněžkou	—	—	—	—	—	—	—
Rennerovy Boudy	7	4	—	—	—	—	—
Rokytnice nad Jizerou	10	—	—	—	—	—	—
Rudník	—	—	—	—	—	—	—
Špindlerův Mlýn	53	—	—	—	—	—	—
Velká Úpa	28	—	—	—	—	—	—
Vrchlabí	11	—	—	—	—	—	—
Teplice nad Metují	32	—	—	—	—	—	—
Trutnov	13	—	—	—	—	—	—
Žacléř	21	—	—	—	—	—	—
Ogółem czeskie Karkonosze	240	—	—	66	72	29	56

Źródła: „Jahrbuch DRGV” 1923, s. XIV; 1924, s. XVIII; 1925, s. XV; 1926, s. XIX; 1927, s. XVIII, XXVIII, XXXI, XXXIV–XXXV; 1928, s. XX, XXXIV. 1929, s. XV–XVI; XXXII; 1930, s. XXXVI; 1931, s. XLII; 1932, s. XIII; 1933, s. XVII; 1936, s. XVII; 1937, s. XVII.

Tabela 34

Liczba noclegów w schronisku studenckim we Vrchlabí w latach 1916–1937

Rok	Liczba noclegów
1916	30
1917	20
1920	86
1921	43
1922	7
1923	20
1924	20
1925	21
1926	51
1927	17
1928	11
1929	9
1930	4
1931	6
1932	2
1933	5
1934	7
1935	6
1936	6
1937	2

Źródła: SOkA Trutnov, Německé studentské tábory Vrchlabí.

gdzie było to możliwe, przekształcić swoje obiekty w schroniska młodzieżowe i podporządkować je Związkowi Niemieckich Schronisk Młodzieżowych. Zaangażowanie się DRGV w ratowanie schronisk studenckich niepotrzebnie pochłaniało energię i pieniądze organizacji. W tej sytuacji jest zrozumiałe, że DRGV nie zaangażowało się w tworzenie schronisk młodzieżowych. Apelował o to w 1922 r. delegat sekcji Praga. Dwa lata później działania na rzecz schronisk młodzieżowych wpisano nawet do statutu. Jednak tylko sekcja Harrachov otworzyła w 1928 r. schronisko młodzieżowe połączone ze studenckim. W dwóch pomieszczeniach w „Hotelu Hanney” czekało na turystów 20 łóżek⁹².

⁹² „Jahrbuch DRGV” 1922, s. 61; 1923, s. XXI, XXIII; 1924, s. X, XXIV; 1925, s. XV–XVI, XXIII, XXXV–XXXVI; 1926, s. XIX, XXXII–XXXIII, XXXV; 1927, s. XVIII, XXX–XXXI, XXXV; 1928, s. XX–XXI, XXVII, XXIX–XXX, XXXIV, XXXVI; 1929, s. XVI–XVII, XXVII, XXXIII; 1930, s. XVII–XVIII, XXXIII, XXXVI–XXXVIII; 1931, s. XVII; 1932, s. XIII; 1933, s. XVI–XVII; 1934, s. XVII–XVIII; 1935, s. XIII; 1936, s. XVII–XVIII, XLVI; 1937, s. XVII, XXXVII; 1938, s. XII–XIII, XXVI.

ROZDZIAŁ IX

SPORTY ZIMOWE

Pierwsze narty dotarły w Karkonosze prawdopodobnie w 1880 r. Pierwszym znanym narciarzem był nauczyciel Kajetan Baier z Černego Důlu, który jeździł na nartach w 1886 r. Jest to najstarszy przykład posługiwania się nartami na terenie ziem czeskich⁹³.

Wraz z rozwojem narciarstwa zaistniała potrzeba powołania specjalnej organizacji. W 1896 r. we Vrchlabí powstała sekcja Austriackiego Towarzystwa Narciarskiego (Österreichischer Skiverein), którego siedziba znajdowała się w Wiedniu. Jej prezesem był Guido Rotter. Dwa lata później, 29 III 1898 r., sekcja usamodzielniała się, zmieniając nazwę na Związek Niemieckich Narciarzy we Vrchlabí (Verein deutscher Skilaüfer in Hohenelbe). Kilka lat później doszło do założenia organizacji obejmującej całe Karkonosze. Rozmowy rozpoczęły się w 1902 r., a 15 III 1903 r. powołano Związek Narciarski Karkonosze (Schneeshuhläufverband Riesengebirge). W jego skład weszły organizacje działające w austriackich Karkonoszach oraz Windsbraut Schreiberhau (założony w 1900 r.). Pierwszym prezesem (do 1907 r.) został Guido Rotter⁹⁴.

Początkowo zima oznaczała przerwę w działalności OeRGV. Towarzystwo ograniczało się do tyczkowania szlaków (zob. rozdz. VII). Pierwsza wiadomość o zainteresowaniu organizacji sezonem zimowym pochodzi z 1900 r. Na spotkaniu przedstawicieli ZG RGV, OeRGV i DGV działacze z Vrchlabí zobowiązali się do uregulowania sprawy zjazdów rogatymi saniami. Kwestią opłat zajął się w 1901 r. zarząd uzdrowiska Špindlerův Mlýn,

⁹³ M. Bartoš, *Kapitoly z dějin turistiky a lyžování v Krkonoších do roku 1945*, „Ročenka Státního okresního archiva v Trutnově” 2000, Trutnov 2001, s. 122-123.

⁹⁴ G. Rotter, *Über die Verbreitung des Skisportes im Riesengebirge*, „Jahrbuch DRGV” 1920, s. 5-9; 1880-1905. *Jubiläums-Festschrift...*, s. 28-29; H. Polednik, *Stolze Erinnerungen. Die Geschichte des Wintersportes in den Sudetenländern*, Marktobendorf 1972, s. 46-47, 84; M. Bartoš, *op. cit.*, s. 125, 130

natomiast ZG OeRGV zwołał zebranie kierowców sań na którym ustalono niedzielny rozkład jazdy z Petrovej boudy⁹⁵.

W tym samym 1901 r. Guido Rotter został wiceprezesem ZG OeRGV. Już na walnym zebraniu w tym roku zaczął reklamować kierowany przez siebie Związek Niemieckich Narciarzy. W 1902 r. organizacja ta otrzymała 100 K dotacji od OeRGV. W 1903 r. Rotter zachęcał sekcje OeRGV do wstępowania do Związku Niemieckich Narciarzy. Jego zdaniem miało to ożywić ich działalność. Dodatkową zaletą miała być składka wynosząca 1,20 K od osoby. Brak informacji na temat rezultatów tej inicjatywy. W 1903 r. OeRGV przekazało szkołom narty dla biednych dzieci. W 1905 r. walne zebranie OeRGV przyznało znaczną dotację na rozwój zimowej turystyki⁹⁶.

Rozwój sportów zimowych wymusił nowe decyzje. Walne zebranie OeRGV w 1909 r. zadecydowało, że sekcje mogą zajmować się narciarstwem i saneczkarstwem. Mogły one także tworzyć grupy zimowe dla osób poniżej 18 roku życia. Pobierane od nich składki można było przeznaczyć wyłącznie na rozwój zimowej turystyki. Grupy zimowe były zobowiązane przystąpić do Austriackiego Towarzystwa Narciarskiego (Österreichischer Skiverein) w Innsbrucku. Oznaczało to równoczesne przystąpienie do Środkowoeuropejskiego Związku Narciarskiego (Mitteleuropäischer Skiverband). Składki do obu organizacji wynosiły łącznie 30 kr od osoby. ZG OeRGV zalecał tworzenie grup zimowych wyłącznie tam, gdzie nie istniały inne organizacje sportów zimowych, aby nie konkurować z nimi. Towarzystwo wyraźnie zamierzało ograniczyć się do turystyki letniej. Jakież grupy zimowe jednak powstały. Rok później zalecono im przystąpienie do założonego 30 V 1909 r. w Teplicach Związku Niemieckich Towarzystw Sportów Zimowych w Czechach (Verband deutscher Wintersportvereine in Böhmen), do którego należały praktycznie wszystkie niemieckie towarzystwa sportów zimowych oprócz Związku Narciarskiego Karkonosze. W 1913 r. na walnym zebraniu poinformowano, że najsilniejsze grupy zimowe działały w sekcjach Harrachov i Vitkovice⁹⁷.

W okresie międzywojennym DRGV nadal troszczyło się o zimowe znakowanie. Starano się przy tym uzyskać dotacje na ten cel od niemieckich organizacji sportów zimowych. Inne formy działań na rzecz turystyki i sportów zimowych były nieliczne. W 1922 r. sekcja Rennerovy Boudy uzyskała zgodę na budowę toru saneczkowego z Liščí boudy przez Zlaté návrší do Rudolfova. Prace wykonano rok później. W 1927 i 1931 r. grupa terenowa Dolní Dvůr informowała, że wraz z miejscowym Towarzystwem Gimnastycznym stara się o budowę skoczni narciarskiej. Nie wiadomo czy, inwestycja została zrealizowana. W 1925 r. sekcja Praga stworzyła grupę sportów zimowych. Jak widać, aktywność DRGV w kwestii sportów zimowych była niewielka. Również inne towarzystwa górskie starały się przekazywać zimową działalność wyspecjalizowanym organizacjom, ale mimo to ich aktywność na tym polu była dużo większa niż DRGV⁹⁸.

⁹⁵ „Mittheilungen” nr L; „Gebirgsfreund” 1900, nr 20, s. 240; 1901, nr 7, s. 111–112. Podobno już w 1900 r. sekcja Janské Lázně zorganizowała zawody saneczkowe. Wiadomość ta pochodzi z czasów późniejszych i data może być błędna, zob. „Jahrbuch DRGV” 1936, s. XLVI.

⁹⁶ „Mittheilungen” nr LI; LII; LIV; LVII; LIX; LX; „Gebirgsfreund” 1903, nr 10, s. 158.

⁹⁷ „Mittheilungen” nr LXIII; LXIV; LXVI; „Jahrbuch DRGV” 1913, s. 69; H. Polednik, *op. cit.*, s. 97.

⁹⁸ „Jahrbuch DRGV” 1921, s. 54; 1923, s. VII, XXII–XXIII; 1924, s. IX, XXIX–XXX; 1926, s. XXXII; 1927, s. XXX–XXXII; 1928, s. XXXII; 1929, s. XXX; 1931, s. XLII; 1932, s. VII; 1934, s. VII, X. O skoczni w Dolním Dvorze nie wspominają J. Slavík, S. Slavík, *Náše skokanské můstky*, Jilemnice 2003.

ROZDZIAŁ X

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

A. Organy prasowe

„Das Riesengebirge in Wort und Bild”

W 1881 r. ukazał się pierwszy numer pisma „Das Riesengebirge in Wort und Bild”. Jego pierwszym redaktorem naczelnym został Eduard Petrák. Pomagał mu komitet redakcyjny. W pierwszym roku wyszły tylko dwa numery. Potem pismo przekształcono w kwartalnik. Koszty związane z jego wydawaniem w większości pokrywali Prosper Piette–Rivage, ofiarowujący bezpłatnie papier, i baron Karl von Bergenthal, przekazujący roczną dotację w wysokości 400 fl. W 1882 r. wydano cztery numery, ale w tym był jeden podwójny. Postanowiono, że w następnych latach stanie się to normą. Jednak od 1886 r. pismo ukazywało się cztery razy do roku: 31 III, 30 VI, 30 IX i 31 XII. Numer miał objętość 28–40 stron formatu A4. Większość miejsca zajmowały artykuły na tematy związane z Karkonoszami, o tematyce historycznej, przyrodniczej i językowej. Zazwyczaj zawierały one ilustracje. Od 1884 r. redakcja płaciła autorom 15 fl za arkusz drukarski, a dwa lata później podniesiono wynagrodzenie do 20 fl oraz dodano 50% zysku ze sprzedaży ewentualnych nadbitek. Oprócz artykułów numer zawierał informacje o działalności OeRGV i zaprzyjaźnionych towarzystw, przegląd wydawnictw i redakcyjną pocztę. Z biegiem czasu ograniczono te działy na rzecz publikacji artykułów. Pod koniec istnienia pisma drukowano wyłącznie sprawozdania z posiedzeń ZG i z walnych zebrań⁹⁹.

W 1886 r. Eduard Petrák przeniósł się do Pragi i zrezygnował z redagowania „Das Riesengebirge in Wort und Bild”. Jego następcą został Johann Böhm z Trutnova. Faktycznie

⁹⁹ RWB 1881, nr 1, s. 36; 1882, nr 3, s. 35–37, nr 4, s. 66; 1883, nr 3–4, s. 73; 1884, nr 1–2, s. 31, 33; 1885, nr 3–4, s. 100; 1886, nr 1, s. 23, nr 2, s. 51, 54, nr 3, s. 84; 1880–1905. *Jubiläums-Festschrift des Österreichischen Riesengebirgsvereins*, Hohenelbe 1905, s. 9; F. Jirásko, *Krkonošský spolek...*, s. 104.

Winieta pisma „Das Riesengebirge in Wort und Bild”

Petrák jeszcze przez rok kierował pismem, aż do 30 VI 1887 r., i dopiero wówczas zastąpił go Böhm. W sumie Petrák redagował 24, a Böhm 42 numery. W 1887 r. sekcja Wiedeń zaproponowała, by pismo stało się miesięcznikiem, ale wniosek został odrzucony ze względów oszczędnościowych. Od 1890 r. powrócono do publikacji rocznie dwóch numerów o podwójnej numeracji. Od 1897 r. zarzucono podwójną numerację. Z końcem 1898 r. czasopismo zostało zlikwidowane, gdyż towarzystwo znalazło się w trudnej sytuacji finansowej z powodu rosnących lawinowo kosztów utrzymania dróg górskich. Ogółem ukazało się 66 numerów. „Das Riesengebirge in Wort und Bild” było pismem na wysokim poziomie, zasłużenie ciesząc się dobrą opinią wśród czytelników, co chętnie podkreślała jego redakcja¹⁰⁰.

Okólniki

Już w 1881 r. ZG rozpoczął publikowanie okólników, pt. „Circular” zawierających głównie sprawozdania z jego posiedzeń i z walnych zebrań towarzystwa. Oprócz tego znajdowały się w nich informacje na temat różnych ważnych dla organizacji kwestii, np. zbierania składek czy terminu walnego zebrania. Drukowano je na koszt Prospera Piette-Rivage. Nakład był prawdopodobnie niewielki. Można przypuszczać, że każda sekcja otrzymywała po jednym egzemplarzu¹⁰¹.

¹⁰⁰RWB 1886, nr 3, s. 86–87; nr 4, s. 115–116; 1887, nr 2, s. 57; 1888, nr 4, s. 129; 1889, nr 1, s. 29; 1890, nr 1–2, s. 35–36; 1891, nr 1–2, s. 38, 41; 1893, nr 1–2, s. 30; 1896, nr 1–2, s. 31–33; 1898, nr 1, s. 35, 39, nr 2, 54; 1880–1905. *Jubiläums-Festschrift*..., s. 15, podaje, że przyczyną likwidacji „Das Riesengebirge in Wort und Bild” było służbowe przeniesienie redaktora naczelnego do Czeskich Budziejowic. Wersja ta nie zasługuje na zaufanie.

¹⁰¹RWB 1882, nr 3, s. 36; 1883, nr 3–4, s. 71, 73.

Po pewnym czasie okólniki zaczęto numerować cyframi rzymskimi. Najstarszy zachowany ma nr VIII i pochodzi z 1887 r. Od nr XXVI z 1891 r. okólniki zmieniły nazwę na „Mittheilungen” (od nr LIX z 1904 r. „Mitteilungen”) i otrzymały identyczną winietkę jak „Das Riesengebirge in Wort und Bild”. Okólnik miał zazwyczaj objętość dwóch stron w formacie A4. Numery zawierające sprawozdania z walnych zebrań były zwykle dwukrotnie obszerniejsze. Po likwidacji organizacyjnego pisma okólniki były jedynym wydawnictwem periodycznym OeRGV. Od 1904 r. publikowano w nich tylko sprawozdania z walnych zebrań towarzystwa. Okólniki ukazywały się aż do 1912 r., gdy rozpoczęto publikację „Jahrbucha”. Łącznie opublikowano 70 numerów. Później, aż do 1915 r., publikowano druki ulotne ze sprawozdaniami z posiedzeń ZG noszące tytuł „Bericht”. Zachowało się ich cztery: po jednym z 1912 i 1915 r. i dwa z 1914 r.¹⁰²

„Der Wanderer im Riesengebirge”

Po likwidacji „Das Riesengebirge in Wort und Bild” nowym organem prasowym OeRGV został miesięcznik RGV „Der Wanderer im Riesengebirge”. Od nr 1/1899 nosił on podtytuł „Zeitschrift des deutschen und des österreichischen Riesengebirgs-Vereins”. „Wanderer” był rozsyłany członkom OeRGV, ale nie bezpośrednio z redakcji. Najpierw docierał do centrali w Vrchlabí, a następnie stamtąd wysyłano go poszczególnym członkom. Sekcja Harrachov kilkakrotnie wnioskowała, by gazetę przysyłać sekcjom w paczkach, ale zmiany takiej nie wprowadzono. Mimo to likwidacja „Das Riesengebirge in Wort und Bild” okazała się korzystna finansowo. Koszt jednego egzemplarza „Wanderera” wynosił 30 kr, co oznaczało dla towarzystwa 200 fl oszczędności. Liczono także na to, że poprzez większą częstotliwość ułatwi on kontakty pomiędzy członkami OeRGV. Bardzo szybko jednak okazało się, że „Wanderer” nie spełnia oczekiwań nowych czytelników, gdyż zamieszcza niewiele informacji poświęconych południowej stronie Karkonoszy. Próbowano temu zaradzić powołując komitet zajmujący się pozyskiwaniem współpracowników, ale nie przyniosło to spodziewanych efektów. Fakt ten tłumaczono niewielką liczbą korespondencji z tego rejonu. Była to prawda. Swoje sprawozdania nadsyłały tylko sekcje Harrachov, Janské Lázně, Rennerovy Boudy, Praga i Rokytnice. Już w 1899 r. ZG OeRGV wyraził zgodę, by „Wanderer” publikował tylko streszczenia protokołów walnych zebrań towarzystwa, tłumacząc, że pełny tekst jest dostępny w „Mitteilungen”. W ten sposób liczba dostarczanych informacji w stosunku do ponoszonych kosztów była niewielka. Od 1903 r. z powodów oszczędnościowych wysyłano jedynie po jednym darmowym egzemplarzu na sekcję. Członkowie mogli nadal otrzymywać gazetę dla siebie, płacąc 1 K rocznie. Decyzja o zaprzestaniu dostarczania „Wanderera” odbiorom indywidualnym spowodowała secesję sekcji Harrachov, która przysyłała do gazety najwięcej informacji. ZG udało się jednak skłonić ją do powrotu do OeRGV. Od 1903 r. niewielka dotychczas liczba informacji o działalności towarzystwa z Vrchlabí uległa dalszemu ograniczeniu. W 1903 r. ukazało się tylko sprawozdanie sekcji Harrachov, a w następnych latach nie publikowano już doniesień grup terenowych, a jedynie streszczenia protokołów walnych zebrań¹⁰³.

„Wanderer” przestał być organem prasowym OeRGV z chwilą rozpoczęcia publikacji „Jahrbuch des Oesterreichischen Riesengebirgsvereines”. W okresie międzywojennym ZG

¹⁰² Okólniki są zachowane w Archiv Krkonošského muzea v Vrchlabí, A4 Rakouský (Německý) krkonošský spolek, karton 5. Część okólników pochodzi od rozwiązanej sekcji Wiedeń.

¹⁰³ WiR 1899, nr 1, s. 1, nr 2, s. 31, nr 8, s. 115; 1900, nr 5, s. 71; 1902, nr 2, s. 31; 1903, nr 7, s. 111–112; 1905, nr 8, s. 156; „Mitteilungen” nr XXXV; XXXIX; LI; LV; LVI; LVII.

DRGV wielokrotnie zachęcał do prenumerowania „Wanderera”. Wiadomo, że abonowały go sekcje Malá Úpa, Rokytnice, Vitkovice i Žacléř¹⁰⁴.

„Jahrbuch”

Pomysł wydawania „Jahrbucha” zgłosiła już w 1899 r. sekcja Janské Lázně. Uboga dla osób zainteresowanych południowymi Karkonoszami oferta „Wanderera” powodowała niezadowolenie członków OeRGV, którzy domagali się powołania własnego organu prasowego. W 1904 r. ZG stwierdził, że nie jest to możliwe z powodu braku funduszy. W 1909 r. towarzystwo zrezygnowało z utrzymywania części dróg. Zmiana nastąpiła w 1911 r. wraz z objęciem funkcji prezesa przez Guido Rottera. W 1912 r. ukazał się pierwszy tom rocznika „Jahrbuch des Oesterreichischen Riesengebirgsvereines”, zawierający oprócz sprawozdania z walnego zebrania także artykuł o regionie i reklamy. Te ostatnie miały w zamyśle ZG sfinansować publikację. W razie potrzeby brakującą kwotę na pokrycie kosztów wydawnictwa miały wyłożyć sekcje proporcjonalnie do liczby członków. Pierwotnie w „Jahrbuchu” miały także ukazać się sprawozdania sekcji, ale zrezygnowano z nich tłumacząc, że nadeszło ich tylko pięć. W kolejnych numerach sprawozdań nadal nie było, natomiast ukazywało się więcej artykułów¹⁰⁵.

„Jahrbuch” był wzorowany na podobnym wydawnictwie sąsiedniego DGV. Różnił się od niego początkowo brakiem sprawozdań sekcji, które zaczęto publikować dopiero od 1923 r. Tytuł rocznika zmieniał się ze względów politycznych i organizacyjnych. W 1919 był to „Jahrbuch des Riesengebirgs-Vereines (Sitz Hohenelbe)”, w 1920 r. „Jahrbuch des Riesengebirgsvereines (Sitz Hohenelbe)”, w latach 1921–1935 „Jahrbuch des Deutschen Riesengebirgsvereines (Sitz Hohenelbe)”, a w okresie 1936–1938 „Jahrbuch des Deutschen Riesengebirgsvereines und Braunauer Gebirgsvereines”. Ostatni rocznik 1939/1940, wydany po przyłączeniu południowych Karkonoszy do III Rzeszy, nosił tytuł „Jahrbuch des Riesengebirgsvereines Landesgruppe Sudetengau e.V. Hohenelbe”. W latach 1912–1922 redaktorem „Jahrbucha” był Gustav Brath, a po jego rezygnacji od 1923 aż do 1940 r. funkcję tę pełnili Karl Schneider i Karl Wilhelm Fischer¹⁰⁶.

Rocznik miał zazwyczaj 100–200 stron formatu B5. Zdarzały się obszerniejsze (w 1925 r. – 258 stron, 1927 r. – 305 stron), ale ze względu na wysokie koszty władze towarzystwa dążyły do ograniczenia objętości (w 1928 r. – 114 stron). Oszczędności wymusił także wielki kryzys gospodarczy. Od 1932 r. zmniejszono objętość sprawozdań sekcji. Podobne tendencje do oszczędzania i do ograniczania rozwlekłych doniesień z życia organizacyjnego widoczne są także w innych sudeckich towarzystwach górskich. „Jahrbuch” składał się zazwyczaj z trzech części. Pierwszą część stanowiły sprawozdania z walnego zebrania towarzystwa, a w okresie międzywojennym także sprawozdania z działalności sekcji. Od 1923 r. ta część otrzymała osobną paginację cyframi rzymskimi. Druga część „Jahrbucha” zawierała artykuły poświęcone południowej części Karkonoszy. Dominowały prace poświęcone historii i historii sztuki. Zapewne z powodu zainteresowań redaktorów nieobecna była tematyka przyrodnicza. Autorami byli w większości miejscowi nauczyciele i księża. Pojawiają się także autorzy z Pragi, Liberca, Berlina, Wrocławia i Krzeszowa. Ilustracje umieszczano na osobnych stronach. Rocznik zamykały reklamy. Początkowo

¹⁰⁴ „Jahrbuch DRGV” 1924, s. XIII; 1925, s. IX, XXIV; 1928, s. XXXVI; 1929, s. XXXII–XXXIII.

¹⁰⁵ WiR 1899, nr 2, s. 31; „Mitteilugen” nr LIX; „Bericht über die am 24. November 1912 in Hohenelbe im Hotel »Zum Mohren« stattgefundene erweiterte Zentral-Asschußsitzung”; „Jahrbuch DRGV” 1912, s. 16.

¹⁰⁶ „Jahrbuch DRGV” 1912, s. 16; 1923, s. X; 1936, s. LXIII.

„Jahrbuch” otrzymywali wszyscy członkowie za darmo. Od 1922 r. ustalono, że będą go dostawać bezpłatnie tylko członkowie wspierający i oczywiście założyciele. Cztery lata później zdecydowano, że darmowy egzemplarz będzie przysługiwał tym kategoriom członków dopiero po roku przynależności¹⁰⁷.

František Jirásko, oceniając znaczenie działalności wydawniczej DRGV, napisał: „dzięki czasopismu „Das Riesengebirge in Wort und Bild” i rocznikowi organizacyjnemu Karkonosze są jednym z najlepiej opisanych regionów. Nie oznacza to, że musimy zgadzać się z poglądami autorów poszczególnych publikacji, które były aktualne w czasach ich powstania. Nieocenione jest jednak bogactwo zebranego materiału faktograficznego”¹⁰⁸. Z tą opinią należy się zgodzić.

„Deutsches Bergland”

Od 10 V 1925 r. HDGW rozpoczął wydawanie miesięcznika „Deutsches Bergland”, którego redakcja mieściła się w Zábřehu, a redaktorem naczelnym został działacz MSSGV Rudolf Klimek. Pismo ukazywało się do 1939 r. Na jego łamach publikowano artykuły poświęcone zamieszkanym przez Niemców górskim obszarom Czechosłowacji oraz informacje z gór w tym o działalności towarzystw górskich¹⁰⁹.

ZG DRGV polecał sekcjom prenumeratę tego pisma. Wiadomo, że abonowały go sekcje Rokytnice, Vitkovice, Žacléř i Lánov¹¹⁰.

„Ostböhmishe Heimat”

Podczas walnego zebrania w 1929 r. padł wniosek, by towarzystwo wspierało finansowo pismo „Ostböhmishe Heimat” i rozważyło przekształcenie go w organ prasowy DRGV. Propozycja została odrzucona ze względów finansowych. Wiadomo, że pismo było prenumerowane przez sekcję Žacléř¹¹¹.

B. WYDAWNICTWA JUBILEUSZOWE, MAPY, PRZEWODNIK

Wydawnictwa jubileuszowe

W 1905 r. z okazji 25-lecia towarzystwa opublikowano pracę *1880–1905. Jubiläums-Festschrift des Österreichischen Riesengebirgsvereins*, Hohenelbe 1905. Książka o formacie

¹⁰⁷ „Jahrbuch DRGV” 1922, s. 48; 1923, s. X; 1924, s. XX, XXVI; 1926, s. XIII, XXIV; 1927, s. XI; 1928, s. XIII; 1929, s. XI; 1931, s. XII; 1933, s. VIII; F. Jirásko, *Krkonošský spolek...*, s. 105.

¹⁰⁸ F. Jirásko, *Krkonošský spolek...*, s. 106.

¹⁰⁹ M. Dziedzic, *MSSGV*, s. 116. Rocznik „Deutsches Bergland” rozpoczął się od numeru majowego i kończył w kwietniu następnego roku kalendarzowego. Po przyłączeniu Sudetenlandu do III Rzeszy wyszły tylko 3 numery: 6/8 (październik–grudzień 1938 r.), 9–10 (maj 1939 r.) i 11/12 (czerwiec 1939 r.).

¹¹⁰ „Jahrbuch DRGV” 1925, s. IX, XXIX; 1926, s. XIII, XXXV; 1927, s. XXXV; 1928, s. XIII, XXXVI; 1929, s. XI, XXXII–XXXIII; 1931, s. XL, XLIV; 1932, s. IX.

¹¹¹ „Jahrbuch DRGV” 1927, s. XXXV; 1928, s. XXXIV; 1929, s. XXIV, XXXIII.

A4 liczy 29 stron i składa się z okolicznościowego wiersza *Einst und jetzt* oraz 4 rozdziałów poświęconych dziejom towarzystwa. W odróżnieniu od podobnych wydawnictw innych sudeckich towarzystw górskich nie zamieszczono rozdziałów poświęconych terenowi działania towarzystwa. Wynikało to na pewno z chęci ograniczenia kosztów. Mimo niewielkiej objętości wydawnictwo zawiera wiele ciekawych informacji.

Również w 1905 r. sekcja Rennerovy Boudy z okazji 10-lecia istnienia wydała publikację *Rückblick auf die Tätigkeit der Ortsgruppe Rennerbauden des Ö.R.-G.-V. während der ersten 10 Jahre ihres Bestandes*. Jej aurotem był sekretarz sekcji, nauczyciel Josef Fischer. Książeczka zeszytowego formatu o objętości 8 stron zgodnie z tytułem zawierała sprawozdanie z działalności sekcji¹¹².

Mapy

W 1881 r. sekcja karkonoska Towarzystwa Górskiego dla Czech postanowiła wydać mapę Karkonoszy. Organizacja nie dysponowała jednak odpowiednimi środkami finansowymi. W tej sytuacji na wniosek Prospera Piette-Rivage powołano komitet, którego członkowie zobowiązali się pokryć koszty z własnych środków. Oprócz wnioskodawcy w jego skład weszli również L. Pelzel i Franz Thallmayer. Mapa *Special-Karte des Riesengebirges* w dwóch arkuszach została przygotowana przez Instytut Wojskowo-Geograficzny w Wiedniu (Militär-geographisches Institut). Ukazała się w połowie maja 1881 r. i kosztowała 4 000 K. Mapa miała skalę 1:75 000. Niemal całe Karkonosze objął pierwszy arkusz zatytułowany Hohenelbe (Vrchlabí). Oprócz tego pasma górskiego przedstawiono na nim również część Przedgórze Karkonoskiego i wschodnią część Gór Izerskich. Arkusz drugi Trautenau (Trutnov) objął tereny na wschód od Karkonoszy: Rudawy Janowickie, Góry Wałbrzyskie i Kamienne, Broumovską vrchovinę, Adršpašsko-teplickie skály, Broumovské stěny i Jestřebí hory. Na mapie po raz pierwszy w turystycznej kartografii Karkonoszy zastosowano poziomice. Treść turystyczna jest bogatsza po południowej stronie gór. Dla członków ceny mapy były następujące: 2 fl na płótnie, 1,50 fl w oprawie broszurowej, 1,30 fl za 2 luźne arkusze. Mieli oni możliwość zakupu tylko 2 egzemplarzy. Osoby niezrzeszone płaciły odpowiednio: 2,80 fl, 2,30 fl i 2 fl. Oba egzemplarze sprzedawano razem. Koszty druku pokryli anonimowi dobroczyńcy towarzystwa. Nakład mapy nie jest znany¹¹³.

Sprzedaż mapy szła początkowo dobrze. Na walnym zebraniu 6 I 1882 r. poinformowano, że udało się sprzedać 600 egzemplarzy. Już w połowie 1882 r. okazało się, że nakład jest zbyt duży. Towarzystwo nie potrafiło samo sprzedać mapy, a księgarze odmawiali współpracy bez przyznania im rabatu, co oznaczało straty. W 1883 r. udało się sprzedać ok. 100 egzemplarzy. Rok później ZG zdecydował się dać rabat księgarni H. Dominikusa z Pragi, co pozwoliło przyspieszyć sprzedaż. Dodatkowo postanowiono w 1885 r. sprzedawać oddzielnie oba arkusze, gdyż zauważono, że arkusz Vrchlabí cieszy się większym zainteresowaniem. Ustalono cenę zbytu po 1,40 fl na papierze lub 1,80 fl na płótnie. Arkusz Trutnov kosztował odpowiednio 1,20 i 1,80 fl. ZG zgodził się również, by mapę sekcje wzięły w komis, a zysk ze sprzedaży zatrzymały dla siebie. Mapę sprzedawano jeszcze w 1888 r., gdy ZG zdecydował się na obniżkę ceny z 2 fl do 1,80 fl a komplet na płótnie z 1,30 fl na 1,20 fl za dwa luźne arkusze. Jest to ostatnia wzmianka o handlowaniu mapą co świadczy o tym,

¹¹² Publikacja zachowała się w Archiv Krkonošského muzea v Vrchlabí, A4 Rakouský (Německý) krkonošský spolek, karton 5.

¹¹³ RWB 1881, nr 2, okładka, s. 72; 1882, nr 3, s. 35; 1880–1905. *Jubiläums-Festschrift...*, s. 8; M. Woźniak, *Spezial-Karte des Riesengebirges*, „Sudety”, 2007, nr 1, s. 24.

że udało się ją w końcu sprzedać. Trzeba dodać, że w 1885 i 1886 r. księgarnia Dominicusa wznowiła mapę. Musiała to zrobić za zgodą OeRGV, choć brak na ten temat wzmianek na łamach organizacyjnego pisma¹¹⁴.

W 1898 r. planowano opublikować kolejne wydanie mapy w tej samej skali. Celem zmniejszenia kosztów i ułatwienia posługiwania się nią postanowiono zrezygnować z prawej części arkusza Trutnov. W ten sposób obszar, który miało objąć opracowanie, zmniejszył się o $\frac{2}{3}$ i mógł być przedstawiony na jednym arkuszu. Do publikacji jednak zapewne nie doszło¹¹⁵.

W 1893 r. ukazała się mapa *Straube's Wegekarte von Riesen- und Iser-Gebirge*, wydana przez Instytut Geograficzny i Wydawnictwo Kartograficzne Juliusa Straubego (Geographisches Institut und Landkarten-Verlag Julius Straube) z Berlina. Na okładce znajdowała się także informacja, że wykonano ją na zamówienie towarzystw karkonoskich („im Auftrage des Deutschen u. Oesterreichischen Riesen-Gebirgs-Vereins”). Była to pierwsza mapa Karkonoszy, na której wyraźnie wyodrębniono kolorami treść turystyczną. Szlaki zaznaczono kolorowymi liniami ciągłymi i podano ich długość. Nie przedstawiono natomiast ukształtowania terenu. Spośród obiektów turystycznych naniesiono jedynie schroniska studenckie. Sprawę mapy omawiano na zebraniu ZG RGV i OeRGV w Petrovej boudzie 10 IX 1893 r. Referujący sprawę prezes RGV Carl Fiek stwierdził, że mimo iż przygotowywano ją na podstawie najnowszego stanu znakowanych szlaków, to jednak zawierała wiele błędów. Niezbędne jest także powiększenie jej zasięgu o okolice Jeleniej Góry i uzupełnienie brakujących dróg wokół Świeradowa-Zdroju. Referent prosił o pomoc w aktualizacji mapy również członków OeRGV. Do sprawy powrócono na spotkaniu 7 X 1894 r. w schronisku ks. Henryka. Ze względu na koszty zrezygnowano z wydania mapy na płótnie. W kolejnych wydaniach postanowiono dodać listę szlaków i o ile to możliwe powiększyć zasięg opracowania. W nowej edycji tekst na odwrocie miał pozostać niezmieniony¹¹⁶.

Kolejna edycja mapy była zaplanowana na 1895 r., ale wydawca zrezygnował z jej publikacji. W czasie spotkania ZG RGV, OeRGV i DGV 8 IX 1895 r. w Kořenovie przedstawiciel tej ostatniej organizacji pytał o możliwość rozszerzenia zasięgu mapy o Ještěd i Góry Izerskie. Po dyskusji uznano, że najważniejsze jest, by mapa obejmowała Góry Izerskie. Postanowiono także zasięgnąć informacji w firmie Straubego na temat ceny. Kolejne wydanie miało ukazać wiosną 1896 r. bez terenów Gór Izerskich. Zrezygnowano też ze względów praktycznych z drukowania rozkładu jazdy pociągów na odwrocie. Nie wiadomo, czy mapa się ukazała. We wrześniu 1896 r. postanowiono opublikować w następnym roku kolejne wydanie mapy obejmujące obszar Gór Izerskich. Z Ještědu zrezygnowano, gdyż arkusz byłby zbyt duży i nieporęczny. Mapa rzeczywiście ukazała się w 1897 r.¹¹⁷

Mapa Straubego była bardzo popularna. Do ok. 1926 r. ukazało się 40 wydań, z tego w okresie 1901–1913 aż 20. Od wydania szesnastego z 1905 r. mapa miała nieco więk-

¹¹⁴ RWB 1882, nr 4, s. 61, nr 5–6, s. 101; 1883, nr 3–4, s. 71, 73; 1884, nr 1–2, s. 31, 33; 1885, nr 3–4, s. 96–97; 1886, nr 2, okładka, s. 51; 1888, nr 1, s. 37; M. Woźniak, *Spezial-Karte des Riesengebirges*, „Sudety”, 2007, nr 1, s. 24; M. Woźniak, *Kartografia turystyczna Karkonoszy w okresie 1800–1918*, cz. 1, *Rocznik Jeleniogórski* 2007, s. 129; idem, *Ewolucja mapy turystycznej z obszaru Sudetów na tle miejscowej turystyki*, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka”, 2008, nr 2, s. 211.

¹¹⁵ RWB 1898, nr 1, s. 35.

¹¹⁶ RWB 1893, nr 3–4, s. 32; 1894, nr 3–4, s. 80; M. Woźniak, *Kartografia turystyczna ...*, cz. 1, s. 138; M. Woźniak, *Straubes Offizielle farbige Wegekarte von Riesen- und Isergebirge (von Marklissa bis Adersbach)*, „Sudety”, 2007, nr 7, s. 24. Spośród najstarszych edycji autor zdołał odnaleźć tylko wyd. 1 (1893 r.), wyd. 2 (1894 r.) i wyd. 10 (1898 r.)

¹¹⁷ RWB 1895, nr 3–4, s. 59–60; 1896, nr 1–2, s. 31; 1896, nr 3–4, s. 73–74; 1897, nr 1, s. 36. O mapie pisze M. Woźniak, *Kartografia turystyczna ...*, cz. 1, s. 138; idem, *Straubes Offizielle ...*, s. 24.

szy zasięg na wschodzie, a w czerwonych ramkach umieszczono nazwy 21 najbardziej atrakcyjnych miejscowości, miejsc i obiektów. Zapomniano natomiast objaśnić ramki w legendzie. Błąd naprawiono w wydaniu siedemnastym. Zapewne od dwudziestej drugiej edycji w 1909 r. mapa była publikowana w większej skali 1:120 000. Powiększono także arkusz i jego zasięg ku północy. Na mapę naniesiono wieże widokowe. Ostatnie wydanie przed I wojną światową (trzydzieste trzecie) wyszło w 1913 r. Po wojnie mapę publikowano w latach 1924 – ok. 1926. Jej tytuł uległ zmianie na *Straube's farbige Wegekarte von Jeschken-, Iser- Riesengebirge (von Reichenberg bis Adersbach)*. Powiększono wówczas jej zasięg na zachodzie¹¹⁸.

Znany jest jeden projekt niezerealizowany. W 1886 r. J. Erben wniosł o wydanie małej mapy Karkonoszy. Propozycja spotkała się ze sprzeciwem ZG, który argumentował, że brak na takie wydawnictwo zapotrzebowania, a ponadto proponowana mapa jest podobna do tej, która jest dołączona do legitymacji. W tego typu opracowanie miał także być wyposażony przewodnik¹¹⁹.

W 1905 r. z okazji 25-lecia RGV i OeRGV wyszła mapa *Neueste Specialkarte vom Riesengebirge*. Opublikowało ją wydawnictwo Roberta Mittelbacha w skali 1:50 000. Mapa była przeznaczona dla zimowej turystyki. Nie zaznaczono na niej szlaków letnich, a jedynie zimowe. Oznaczono drogi niedostępne zimą, podano odległości w kilometrach dla najpopularniejszych dróg i zaznaczono schroniska studenckie. Zaletą mapy była szczegółowa i dokładna treść topograficzna zaznaczona za pomocą poziomic o 20 metrowym cięciu. W kolejnych wydaniach naniesiono także tory saneczkowe oraz trasy narciarskie¹²⁰.

W 1912 r. wydawnictwo Mittelbacha zwróciło się do towarzystwa o nadesłanie poprawek do mapy. ZG nadesłał informacje o sposobach znakowania dróg zimowych, a wydawca umieścił je na mapie¹²¹.

Towarzystwo współpracowało także z innymi wydawcami. W 1903 r. wiedeńskie wydawnictwo Freytag & Berndt zwróciło się do OeRGV z propozycją wydania mapy. Udział towarzystwa miał polegać na opracowaniu tylnej strony mapy. ZG wyraził zgodę pod warunkiem, że na mapie będzie wyraźnie napisane, że powstała ona we współpracy z towarzystwem¹²².

W 1928 r. ukazała się mapa wschodnich Karkonoszy opracowana przez M. Semíka i H. Ambroža z Jilemnic. Za zgodą DRGV zamieszczono na niej informację, że jest polecana przez towarzystwo: „Empfohlen vom Hauptauschuß des D. R.-G.-V”. Mapa w skali 1: 50 000 była zapewne dwuczęściowa. Pierwsza część obejmowała prawdopodobnie zachodnie Karkonosze, a druga wschodnie. Michał Woźniak zdołał odnaleźć tylko egzemplarze części drugiej. *Wanderkarte vom Riesengebirge. II Teil: Aupatal–Silberbachtal–Johannisbad* obejmuje zgodnie z tytułem okolice Velkiej Úpy i Janskich Lázní. Na mapie nie zaznaczono rzeźby terenu, naniesiono natomiast bogatą treść sytuacyjną i turystyczną. Szlaki turystyczne opisano skrótami literowymi mówiącymi o ich barwie. Większość elementów namiesiono kolorem czarnym, ale dzięki starannemu wykonaniu mapa nie straciła czytelności. Omówiona druga część miała co najmniej dwa wydania¹²³.

¹¹⁸ M. Woźniak, *Kartografia turystyczna ...*, s. 138; idem, *Ewolucja mapy turystycznej...*, s. 213.

¹¹⁹ RWB 1886, nr 3, s. 82.

¹²⁰ M. Woźniak, *Ewolucja mapy turystycznej...*, s. 213.

¹²¹ „Mittheilungen” nr LXX; „Jahrbuch DRGV” 1913, s. 63.

¹²² „Mittheilungen” nr LVIII.

¹²³ „Jahrbuch DRGV” 1929, s. XIII; M. Woźniak, *Kartografia turystyczna ...*, s. 157–158.

Przewodnik

W 1882 r. Eduard Petrák zaproponował opracowanie przewodnika po Karkonoszach i jeszcze przed złożeniem tej propozycji nawiązał w tej sprawie rozmowy z Juliusem Peterem z Kłodzka, autorem kilku przewodników po Karkonoszach, Górach Izerskich i Hrabstwie Kłodzkim. Planowane wydawnictwo miało przyczynić się do propagowania południowych Karkonoszy, które dotąd były słabiej opisane. ZG rozpoczął rokowania z Peterem w sprawie honorarium. Po kilku miesiącach zrezygnowano z dalszych rozmów z powodu wygórowanych – zdaniem działaczy z Vrchlabí – oczekiwań finansowych Petera, który za napisanie przewodnika chciał otrzymać 600–700 fl. W tej sytuacji w marcu 1883 r. napisanie przewodnika powierzono Eduardowi Petrákowi. Karl von Bergenthal i Prosper Piette-Rivage obiecali przekazać po 50 fl na pokrycie kosztów, a firma Eichmann & Comp z Hostinnego podarować papier. Zarząd postanowił, że przewodnik będzie ilustrowany i wyposażony w mapę. Ilustracje miały być zamieszczane po wniesieniu opłaty przez miejscowości i osoby prywatne. Przewodnik miał zostać wydany po kosztach własnych, które w 1884 r. oszacowano na 2 475 fl¹²⁴.

Prace nad przewodnikiem się przedłużały. W 1886 r. ZG ogłosił, że będzie on gotowy w przyszłym roku. Gdy termin nie został dotrzymany, sekcja Wiedeń skierowała w tej sprawie pytanie do ZG. Władze towarzystwa odpowiedziały, że jest to prywatna i niepłatna praca, stąd nie można określić terminu jej zakończenia. Dodano jednak, że stanie się to zapewne w przyszłym roku. Autor rzeczywiście zakończył pracę w 1888 r. i od 1 I 1889 r. był gotowy przystąpić do druku. Problemem okazały się koszty druku ilustracji i konieczność aktualizacji mapy poprzez naniesienie na nią nowych szlaków. ZG rozpoczął poszukiwania wydawcy. Planowano opublikowanie przewodnika w Instytucie Bibliograficznym lub w A. Hartleben's Verlag w Wiedniu jako samodzielnej publikacji lub załącznika do przewodnika po pruskich Karkonoszach. W końcu zdecydowano się na drugiego wydawcę. Przewodnik *Illustrierter Führer durch das Riesengebirge, die Adersbach-Weckelsdorfer Felsenstädte und den Stern* ukazał się na początku 1891 jako nr 42 serii „Hartleben's Illustrierter Führer”. Kosztował 2 fl lub 3,60 mk. Publikacja składała się ze wstępu (ss. V–VIII), części ogólnej (ss. 1–66), części specjalnej (ss. 68–334), indeksu i erraty (ss. 335–348) oraz czterech niepaginowanych stron reklam. W części ogólnej autor opisał fizjografię, hydroografię, florę, faunę i mieszkańców Karkonoszy. Część specjalna jest podzielona na dwie mniejsze. W pierwszej z nich (ss. 69–257) omówiono południową część gór, w której autor zaproponował 41 wycieczek. Oprócz obszarów zawartych w tytule, czyli Karkonoszy, Skalnych Miast i Broumovskich stěn, znajdują się tu propozycje zwiedzenia okolic Liberca, Czeskiego Raju i Prachovskich skál. W drugiej autor omówił północną część gór (ss. 257–334, wycieczki nr 42–53). Oprócz Karkonoszy są tu propozycje wycieczek w okolice Zgorzelca, Lubawki i w Góry Izerskie. Przewodnik zawiera 70 ilustracji we wklejkach, panoramę ze Śnieżki i 4 mapy. Pierwsza z nich, na drugiej stronie okładki, to schematyczna mapa Europy Środkowej z zaznaczonymi głównymi drogami, druga to także schematyczna mapa Karkonoszy wraz z okolicami (między stronami 66 a 67), na której zaznaczono drogi i linie kolejowe¹²⁵.

Na uwagę zasługują dwie mapy dołączone do przewodnika. Pierwsza z nich to *Spezialkarte vom Riesengebirge* w skali 1:80 000. Została wydrukowana przez C.L. Kellera z Berlina. Nie zaznaczono na niej ukształtowania terenu, jedynie umieszczono rysunki skał

¹²⁴ RWB 1882, nr 4, s. 61, nr 5–6, s. 101; 1883, nr 3–4, s. 71, 73–74; 1884, nr 1–2, s. 31–33.

¹²⁵ RWB 1886, nr 3, s. 85; 1887, nr 2, s. 57; 1888, nr 4, s. 128–129; 1890, nr 1–2, s. 35–36, 38; 1891, nr 1–2, s. 38.

oznaczające kotły i skaliste stoki, natomiast kreskami oznaczono gołoborza. Zaznaczono na niej wiele obiektów, nawet bardzo szczegółowych, np. słupki graniczne i domki myśliwskie. Czerwonymi liniami naniesiono szlaki. Większość treści poza szlakami i częścią hydrografii jest koloru czarnego, co nie wpłynęło negatywnie na czytelność opracowania. Omawiana mapa pod względem ilości i dokładności informacji należy do najlepszych ówczesnych opracowań Karkonoszy. W późniejszych latach ukazywała się jeszcze kilkanaście razy. W 1909 r. opublikowano wydanie siedemnaste, zapewne ostatnie¹²⁶.

Druga mapa dołączona do przewodnika *Spezialkarte der Südl. Vorlagen des Riesengebirge* obejmowała południowe Podgórze Karkonoszy, przedstawione w skali 1:75 000. Opracował ją Instytut Wojskowo-Geograficzny w Wiedniu. Obejmowała wąski pas Podgórze pomiędzy Jilemicami a Broumovem. Ukształtowanie terenu przedstawiono metodą kreskową, uzupełnioną słabo widocznymi poziomiami, wykreślonymi co 100 m, a niekiedy co 50 m. Naniesiono drogi, ścieżki, gospody i wieże widokowe. Czarno-biała treść i nagromadzenie szczegółów oraz zaciemnienie rysunku przez rzeźbę powodują, że jest słabo czytelna¹²⁷.

OeRGV było oczywiście bardzo zadowolone, że przewodnik w końcu się ukazał. Ten stan mąciły ilustracje. Problem ten poruszono już w redakcyjnej informacji, sygnalizującej ukazanie się publikacji. Później sprawę podniosła sekcja Rokytnice. ZG odpowiedział jej, że pomiędzy wykonaniem ilustracji a ich publikacją minęło 10 lat i w tym czasie technika posunęła się naprzód. Wydawca obiecał uwzględnić wszelkie uwagi podczas ewentualnego drugiego wydania, do którego jednak nie doszło¹²⁸.

Znana jest jedna inicjatywa niezerealizowana. Sekcja Žacléř myślała w 1887 r. o wydaniu przewodnika po okolicach swojej siedziby, który miał napisać Wilhelm Patschovsky. Rozpoczęto rozmowy z autorem, ale nie udało się rozwiązać sprawy jego honorarium i publikacja planowana na wiosnę 1888 r. nie ukazała się¹²⁹.

C. INNE WYDAWNICTWA

Oprócz organów prasowych, map i przewodnika towarzystwo oraz jego sekcje wydawały także okazjonalnie inne publikacje. Ukazywały się nadbitki artykułów z „Das Riesengebirge im Wort und Bild”. W 1906 r. wyszedł katalog biblioteki towarzystwa *Verzeichnis der Bücher, welche in der Bibliothek des Österreichischen Riesengebirgs-Vereines vorhanden sind* o objętości 205 stron. Jego wydanie wraz z honorarium autora Hugo Hayna kosztowało 2 113,75 K¹³⁰.

Niektóre sekcje wydawały publikacje poświęcone swoim miejscowościom. W 1893 r. sekcja Harrachov opublikowała broszurę o swojej miejscowości. Jej autorem był prezes tej grupy terenowej Josef Maiwald. W tym samym roku sekcja Rokytnice wydała piąte wydanie przewodnika *Rochlitz an der Iser im böhmischen Riesengebirge*. W 1903 r. myślano o jej kolejnej edycji. W 1911 r. sekcja Vitkovice opublikowała z okazji swojego 25-lecia książeczkę o swojej miejscowości *Witkowitz im Riesengebirge. Deutschböhmen* (15 stron). Rozdawano ją uczestnikom walnego zebrania OeRGV w 1911 r. W 1922 r. sekcja Rokytnice wydała ulotkę

¹²⁶ M. Woźniak, *Kartografia turystyczna...*, s. 140.

¹²⁷ M. Woźniak, *Kartografia turystyczna...*, s. 140.

¹²⁸ RWB 1891, nr 1–2, s. 48.

¹²⁹ RWB 1887, nr 4, s. 121.

¹³⁰ „Mitteilungen” nr LXII.

ze zdjęciami miejscowości i mapą turystyczną. Zapewne chodzi o *Rochlitz im Riesengebirge* (ss. 6). W 1936 r. sekcja Hostinné opracowała książeczkę o miasteczku, opublikowaną przez wydawnictwo braci Stiepel w Libercu. W 1936 r. grupa terenowa Dolní Dvůr wydała prospekt reklamowy, a w następnym roku, dzięki pomocy anonimowego dobroczyńcy – dwujęzyczną broszurę traktującą głównie o swojej miejscowości¹³¹.

Nieliczne są wzmianki o innych publikacjach. Sekcja Wiedeń wydała w 1886 r. *Pieśń o Karkonoszu* (Rübezahlhymne), natomiast grupy terenowe Vítkovice (w 1922 r.) i Dolní Dvůr – pocztówki. Ta druga wydała w 1927 r. 16 pocztówek letnich i zimowych w nakładzie 5 000 egzemplarzy. Kolejna edycja nastąpiła w 1936 r., ale brak o niej bliższych danych. OeRGV publikowało także statuty oraz legitymacje członkowskie. W 1912 r. poinformowano, że ten drugi będą wzorowane na legitymacjach DGV i drukowane w wydawnictwie braci Stiepel w Libercu¹³².

¹³¹ RWB 1893, nr 1–2, s. 32; „Mitteilungen” nr LXVII; „Jahrbuch DRGV” 1923, s. XXIII; 1937, s. XXVII, XXXIV; 1938, s. XXIV; „Gebirgsfreund” 1903, nr 8, s. 126. Z okazji swojego jubileuszu sekcja Špindlerův Mlýn wspominała, że w 1890 r. wydała przewodnik, ale tej informacji nie udało się potwierdzić we współczesnych źródłach, zob. „Jahrbuch DRGV” 1927, s. XXXIII.

¹³² RWB 1886, nr 3, s. 82; „Jahrbuch DRGV” 1923, s. XXIII; 1928, s. XXXI; 1929, s. XXX; 1937, s. XXXIV; „Bericht über die am 24. November 1912 in Hohenelbe im Hotel »Zum Mohren« stattgefundene erweiterte Zentral-Asschußsitzung”.

ROZDZIAŁ XI

MUZEUM, BIBLIOTEKA I ARCHIWUM

Towarzystwo od chwili powstania zaczęło gromadzić książki, zbiory przyrodnicze, zbiory dzieł sztuki i innych przedmiotów związanych z Karkonoszami. W styczniu 1882 r. biblioteka liczyła 44 pozycje. Muzeum OeRGV zostało założone 14 I 1883 r. Pierwszym kustoszem został Viktor Cypers-Landrecky. Funkcję tę pełnił do 1901 r. Podstawą kolekcji muzealnej stały się zbiory przyrodnicze pierwszego kustosa. Zbiory szybko się rozrastały, głównie w drodze darowizn i wymiany książek. Towarzystwo przeznaczało także środki na zakupy. Kolekcja muzealna koncentrowała się na przyrodzie, co odróżniało zbiory OeRGV od innych muzeów, koncentrujących się na etnografii. Biblioteka zbierała wszystkie publikacje dotyczące Karkonoszy. Istniała możliwość wypożyczania książek. Za przesyłkę w obie strony płaciła osoba zainteresowana. W 1889 r. wypożyczono 86 książek z księgozbioru liczącego 431 pozycji w 660 tomach¹³³.

Towarzystwo borykało się z problemem ulokowania zbiorów. W 1890 r. miasto Trutnov oferowało lokal w zamian za przeniesienie muzeum do tej miejscowości. ZG odpowiedział odmownie. Lokal udało się uzyskać od miasta Vrchlabí, które zresztą wystąpiło z ofertą równocześnie z Trutnovem. Zbiory umieszczono w szkole dla dziewcząt. Podczas walnego zebrania 28 V 1893 r. kustosz Cypers ogłosił, że muzeum zostało otwarte, mimo że nie zakończono jeszcze wszystkich prac. Niemal 1,5 roku później, 20 IX 1894 r., odwiedził je namiestnik Czech Franz Anton von Thun-Hohenstein. Przy tej okazji poinformowano, że w ciągu roku ekspozycję obejrzało ponad 200 osób. Z biblioteki 26 członków wypożyczyło 48 książek. Wartość zbiorów towarzystwa szacowano na 5 000 fl. W 1897 r. zaczęły się starania o nowy lokal. W 1900 r. w związku z przebudową szkoły dla dziewcząt muzeum przeniosło się do szpitala powiatowanego. Mieściło się tam tylko 2 lata. W 1902 r. nastąpiła przeprowadzka

¹³³ RWB 1882, nr 3, s. 36, nr 4, s. 62; 1883, nr 3–4, s. 71, 73–74; 1886, nr 4, s. 116; 1887, nr 2, s. 57; 1889, nr 3, s. 109; *Krkonoše. Příroda, historie, život*, red. J. Flousek, O. Hartmanová, J. Štursa, J. Potocki, Praha 2007, s. 626.

do pomieszczenia na parterze ratusza, którego użył księgarz F. Rindt. W następnym roku szpital miejski przeniósł się do pomieszczeń szpitala powiatowego. W styczniu 1903 r. rozpoczęto adaptację pomieszczenia w dawnym budynku szpitala miejskiego przy Kirchplatz 11. W nowym pomieszczeniu muzeum rozpoczęło działalność 10 VI 1903 r. W 1906 r. opublikowano katalog zbiorów muzealnych. W 1901 r. po rezygnacji Viktora Cypersa funkcję kustosa objął Emil Weiss (1901–1908), a po jego śmierci Gustav Brath (1908–1917). Muzeum było czynne od maja do września w godzinach 9.00–11.00. W innym terminie klucze były dostępne w szkole dla dziewcząt¹³⁴.

W 1917 r. doszło do reorganizacji zbiorów. Zarządcą muzeum został Karl Schneider, a biblioteką i powołanym wówczas archiwum rękopisów kierował Karl Wilhelm Fischer. Postanowiono zbierać tylko przedmioty związane z Karkonoszami. Na większą skalę zaczęto gromadzić dzieła sztuki i rzemiosła, co było zgodne z zainteresowaniami nowego zarządcy. Uzyskano pomieszczenia od muzeum miejskiego. W ten sposób zbiory towarzystwa zajmowały cały parter budynku. Burmistrz Vrchlábí 7 VIII 1920 r. przekazał towarzystwu ekspozycję z muzeum miejskiego przy zachowaniu prawa własności. Użył także dużego pokoju, który ze względów praktycznych postanowiono podzielić na 2 mniejsze. W 1920 r. frekwencja w muzeum wyniosła ok. 2 000 osób. Od Zielonych Świąt 1921 r. wprowadzono opłaty za wstęp: 1 Kč w dni robocze, w niedziele i święta 50 halerzy. Od Zielonych Świąt do początku lipca muzeum odwiedziło ok. 120 płacących zwiedzających¹³⁵.

W 1922 r. postanowiono, że ceny biletów będą wynosić 1 Kč dla członków i 2 Kč dla osób niezrzeszonych. Sekcje wezwano do przekazywania pieniędzy na utrzymanie placówki. 2 XII 1923 r. zwołano nadzwyczajne walne zebranie. Postanowiło ono przekazać muzeum powołanej w tym celu organizacji Museumsbaugenossenschaft m.b.H. Przyczyną tego kroku były niewątpliwie względy finansowe. DRGV miało zaoszczędzić na kosztach utrzymania muzeum, a sama placówka uzyskiwałaby wsparcie innych organizacji i mogła łatwiej zebrać fundusze na wzniesienie własnego budynku. Pomysł okazał się nietrafiony i z dniem 31 XII 1926 r. DRGV ponownie przejęło muzeum. W jubileuszowym roku 1930 biblioteka towarzystwa liczyła 2 200 pozycji w 5 000 tomach oraz 200 tomów czasopism. Archiwum, gromadzące materiały na temat Karkonoszy, liczyło 17 000 jednostek. Zbiory muzealne zajmowały 8 pomieszczeń. W 1930 r. adaptowano piwnice na potrzeby biblioteki. W 1937 r. biblioteka liczyła 3 855 pozycji w 4 728 tomach oraz 1 000 czasopism w 1 500 tomach. Orientację w zbiorach ułatwiały 3 katalogi. Publikacje wymieniano z 89 organizacjami. Z tego względu rocznie przybywało ok. 100 tomów czasopism. Inwentarz muzeum liczył 3 500 pozycji obejmujących 7 000 eksponatów. Brak danych o wielkości zbiorów archiwalnych. W 1938 r. funkcję kustosa zbiorów walne zebranie powierzyło nauczycielom Franzowi Stranskiemu i Helmutowi Ettelowi. Po aneksji czeskich Sudetów przez III Rzeszę do muzeum trafiły zbiory rozwiązanych organizacji. W 1939 r. miasto Vrchlábí przekazało na potrzeby muzeum dawny klasztor augustianów. Udało się także uzyskać pieniądze na adaptację budynku. W 1941 r. przeniesiono tam zbiory muzealne. Mieszczą się tam one do dziś¹³⁶.

¹³⁴ RWB 1890, nr 1–2, s. 38, nr 3–4, s. 78; 1891, nr 1–2, s. 42; 1893, nr 1–2, s. 30; 1894, nr 1–2, s. 39; 1895, nr 1–2, s. 27; 1896, nr 1–2, s. 32, 34; 1897, nr 1, s. 37; 1898, nr 1, s. 38; „Mitteilungen” nr LI; LV; LVIII–LIX; LXII; LXIV; LXVI–LXVII.

¹³⁵ „Jahrbuch DRGV” 1914, s. 84; 1915, s. 61; 1917, s. 46–47, 52–53; 1918, s. 55, 58–59; 1919, s. 28; 1920, s. 37–39; 1921, s. 46; 1930, s. XIX–XX; F. Jirásko, *Krkonošský spolek...*, s. 103.

¹³⁶ „Jahrbuch DRGV” 1923, s. XV–XVI, XXI, XXIII; 1924, s. IX, XI, XIX–XX; 1925, s. XVI–XVIII, XXV; 1926, s. XX–XXI; 1927, s. XVIII–XX, XXIII–XXIV; 1928, s. XXI–XXII; 1929, s. X–XI, XVII–XX; 1930, s. IX–X, XIX–XXI, 41–43; 1931, s. XI, XVIII–XX, XXIV–XXVI; 1932, s. XIV; 1934, s. XVIII–XIX; 1935, s. XIII–XV; 1936, s. XIX–XXI; 1937, s. XVIII–XXII; 1938, s. XIV–XVI; 1939/1940, s. 83; „WiR” 1938, nr 9, s. 141; F. Jirásko, *Krkonošský spolek ...*, s. 102–103; W. Fink, *Wie ein Wind vom Riesengebirge. Professor Karl Schneider und Hoheneibe*, Marktberdorf 2003, s. 67.

Muzeum i archiwum we Vrchlabí dzięki zgromadzonym zbiorom stało się placówką o znaczeniu ponadregionalnym. Umożliwiało prowadzenie różnorodnych badań nad Karkonoszami. Korzystali z niego zapewne głównie Niemcy. Wiadomo, że w drugiej połowie lat 30. XX w. odmówiono zgody na kwerendę czeskiemu historykowi Josefowi Vítězslavowi Šimákovi, który przygotowywał pracę o średniowiecznej kolonizacji ziem czeskich¹³⁷.

Muzealnictwem zajmowały się także sekcje. W 1898 r. grupa terenowa Janské Lázně stworzyła w swojej miejscowości muzeum. W latach 30. XX w. z powodu braku miejsca placówkę zlikwidowano, a zbiory przeniesiono do muzeum w Svobodzie nad Úpou. Z tamtejszym Towarzystwem Muzealnym (Museumverein) współpracowała miejscowa sekcja DRGV. W sprawozdaniu za 1936 r. grupa terenowa Žacléř poinformowała, że zaczęła organizować muzeum, w którym zamierzała gromadzić zwłaszcza eksponaty związane z górnictwem. Rok później udało jej się uzyskać od miasta pomieszczenie dla muzeum¹³⁸.

¹³⁷ F. Jirásko, *Krkonošský spolek...*, s. 104.

¹³⁸ „Jahrbuch DRGV” 1936, s. XLVI; 1937, s. XXXVII; 1938, s. XXI, XXVI.

ROZDZIAŁ XII

BUDOWLE GÓRSKIE

A. Projekty zrealizowane

Richterovy Boudy

W 1882 r. Prosper Piette-Rivage wznosił na własny koszt schron w pobliżu gospody Bergera w Richterowych Boudach, a następnie podarował go swojej organizacji. Nic więcej nie wiadomo o dziejach tego obiektu¹³⁹.

Stráž

Stráž (777 m) to góra na południe od Rokytnic nad Jizerou. W 1886 r. grupa terenowa Rokytnice zbudowała schron, zabezpieczyła skały na szczycie żelaznymi poręczami oraz postawiła ławki wzdłuż drogi na górę. Otwarcie punktu widokowego było połączone z piknikiem¹⁴⁰.

Emin pramen

W 1886 r. Prosper Piette-Rivage zaproponował, by źródło Goldbrunnen, znajdujące się na wschód od szczytu Czarnej Kopy w pobliżu dzisiejszego schroniska Jelenka, w podziękowaniu dla hrabiego Czernina nazwać na cześć jego żony Emmaquelle (dziś Emin

¹³⁹ RWB 1882, nr 4, s. 62; 1883, nr 3–4, s. 73.

¹⁴⁰ RWB 1886, nr 1, s. 24, nr 3, s. 89.

pramen). Planowano, że woda będzie płynąć rurą do basenu, przy którym na turystów miał czekać kubek. Obok źródła miał stać granitowy obelisk z nazwą. Nie wiadomo, czy plany te zostały zrealizowane. Do dziś istnieje obelisk, na którym obecnie znajduje się metalowa płyta z czeską nazwą źródła. W 1892 r. sekcja Malá Úpa planowała upiększenie terenu wokół źródła. W 1931 r. RGV prowadził rozmowy z właścicielami gruntu w sprawie budowy schronu obok źródła¹⁴¹.

Přední Žalý

Přední Žalý (1018 m n.p.m.) to szczyt położony na północny zachód od Vrchlabí. Już w 1836 r. powstała na szczycie prosta drewniana wieża sygnalizacyjna. W 1888 r. sekcja Vrchlabí otrzymała 400 fl dotacji na budowę wieży widokowej i latem 1889 r. wzniosła żelazną wieżę widokową o wysokości 16 m. Konstrukcję dostarczyła firma Klimsch. Koszty wyniosły 1550 fl. Cieszyła się ona dużą popularnością i w 1890 r. leśnictwo hrabiego Harracha wybudowało obok niej dużą, drewnianą restaurację. Wieża źle znosiła trudny górski klimat. Władze powiatowe we Vrchlabí 1 V 1891 r. zabroniły wchodzenia na nią. Konstrukcję trzeba było rozebrać. Sekcja Vrchlabí rozpoczęła rozmowy z właścicielem gruntu w sprawie wzniesienia nowej, murowanej budowli. Dobra zgadzały się na inwestycję pod warunkiem, że po 5 latach będą mogły ją zakupić. Ten warunek był nie do przyjęcia dla towarzystwa. W tej sytuacji hrabia Johann Harrach postanowił wybudować z własnych środków murowaną wieżę o wysokości 16 m. Przewidywany koszt miał wynieść 4 000 fl. W obecności hrabiego i prezesa sekcji Vrchlabí Guido Pohla 11 V 1892 r. położono kamień węgielny. Ukończenie wieży zaplanowano na 30 VI 1892 r. Hrabia zgodził się nazwać ją imieniem cesarza Franciszka Józefa (Kaiser–Franz–Josef–Warte). Uroczyste otwarcie nastąpiło 7 IX 1892 r. Uczestniczył w nim przedstawiciel KČT Jan Buchar, natomiast źródła nie wspominają udziału delegata OeRGV¹⁴².

Wieża widokowa i restauracja na Předních Žalach stała się symbolem czeskiej turystyki na terenach zamieszkałych przez Niemców. Po przyłączeniu czechosłowackich Karkonoszy do III Rzeszy DRGV zakupiło wieżę i znajdującą się w złym stanie technicznym gospodę wraz z 4 000 m² gruntu. Pozyskanie tych obiektów traktowano jako nowy etap czesko-niemieckiej walki o ziemię. Gospoda na szczycie przestała istnieć podczas II wojny światowej natomiast wieża widokowa nadal służy turystom¹⁴³.

Žródlo Bobru

W 1890 r. sekcja Žacléř miała obudować źródło Bobru. Wiadomość na ten temat pochodzi z opisu dziejów tej grupy terenowej, który powstał z okazji 50-lecia towarzystwa. Brak informacji współczesnych temu wydarzeniu. Jednak w 1890 r. pismo „Das Riesengebirge in Wort und Bild” zamieszczało bardzo niewiele informacji na temat działalności sekcji¹⁴⁴.

¹⁴¹ RWB 1886, nr 3, s. 82; 1892, nr 1–2, s. 31; „Jahrbuch DRGV” 1931, s. X.

¹⁴² RWB 1888, nr 3, s. 94, 96; 1892, nr 1–2, s. 30; „Gebirgsfreund” 1891, nr 12, s. 141; „Jahrbuch DRGV” 1926, s. XXVIII; J. Nouza, *Rozhledny Čech, Moravy a Slezska*, Liberec 1999, s. 107–108; P. Miškovský, *Naše rozhledny*, Praha 2005, s. 282–283.

¹⁴³ „Jahrbuch DRGV” 1939/1940, s. 82; J. Nouza, op. cit., s. 108.

¹⁴⁴ „Jahrbuch DRGV” 1930, s. XXXVII.

Mosty przez Izerę

Budową mostów przez Izerę od strony organizacyjnej zajmowały się DGV i RGV. W 1890 r. OeRGV wsparło kwotą 30 fl budowę mostu z Jizerki do Orla. W 1913 r. przekazało 400 mk na wykonanie mostu na trasie Jizerka–Wielka Izera¹⁴⁵.

Źródło Łaby

W 1887 r. prezes ZG Franz Thallmayer zaproponował ozdobienie źródła Łaby monumentalną budowlą. Budowniczości Bohaty, Kühn, Robert Schmidt, Edmund Zirm i architekt Tragl, do których zwrócono się o wykonanie projektów, zobowiązali się dostarczyć je za darmo. Na posiedzeniu ZG 14 X 1888 r. przedstawiono projekt Kühna z Trutnova. Na kolejnym zebraniu ZG była gotowa także druga wersja autorstwa Tragla z Pragi. ZG nie podjął wówczas decyzji w sprawie wyboru projektu przekładając ją na następne posiedzenie. Ambitne plany zarzucono zapewne z powodu braku pieniędzy. W 1892 r. kamieniarz Franz Schier wykonał obmurowanie źródła i wystawił za swoją pracę rachunek na 305 fl, który sekcja Rokytnice przesłała do ZG. Władze towarzystwa zgodziły się pokryć tylko 280 fl (200 fl dał Prosper Piette-Rivage, a 80 fl wypłacono z kasy centralnej), gdyż na tę kwotę zawarto umowę z wykonawcą¹⁴⁶.

Drogę z Krakonoša do źródeł Łaby otwarto 30 VIII 1891 r.. Na wniosek sekcji Rokytnice nazwano ją imieniem Prospera Piette-Rivage. Uroczystości odbyły się przy źródłach Łaby. Na pamiątkę postawiono prostokątny blok granitowy z tablicą, na której znajdowała się płyta z napisem: „Piette–Weg–Cesta Piettova, benannt vom Oesterreichischen und Schlesischen Riesengebirgsvereine nach dem enermüdlichen und hocherzigen Förderer ihrer Interessen. 1891”. (Droga Piettego. Nazwa nadana przez Austriackie i Śląskie Towarzystwa Karkonoskie ku czci wytrwałego i szczodrobliwego protektora ich interesów. 1891)¹⁴⁷.

W 1929 r. lub 1930 r. tablica ku czci Prospera Piette-Rivage odpadła i została usunięta. ZG rozpoczął rozmowy z Urzędem Gruntowym w sprawie jej ponownego montażu. Pomnik zrekonstruowano dopiero jesienią 1932 r. Kilka lat później monument został przewrócony i w 1937 r. sekcja Vitkovice doniosła o jego ponownym ustawieniu. Pomnik nie zachował się do dziś¹⁴⁸.

Tablica ku czci Wenzela Webera

W latach 1888–1891 powstała droga Divčí lávky–Luční bouda nazwana Weberweg ku czci nieżyjącego prezesa ZG OeRGV Wenzela Webera. Jej trudniejszy odcinek stanowiący połowę trasy wybudowała na swój koszt hrabina Aloisia Czernin. Na początku drogi umieszczono tablicę pamiątkową z następującym napisem: „Weberweg, zur Erinnerung an den verdinstvollen Präsidenten des Oesterr. Riesengebirgsvereines, Ehren-Domherrn und Stadtdechant von Hohenebel, Wenzel Weber, erbaut und gegen Widerruf zur allgemeinen Benützung eröffnet von Aloisa Gräfin Czernin, geb. Gräfin Morzin. 1891” (Droga im. Webera, ku pamięci za-

¹⁴⁵ RWB 1890, nr 1–2, s. 36; RWB 1897, nr 2, s. 73–74; „Jahrbuch DRGV” 1914, s. 71.

¹⁴⁶ RWB 1887, nr 3, s. 90; 1888, nr 1, s. 36, nr 4, s. 129–130; 1892, nr 3–4, s. 71; 1893, nr 1–2, s. 30. Pocztówka wysłana w 1919 r. przedstawiająca źródło Łaby jest reprodukowana w: R. Karpaš, T. Lokvenc, M. Bartoš, *Album starých pohlednic Krkonoš*, Liberec 1999, s. 49.

¹⁴⁷ RWB 1891, nr 1–2, s. 42, nr 3–4, s. 33, 35. Pomnik jest przedstawiony w F. Jirásko, *Špindlerův Mlýn na dobových pohlednicích*, Jilemnice 2002, s. 77.

¹⁴⁸ „Jahrbuch DRGV” 1930, s. X; 1931, s. XI; 1933, s. VIII; 1937, s. XL.

Źródło Łaby. Z prawej strony jest widoczna tablica upamiętniająca drogę Piettego

służonego prezesa Austriackiego Towarzystwa Karkonoskiego, honorowego kanonika i proboszcza we Vrchlabí, Wenzela Webera, zbudowana, oddana do publicznego użytku i otwarta przez Aloisę hrabinę Czernin, z domu hrabinę Morzin. 1891.). Pieniądze w kwocie 20 mk na wykonanie tablicy dał mieszkający w Berlinie członek sekcji Špindlerův Mlýn dr Solger. Otwarcie drogi nastąpiło 24 V 1891 r.¹⁴⁹

Maxovka

Na posiedzeniu ZG 13 XII 1891 r. Prosper Piette-Rivage poinformował, że fabrykant Max Hirsch ze Slanów podarował OeRGV pawilon z wystawy przemysłowej w Wiedniu o wymiarach 7,70x6 m. Został on przekazany sekcji Trutnov celem ustawienia na Rýchorach z przeznaczeniem na restaurację. Ofiarodawca zobowiązał się do pokrycia części kosztów montażu. Towarzystwo zakupiło odpowiedni grunt. Budowlę postanowiono nazwać na cześć ofiarodawcy Maxhütte (Maxovka). Otwarcie nastąpiło 24 VII 1892 r. Ustawienie gospody kosztowało 1 000 fl, z czego Max Hirsch ofiarował 200, a sekcja Slaný 35 fl. Resztę pokryto ze zbiórki i środków towarzystwa. Koncesję na prowadzenie gospody w okresie od maja do października uzyskano 11 I 1893 r. Obiekt wynajęto Johannowi Tippeltowi¹⁵⁰.

W 1902 r. sekcja Maršov IV rozbudowała Maxovkę. Uzyskała na ten cel od ZG 1 600 K pożyczki oprocentowanej na 4%, przy założeniu kosztów amortyzacji 100 K rocznie. W 1911 r. dzierżawcą Maxovki był M. Hampel. Sekcja Trutnov 25 III 1914 r. wystąpiła na

¹⁴⁹ RWB 1889, nr 1, s. 28; 1891, nr 1–2, s. 38–40.

¹⁵⁰ RWB 1891, nr 3–4, s. 35; 1892, nr 1–2, s. 30, nr 3–4, s. 71; 1893, nr 1–2, s. 27, 30; „Mitteilungen” nr XXVIII. Pocztówki przedstawiające Maxovkę przed rozbudową są reprodukowane w R. Karpaš, T. Lokvenc, M. Bartoš, *op. cit.*, s. 152; A. Tichý, *Janské Lázně a okolí na dobových pohlednicích*, Jilemnice 2005, s. 85; V. Málek, V. Schreier, *Žacléřsko na historických pohlednicích. Historický průvodce*, Žacléř 2006, s. 97.

Schronisko Maxovka w XIX w.

posiedzeniu ZG z inicjatywą budowy hotelu górskiego w Rýchorach. Do wniosku dołączono projekt wykonany przez firmę Pohl und Kutsche z Pragi. ZG powołał w tej sprawie komisję. Z powodu rychłego wybuchu I wojny światowej pomysł nie doczekał się realizacji. W 1915 r. Maxovkę wynajęto Ignazowi Kneifelowi¹⁵¹.

W 1922 r. sekcja Maršov IV przeprowadziła w schronisku naprawy. Od 1 października tego roku obiekt wynajęto Hugonowi Partschowi. Budowla wymagała inwestycji. W 1924 r. DRGV sprzedało schronisko powołanej przez siebie spółce Maxhütte-Baugenossenschaft m. b. H. za 2 000 kč, płatne w rocznych ratach po 500 kč, począwszy od dnia zatwierdzenia tego podmiotu gospodarczego. Towarzystwo miało w niej 2 przedstawicieli. Wyemitowano papiery wartościowe, które miały pomóc w zgromadzeniu funduszy na rozbudowę. Zakupiły je sekcje Maršov I oraz Trutnov. Plany budowlane nie zostały zrealizowane, bowiem władze państwowe w 1925 r. odmówiły zatwierdzenia powołanej przez DRGV spółki. W tym samym roku sekcja Horní Staré Město powołała komitet do spraw budowy Maxovki, ale i on nic nie zdziałał. W 1926 r. grupa terenowa Maršov IV wydzierżawiła schronisko sekcji Žacléř. W tym samym roku obok Maxovki powstało nowe schronisko Rýchorská bouda (Rehornbaude), należące początkowo do wsi Rýchory, a w 1930 r. zakupione przez dotychczasową dzierżawczynię Bertholdę Hampel. Większy i nowocześniejszy obiekt spowodował szybki upadek Maxovki. Jeszcze w 1930 r. przeprowadzono jej remont. W jego ramach wymieniono pokrycie dachu, oszklono okna, naprawiono podłogi i drzwi oraz pomalowano ściany. Prace prowadzono także na drodze do schroniska. Całość robót kosztowała 1 622 kč. Rok później ZG za

¹⁵¹ „Mitteilungen” nr LIII-LIV, LVII; „Bericht über die am 25. März 1914 in Hohenelbe im Hotel »Mohren« stattgefundene erweiterte Hauptausschußsitzung”; „Bericht über die am 21. Mai 1914 in Trautenau im Vereinszimmer des Hotels »Weißes Roß« abgehalten Haupt-Ausschußsitzung”; „Bericht über die am 25. April 1915 im Gasthofe »Weißes Roß« in Trautenau stattgefundene erweiterte Hauptausschußsitzung”. Pocztywki przedstawiające Maxovkę po rozbudowie są reprodukowane w R. Karpaš, T. Lokvenc, M. Bartoš, *op. cit.*, oraz V. Málek, V. Schreier, *op. cit.*, s. 98–99.

zgodą władz finansowych oddłużył Maxovkę, na której ciążyło 22 000 kč pożyczki wojennej. Zamieniono je na papiery skarbowe. Schronisko przez kilka lata stało nieużywane. W 1934 r. wydzierżawiono je właścicielce Rýchorskiej boudy i podjęto starania o rozszerzoną koncesję gastronomiczną. W drugiej połowie lat 30. XX w. najemca Maxovki prowadził działalność szpiegowską informując o budowie czechosłowackich umocnień. W 1938 r. wycofujący się żołnierze czechosłowaccy uszkodzili budynek. Następnie towarzystwo przeprowadziło remont. W 1946 r. Maxovka spłonęła. Do dziś widoczne są jej fundamenty¹⁵².

Studnia Karkonosza

Na rynku w Trutnowie 22 sierpnia 1886 r. odsłonięto pomnik cesarza Józefa II, zaprojektowany przez wiedeńskiego rzeźbiarza Franza Pönnigera. Wkrótce artysta wystąpił z propozycją, by na miejscu stojącej na rynku Studni Smoczej wznieść nową z centralną rzeźbą Karkonosza. Pönniger zaproponował 15 XII 1886 r. OeRGV sfinansowanie figury Ducha Gór na co towarzystwo wyraziło zgodę. W mieście rozpoczęto zbiórkę pieniędzy. Rzeźbiarz dopiero po 4 latach dostarczył gotowy model. Przedstawiał on Ducha Gór siedzącego na postumencie. Taka forma przedstawienia nie spodobała się zamawiającym. Koszt realizacji studni oszacowano na 30 000 fl. Wysłano zapytania do odlewni w sprawie ceny wykonania figury Karkonosza i 4 gnomów. Nadeszły oferty na kwotę od 17 300 do 24 000 mk. Burmistrz Trutnova Josef Flögl uznał, że koszty są zbyt wysokie. Zlecił wykonanie projektu nauczycielowi rysunków z Trutnova Josefowi Kirchnerowi. Przygotowany przez niego model wystawiono w styczniu 1892 r. w ratuszu. Równocześnie prowadzono rozmowy z Franzem Pönnigerem w sprawie modyfikacji jego projektu. Zakończyły się one niepowodzeniem. W tej sytuacji burmistrz zdecydował się na realizację projektu Josefa Kirchnera¹⁵³.

Prace rozpoczęły się wiosną 1892 r. Basen studni wykonała z granitu z Putzkau (koło Bischofswerdy) firma Viktora Schleichera ze Šluknova. Blok kamienny, na którym stoi Karkonosz, pochodzi z Ziegensteine koło Poříčí. Po bokach bloku znajdują się figury gnomów. Poniżej postaci Ducha Gór znajdowała się tabliczka metalowa z napisem: „Die Hauptfigur dieses Brunnens widmete der Stadt Trautenau der österreichischen Riesengebirgsverein” (Główną figurę tej fontanny ofiarowało miastu Trutnov Austriackie Towarzystwo Karkonoskie). Jeden z gnomów trzymał w w lewej ręce tablicę z napisem: „Diesen Rubezahlbrunnen errichtete die Stadt Trautenau im Jahre 1892” (Tę studnię Karkonosza wybudowało miasto Trutnov w 1892 roku). Figurę Ducha Gór o wysokości 225 cm oraz gnomy odlała firma A. Castners Nachfolger z Berlina za 2 055,80 fl. Sama rzeźba Karkonosza kosztowała 1 317,80 fl. Elementy kamienne dostarczone przez firmę Viktora Schleichera kosztowały 8 000 fl. Inne prace kamieniarskie wykonała firma H. Hofmanna z Hejnic. Ich koszt wyniósł 3 034,50 fl. Za montaż i podłączenie wody zapłacono 2 996,17 f. Ogółem Studnia Karkonosza w Trutnowie kosztowała 16 086,47 fl. Jej otwarcie nastąpiło 9 VII 1892 r. Burmistrz Trutnova oficjalnie podziękował na piśmie OeRGV za ufundowanie figury Karkonosza. Studnia do dziś stoi na trutnovskim rynku¹⁵⁴.

¹⁵² „Jahrbuch DRGV” 1923, s. XXI; 1924, s. XXV, XXIX; 1925, s. XXV, XXVII; 1926, s. XXIV–XXV; 1927, s. XXX, XXXV; 1930, s. XXXVII; 1931, s. XLIV; 1932, s. VII; 1935, s. VI; 1939/1940, s. 82; T. Lokvenc, *Toulky krkonošskou minulostí*, Hradec Králové 1978, s. 220; R. Karpaš, T. Lokvenc, M. Bartoš, *op. cit.*; V. Málek, V. Schreier, *op. cit.*, s. 99. według T. Lokvenc, *op. cit.*, s. 260 oraz A. Tichý, *op. cit.*, s. 95, Maxovka zanikła po 1955 r.

¹⁵³ RWB 1886, nr 4, s. 115–116; 1892, nr 1–2, s. 30; 1893, nr 1–2, s. 13–14; A. Just, K. Hybner, *Trutnov známý neznámý*, Trutnov 1991, s. 192, 195.

¹⁵⁴ RWB 1893, nr 1–2, s. 13–14, 27; A. Just, K. Hybner, *op. cit.*, s. 192.

Studnia Karkonosza w Trutnovie

Pomnik Theodora Körnera

W 1913 r. przypadła 100-rocznica wojen wyzwoleniczych z Napoleonem I. Jednym z bohaterów tego konfliktu był poeta Theodor Körner, który poległ w 1813 r. walcząc z Francuzami. Sekcje Maršov I i Maršov IV postanowiły postawić mu pomnik. Jego odsłonięcie nastąpiło 10 VIII 1913 r. Tworzy go blok piaskowca o wysokości 4 m osadzony w grupie kamieni. Na bloku znajduje się brązowa tablica z popiersiem poety w mundurze i podpisem „Theodor Körner”. Zaprojektował ją rzeźbiarz L. Zapf. Poniżej na bloku kamiennym umieszczono daty 1813–1913. Koszty wykonania monumentu poniosły sekcje, władze obu wsi i firma Prospera Piette-Rivage. Ustawiono go w lesie w pobliżu cmentarza w Maršovie, na którym wiele lat później spoczął sam Piette-Rivage. Pomnik zachował się do dziś¹⁵⁵.

W Sutetach postawiono jeszcze kilka pomników Theodora Körnera. W Sobótce odsłonięto głaz pamiątkowy 23 IX 1891 r. a 9 VI 1897 r. na zamku Chojnik. Do postawienia tego drugiego przyczyniło się RGV. Latem 1934 r. odsłonięto tablicę pamiątkową w schronisku „Pod Łabskim Szczytem”. Oba pomniki i tablica już nie istnieją. W 1895 r. sekcja Zgorzelec RGV wystawiła obelisk na Landeskrone. W Górach Izerskich powstał w 1909 r. staraniem DGV monument Körnera na Smreku. Nieznany jest natomiast czas i fundator pomnika poety w Horním Tanvaldzie. Pochodzi on zapewne z okresu przed I wojną światową. W Górach Łużyckich zachowało się popiersie Körnera na Dutým kámeniu wykonane w 1913 r. Przed kilku laty wmurowano w Sobótce tablicę ku czci poety na domu, w którym mieszkał¹⁵⁶.

¹⁵⁵ „Jahrbuch DRGV” 1914, s. 60.

¹⁵⁶ „Gebirgsfreund” 1897, nr 11, s. 132, nr 13, s. 153; 1898, nr 14, s. 187.

Pomnik Theodora Körnera

Kaplica koło Luční hory

Zapewne w 1923 r. ZG DRGV zainteresował się kaplicą chroniącą od burzy (Blitzkapelle) stojącą na przełęczy między Luční a Studniční horą. Na walnym zebraniu w 1924 r. ogłoszono, że jest zgoda dóbr i lasów państwowych na wykonanie nowego obiektu. Druga z wymienionych instytucji postawiła warunek, że budowla nie może nosić nazwy „kaplica” a jedynie „kamienny dom” (Steinhausen). Nadzór nad inwestycją powierzono sekcji Rennerovy Boudy. Koszt wykonania kamiennej budowli według projektu Oskara Fischera wyniósł 1 601,03 kč. Oprócz niej wybudowano drewniany schron za 458,60 kč. Łączne wydatki wyniosły zatem 12 059,63 kč. ZG ofiarował 5 923,13 kč, a zbiórka przyniosła 5 543,70 kč. Pozostałe 592,80 kč planowano zapłacić w późniejszym terminie. Kaplicę 25 IX 1927 r. poświęcił dziekan z Vrchlabí Johann Borth. Z biegiem czasu zawieszone wewnątrz papierowe reprodukcje obrazów zniszczyły się i w 1936 r. sekcja Rennerovy Boudy zamówiła do kaplicy rzeźbę wykonaną przez Josefa Stanzela ze Vrchlabí, która kosztowała 450 kč¹⁵⁷.

Kamienna kaplica zachowała się do dziś i obecnie pełni funkcję pomnika ofiar gór (Památník obětem hor).

¹⁵⁷ „Jahrbuch DRGV” 1924, s. XII; 1925, s. IX, XX–XXI; 1926, s. XII, XXXIII; 1928, s. XII–XIII, XXXIII; 1937, s. XXXVI.

Kaplica koło Luční hory. Obecnie pomnik ofiar gór

Pomnik powodzi w 1897 r.

W 1928 r. sekcja Maršov zwróciła się do Ludwiga Piette-Rivage o przeniesienie pomnika powodzi 1897 r. z terenu papierni w miejsce publiczne, co rzeczywiście nastąpiło w 1929 r.¹⁵⁸

Ogród alpejski we Vrchlábí

W 1928 r. sekcja Vrchlábí rozpoczęła przygotowania do stworzenia ogródka alpejskiego w parku miejskim. Inwestycję zaplanowano na 4 lata, ale większość prac wykonano w 1929 r., pozostawiając tylko grupę skalną do urządzenia w 1930 r. Wszystko było gotowe na jubileusz 50-lecia w dniu 29 VI 1930 r. Do końca 1929 r. wydano na ten cel 7 272 kč. Pracami kierował honorowy prezes sekcji Vrchlábí Egon Rotter, a wykonanie powierzono Teifelowi. Prace kontynuowano w 1931 r. W 1934 r. ogród przebudowano i zmniejszono według projektu ogrodnika Kasporetza. Chodziło o redukcję kosztów utrzymania. Prace kontynuowano w ciągu kolejnych dwóch lat. Kamienia niezbędnego do budowy dostarczyła firma Wenzela Rennera z Černego Důlu. Wykonanie nadal nadzorował Egon Rotter. W swoim sprawozdaniu opublikowanym w 1937 r. sekcja była bardzo zadowolona z osiągniętego rezultatu¹⁵⁹.

¹⁵⁸ „Jahrbuch DRGV” 1929, s. XXX; 1930, s. XXXII.

¹⁵⁹ „Jahrbuch DRGV” 1929, s. XXIX, XXXV; 1930, s. XXXV; 1931, s. XXXIII; 1932, s. XVIII; 1935, s. XXVI; 1936, s. XLIV–XLV; 1937, s. XXX.

Tablica ku czci Prospera Piette-Rivage

Kaplica koło Kněžic (Schreibendorfer Kapelle)

W 1929 r. sekcja Vrchlabí urządziła zbiórkę pieniędzy na remont kaplicy koło Kněžic, która przyniosła 1 536 kč. Miasto Vrchlabí ofiarowało 1 000 kč. Wykonanie prac remontowych powierzono wsi Hořejší Vrchlabí. Prace zostały przeprowadzone w 1930 r. Sekcja wydatkowała na nie 2 335 kč. Rok później ksiądz dziekan Johann Borth ofiarował obraz do kaplicy. W 1934 r. na koszt grupy terenowej przeprowadzono naprawy. Kaplica zachowała się do dnia dzisiejszego¹⁶⁰.

Pomnik Prospera Piette-Rivage

W 1929 r. sekcja Maršov I postanowiła wykonać tablicę pamiątkową ku czci zmarłego rok wcześniej Prospera Piette-Rivage. Jej projekt wykonał rzeźbiarz Emil Schwandtner z Trutnova, a odlew Württembergischer Metallwarenfabrik z Geislingen. Tablicę umieszczono na murze oporowym przy drodze na cmentarz w Maršovie I, na którym go pochowano. Prace murarskie związane z jej zamocowaniem wykonał budowniczy Capolago ze Svobody nad Úpou i Jánských Lázní. Odświeżenie nastąpiło 3 VIII 1930 r. W jej górnej części znajduje się popiersie a pod nim napis: „Dem Vater des Riesengebirges // Prosper Piette-Rivage // 1846-1928. // Der Deutsche Riesengebirgsverein” (Ojcu Karkonoszy // Prosperowi Piette-Rivage // 1846-1928 // Niemieckie Towarzystwo Karkonoskie). Tablica zachowała się do dziś¹⁶¹

¹⁶⁰ „Jahrbuch DRGV” 1930, s. XXIX; 1931, s. XXXIII; 1932, s. XVIII; 1935, s. XXVII.

¹⁶¹ „Jahrbuch DRGV” 1929, s. XXX; 1930, s. XXXII; 1931, s. XI, XXXIII, XLI, XLV.

Dom w Dolní Mísečkach

Ogród alpejski na grzbiecie Rýchorów

W 1930 r. z inicjatywy sekcji Svoboda nad Úpou odbyły się dwie narady w sprawie utworzenia ogródka alpejskiego. Braли w niej udział także delegaci grup terenowych Maršov I i Jánské-Lázně. Postanowiono stworzyć koło Maxovki ogródek z rzadkimi roślinami. Z powodu złej pogody prace rozpoczęły się dopiero wiosną 1931 r. W następnych latach opiekę nad ogrodem przejęła sekcja Trutnov, być może dlatego, że znajdował się on na gruntach należących do tego miasta¹⁶².

Dom w Dolních Mísečkach (Schüsselbaude)

Członkowie DRGV od wielu lat postulowali zakup przez towarzystwo własnego obiektu. Dopiero w 1932 r. towarzystwo nabyło dom w Dolních Mísečkach od spadkobierców kierownika szkoły Stárza. Planowano w nim urządzić dom noclegowy dla młodzieży i członków DRGV. Powołano specjalny komitet zarządzający obiektem. Cena wynosiła 28 000 Kč. Większość tej sumy, czyli 15 000 Kč pokryto z funduszu rezerwowego. Ponadto 6 488 Kč uzyskano, emitując pożyczkę, a na kwotę 6 512 Kč zaciągnięto pożyczkę hipoteczną w banku w Rokytnicach. Wkrótce dług bankowy udało się zmniejszyć do 6 160 Kč. Na remont i wyposażenie obiektu zaciągnięto 20 000 Kč kredytu w banku we Vrchlabí. Remont rozpoczęto późną jesienią 1932 r. Na poddaszu urządzono 2 sypialnie i 2 małe pokoje. Na parterze po-

¹⁶² „Jahrbuch DRGV” 1931, s. XXVIII, XXXI; 1932, s. XXIII; 1935, s. XXX; 1936, s. LIX; 1937, s. XXXIX; 1938, s. XXVII–XXVIII.

wstały kuchnia, łazienka i weranda. Doprowadzono również wodę z odległego o 50 m źródła. Budowla oferowała nocleg dla 28 osób. W celu zapewnienia rentowności postanowiono wydzierżawić obiekt na dłuższy okres. Nawiązano rozmowy z Niemiecką Komisją Krajową do spraw Dzieci i Młodzieży (Deutsche Landeskommission für Kinderschutz und Jugendfürsorge) w Libercu i ugodniono, że od 1 VII 1933 r. będą w Schüsselbaude zakwaterowane dzieci z Berlina, wysłane przez Towarzystwo Akademickie św. Wincentego (Verein Akademische Vinzenzkonferenz). Negocjacje z innymi organizacjami zapewniły gości w okresie świąt i wakacji. Od tej pory głównymi gośćmi domu będą turnusy dziecięce. Wiadomo, że w okresie od 1 VII 1933 r. do 30 VI 1934 r. udzielono 3 543 noclegów. Członkowie DRGV, mimo oferowanych im tanich noclegów, stosunkowo rzadko korzystali z tego obiektu, na co ZG skarżył się w swoich sprawozdaniach¹⁶³.

Kamień ku czci Guido Rottera

W okresie międzywojennym widoczny był w DRGV kult prezesa tej organizacji Guido Rottera. Jednym z przyjawów był medal jego imienia, innym kamień pamiątkowy. Rotter 18 VIII 1935 r. obchodził 50-lecie ślubu. Tego dnia odbyła się msza w Lučni boudzie, a sekcja Rennerovy Boudy odsłoniła ku jego czci kamień pamiątkowy koło schroniska przy drodze jego imienia. Znajdowała się na nim następująca inskrypcja: „Guido-Rotter-Weg. Aus Dankbarkeit gewidmet dem Gründer der deutschen Studenten- und Schülerherbergen und der Wintermarkierung. Orstgruppe Rennerbauden des DRGV. 18.8.1935” (Droga Guido Rottera. Z wdzięczności poświęcona twórcy Niemieckich Schronisk Szkolnych i Studenckich oraz znakowania zimowego. Sekcja Rennerovy Boudy DRGV 18 VIII 1935 r.). Kamień nie zachował się do dziś¹⁶⁴.

Pomnik sekcji Bedřichov–Labská

W 1935 r. przypadała 50. rocznica założenia sekcji Labská. Przygotowania do obchodów zaczęły się rok wcześniej. Komitet organizacyjny postanowił wybudować pomnik. Na granitowym głazie umieszczono miedzianą tablicę wykonaną przez Ferdinanda Gublasa. Znajduje się na niej napis: „In dankbarer Erinnerung den Gründern zu dem 50 Jahre Jubiläum gewidmet Riesen–Gebirgs–Verein Friedrichsthal Krausenbauden 1885–1935 gespendet v. Else Teichmann, Antonie Kraus u. F. Gublas” (Na pamiątkę założycieli, z okazji 50-lecia wystawiła sekcja Bedřichov–Labská Towarzystwa Karkonoskiego 1885–1935. Ufundowana przez Else Teichmann, Antonie Kraus i F. Gublasa). Ponadto na tablicy umieszczono nazwiska członków pierwszego zarządu sekcji: Florian Teichmann, Johann Hübner, Anton Nagel, Venzel Kraus, Franz Hinzel i Ludwig Kraus. Budowa monumentu była możliwa dzięki znacznym darowiznom Ernsta Teichmanna, właściciela hotelu „Savoy”, i Rudolfa Krausa, właściciela pensjonatu „Regina”. Odsłonięcie nastąpiło 2 VI 1935 r. Pomnik poddano renowacji w 2002 r., o czym świadczy umieszczona na nim data. Obecnie stoi nad Łabą w Špindlerovym Mlýnie¹⁶⁵.

¹⁶³ „Jahrbuch DRGV” 1933, s. VIII, XVIII–XXI; 1934, s. XIX–XXII; 1935, s. XXVI–XXVII; 1936, s. VIII, XXI–XXII; 1937, s. VIII, XXVIII, XXX–XXXI; 1938, s. XII; 1939/1940, s. 83; Státní okresní archiv Trutnov, Rakouský Krkonošský spolek Janské Lázně. Kilka dokumentów, potwierdzających zaciągnięcie pożyczki na kwotę 250 Kč każdy, zachowało się w A4 Rakouský (Německý) krkonošský spolek, karton 14.

¹⁶⁴ „Jahrbuch DRGV” 1936, s. X, XLIV, LV–LVI.

¹⁶⁵ „Jahrbuch DRGV” 1936, s. XL–XLI; 1937, s. XXXI.

Pomnik sekcji Bedřichov-Labská

Pomnik sekcji Špindlerův Mlýn

Sekcja Špindlerův Mlýn z okazji swojego 50-lecia, przypadającego w 1935 r., postanowiła wybudować drogę do wsi Svatý Petr i wznieść pomnik. Jednak z powodu złej pogody nie było możliwości ukończenia prac w terminie. Przesunięto je na następnym rok. Pomnik stanął na miejsc, gdzie niegdyś znajdował się kościółek we wsi Svatý Petr. Niezbędne wydatki sfinansowano dzięki zapisowi testamentowemu członka honorowego sekcji Franza Häringa. Odświeżenie nastąpiło 23 VIII 1936 r.¹⁶⁶

Tablica ku czci Johanna Hofera

W 1936 r. sekcja Velká Úpa za zgodą ZG umieściła na Śnieżce tablicę pamiątkową ku czci zmarłego Johanna Hofera¹⁶⁷.

Tablica ku czci Emila Bönscha

Sekcja Rennerovy Boudy 6 IX 1936 r. odsłoniła koło schroniska Klinové bouda tablicę ku czci swojego zasłużonego członka Emila Bönscha. Okazją była jego przeprowadzka do swoich

¹⁶⁶ „Jahrbuch DRGV” 1936, s. LVII–LVIII; 1937, s. X, XXXVII.

¹⁶⁷ „Jahrbuch DRGV” 1937, s. XXXII.

dóbr St. Johann koło Judenburga w Styrii. Na tablicy znajdował się napis: „Emil-Bönsch-Weg. Dem verdienstvollen Förderer des DRGV gewidmet. Ortsgruppe Rennerbauden des DRGV” (Droga Emila Bönscha. Zasłużonemu członkowi DRGV. Sekcja Rennerovy Boudy DRGV). Sekcja postanowiła także nazwać drogę z Klinovki do Vyrovky imieniem Emila Bönscha, ale nazwa nie została zatwierdzona przez dyrekcję dóbr państwowych w Libercu¹⁶⁸.

B. PROJEKTY NIEZREALIZOWANE

Wieża widokowa na Černej horze

W 1883 r. walne zebranie na wniosek ZG przeznaczyło 200 fl na budowę wieży widokowej na Černej hoře (1299 m) koło Jánských Lázní. Rok później wnioskowano o kolejne 100 fl. Inwestycja nie doszła do skutku, ponieważ w 1885 r. hrabia Morzin urządził na Černej hoře rewir łowiecki i ogrodził cały teren¹⁶⁹.

W 1896 r. na zboczu Černej hory Rudolf Bönsch otworzył restaurację, przy której zbudował w 1900 r. drewnianą wieżę widokową o wysokości ok. 10 m. Istniała ona do początku lat 20. XX w. W 1928 r. przeprowadzono na szczyt kabinową kolejkę linową. W 1981 r. zastąpiono ją nowocześniejszą konstrukcją. Ze starej pozostawiono tylko słup nr 8, który przebudowano na wieżę widokową, otwartą 1 I 1998 r. Na szczycie Černej hory znajduje się dziś przekaźnik telewizyjny¹⁷⁰.

Wieża widokowa na Śnieżce

W 1883 r. Eduard Petrák wnioskował o budowę żelaznej wieży widokowej na Śnieżce wyższej niż stojące na szczycie gospody. ZG OeRGV przełożył decyzję z powodu braku pieniędzy. Trzy lata później taką inwestycję planowała sekcja Jelenia Góra RGV. Austriackie towarzystwo chciało przyłączyć się do tej inwestycji. Szybko się okazało, że na budowę nie zgadza się właściciel śląskiej strony szczytu hrabia Schaffgotsch. W tej sytuacji ZG OeRGV zwrócił się z zapytaniem do hrabiego Morzina, ale także spotkała go odmowa¹⁷¹.

Schron i wieża widokowa w paśmie Rýchorów (Hofelbusch)

W 1886 r. sekcja Mladé Buky wnioskowała o budowę schronu na grzbiecie Rýchorów. ZG zasugerował by najpierw wybrała miejsce i nawiązała w tej sprawie współpracę z grupami terenowymi Trutnov i Horní Staré Město. Dwa lata później działacze z Młodych Buków myśleli już o wieży widokowej na Hofelbusch. ZG odmówił dotacji z braku pieniędzy. Wsparcie obiecała sekcja Praga, ale w następnym roku zmieniła zdanie i posiadane fundusze chciała przeznaczyć na własną inwestycję. W tej sytuacji ZG realnie ocenił, że sekcja Mladé Buky sama sobie nie poradzi i postanowił interweniować w sprawie pieniędzy w Pradze, nie odnosząc jednak sukcesu. W 1894 r. grupa terenowa Žacléř wnioskowała o pieniądze na drewnianą wieżę widokową. I tym razem odpowiedź była odmowna z powodu braku pieniędzy.

¹⁶⁸ „Jahrbuch DRGV” 1937, s. X, XXXVI.

¹⁶⁹ RWB 1883, nr 3–4, s. 71, 73–74; 1884, nr 1–2, s. 33; 1885, nr 3–4, s. 98.

¹⁷⁰ J. Nouza, *op. cit.*, s. 108–109; P. Miškovský, *op. cit.*, s. 71–72.

¹⁷¹ RWB 1883, nr 3–4, s. 71; 1886, nr 3, s. 82–83.

Towarzyszyła jej sugestia nawiązania współpracy z sekcjami Maršov, Svoboda nad Úpou i Trutnov. Warto dodać, że w tym samym roku grupa terenowa Mladé Buky rozwiązała się co być może należy łączyć z niepowodzeniem starań o budowę wieży widokowej¹⁷².

Sprawa wieży na Hofelbusch wróciła po ponad 30 latach. O jej budowę wnioskował na walnym zebraniu w 1928 r. delegat z Trutnova. Zwrócono mu uwagę, że teren ten leży na obszarze działania grupy terenowej Žacléř, a ponadto trwają starania o utworzenie rezerwatu i zgodę na budowę musi wyrazić Państwowy Konserwator Zabytków. W 1934 r. powstał na wniosek sekcji Trutnov komitet budowlany, złożony z przedstawicieli grup terenowych Trutnov, Horní Staré Město, Svoboda nad Úpou, Maršov I i Žacléř. W następnym roku przeciw temu pomysłowi, jako szkodliwemu dla miejscowej flory i planowanego rezerwatu, zaprotestowała sekcja Žacléř. W sytuacji gdy, ZG jak zwykle odmówił dotacji, sprawę odłożono do lepszych czasów¹⁷³.

Schronisko sekcji Praga

W 1886 r. sekcja Praga przeznaczyła dochód ze swojej wycieczki na budowę własnego schroniska w Karkonoszach (Prager Schutzhütte). O tym niezrealizowanym pomysle po raz ostatni wspomniano trzy lata później¹⁷⁴.

Wieża widokowa na Kotelu

W 1888 r. sekcja Labská zgłosiła ZG chęć wzniesienia wieży widokowej na Kotelu (1435 m n.p.m.). Walne zebranie nie przyznało jej jednak dotacji z powodu wiadomości, że hrabia Harrach sam ma zamiar budować. Wniosek został powtórzony na walnym zebraniu w 1892 r. przez delegata sekcji Rokytnice – Eberharda. Spotkał się on z krytyką. Wnioskodawca obiecał, że ponowi, propozycję dopiero gdy „na podstawie mapy z poziomiami i wizyty na miejscu z przewodnikiem nabierze przekonania, że opłaca się na szczycie budować wieżę widokową”. Łatwo się domyślić, że Eberhard nie był na szczycie i nie zdawał sobie sprawy, że na odsoniętym wierzchołku wieża nie jest potrzebna. Dziesięć lat później ta sama osoba wnioskowała, by ZG zwrócił się do hrabiego Harracha z sugestią wzniesienia wieży widokowej. ZG istotnie skierował zapytanie w tej sprawie do zarządu lasów hrabiowskich, które odpowiedziały, że nie mają zamiaru „budować na Kotelu, bo ze szczytu dobrze widać bez wieży”. Sekcja Rokytnice ponowiła wniosek w 1904 r., ale spotkała się z odmową z powodu braku pieniędzy¹⁷⁵.

Wieża widokowa na Vereinshöhe

W 1889 sekcja Pilnikov myślała o budowie wieży widokowej na szczycie Vereinshöhe. W późniejszych latach brak wiadomości o tej inicjatywie¹⁷⁶.

¹⁷² RWB 1886, nr 1, s. 23, nr 2, s. 51; 1888, nr 3, s. 96, nr 4, s. 129; 1889, nr 1, s. 28–29; 1894, nr 1–2, s. 40; Gebirgsfreund 1888, nr 8, s. 64.

¹⁷³ „Jahrbuch DRGV” 1928, s. XXVI; 1935, s. V; 1936, s. VIII.

¹⁷⁴ RWB 1886, nr 3, s. 89; 1889, nr 1, s. 28–29.

¹⁷⁵ RWB 1888, nr 3, s. 94, 96; 1892, nr 1–2, s. 31; „Mitteilungen” nr LIII–LV, LIX.

¹⁷⁶ RWB 1889, nr 3, s. 112.

Výrovka w 1905 r.

Wieża widokowa na Zvičinie

Zvičina (671 m) to szczyt na południe od Hostinnego, położony na dawnej czesko-niemieckiej granicy językowej. W 1896 r. sekcja Hostinné wystąpiła z propozycją adaptacji wieży stojącego na szczycie kościoła św. Jana Nepomucena na wieżę widokową. Walne zebranie upoważniło ZG do rozmów w tej sprawie. Dwa lata później przyznało grupie terenowej Hostinné 200 fl na wykonanie żelaznych stopni i galerii na wieży kościelnej¹⁷⁷.

W 1898 r. Czesi zakupili gospodę na szczycie. Strona niemiecka odpowiedziała podaniem o zgodę na budowę wieży widokowej na szczycie. Nie czekając na decyzję władz 27 X 1899 r. zorganizowano uroczystość wmurowania kamienia węgielnego, w której uczestniczyli członkowie ZG DGV. Wydano cegielki, z których dochód miał być przeznaczony na sfinansowanie budowy. Również strona czeska podjęła podobne działania. Złożono wniosek o zezwolenie na budowę wieży, rozpoczęto zbiórkę pieniędzy i wydano pocztówkę przedstawiającą przyszłą wieżę widokową. W tej sytuacji władze państwowe odmówiły obu stronom zgody na planowane inwestycje¹⁷⁸.

W 1900 r. gospoda na szczycie stała się własnością KČT. Niemcy w odpowiedzi posadzili las na północnym zboczu, góry by zasłaniał z niej widok na niemieckie ich zdaniem Karkonosze. W okresie Wielkanocy 1909 r. nieznanymi sprawcami zdemolowali gospodę. Wówczas strona czeska zorganizowała zbiórkę funduszy na odbudowę połączoną z akcją propagandową. W 1913 r. powstała sekcja Zvičina OeRGV. W 1915 r. Karkonoski Związek

¹⁷⁷ RWB 1896, nr 1–2, s. 35; 1898, nr 1, s. 39; „Mitteilungen” nr XXXV.

¹⁷⁸ „Jahrbuch DGV” 1900, s. 81, „Mitteilungen” XXXIX; J. Nouza, *op. cit.*, s. 111. Autor podaje, że kamień węgielny położono 22 X 1899 r.

Drogowskaz koło Výrovki

Gimnastyczny (Riesengebirgs-Turngau) planował postawić na szczycie kamień pamiątkowy ku czci poległych swoich członków i prosił o wsparcie finansowe OeRGV. Projekt prawdopodobnie nie został zrealizowany. W 1925 r. KČT dobudował wieżę widokową do gospody. Otwarto ją 25 IV 1926 r. W następnym roku otrzymała imię Karla Václava Reisa. Gospoda i wieża widokowa na Zvičinie istnieją do dziś¹⁷⁹.

Schron i schronisko na Výrovce

Výrovka to ważne skrzyżowanie szlaków w Karkonoszach. W 1888 lub 1889 r. OeRGV postawiła w tym miejscu zachowany do dziś kamienny drogowy szlak turystyczny. Powstał także schron, ale nie wiadomo, kto go zbudował. W 1913 r. Karl Gruber z sekcji Praga zaproponował wzniesienie w górach schronów dla turystów. W pierwszym rzędzie jego zdaniem taka prosta budowla powinna stanąć na Výrovce. W 1914 r. ZG rozpoczął rozmowy z dobrami Morzinów w sprawie budowy schroniska,

w którym m.in. udzielano by pomocy ofiarom wypadków narciarskich. Sprawa powróciła w okresie międzywojennym. DRGV chciało kupić grunt pod budowę, ale nie uzyskało zgody Urzędu Gruntowego, ponieważ o ten sam teren starały się KČT i ministerstwo rolnictwa. W końcu ziemia przeszła na własność wojska, które wzniosło w tym miejscu w 1926 r. bunkier, a dwa lata później schronisko Havlova bouda. Spłonęło ono w 1947 r. Nowy obiekt w latach 1988–1990 r. wybudowała polska firma Budimex¹⁸⁰.

Wieża widokowa na Švédském vrchu

W 1922 r. sekcja Jivka ogłosiła, że zamierza zbudować wieżę widokową na Švédském vrchu (660 m) w Jestřebích horach i rozprowadziła papiery wartościowe pożyczki, które miały dobry zbył. Jest to jedyna wiadomość na ten temat¹⁸¹.

Schronisko w Karkonoszach

DRGV było jedynym większym towarzystwem górskim, które nie miało własnego schroniska. Posiadanie schroniska niesło za sobą kłopoty związane z jego prowadzeniem, ale także

¹⁷⁹ „Bericht über die am 25. April 1915 im Gasthofe »Weißes Roß« in Trautenau stattgefunden erweiterte Hauptausschußsitzung”; J. Nouza, *op. cit.*, s. 112; P. Miškovský, *op. cit.*, s. 280–81.

¹⁸⁰ RWB 1888, nr 2, s. 70; „Jahrbuch DRGV” 1913, s. 74; „Bericht über die am 25. März 1914 in Hohenelbe im Hotel »Mohren« stattgefunden erweiterte Hauptausschußsitzung”; „Jahrbuch DRGV” 1917, s. 54; 1923, s. VII, IX; 1924, s. IX; 1925, s. XXI; 1927, s. XI.

¹⁸¹ „Jahrbuch DRGV” 1922, s. 46.

przyczyniało się do integracji członków, którzy mogli liczyć niższe ceny i darmowy lokal na imprezy. W 1926 r. sekcja Liberec ogłosiła, że planuje budowę schroniska w zachodnich Karkonoszach. Podobne zamiary miały również organizacje sportów zimowych z Liberca i grupa terenowa DRGV zamierzała rozmawiać z nimi w tej sprawie. Na pokrycie kosztów planowanej inwestycji założono specjalny fundusz, na który w latach 1926–1928 przekazano po 1 000 Kč rocznie. Na walnym zebraniu w 1928 r. delegat z Trutnova wnioskuje o budowę schroniska. Pomysł skrytykowali goście z sąsiednich towarzystw górskich. Prezes ZG RGV Otto Nafe poinformował, że jego organizacja zrobiła kosztorys schroniska na grzbiecie Karkonoszy i okazało się, że nie może ona marzyć o takiej inwestycji, gdyż przez lata nie wyszłaby z długów. Do identycznego wniosku – jego zdaniem – prowadzą również doświadczenia RGV z budową schroniska na Stogu Izerskim. W podobnym duchu wypowiedział się reprezentujący DGV Panitschka. Był on członkiem komisji do spraw Ještědu, a więc dobrze znał problemy związane z prowadzeniem schroniska. W 1931 lub 1932 r. Lenzenberggesellschaft z Liberca oferowało DRGV zakup Lenzenbergaude. Towarzystwo odmówiło z powodu braku pieniędzy¹⁸².

C. WSPARCIE DLA OBCYCH INWESTYCJI

Wzmiankowane są także prośby o wsparcie dla obcych inwestycji, ale tego typu wnioski załatwiano w dużej części odmownie. W 1883 r. o dotację prosił komitet budowy pomnika cesarza Józefa II w Markoušovicach, w 1893 r. Towarzystwo Miłośników Przyrody (Verein für Naturfreunde) z Albertham z przeznaczeniem na wieżę widokową na Plesbergu, a w 1912 r. komitet budowy wieży widokowej na Nakléřovskiej výšinie w Rudawach¹⁸³.

Niektóre inwestycje, zwłaszcza zaprzyjaźnionych towarzystw górskich, mogły liczyć na skromne dotacje. W 1887 r. OeRGV dofinansowało budowę pomnika poety Uffo Horna w Trutnowie (odsłonięty 15 IX 1889 r.), w 1901 r. stację meteorologiczną na Milešovce (otwarta 1 I 1905 r.), w 1906 r. schronisko na Ještědzie (otwarte 13 I 1907 r.), a w 1913 r. Muzeum RGV w Jeleniej Górze (otwarte 14 IV 1914 r.)¹⁸⁴.

¹⁸² „Jahrbuch DRGV” 1926, s. XXXII; 1927, s. XXXII; 1928, s. XXV–XXVI, XXXIII, XXXV–XXXVI; 1932, s. VII. Działacz o nazwisku Panitschka nie był w 1928 r. członkiem komisji do spraw Ještědu ani ZG DGV. Nazwisko zostało zapewne przekręcone. Zob. „Jahrbuch DGV” 1928, s. 116.

¹⁸³ RWB 1883, nr 3–4, s. 70; 1893, nr 1–2, s. 28; „Mittheilungen” nr LXX.

¹⁸⁴ K.W. Fischer, *Die Entwicklung und die Tätigkeit des deutschen Riesengebirgsvereines (Sitz Hohenelbe)*, [w:] K. Schneider, *Das Riesengebirge und sein Vorland. Ein Heimatbuch*, Wien 1924, s. 97. Kwestia dotacji dla stacji meteorologicznej na Milešovce jest niejasna. Z relacji „Mittheilungen” nr LII, wynika, że dotacji odmówiono. Być może później władze OeRGV zmieniły zdanie.

ROZDZIAŁ XIII

INNE FORMY DZIAŁALNOŚCI

Rozwój komunikacji i starania o zniżki

Począwszy od 1882 r. sekcja karkonoska Towarzystwa Górskiego dla Czech rozpoczęła starania o wprowadzenie kombinowanego biletu obowiązującego na niemieckich i austriackich kolejach. Starania te zakończyły się sukcesem rok później¹⁸⁵.

W 1885 r. na życzenie sekcji Wiedeń ZG OeRGV rozpoczął starania o zniżkowe bilety kolejowe. Rok później zniżki przyznała dyrekcja Nordwestbahn. Obowiązywały one na przejazdy z Wiednia, Pragi i Liberca do Trutnova, Svobody nad Úpou, Janskich Lázní, Hostinnego, Kunčic i Vrchlabí. Członkowie towarzystwa mogli podróżować w drugiej klasie, wykupując bilety klasy trzeciej, lub w klasie trzeciej nabywając połowę biletu klasy drugiej. Do korzystania ze zniżek były niezbędne legitymacje towarzystwa ze zdjęciem oraz wystawiane przez koleje legitymacje, które kosztowały 0,50 fl. Najbardziej zainteresowane sekcje Wiedeń, Praga i Liberec usiływały przerzucić koszty legitymacji na kasę towarzystwa, ale nie odniosły sukcesu. Zniżki w opisanej postaci nie spełniały oczekiwań członków towarzystwa, gdyż obejmowały tylko konkretne trasy, a nie wszystkie. Próby ich rozszerzenia zakończyły się niepowodzeniem, a 1889 r. dyrekcja kolei zlikwidowała ulgi. Starania o zniżki w następnych latach zakończyły się niepowodzeniem. W 1914 r. udało się uzyskać zniżkę (bilety zimowe) na linii Liberec–Kořenov, ale zapewne nie obowiązywała ona zbyt długo. Sprawę zniżek udało się rozwiązać dopiero w okresie międzywojennym dzięki przynależności towarzystwa do HDGW. Towarzystwo występowało też czasami z postulatami poprawy połączeń kolejowych, ale zazwyczaj starania nie przynosiły oczekiwanych rezultatów¹⁸⁶.

¹⁸⁵ RWB 1882, nr 3, s. 36, nr 5–6, s. 101; 1883, nr 3–4, s. 70–71, 73.

¹⁸⁶ RWB 1885, nr 3–4, s. 96–98; 1886, nr 2, s. 51, 53–54, nr 3, s. 82–84, nr 4, s. 116; 1887, nr 2, s. 57, nr 3, s. 90, 83; 1888, nr 1, s. 36–37, nr 2, s. 69–70; 1889, nr 1, s. 28, nr 2, s. 68; 1893, nr 1–2, s. 31; „Mitteilungen”

W 1907 r. OeRGV zainteresowało się powstającą komunikacją autobusową. Walne zebranie postanowiło, że towarzystwo będzie ją dotować przez 10 lat na łączną kwotę 2 000 K. Linie były bowiem nierentowne. Komunikację w większości dotowało państwo. W 1914 r. zaprzestano ono przekazywania pieniędzy i komunikację autobusową zlikwidowano. W okresie międzywojennym dzięki staraniom ZG DRGV w 1929 r. otwarto linię autobusową Vrchlabí–Černý Důl, natomiast sekcja Dolní Dvůr doprowadziła do uruchomienia połączenia ze swojej miejscowości do Hostinného. W 1931 r. HDGW uzyskało zniżki na połączenia autobusowe. Legitymacja HDGW uprawniała do 25% ulgi przy zakupie biletu powrotnego. W niedziele i święta mieli do niej prawo indywidualni turyści, w dni robocze grupy liczące co najmniej 3 osoby. Bilety były ważne 3 dni¹⁸⁷.

Zniżki w obiektach turystycznych

Zniżki są ważne dla członków organizacji turystycznej. Nie wszyscy bowiem chcą należeć wyłącznie dla idei. OeRGV nie posiadało własnych obiektów turystycznych. W tej sytuacji walne zebranie w 1890 r. przyjęło wniosek o pozyskiwanie 10–20% zniżek w obiektach turystycznych. Akcja przyniosła rezultaty. Ulgi były jednak nietrwałe. Dzięki naciskom sekcji Praga starania o zniżki kilkakrotnie ponawiano. W 1912 r. ZG poinformował, że wysłał prośby o przyznanie ulg do właścicieli 150 obiektów i otrzymał początkowo ok. 50% pozytywnych odpowiedzi. W końcu jednak zniżki przyznało tylko 50 właścicieli obiektów turystycznych¹⁸⁸.

W okresie międzywojennym wniosek o załatwienie zniżek zgłosiła w 1928 r. sekcja Horní Staré Město. Rok później został on powtórzony. Poparła go także grupa terenowa Trutnov. Starania nie przynosiły jednak rezultatów. W 1931 r. kolejny raz wniosek złożyła sekcja Rudník. W tym roku ZG mógł się pochwalić pierwszymi sukcesami. Gospodarze Obří boudy i Töpferbaude przyznali 10% zniżki na noclegi. Na wniosek sekcji Trutnov ZG wysłał prośby o zniżki do wszystkich właścicieli obiektów w górach. Rezultat okazał się mizerny. Nadeszło zaledwie 5 pozytywnych odpowiedzi. Niepowodzeniem skończyły się starania o ulgi na kolei linowej w Janskich Lázních. Rok później zniżki przyznał jeszcze jeden właściciel hotelu¹⁸⁹.

Listę zniżek przysługujących członkom DRGV wymienia ulotka opracowana przez sekcję Trutnov zapewne w 1933 r. Zniżki kolejowe przysługiwały z racji przynależności

nr LXIII–LXIV; „Bericht über die am 25. März 1914 in Hohenelbe im Hotel »Mohren« stattgefundene erweiterte Hauptausschußsitzung”; „Jahrbuch DRGV” 1913, s. 74; 1914, s. 71–72, 75, 87; 1921, s. 54; 1923, s. VII, IV, XIX; 1925, s. XX; 1926, s. XIII; 1931, s. XLIII; 1933, s. VIII–IX; 1934, s. VIII; 1936, s. IX, XXXIX–XL; 1937, s. XXX.

¹⁸⁷ „Mitteilungen” nr LXII–LXIV; „Jahrbuch DRGV” 1914, s. 76, 86; 1926, s. XXV; 1930, s. XI, XXXIII; 1931, s. XLI; 1933, s. IX; 1934, s. IX–X; 1937, s. XXXIV; K. W. Fischer, *Die Entwicklung und die Tätigkeit des deutschen Riesengebirgsvereines (Sitz Hohenelbe)*, [w:] K. Schneider, *Das Riesengebirge und sein Vorland. Ein Heimatbuch*, Wien 1924, s. 95.

¹⁸⁸ RWB 1890, nr 1–2, s. 38, nr 3–4, s. 78; 1891, nr 1–2, s. 38, 48; „Mitteilungen” nr XXXVII; LXIV; „Bericht über die am 24. November 1912 in Hohenelbe im Hotel »Zum Mohren« stattgefundene erweiterte Zentral-Ausschußsitzung”; „Jahrbuch DRGV” 1913, s. 63, 68. Wykaz ulg przysługujących członkom OeRGV zachował się w: Archiv Krkonošského muzea v Vrchlabí, A4 Rakouský (Německý) krkonošský spolek, karton 15.

¹⁸⁹ „Jahrbuch DRGV” 1928, s. XXXV; 1929, s. XXIV–XXV; 1931, s. XXV; 1932, s. VIII, XVI, XX; 1933, s. VII–VIII, XXVI; 1934, s. IX.

towarzystwa do HDGW¹⁹⁰. Na kolei linowej w Janskich Lázních ulgi przysługiwały tylko mieszkańcom Trutnova. Poza okresem Świąt Bożego Narodzenia i Wielkanocy otrzymywali 30% ulgi w okresie od 15 XII do 15 II oraz od 1 VII do 1 IX. Zniżka 50% przysługiwała im od 15 II do 1 VII oraz od 1 IX do 15 XII. Wszyscy członkowie mieli prawo do ulg w komunikacji autobusowej. Grupa przynajmniej 3 osób miała prawo do zakupu biletu powrotnego na państwowych liniach z 25% ulgą. Prywatni przewoźnicy przyznali 5 Kč zniżki na bilety autobusowe ze Svobody nad Úpou do Pecy pod Snežkou. Zniżki w schroniskach oferowały: Obří bouda (10% na noclegi), Töpferbaude (10% na noclegi i wyżywienie), Jonabodenbaude 10%, Leischnerbaude 10%, Grand Hotel i Hotel Esplanade w Špindlerovym Mlýnie 10%, Hotel Erben i Gospoda Adolfa w Strážném 10%, Špindlerova bouda dla grupy 10 osób (10% na wyżywienie, 15% na noclegi i 3% na parking). W Skalnych Miastach w razie wcześniejszego zgłoszenia grupy 10 osób przysługiwało 40% ulgi. Z racji przynależności do HDGW zniżki można było otrzymać w Edmundovej soutěsce, Pravčickéj bránie, Tiskich stěnách, Parku Ochrony Ptaków dr. Lumpersa w Usti nad Łabą i w Jaskini Macocha. Dom w Dolních Mísečkach oferował tanie noclegi: 5 Kč w lecie i 6 Kč w zimie. W razie dłuższych pobytów istniała możliwość negocjacji zniżek¹⁹¹.

Konkursy

W 1882 r. sekcja karkonoska Towarzystwa Górskiego dla Czech rozpisła konkurs na pracę pisemną „Rübezahl, seine Begründung in der deutschen Mythe, seine Idee und die ursprünglichen Rübezahlmärchen”. Pierwsza nagroda fundowana przez organizację wynosiła 20 fl, a drugą, w wysokości 5 fl, ustanowił Prosper Piette-Rivage. Prace należało wysłać do dziekana ks. Wenzela Webera z Vrchlabí do 1 VII 1883 r. Już po ogłoszeniu konkursu Prosper Piette Rivage zwiększył wartość drugiej nagrody do 10 fl i ustanowił trzecią o wartości 5 fl. Powołano sąd konkursowy w składzie nauczyciel Ludwig Chevalier z Pragi, nauczyciel Amand Paudler z Czeskiej Lipy, a z ramienia sekcji – dyrektor gimnazjum Johann Dassenbacher z Hostinnego. Na konkurs napłynęło 5 prac. Pierwszą nagrodę zdobył Ludwig Richter z Monachium, drugą nauczyciel Johann Böhm z Trutnova, a trzecią baron Carl Adalbert von Schulenburg, porucznik w Brandenburskim Pułku Landwery w Fürstenwald na Śląsku. Wszystkie wyróżnione prace postanowiono opublikować na łamach „Das Riesengebirge in Wort und Bild”. Oprócz nich postanowiono wydrukować także pracę autora ze Smichova, która nie zdobyła nagrody¹⁹².

Zachęcona powodzeniem konkursu o Karkonoszu sekcja karkonoska w grudniu 1883 r. rozpisła nowy – „Die Bevölkerung des Riesengebirges”. Termin nadsyłania prac do ks. Wenzela Webera upływał 31 XII 1884 r. Ustanowiono pierwszą nagrodę w wysokości 20 fl i drugą 10 fl. Dopiero w 1885 r. nadeszły tylko dwie prace, które jednak były zbyt słabe, by przyznać im nagrodę. W tej sytuacji postanowiono zwrócić autorom rękopisy i w grudniu 1885 r. rozpisano nowy konkurs z wyższymi nagrodami: pierwszą 40 fl, drugą 20 fl, trzecią 10 fl. Prace należało nadesłać do końca grudnia następnego roku do ks. Wenzela Webera. Informację o ponownym rozpisaniu konkursu powtórzono jeszcze w 1886 r. Brak danych

¹⁹⁰ Na temat wielkości zniżek zob. M. Dziedzic, *MSSGV*, s. 320–324.

¹⁹¹ Státní okresní archiv Trutnov, Rakouský Krkonošský spolek Janské Lázně.

¹⁹² RWB 1882, nr 4, okładka, s. 62, nr 5–6, s. 101; 1883, nr 1–2, s. 40, nr 3–4, s. 73. Na Śląsku nie ma miejscowości Fürstenwald. Jest to błąd drukarski w źródle.

o jego wynikach świadczy, że nie został reozstrzygnięty, a towarzystwo zawiedzione porażką zrezygnowało z kolejnych konkursów¹⁹³.

Sprawa cen w austriackiej walucie

W austriackiej części gór ceny w gospodach, schroniskach, opłaty za dorożki i przewodników były podawane często tylko w markach. Zdarzały się także wypadki, gdy ceny były w austriackiej i niemieckiej walucie, ale opłaty w markach wymieniano na pierwszym miejscu i na dodatek były one korzystniejsze. W 1882 r. sprawę postanowił rozwiązać zarząd interweniując w starostwach w Trutnowie, Broumovie, Jilemnicach i Vrchlábí. Tylko dwa pierwsze obiecały podjęcie kroków przeciw osobom podającym ceny w markach. Starostwa w Jilemnicach i Vrchlábí nie odpowiedziały na pisma towarzystwa. Po raz ostatni o problemie mówiono w 1885 r. Nie wiadomo czy udało się go rozwiązać¹⁹⁴.

W czasie zebrania ZG 14 IX 1902 r. poinformowano, że większość obiektów turystycznych po pruskiej stronie stosuje niekorzystny przelicznik koron austriackich na marki. Po stronie austriackiej podobny problem nie występował na taką skalę, gdyż właściciele umieszczali w menu przelicznik obu walut. Postanowiono starać się, by wszystkie obiekty po stronie austriackiej wprowadziły ten zwyczaj, a także zwrócić się do RGV, by upowszechniło go po pruskiej stronie granicy. Nie wiadomo, czy sytuacja uległa poprawie¹⁹⁵.

W 1914 r. OeRGV zwróciło się do RGV z prośbą o interwencję gdyż, na linii kolejowej Jelenia Góra–Kořenov nie przyjmowano zapłaty w austriackiej walucie. Zapewne z powodu wybuchu wojny sprawa stała się nieaktualna i więcej o niej nie wspomniano¹⁹⁶.

Odnaki organizacyjne

Zapewne niedługo po powstaniu towarzystwa zaczęto myśleć o odznace organizacyjnej. W styczniu 1883 r. zarząd zobowiązał prezesa do przyspieszenia prac w tej sprawie. Dopiero jednak zaangażowanie się sekcji Wiedeń pozwoliło ruszyć sprawę z miejsca. Wymieniona grupa terenowa opracowała wzór, a walne zebranie w 1885 r. zatwierdziło go. Próbne egzemplarze przedstawiono na posiedzeniu ZG 28 III 1886 r. Odnaka miała kształt owalny, o wymiarach 38x32 mm. Jej środek był wykonany z białej porcelany. Znajdowało się na nim przedstawienie pierwiosnka małego (primula minima). Otok był zrobiony z czarnej emalii, na której znajdował się wykonany złotymi literami napis: „Oesterreichischer Riesengebirgsverein”. Okazało się, że kwiat został źle narysowany. Chodziło zarówno o kształt, jak i o kolory. Postanowiono zatem wysłać sekcji Wiedeń egzemplarze rośliny, gdy tylko zakwitnie w ogrodzie botanicznym Prospera Piette-Rivage. ZG postanowił, że gdy nadejdą poprawione egzemplarze, roześle je sekcjom, by mogły zbierać wśród członków zamówienia. Przewidywano, że egzemplarz będzie kosztował ok. 80 kr. Starano się do zakupu za-

¹⁹³ RWB 1883, nr 3–4, okładka, s. 74; 1884, nr 1–2, s. 31, 33; 1885, nr 3–4, okładka, s. 96,99; 1886, nr 2, okładka, nr 3, s. 84.

¹⁹⁴ RWB 1882, nr 4, s. 61–62; 1883, nr 3–4, s. 71, 73; 1884, nr 1–2, s. 31; 1885, nr 3–4, s. 96.

¹⁹⁵ „Mitteilungen” nr LIV.

¹⁹⁶ „Jahrbuch DRGV” 1914, s. 72–73.

chęć panie, informując, że nadaje się ona na broszkę. Odznaki były gotowe na Zielone Świąta 1886 r. Cena wynosiła 85 kr za sztukę. Zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami sekcje zbierały przedpłaty. ZG nie wyraził zgody na propozycję grupy terenowej Wiedeń, by odznakę sprzedawać za 1 fl. W następnym roku prezes poinformował, że członkowie ZG przychodzą na posiedzenia z odznakami, i zaproponował, by w sekcjach wprowadzić ten sam zwyczaj¹⁹⁷.

W 1920 r. prezes sekcji Praga Karl Gruber wnioskował o wprowadzenie nowej odznaki z powodu zmiany nazwy organizacji. Pomysł wkrótce został zrealizowany. W 1924 r. odznaki sprzedawano po kosztach własnych, czyli po 5 kč¹⁹⁸.

Osobnym i nieco zagmatwanym zagadnieniem są dzieje odznak honorowych. Brak na ich temat wzmianek z okresu przed I wojną światową. Być może jednak nadawano je szczególnie zasłużonym osobom. W 1925 r. sekcja Trutnov poinformowała, że przekazała do muzeum towarzystwa złotą odznaką honorową pierwszego prezesa OeRGV Josefa Wurma. W tym samym roku na wniosek tej grupy terenowej ustanowiono odznakę za 25 lat członkostwa. Odznaka taka rzeczywiście powstała. Równocześnie co najmniej od 1930 r. sekcja Vrchlábí wręczała własne odznaki honorowe: srebrne, srebrne ze złotym wieńcem, złote i diamentowe. W 1935 r. grupa terenowa Trutnov z okazji swojego 50-lecia wręczyła członkom z 25-letnim stażem odznakę organizacyjną ze srebrnym wieńcem, a osobom zasłużonym – ze złotym wieńcem. Rok później jedyny żyjący członek założyciel sekcji Horní Staré Město otrzymał odznakę ze złotym wieńcem. W 1936 r. sekcja Vrchlábí zaproponowała wprowadzenie jednolitej odznaki dla zasłużonych i zaprezentowała dwa wzorcowe egzemplarze wykonane ze srebra. Kandydaci do odznaczenia mieli być zatwierdzani przez ZG, a odnaczenia miał wręczać prezes ZG na walnym zebraniu. Walne zebranie powierzyło załatwienie tej sprawy sekcjom Vrchlábí, Hostinné i Trutnov. Wzorcowe egzemplarze odznaki zapewne nie uzyskały akceptacji, gdyż działacze z Vrchlábí nazwiazali kontakt z Państwową Szkołą Rzemiosł Artystycznych (Staatsfachschule für Kunstgewerbe) w Jabloncu. W 1938 r. nie podjęto decyzji o wprowadzeniu odznaki i jest to ostatnia wiadomość w tej sprawie¹⁹⁹.

Znany jest jeden przykład odznaki okolicznościowej. W 1934 r. grupa młodzieżowa sekcji Rokytnice wykonała odznakę, upamiętniającą ponowne poświęcenie źródeł Łaby²⁰⁰.

Medal Guido Rottera

Z okazji 70. rocznicy urodzin prezesa ZG Guido Rottera 26 III 1930 r. został ustanowiony przez ZG DRGV medal jego imienia (Guido Rotter-Medaille), co roku wręczany 4 osobom zasłużonym dla DRGV i Karkonoszy. Odnaczenie miało dwie klasy: medal duży i mały. Osoby wyróżnione miał wybierać sam Guido Rotter. Medal przedstawiający lewy profil Rottera zaprojektował rzeźbiarz Emil Schwandtner z Trutnova. Ustanowienie medalu było kulminacją trwającego od dłuższego czasu w DRGV kultu osoby prezesa. Odnaczenie wręczano podczas walnego zebrania DRGV. Nie zawsze wyróżniano nim 4 osoby. W 1931 r. nadano go tylko jednej osobie. Mały medal wręczono tylko raz, w 1936 r. Medalem Rottera

¹⁹⁷ RWB 1883, nr 3–4, s. 71; 1885, nr 3–4, s. 97, 99; 1886, nr 1, s. 24, nr 2, s. 51, 54, nr 3, s. 82, 84, nr 4, s. 116; 1887, nr 3, s. 90; 1888, nr 2, s. 71.

¹⁹⁸ „Jahrbuch DRGV” 1920, s. 41; 1921, s. 41; 1924, s. XXV.

¹⁹⁹ „Jahrbuch DRGV” 1925, s. XX–XXI, XXVII; 1926, s. XXVI; 1927, s. XXVIII; 1931, s. XXXII; 1932, s. XVIII; 1933, s. XXVI; 1934, s. VIII; 1935, s. XXVI; 1936, s. XLIII, LIX; 1937, s. VIII, XXIX–XXX, XXXV; 1938, s. XXII.

²⁰⁰ „Jahrbuch DRGV” 1935, s. XXVIII.

Medal Guido Rottera
Ze zbiorów Krkonošského muzea v Vrchlabí

uhonorowano przede wszystkim prezesów towarzystw górskich: Otto Nafego i Friedricha Lamppa z RGV, Gustava Wünscha z DGV, Michaela Gurha z Karpathenverein, a także własnych zasłużonych działaczy Gustava Bratha i prezesa sekcji Rennerovy Boudy Wenzela Bradlera oraz współwłaściciela Lučni boudy Emila Bönscha (za zasługi dla sekcji Rennerovy Boudy)²⁰¹.

Reklama regionu

Towarzystwo starało się w różny sposób reklamować Karkonosze. Przed I wojną światową zamieszczano ogłoszenia w gazetach, starano się umieszczać opis regionu w wydawnictwach obejmujących większy obszar (np. Oestereichische Monarchie in Wort und Bild). Uczestniczono także w wystawach. Już w 1885 r. organizacja wystawiła swoje publikacje na Wystawie Rzemiosła i Przemysłu (Gewerbe und Industrie-Ausstellung) w Zgorzelcu. W 1906 r. na Wystawie Niemców w Czechach (Deutschböhmisches Ausstellung) w Libercu zaprezentowano wydawnictwa, akwarele z widokami Karkonoszy, pocztówki opublikowane przez ZG Niemieckich i Austriackich Schronisk Studenckich, tabele obrazujące rozwój schronisk studenckich oraz zdjęcia narciarzy. Za udział w tej wystawie towarzystwo otrzy-

²⁰¹ „Jahrbuch DRGV” 1930, s. XIII, 6; 1931, s. IX; 1932, s. VI, VIII; 1936, s. VI, IX; 1937, s. VI, VIII. Zdjęcie medalu zob. „Jahrbuch DRGV” 1930, po s. 6.

mało srebrny medal. Aktywność wystawiennicza OeRGV była jednak daleko mniejsza niż sąsiedniego DGV. Inną formą reklamy regionu było tworzenie tableau z fotografiami do wieszania w miejscach publicznych, np. na dworcach (sekcje Broumov, Wiedeń i Harrachov). Starano się również organizować punkty informacyjne, umieszczane często w prywatnych domach członków²⁰².

W 1912 r. powstała kolekcja 100 kolorowych przezroczy przedstawiających letnie i zimowe widoki z Karkonoszy. Dołączono do nich komentarz F. J. Jiráska. Kolekcję wypożyczano sekcjom za darmo, a innym organizacjom odpłatnie. W 1913 r. zbiór powiększył się o kolejnych 50 diapozytywów. Od 1924 r. kolekcję zaczęto uzupełniać. W 1935 r. powstała nowa seria przezroczy z komentarzem Karla Schneidera, który w styczniu 1936 r. ukazał się drukiem. W okresie międzywojennym starano się wykorzystać nowy środek przekazu, jakim było radio. Już w 1925 r. w praskiej rozgłośni wygłosił wykład przedstawiciel miejscowej sekcji, a w 1930 r. Karl Schneider z ZG DRGV. W 1934 r. myślano o realizacji filmu o Karkonoszach. Do nowych form reklamy można także zaliczyć opiekę nad przyjazdem dziennikarzy z Niemiec w 1931 r. Ponadto kontynuowano działania znane z okresu przed I wojną światową. DRGV uczestniczyło w 1923 r. w Wystawie Kultury i Gospodarki w Usti nad Łabą, uzyskując za swoją ekspozycję srebrny medal. W 1930 r. towarzystwo uczestniczyło w wystawie w Libercu. Nadal zamieszczano ogłoszenia reklamowe w prasie²⁰³.

DRGV wraz sekcją karkonoską Stowarzyszenia Przedsiębiorców Górskich (Verband der Gebirgsunternehmer) 1 VIII 1930 r. stworzyło Centrum Ruchu Turystycznego dla Karkonoszy i Podgórze (Hauptverkehstelle für das Riesengebirge und sein Vorland) we Vrchlábí. Organizacja, którą kierował Karl Schneider, zajmowała się reklamą regionu oraz informacją. Jej sprawozdania zamieszczano na łamach „Jahrbucha DRGV”²⁰⁴.

Ochrona przyrody

Informacje o działaniach towarzystwa na rzecz ochrony przyrody przed I wojną światową są nieliczne. W 1885 r. organizacja opowiedziała się przeciw budowie drogi przez Údolí Bílého Labe ze względu na konieczność ochrony przyrody. Cztery lata później Siegfried Beck z Jeleniej Góry zaproponował ujęcie źródeł na Pančavskiej Louce i osuszenie tego terenu. ZG opowiedział się przeciw tej propozycji argumentując, że osuszenie mokradeł zagrozi powodzią w dolinie Łaby. Pomysł ten nie został zrealizowany. W 1890 r. artykuł „Das Habmichlieb in Gefahr” na łamach „Das Riesengebirge in Wort und Bild” wzywał do ochrony pierwiosnka maleńkiego, rośliny, która stała się herbem towarzystwa. Towarzystwo interesowało się także ochroną kosówki. W 1903 r. postanowiono stawiać w górach oraz Trutnovie,

²⁰² RWB 1882, nr 5–6, s. 101; 1883, nr 3–4, s. 73–74; 1885, nr 3–4, s. 95–96, 98–99; 1886, nr 4, s. 117; 1887, nr 1, s. 28, nr 3, s. 94; 1888, nr 3, s. 94; 1892, nr 1–2, s. 28, 31; 1898, nr 1, s. 34; „Mitteilungen” nr LXII; LXII; „Bericht über die am 25. März 1914 in Hohenelbe im Hotel »Mohren« stattgefundene erweiterte Hauptausschußsitzung”; „Bericht über die am 21. Mai 1914 in Trautenau im Vereinszimmer des Hotels »Weißes Roß« abgehalten Haupt-Ausschußsitzung”. Opis ekspozycji OeRGV zamieszczono w *Die deutsche Touristik auf der Deutsch-böhmischen Ausstellung in Reichenberg*, „Gebirgsfreund” 1906, nr 7, s. 97–100. Na temat samej wystawy zob. M. Melanová, *Liberecká výstava 1906*, Liberec 1996.

²⁰³ „Jahrbuch DRGV” 1913, s. 63, 66; 1914, s. 78; 1915, s. 58; 1923, s. XIX, XXIII; 1924, s. XII, XX, XXIX, XXXII; 1925, s. IX, XXV–XXVI, XXVIII; 1926, s. XXV, XXXIV–XXXV; 1927, s. XXX, XXXII; 1928, s. XXVII, XXXI, XXXIV; 1929, s. XXXII; 1930, s. X, XXIII, XXX, XXXII, XXXVI; 1931, s. XI, XLIV; 1932, s. IX, XVIII, XX, XXII; 1934, s. X; 1935, s. VI, XXVI; 1936, s. IX; 1937, s. XXIX, XXXIV–XXXV; 1938, s. XX, XXIV.

²⁰⁴ „Jahrbuch DRGV” 1930, s. XXI–XXII; 1931, s. X, XX–XXIII; 1932, s. XIV–XV; 1933, s. XXIII–XXV; 1935, s. XVI–XX; 1936, s. XXII–XXIII; 1937, s. XXIV–XXVI; 1938, s. XVI–XVIII.

Svobodzie nad Úpou i Vrchlábí duże i odporne na górską pogodę kosze na śmieci, ale brak informacji, czy pomysł został zrealizowany. W 1912 r. walne zebranie OeRGV postanowiło zainteresować się kwestią utworzenia rezerwatu w Karkonoszach i wstąpić do organizacji Naturschutzpark w Stuttgarcie. W tym samym roku towarzystwo zaprotestowało przeciw wydaniu zezwolenia na wstępne prace przy budowie kolei Svoboda nad Úpou– Janské Lázně–Śnieżka. W oświadczeniu napisano, że towarzystwo powitałoby z radością budowę linii kolejowej Svoboda nad Úpou–Pec pod Sněžkou, natomiast jest przeciw kolei na Śnieżkę, gdyż przyniesie to zeszpecenie krajobrazu i zaszkodzi turystyce. Kolej na najwyższy szczyt Karkonoszy nie powstała, choć nie wiadomo, o ile przyczynił się do tego protest OeRGV, a o ile inne czynniki (wysokie koszty, I wojna światowa). Przy okazji akcji przeciw budowie kolei ZG zaapelował do sekcji by przeciwstawiały się budowie we wsiach domów o innej architekturze niż górską²⁰⁵.

W okresie międzywojennym największym sukcesem towarzystwa było stworzenie rezerwatu Dvorský les w paśmie Rychorów. Wniosek w tej sprawie w 1922 r. zgłosiła sekcja Maršov I. W 1929 r. Państwowy Urząd Ochrony Zabytków zdecydował o powstaniu rezerwatu. Ponadto można wymienić jeszcze tylko trzy przejawy zainteresowania ochroną przyrody. W 1930 r. powstała droga jezdna z Horních Miseček do Vrbarovej boudy i myślało o przedłużeniu jej do Labskiej boudy. ZG DRGV wraz z okolicznymi miejscowościami protestował przeciwko planowanej inwestycji, która nie doszła do skutku. Po przyłączeniu południowych Karkonoszy do III Rzeszy towarzystwo uzyskało zgodę władz na rozbiórkę drewnianych baraków, z których korzystywano przy budowie czechosłowackich umocnień. Rozpoczęto także starania o ogłoszenie rezerwatem wszystkich terenów górskich powyżej 1 200 m n.p.m., na których turyści mogliby poruszać się tylko po szlakach. Losy tej inicjatywy nie są znane²⁰⁶.

Uregulowanie usług przewodników i tragarzy

ZG 26 VII 1885 r. postanowił się zająć uregulowaniem kwestii przewodników i tragarzy na obszarze działania towarzystwa. Służba przewodnicka miała ramy organizacyjne na terenie starostw Vrchlábí i Špindlerův Mlýn. Na pozostałym obszarze działali przewodnicy bez licencji. ZG postanowił wystąpić do starostw w Trutnowie, Broumowie i Jilemnicach w tej sprawie. Planowano także przedstawić władzom osoby nadające się na przewodników i zasugerować wyposażenie ich w odznaki. W grudniu 1885 r. ZG podjął decyzję o powołaniu komitetu, w celu uregulowania usług przewodnickich i spraw transportu. Komitet opracował projekt statutu organizacji przewodnickiej (Träger und Führer Institut), wzorowany na statutach przewodników ze Špindlerovego Mlýna i Velkiej Úpy, zawierający jednak postanowienie, że kontrolę nad przewodnictwem przejmuje OeRGV wraz z jego sekcjami i do nich należy kierować życzenia i skargi. W poszczególnych miejscowościach przewodnicy zrzeszali się w klubach, których prezesów mianowałby ZG OeRGV, natomiast sami przewodnicy mieli wybierać wiceprezesa. Ustalono, że dniówka dla przewodnika wyniesie 3 fl, a dla dwóch tragarzy lektyki 6,60 fl. Obowiązkiem przewodnika było nieść bagaż o ciężarze do 14 kg,

²⁰⁵ RWB 1885, nr 3–4, s. 97; 1889, nr 3, s. 106; 1890, nr 1–2, s. 40; „Mitteilungen” nr LI; LVII; LXII; LXVI; LXVII; LXX; „Mitteilungen des Schlesischen Bundes für Heimatschutz” 1912, s. 27; „Bericht über die am 24. November 1912 in Hohenebel im Hotel »Zum Mohren« stattgefundene erweiterte Zentral-Asschußsitzung”; „Jahrbuch DRGV” 1912, s. 13, 22; 1913, s. 68; 1914, s. 79.

²⁰⁶ Jahrbuch DRGV 1924, s. XXV–XXVI; 1925, s. XXII; 1928, s. XXV; 1929, s. XXV, XXX; 1930, s. X, XXXII; 1931, s. X; 1939/1940, s. 82–83.

natomiast tragarzy – osoby ważące do 75 kg oraz 5 kg bagażu. W razie przekroczenia dopuszczalnego ciężaru przewodnik mógł zażądać dopłaty, której wysokość uzgadniał z turystą. Ustalono także regulamin wycieczek zatwierdzony przez sekcje Harrachov, Špindlerův Mlýn, Labská i Velká Úpa. Całodniowa wycieczka trwała 6 godzin, przy czym nie wliczano do niej czasu powrotu przewodnika. Za półdniową wycieczkę przewodnicy i tragarze pobierali połowę ceny. Za każdą dodatkową godzinę dopłata wynosiła 30 kr. W sprawie transportu wozami przyjęto taryfy ustalone przez starostwa we Vrchlabí i Trutnovie dla miejscowości Vrchlabí, Kunčice i Špindlerův Mlýn, Trutnov, Svoboda nad Úpou, Janské Lázně i Velká Úpa²⁰⁷.

Starostwa w Trutnovie i Vrchlabí zatwierdziły statut organizacji przewodnickiej Instytut Przewodników i Tragarzy Lektyk (Führer und Stuhlträger Institut) w 1886 r. Nie zrobiło tego starostwo w Jilemnicach. ZG OeRGV wysłał skargę do urzędu namiestnika w Pradze. Na pozytywną decyzję czekano ponad rok. Przewodnicy działali w Harrachovie, Špindlerovým Mlýnie, Janskich Lázních, Pecu pod Snežkou i Malej Úpie. Każdy posiadał legitymację, książeczkę pracy (Führerdienstbuch) i kapeluszy tyrolski z blaszanym numerem, którego wzór określały władze towarzystwa. Po sezonie nakrycia głowy były zdawane prezesom sekcji OeRGV. Przewodnicy nie musieli należeć do towarzystwa, choć było to zalecane. Byli zobowiązani do opłacania składki rocznej w wysokości 2 fl. Instytut Przewodników i Tragarzy płacił rocznie 8,40 fl podatku, a od 1888 r. tylko 2,40 fl. W Špindlerovým Mlýnie przewodnicy mieli do dyspozycji barak, który w 1890 r. nie nadawał się do użytku i ZG OeRGV obiecał przekazać im nowy. Wiadomo także, że sekcje Harrachov i Velká Úpa testowały lektyki, ale nie wiadomo, czy towarzystwo wyposażało w nie członków Instytutu. Władze OeRGV nie chciały powiększania liczby przewodników. W 1886 r. sekcja Labská zwróciła się o utworzenie stacji przewodnickiej w swojej miejscowości. Spotkała ją jednak odmowa. Rok później ta sama grupa terenowa wystąpiła z wnioskiem, by przyjąć w Špindlerovým Mlýnie 10 nowych przewodników, którzy mieli pracować w Bedřichovie, leżącym na terenie działania sekcji. I tym razem odpowiedź była odmowna. ZG poinformował, że do Instytutu w Špindlerovým Mlýnie należy 28 panów, z tego czterech mieszka na terenie sekcji Labská (po 2 w Labskiej i Bedřichovie). Przyjęcie nowych osób było możliwe dopiero po rezygnacji dotychczasowych członków. Spośród innych miejscowości dysponujemy tylko danymi z Velkiej Úpy, gdzie w 1888 r. działało 12 przewodników²⁰⁸.

W 1898 r. Instytut Przewodników i Tragarzy otrzymał nowy statut. Postanowiono także wydrukować w formie plakatów taryfy za usługi i regulamin pracy przewodników i tragarzy. W 1900 r. ZG poparł wniosek o utworzenie stacji przewodnickiej w Rennerových Boudach, w której miało pracować 4 panów. Pomysł zapewne nie został zrealizowany, bo rok później informowano, że przewodnicy działają w Harrachovie (w tym mieście wzrosła wówczas liczba przewodników z 5 do 7), Novým Světe, Špindlerovým Mlýnie, Velkiej Úpie i Malej Úpie. W 1901 r. przeprowadzono reorganizację Instytutu. W tym samym roku postanowiono, że przewodnicy będą szkoleni przez lekarzy w udzielaniu pierwszej pomocy. Każdy przeszkolony miał otrzymywać premię po udanej akcji niesienia pierwszej pomocy. W 1902, 1908 i 1910 r. zmieniono taryfy za usługi przewodnickie. W 1912 r. sekcja Harrachov zwróciła się do ZG o ustanowienie 4 nowych przewodników. Władze towarzystwa przychyliły się do tej prośby i wystąpiły do starostwa w Jilemnicach o przyznanie koncesji przewodnickiej²⁰⁹.

²⁰⁷ RWB 1885, nr 3–4, s. 97, 100; 1886, nr 2, s. 51; E. Petrak, *Illustrierter Führer durch das Riesengebirge, die Adersbach-Weckelsdorfer Felsenstädte und den Stern*, Wien–Pest–Leipzig 1891, s. 63–64.

²⁰⁸ RWB 1886, nr 2, s. 53, nr 3, s. 81–84, 89, nr 4, s. 116; 1887, nr 2, s. 57, nr 3, s. 90, 92; 1888, nr 1, s. 36, nr 3, s. 94, 97; 1890, nr 3–4, s. 77–78; 1891, nr 1–2, s. 38; 1893, nr 1–2, s. 27; 1897, nr 1, s. 34; „Gebirgsfreund” 1897, nr 9, s. 106–107.

²⁰⁹ RWB 1898, nr 1, s. 34; „Mitteilungen” nr XXXXVIII; L; LI; LIV; LXIII; LXVI; LXX; „Gebirgsfreund” 1901, nr 7, s. 111; WiR 1902, nr 2, s. 32.

Instytut Przewodników i Tragarzy zaprzestał działalności zapewne podczas I wojny światowej. W 1926 r. sekcja Pec pod Sněžkou z powodu skarg turystów myślała o reaktywowaniu Instytutu i zwróciła się w tej sprawie do ZG, który jednak odpowiedział rok później, że kwestią tą powinny zajmować się władze poszczególnych miejscowości²¹⁰.

Letniska

W 1886 r. na zebraniu sekcji Rokytnice został wygłoszony wykład o sposobach przyciągnięcia do miejscowości turystów i letników. Jednym z nich miało być udostępnienie pokoi dla osób przybywających na letni wypoczynek. Postanowiono wydać w tej sprawie odezwę do mieszkańców. Zamieszczono także ogłoszenia prasowe. Na ten cel sekcja wydała 60 fl. Rezultatem tej akcji było 50 zapytań o kwatery i przyjazd pewnej liczby letników, dla których grupa terenowa Rokytnice zorganizowała festyny. Dalsze losy tej inicjatywy nie są znane. Dwa lata później sekcja Velká Úpa informowała, że w tej miejscowości w 1886 r. przebywało ok. 40, a rok później ok. 46 osób. Letnicy pochodzili m.in. z Berlina, Wrocławia i Zgorzelca. Niektórzy z nich spędzili w Velkiej Úpie aż 6 tygodni. Celem poprawy komfortu wypoczynku sekcja postulowała utworzenie posterunku żandarmerii w Pecu, by letnicy nie byli nagabywani przez włóczęgów. I w tym wypadku nic nie wiadomo o dalszych działaniach sekcji na rzecz letników. W 1897 r. ZG poinformował walne zebranie, że jego zdaniem do rozwoju letnisk potrzebne są nowe połączenia komunikacyjne. Większe możliwości rozwoju zdaniem władz towarzystwa miały Harrachov, Rokytnice i Kořenov pod warunkiem uruchomienia połączeń kolejowych z Niemcami. ZG usiłował także za pośrednictwem RGV dowiedzieć się, czy po stronie niemieckiej będą budowane nowe drogi jezdne, ułatwiające dotarcie do południowych Karkonoszy, ale otrzymana odpowiedź nie była po myśli działaczy z Vrchlabí²¹¹.

Związek Niemieckich Lekarzy (Centralverein deutscher Aertze) z Pragi wystosował 8 IV 1898 r. do ZG OeRGV pismo, w którym zawiadamiał, że prowadzi działania na rzecz rozwoju niemieckich letnisk w Czechach. Organizacja od 4 lat wydawała spis letnisk. W Bílinie 29 V 1898 r. się miało odbyć walne zebranie, na które delegatów obiecały wysłać miejscowości Janské Lázně, Bedřichov, Nový Svět i Špindlerův Mlýn. Związek Niemieckich Lekarzy oczekiwał, że ZG OeRGV podejmie się przekonania innych miejscowości karkonoskich o potrzebie wysłania swoich przedstawicieli. Propozycja spotkała się z grzeczną odmową. ZG zasugerował, by Związek bezpośrednio kontaktował się z zainteresowanymi miejscowościami. W odróżnieniu od OeRGV sąsiednie DGV zaangażowało się w działania Związku Niemieckich Lekarzy, jednak po kilku latach współpraca wygasła²¹².

W okresie międzywojennym sprawami letnisk zajmowały się Towarzystwa Uzdrowiskowe (Kurvevereine). Jedynie sekcja Rokytnice w sprawozdaniu za 1930 r. wzmiankowała, że podobnie jak w latach poprzednich pośredniczyła w wynajmowaniu mieszkań letnikom. Ponadto grupa terenowa Žacléř planowała w 1926 r. działać w sprawie przekształcenia swojego miasta w letnisko, a sekcja Dolní Dvůr w 1931 r. myślała o sporządzeniu spisu kwater dla letników. Nie wiadomo, czy te plany zostały zrealizowane²¹³.

²¹⁰ „Jahrbuch DRGV” 1926, s. XXXII; 1927, s. XXV.

²¹¹ RWB 1886, nr 1, s. 24; nr 2, s. 58; 1887, nr 2, s. 58; 1888, nr 2, s. 71; 1897, nr 1, s. 36.

²¹² RWB 1898, nr 1, s. 40.

²¹³ „Jahrbuch DRGV” 1926, s. XXXIV; 1928, s. VIII; 1931, s. XLII, XLIV.

Upiększanie miejscowości

Niektóre sekcje interesowały się także upiększaniem swoich miejscowości. Zainteresowanie tą formą działalności widoczne jest zwłaszcza w początkach istnienia organizacji i wynika zapewne z konkurencji z lokalnymi towarzystwami upiększania. Podobne zjawisko, ale o znacznie większym nasileniu, można zaobserwować w czeskich Górach Izerskich. W 1886 r. sekcja Mladé Buky chciała przeznaczyć posiadane przez siebie środki finansowe na upiększenie swojej wsi. Nie zachowały się informacje, czy i jaki sposób pomysł ten zrealizowano. W tym samym 1886 r. sekcja Rokytnice posadziła 21 kasztanowców na rynku i 160 klonów na Kirchbergu. Koszty wyniosły 160 fl. W tym samym roku sekcja Maršov I z inicjatywy Prospera Piette-Rivage sadziła drzewa wzdłuż drogi do Svobody nad Úpou. Plany nasadzeń miała również grupa terenowa Labská. W 1887 r. sekcja Broumov planowała sadzić drzewa wzdłuż drogi z miasta do Ameriki (u podnóża Hvězdy)²¹⁴. W okresie międzywojennym sadzeniem drzew w swojej miejscowości zajmowała się grupa terenowa Rokytnice (1922–1923). Ponadto w 1923 r. sekcja Maršov doprowadziła do powstania pomnika ofiar I wojny światowej, a w następnych latach dbała o jego utrzymanie. Urządziła także rok później plac zabaw dla dzieci. Natomiast grupa terenowa Harrachov stawiała w swojej miejscowości ławki. Sekcja miała na utrzymaniu łącznie 200 ławek. Większość z nich oczywiście znajdowała się w przy szlakach turystycznych²¹⁵.

Meteorologia

W 1883 r. na wniosek Eduarda Petrąka dyrekcja Instytutu Meteorologii i Magnetyzmu Ziemińskiego (k.k. Centralanstalt für Meteorologie und Edmagnetismus) w Wiedniu utworzyła stację meteorologiczną w Maršovie I. Zarząd towarzystwa postanowił postarać się o powołanie stacji w Špindlerovym Mlýnie, Petrovej boudzie, Rokytnicach i Novým Světe lub Harrachovie. Zwrócono się również do obserwatorów stacji w Trutnovie, Broumovie i na Śnieżce o przekazywanie wyników obserwacji. W celu koordynacji prac powołano specjalną komisję. Walne zebranie w 1883 r. przyznało na urządzenie kolejnych stacji meteo 150 fl aż o 50 fl więcej niż wnioskował zarząd. W 1884 r. powstały stacje w Petrovej boudzie i Harrachovie. Kierownictwo pierwszej objął urzędnik telegrafów V. Zineckner, a drugiej nauczyciel Johann Hollmann. Od początku były trudności ze stacją w Petrovej boudzie (wyposażenie stanowił psychometr i ombrometr). Jej kierownik nie chciał prowadzić obserwacji zapewne z przyczyn finansowych. Rozpoczęły się one dopiero 1 VII 1885 r. ZG OeRGV za rok pracy zobowiązał się do zapłacenia 5 fl. Mimo to po upływie terminu umowy w dniu 30 VI 1886 r. stację zamknięto²¹⁶.

Kilka lat później OeRGV na wniosek RGV zgodziło się współdziałać w staraniach nad utworzeniem na Śnieżce stacji meteorologicznej I klasy. Obie organizacje nie chciały się angażować finansowo. W tej sytuacji postanowiono zwrócić się o opinię w tej sprawie do profesorów Betzolda i Hanna, kierowników centralnych stacji meteorologicznych

²¹⁴ RWB 1886, nr 1, s. 23–24, nr 3, s. 88.; 1887, nr 2, s. 58, nr 3, s. 94.

²¹⁵ RWB 1886, nr 1, s. 23, nr 2, s. 56; 1923, s. XXIII; 1924, s. XXVIII, XXX–XXXI; 1925, s. XXV; 1937, s. XXXIV; 1938, s. XXI.

²¹⁶ RWB 1883, nr 3–4, s. 72–74; 1884, nr 1–2, s. 31–33; 1885, nr 3–4, s. 99; 1886, nr 2, s. 51, nr 3, s. 82, 85.

Domek meteorologiczny we Vrchlabí

w Berlinie i Wiedniu. W 1898 r. ustalono, że stację zbuduje państwo pruskie za kwotę 44 000 marek, a dobra Schaffgotschów wydzierżawią grunt pod budowę. Budowę rozpoczęto w lipcu 1899 r., a 5 VII 1900 r. została otwarta²¹⁷.

Przed I wojną światową sekcja Vrchlabí wybudowała przy głównej ulicy miasta (dziś ul. Krkonošská) domek meteorologiczny, wykonany przez firmę Wilhelma Lambrechta. Dokładna data budowy nie jest znana z powodu braku współczesnych relacji. W późniejszych wspomnieniach datowano to wydarzenie na 1908 r., ok. 1909 r. lub na 1912 r. Koszty budowy miały wynieść 2 000 K. Budowlę przekazano pod zarząd miasta. W 1930 r. sekcja umieściła na domku tablicę pamiątkową. W 1936 r. miasto Vrchlabí zaplanowało remont budowli, który miał kosztować 1 200 Kč, i zwróciło się do sekcji o pokrycie połowy tej kwoty. Grupa terenowa odmówiła z powodu braku pieniędzy. Na podstawie zachowanych pocztówek można stwierdzić, że remont wkrótce nastąpił, gdyż zmienił

się kształt dachu. Domek meteorologiczny we Vrchlabí zachował się do dziś²¹⁸.

W rejonie działania towarzystwa powstało jeszcze kilka domków meteorologicznych: w Jánskich Lázních (zachowany), Špindlerovym Mlýnie (niezachowany), Trutnovie (niezachowany), Maršovie I (zachowany) i Svobodzie nad Úpou (zachowany). Fundatorzy tych budowli nie są znani. Nie wiadomo, czy domek w Maršovie I należy utożsamiać ze wspomnianą wcześniej stacją meteorologiczną. W 1926 r. miejscowa grupa terenowa DRGV uporządkowała plac wokół budowli²¹⁹.

Podobne działania w dziedzinie meteorologii prowadziły także inne towarzystwa górskie²²⁰. Jeśli chodzi o liczbę wzniesionych domków meteorologicznych wyróżniało się niewątpliwie DGV z 6 domkami²²¹.

²¹⁷ RWB 1893, nr 1-2, s. 28; 1898, nr 1, s. 36; H. Seydel, *op. cit.*, s. 26–31; E. Szczepański, *Towarzystwo Karkonoskie (1880–1945)*, „Śląski Labirynt Krajoznawczy”, t. I, Wrocław 1989, s. 84.

²¹⁸ „Jahrbuch DRGV” 1926, s. XXVIII; 1931, s. XXXIII; 1937, s. XXIX.

²¹⁹ „Jahrbuch DRGV” 1927, s. XXX.

²²⁰ T. Przerwa, *Odkryli dla nas...*, s. 337–341.

²²¹ Na temat domków meteorologicznych zob. <http://wettersaeulen-in-europa.de/index01.html>

Troska o bezpieczeństwo

Towarzystwo starało się o poprawę bezpieczeństwa w górach. Często interweniowano u władz w sprawie żebraków naprzykrzających się turystom. Pierwsza wzmianka na ten temat pochodzi z 1885 r., a ostatnia z 1932 r. Działania te nie przynosiły jednak zamierzonych rezultatów. Interweniowano także w sprawie katarzyniarzy, grających na głównym grzbiecie Karkonoszy. W 1912 r. starostwo w Trutnowie obiecało problem rozwiązać. Towarzystwo starało się również o utworzenie posterunku żandarmerii w Velkiej Úpie (1895 r.) i wzmocnienie już istniejącego w Špindlerovym Mlynie (1911 r.). Interweniowano w tej sprawie u władz lokalnych i w ministerstwie spraw wewnętrznych. W 1912 r. starostwo w Trutnowie obiecało wzmocnić obsadę posterunków w Svobodzie nad Úpą, Velkiej Úpie i Malej Úpie (2 posterunki w tej wsi)²²².

Działalność charytatywna

Działalność charytatywna nie jest zadaniem organizacji górskich, ale dość często była prowadzona, choć w ograniczonym zakresie. Już w 1886 r. sekcja Wiedeń przekazała pieniądze ofiarom powodzi w Tyrolu. W tym samym roku ZG ofiarował 100 fl (w tym 50 fl z kasy organizacji) dla rodzin dwóch przewodników z Gross Glockner, którzy zginęli w górach. W 1902 r. na wniosek sekcji Rennerovy Boudy ZG wypłacił z kasy centralnej 240 K dla poszkodowanych przez grad członków tej grupy terenowej. Większość wzmianek dotyczy jednak okresu międzywojennego. Wspierano wówczas przede wszystkim dzieci szkolne. Sekcja Praga wspierała szkołę w Benecku, położoną na czesko-niemieckiej granicy językowej. Tę placówkę wspierało także DGV. Grupa terenowa Liberec ofiarowała pieniądze dla dzieci ze szkoły w Harrachovie. Wybór właśnie tej szkoły był podyktowany faktem, że sekcja liberecka koncentrowała swoją działalność na terenie należącym do sekcji Harrachov. Dzieci wspierały także sekcje Vítkovice i Rennerovy Boudy. W obu wypadkach chodziło o miejscowe szkoły. Wypoczynek młodzieży wspierały sekcje Vrchlábí i Trutnov²²³.

Rozwój połączeń telefonicznych

Towarzystwo starało się o rozwój sieci telefonicznej. Nie inwestowano jednak własnych pieniędzy ograniczając się do interwencji u władz i właścicieli schronisk górskich. W 1911 r. udało się uzyskać przedłużenie czasu pracy urzędów pocztowych, a zatem i dostępności połączeń telefonicznych, o 4 godziny. Miały one kończyć pracę o 20.00, a nie o 16.00. Nie

²²² RWB 1885, nr 3–4, s. 100; 1886, nr 2, s. 51, 53; 1895, nr 1–2, s. 25; „Mitteilungen” nr LIV; LVI; LXIV; LXVII; „Bericht über die am 24. November 1912 in Hohenelbe im Hotel »Zum Mohren« stattgefundenen erweiterten Zentral-Asschufsitzung”; „Jahrbuch DRGV” 1932, s. VII.

²²³ RWB 1886, nr 1, s. 25, nr 3, s. 85; DRGV 1924, s. XXX; DRGV 1925, s. XXVI, XXIX; 1926, s. XXXII–XXXIII, XXXV; 1927, s. XXX, XXXII, XXXV; 1928, s. XXXII, XXXVI; 1929, s. XXVIII, XXXIII; 1930, s. XXIX, XXXV; 1931, s. XLIII, XLVI; 1936, s. LXII; 1937, s. XL; 1938, s. XXII; J. Fischer, *Rückblick auf die Tätigkeit der Ortsgruppe Rennerbauden des Ö.R.-G.-V. während der ersten 10 Jahre ihres Bestandes*, Hohenelbe 1905, s. 7.

powiodła się natomiast próba skłonienia właściciela Lučni boudy do zainstalowania telefonu. Wydatek 7 000 K uznał on za zbyt wysoki. Podobnie podczas I wojny światowej ministerstwo wojny nie zgodziło się na przywrócenie połączeń telefonicznych z Niemcami²²⁴.

Straż Górska

W 1920 r. powstała w Monachium Straż Górska (Bergwacht). Jej głównym zadaniem była ochrona przyrody i zaprowadzanie porządku w górach. Działalność polegała na wysyłaniu kilkuosobowych patroli, które upominały lub karały mandatem. W 1927 r. RGV powołało karkonoską Straż Górską. Prezes organizacji zasiadał w ZG RGV. Sekcje RGV typowały strażników, których zatwierdzał zarząd Straży Górskiej. Strażnicy, którzy musieli mieć ukończone 25 lat, byli wyposażeni w odznaki i legitymacje ze zdjęciem. Liczba strażników utrzymywała się na stałym poziomie: w 1927 r. – 340 w 27 sekcjach, w 1933 r. – 301 w 31 grupach terenowych i w 1938 r. – 346 w 35 sekcjach²²⁵.

W 1933 r. ZG DRGV poinformował, że podjął rozmowy z władzami powiatowymi we Vrchlabí, Trutnovie i Jilemnicach na temat ochrony flory górskiej. Uzgodniono, że członkowie ZG i zarządów sekcji otrzymają urzędowe legitymacje i na ich podstawie będą mogli interweniować i występować do władz przeciw osobom niszczącym roślinność górską²²⁶.

Ponadto w 1931 r. sekcja Rokytnice powołała grupę młodzieżową o nazwie Jugendwandergruppe Bergwacht liczącą 35 osób (24 chłopców, 11 dziewcząt). Jej członkowie wykonywali różne prace na obszarze Karkonoszy: naprawiali zniszczone znakowanie i drogi, przygotowali poświęcenie źródeł Łaby (z tej okazji powstała odznaka pamiątkowa) i sprzedawali kwiaty podczas zbiórki pieniędzy. Brak wzmianek o działaniach młodzieży w sprawie ochrony przyrody²²⁷.

Ratownictwo górskie

Początkowo w południowych Karkonoszach nie było zorganizowanej służby ratowniczej. Ratowaniem ofiar wypadków zajmowali się właściciele schronisk (zwłaszcza Mitlöhner z Obrří boudy uhonorowany za to medalem Rottera), ochotnicze straże pożarne i oddziały Czechosłowackiego Czerwonego Krzyża. OeRGV w 1913 r. postanowiło interweniować u gospodarzy schronisk, by otwierali je nocą dla chorych turystów i ofiar wypadków. W 1920 r. prezes sekcji Praga Karl Gruber postulował stworzenie patroli między schroniskami, by pomagały ofiarom wypadków. Cztery lata później ZG DRGV zwrócił się pisemnie do właścicieli schronisk, by nocą i w czasie mgły jedno z okien było oświetlone w celu ułatwienia turystom orientacji. Pierwszą, zatwierdzoną urzędowo stację ratownictwa górskiego utworzono w 1933 r. w Špindlerovym Mlýnie przy Szkole Narciarskiej „Slalom” (Ski-Schule Slalom). Stworzyły ją miejscowa ochotnicza straż pożarna i Towarzystwo Sportów

²²⁴ „Mitteilugen” nr LXIII; LXIV; LXVII; „Bericht über die am 24. November 1912 in Hohenelbe im Hotel »Zum Mohren« stattgefundenen erweiterten Zentral-Asschußsitzung”; „Jahrbuch DRGV” 1914, s. 71.

²²⁵ T. Przerwa, *Odkryli dla nas...*, s. 316–317.

²²⁶ „Jahrbuch DRGV” 1933, s. VII–VIII.

²²⁷ „Jahrbuch DRGV” 1932, s. XVIII, XXI; 1935, s. XXVIII; 1936, s. LVI.

Zimowych (Wintersportverein). Z ramienia pierwszej organizacji pracami kierował Josef Lorenz, a drugiej – nadradca Vaina. W 1934 r. stację zreorganizowano i nadano jej nazwę Stacji Ratunkowej Špindlerův Mlýn (Rettungsdienstabteilung Spindlermühle). Kilka miesięcy po jej powstaniu, w lutym 1935 r., mimo zaangażowania wszystkich dostępnych środków jednej nocy zginęło w górach 6 osób. Pod wrażeniem tragedii władze w Pradze powierzyły Vainie utworzenie służby ratowniczej w Karkonoszach, stawiając za wzór stację Špindlerův Mlýn. Pracami nad powołaniem służby ratowniczej (Bergdienst, Rettungsdienst) kierowało statostwo we Vrchlabí. Postanowiono stworzyć centralne stacje ratownicze w Rokytnicach, Špindlerovym Mlýnie, Janskich Lázních, Pecu pod Snežkou i Velkiej Úpie. Im miały podlegać stacje pomocnicze w terenie, położone w odległości 0,5 h drogi od siebie. Obsługę każdej z nich miało stanowić 8–10 mężczyzn. W razie potrzeby kierownik stacji centralnej mógł wysłać wsparcie. Większość stacji miała połączenie telefoniczne, a dyrekcja poczty zgodziła się znacząco wydłużyć godziny pracy telefonistów. Ratownicy zostali wyposażeni przez Czechosłowacki Czerwony Krzyż i inne organizacje. Posiadali specjalne odznaki. W 1935 r. do służby ratowniczej należało 300 osób, w tym 100 należących do stacji centralnej w Rokytnicach. W latach 1936–1938 sprawozdania służby ratowniczej były publikowane na łamach „Jahrbucha DRGV”²²⁸.

W 1935 r. do ZG DRGV wpłynął wniosek, aby wprowadzić w Karkonoszach stosowane w Alpach sygnały alarmowe i służbę ratowniczą. ZG przekazał tę sprawę Związkowi Niemieckich Towarzystw Sportów Zimowych w Karkonoszach (Verband deutscher Wintersportvereine in Riesengebirge) jako wyspecjalizowanej organizacji. Sam wsparł powstanie ratownictwa kwotą 200 kč. Spośród sekcji w działalność ratownictwa górskiego zaangażowała się grupa terenowa Trutnov, która w 1935 r. utworzyła stację pomocniczą w Modrým důle. Ponadto przedstawiciel sekcji, rewident finansowy Alois Rummmler, został członkiem Komisji do spraw Ratownictwa Górskiego w Karkonoszach (Vollzugsausschuß für den Rettungsdienst in Riesengebirge). Powierzono mu kierownictwo nad służbą ratunkową w dolinie Úpy. Oprócz sekcji Trutnov także członkowie grupy terenowej Mała Úpa działali w ratownictwie górskim. Po przyłączeniu południowych Karkonoszy do III Rzeszy i włączeniu DRGV do RGV organizacja z Vrchlabí miała nadal zajmować się służbą ratowniczą²²⁹.

Ułatwienia graniczne

Przekraczanie granicy państwowej początkowo nie stanowiło problemu. Sytuacja uległa zmianie po wybuchu I wojny światowej. Trudności były także w okresie międzywojennym. Towarzystwo starało się interweniować w tej sprawie, ale nie odniosło sukcesów. Przyczyn niepowodzenia należy upatrywać zarówno w politycznym wymiarze tego problemu, jak i w niewielkich wpływach towarzystwa. Sytuacja ta kontrastuje z sukcesami odniesionymi na tym polu przez MSSGV²³⁰.

²²⁸ „Jahrbuch DRGV” 1913, s. 75; 1920, s. 41; 1924, s. XII; 1936, s. XXXII–XXXVII; 1937, s. XXVI; 1938, s. XIX.

²²⁹ „Jahrbuch DRGV” 1935, s. VI, XXX; 1936, s. IX, LVIII–LIX; 1937, s. XXXVIII, XXXIX; 1938, s. XXIII, XXVII–XXVIII; 1939/1940, s. 81.

²³⁰ „Jahrbuch DRGV” 1916, s. 23; 1918, s. 54; 1924, s. X, XII; 1925, s. VIII, XIX–XX; 1926, s. XII; 1928, s. XII; 1935, s. XXI–XXIV; M. Dziedzic, MSSGV, s. 83–86.

Ochrona zabytków

W okresie międzywojennym sekcje Svoboda nad Úpou, Maršov I oraz Dolní Dvůr informowały w swoich sprawozdaniach, że zajmują się ochroną zabytków. Była to działalność epizodyczna i niewiele o niej wiadomo. Pierwsza z wymienionych grup terenowych ograniczyła się do złożenia wniosku w tej sprawie do ZG, a ostatnia wsparła remont kościoła w swojej wsi skromną kwotą 50 Kč²³¹.

²³¹ „Jahrbuch DRGV” 1926, s. XXV; 1927, s. XXXI; 1938, s. XXIV.

ZAKOŃCZENIE

Niemieckie Towarzystwo Karkonoskie było najstarszym sudeckim towarzystwem górskim. DRGV w porównaniu z innymi niemieckimi towarzystwami góorskimi miało stosunkowo niewielu członków. Większe od niego były Towarzystwo Karkonoskie z centralą w Jeleniej Górze, Kłodzkie Towarzystwo Górskie, Morawsko-Sląskie Sudeckie Towarzystwo Górskie, Niemieckie Towarzystwo Górskie Ještědu i Gór Izerskich oraz Towarzystwo Górskie Najbardziej Północnych Czech. Ogromna większość sekcji DRGV leżała na terenie Karkonoszy. Z grup terenowych położonych poza tym obszarem trwale okazały się jedynie sekcje w Pradze i Libercu, żywą działalnością odznaczały się także krótko istniejące grupy terenowe w Wiedniu i Broumovie. Zresztą duża część sekcji DRGV była mało aktywna. Przyczyny tkwiły w koncentracji działalności na budowie i utrzymaniu dróg górskich. Inną polem aktywności, do którego przywiązywano dużą wagę, było gromadzenie zbiorów muzealnych, bibliotecznych i archiwalnych. Nie były to cele, mogące przyciągnąć większą grupę ludzi spoza Karkonoszy. Do tego dochodziła słabość finansowa sekcji, którym ZG odbierał większość pieniędzy ze składek i ze zbiórek. Towarzystwo nie posiadało w zasadzie własnych obiektów. Schronisko Maxovka było położone na uboczu i nie prowadziło noclegów, a dom w Dolnich Mísečkach był dzierżawiony innym organizacjom. Nieprzypadkiem towarzystwa dysponujące własnymi obiektami posiadały większą liczbę członków.

Pewne próby zmian podjął Guido Rotter, ale jego reformy przerwał wybuch I wojny światowej. Po jej zakończeniu towarzystwo uwikłało się w walkę o zachowanie niemieckiego stanu posiadania w górach, a ponadto prezes wciągnął je w obronę upadających schronisk studenckich. Sporo środków pochłaniało utrzymanie dotychczasowego dorobku, a brakowało pieniędzy na nowe inicjatywy. Sam prezes był zresztą coraz starszy i coraz chętniej przyjmował pochlebstwa i zapewnienia o wysokiej ocenie swojej pracy na rzecz towarzystwa. Wszystko to uniemożliwiało większe reformy i wyrwanie towarzystwa z zastoju. Po odejściu Rottera zmiany z powodu sytuacji politycznej nie były już możliwe.

DRGV często jest porównywane z działającym po śląskiej stronie gór RGV. Organizacja z Jeleniej Góry także poświęcała wiele uwagi budowie dróg górskich, znakowaniu szlaków,

gromadzeniu zbiorów muzealnych i bibliotecznych. Różniła się przede wszystkim większym obszarem działania obejmującym obok Karkonoszy także Góry Izerskie, Rudawy Janowickie i Góry Kaczawskie. Prowadziła dwa schroniska górskie. Przede wszystkim jednak dysponowała większym zapleczem rekrutacji członków w dużych miastach Niemiec. Tego czynnika była pozbawiona organizacja z Vrchlabí. Nie mogła pozyskiwać członków po śląskiej stronie gór, gdyż tu działało RGV, a na ziemiach czeskich miasta z większą liczbą ludności niemieckiej, z wyjątkiem Pragi, były zbyt odległe od Karkonoszy lub działały tam konkurencyjne towarzystwa górskie. Pewne szanse stwarzał tylko Wiedeń i zamieszkałe w stolicy Austro-Węgier osoby pochodzące z Karkonoszy, choć zapewne zabrakło dobrej woli ze strony ZG, który nie chciał przyjąć do wiadomości, że w dużych miastach są większe koszty utrzymania. Zresztą nawet gdyby ta grupa terenowa przetrwała, to w okresie międzywojennym musiałaby się usamodzielić, podobnie jak to się stało w przypadku sekcji Wiedeń MSSGV.

Mimo wskazanych mankamentów towarzystwo mogło się pochwalić osiągnięciami. Do jego trwałego dorobku należy zaliczyć sieć dróg górskich, z których większość jest użytkowanych do dziś, a także zbiory muzealne i biblioteczne przechowywane obecnie w Krkonoškim muzeum we Vrchlabí. Duże znaczenie mają także artykuły na temat Karkonoszy, publikowane na łamach „Das Riesengebirge in Wort und Bild” oraz „Jahrbucha DRGV”.

BIOGRAMY DZIAŁACZY I CZŁONKÓW HONOROWYCH

Biogramy obejmują wszystkich prezesów ZG, członków honorowych towarzystwa oraz ważniejszych działaczy

Böhm Johann

Okręgowy inspektor szkolny w Trutnovie. Redaktor „*Das Riesengebirge in Wort und Bild*” od 1 IX 1887 r. do 31 XII 1898 r. W 1898 r. został przeniesiony do Czeskich Budziejowic. Zmarł 12 II 1929 r. w Smichovie w wieku 85 lat.

RWB 1887, nr 2, s. 57, 60; *Jubiläums-Festschrift des Österreichischen Riesengebirgsvereins, 1880-1905*. Hohenelbe 1905, s. 15; Jahrbuch DRGV 1929, s. XI.

Bradler Wenzel

Urodzony 14 I 1869 r. w Rennerovych Boudach. Prezes sekcji Rennerovy Boudy od 20 IX 1896 r. co najmniej do 1937 r. Otrzymał 12 VII 1931 r. duży medal Guido Rottera. Zmarł w 11 XI 1955 r. w Friemar (Turyngia).

„Jahrbuch DRGV” 1931, s. VIII–IX; 1938, s. V; J. Fischer, *Rückblick auf die Tätigkeit der Ortsgruppe Rennerbauden des Ö.R.–G.–V. während der ersten 10 Jahre ihres Bestandes*, Hohenelbe 1905, s. 2; „Riesengebirgsheimat” 1955, nr 12, s. 14; 1969, nr 1, s. 13.

Brath Gustav

Urodzony 1869 r. we wsi Prosečné koło Hostinnego jako syn nauczyciela. Od 1901 r. pracował we Vrchlabí jako nauczyciel. W 1917 r. został starszym nauczycielem. W 1927 r. przeszedł na emeryturę. W latach 1908–1921 był prezesem sekcji Vrchlabí OeRGV. W okresie od 21 VI 1908 r. do 1917 r. pełnił również funkcję kierownika muzeum OeRGV. W latach 1911–1933 był sekretarzem ZG. Z jego inicjatywy powstały w domek meteorologiczny (ok. 1909 r.) i punkt informacyjny we Vrchlabí (1912 r.). Troszczył się także o znakowanie szlaków. Dzięki jego staraniom powstało zadaszenie na dworcach we Vrchlabí i Kunčicach. W latach 1912–1922 pełnił funkcję redaktora „Jahrbucha”. W 1913 r. wydał *Führer durch Hohenelbe*. W 1933 lub 1934 r. wystąpił z ZG. Otrzymał 26 VI 1932 r. medal Guido Rottera. Działał nie tylko na polu turystyki. W latach 1919–1923 był burmistrzem Vrchlabí, a w latach 1930–1933 pierwszym wiceburmistrzem. Zasiadał także w radzie miejskiej. Przez wiele lat był prezesem Związku Nauczycieli we Vrchlabí (Hohenelber Lehrerverein). Został honorowym 5 IV 1935 r. prezesem Okręgowego Związku Opieki nad Młodzieżą (Bezirkjugendfürsorge). Zmarł 23 IV 1935 r.

„Mitteilungen” nr LXIII; „Jahrbuch DRGV” 1914, s. 76; 1932, s. VI; 1934, s. X; 1935, s. XXXIV–XXXVI; 1936, s. XLIV; DB 1935/1936, nr 2, s. 44, nr 3, s. 64.

Cypers-Landreycy Viktor

Urodzony 1 VIII 1857 r. w Podhůří. Ukończył szkołę realną w Czeskiej Lipie. Studiował chemię na Politechnice w Wiedniu. Był właścicielem fabryki. W 1877 r. opublikował pierwszy artykuł o florze Karkonoszy. W 1880 r. został kierownikiem muzeum i biblioteki OeRGV. Zrezygnował z kierowania z powodów zdrowotnych i przepracowania 9 VI 1901 r. Ożenił się 15 XI 1909 r. z Anną Seifert z Vrchlábí córką malarza Aloisa Seiferta. Został 20 III 1928 r. członkiem korespondentem Towarzystwa Naukowego „Lotos” w Pradze, a 30 VI 1929 r. członkiem honorowym DRGV. Zmarł 15 XII 1929 r. w Podhůří. Trzy dni później został pochowany we Vrchlábí.

„Mittheilungen” LI; „Jahrbuch DRGV” 1930, s. VII–VIII, XI; XIX; 1931, s. XXXIII, s. 2–7.

Czernin-Morzin Rudolf von

Urodzony 8 I 1855 r. w Pradze. Właściciel dóbr Vrchlábí. Członek honorowy OrRGV od 9 VII 1905 r. Zmarł 5 IX 1927 r. we Vrchlábí.

„Jahrbuch DRGV” 1915, s. 8; „Mitteilungen” nr LX.

Fischer Karl Wilhelm

Urodzony 18 IX 1888 r. w Bilinie. Nauczyciel szkoły średniej we Vrchlábí (Oberschule für Jungen). Przez uczniów zwany „Klaps”. Doktor. Od 1917 r. zarządca biblioteki OeRGV. W latach 1923–1940 wraz z Karlem Schneiderem był redaktorem „Jahrbucha”. Otrzymał 1 VII 1934 r. duży medal Guido Rottera. Opublikował tom wierszy (1923), opowiadanie *Die Weingartenhaus* (1926) oraz prace naukowe *Die Passionspiele in der Stadt Hohenelbe* (1920), *Der Arnauer Wegsprech* (1924), *Die deutsche Literatur in Nordostböhmen* (1924), *Uffo Horn als Politiker* (1926). Został 24 VI 1945 r. wysiedlony z Vrchlábí. Od 1948 r. mieszkał w Grafing koło Monachium. Zmarł 15 III 1970 r. w Grafing.

„Jahrbuch DRGV” 1917, s. 46; 1934, s. VI; „Riesengebirgsheimat” 1963, nr 9, s. 357; 1968, nr 9, s. 256; 1970, nr 4, s. 116; 1975, nr 3, s. 3; 2000, nr 15, s. 117-123.

Häring Franz

Członek honorowy sekcji Špindlerův Mlýn. Zmarł w 1934 lub 1935 r. Zapisał sekcji pieniądze, które postanowiono przeznaczyć na kamień upamiętniający jej 50-lecie.

„Jahrbuch DRGV” 1935, s. XXIX.

Harrach Johann von

Urodzony 2 XI 1828 r. w Wiedniu. Właściciel dóbr Jilemnice. Członek honorowy OeRGV od 9 VII 1905 r. Zmarł 12 XII 1909 w Wiedniu.

„Mitteilungen” nr LX; „Jahrbuch DRGV” 1915, s. 8.

Heinzel Ferdinand

Prezes sekcji Rokytnice. Walne zebranie grupy terenowej 14 IV 1929 r. mianowało go honorowym prezesem. Zmarł w 1931 lub 1932 r.

„Jahrbuch DRGV” 1929, s. XXXII; 1932, s. VI.

Höring Franz

Członek sekcji Špindlerův Mlýn od jej założenia w 1885 r. Członek zarządu sekcji i członek honorowy.

„Jahrbuch DRGV” 1927, s. XXXIII.

Hollmann Kleofas

Członek sekcji Špindlerův Mlýn od jej założenia w 1885 r. Sekretarz sekcji i jej członek honorowy.

„Jahrbuch DRGV” 1927, s. XXXIII.

Kunze Eduard

Długoletni skarbnik sekcji Harrachov. Od 1933 r. honorowy skarbnik. Zmarł w 1934 lub 1935 r.

„Jahrbuch DRGV” 1935, s. XXV.

Möchel Heinrich

Nauczyciel. Sekretarz sekcji Rokytnice. Należał do niej ponad 30 lat. Walne zebranie grupy terenowej 14 IV 1929 r. mianowało go członkiem honorowym.

„Jahrbuch DRGV” 1929, s. XXXII.

Müller Rudolf

Kupiec. W 1926 r. pełnił urząd prezesa sekcji Vítkovice od 20 lat. Został jej członkiem honorowym. „Jahrbuch DRGV” 1927, s. XXXV; 1928, s. XXXVI.

Petrák Eduard Rudolf

Urodzony 22 XI 1855 r. w Horní Brannie. Kształcił się w niemieckiej szkole we Vrchlabí i przez rok w czeskiej w Dvoře Králové nad Labem. W latach 1869–1876 przygotowywał się w Wiedniu do zawodu kupca. W 1879 r. zdał w Trutnowie eksternistyczną maturę. Jednym z jego egzaminatorów był Johann Böhm. W 1876 r. podjął pracę w szkole w Hořejší Vrchlabí. Po dwóch latach został przeniesiony do Lábskiej, gdzie pracował do 1880 r. W tym okresie z jego inicjatywy założono OeRGV. W 1880 r. Prosper Piette-Rivage zatrudnił go w swojej prywatnej szkole w Maršovie I. Rok później został redaktorem „Das Riesengebirge in Wort und Bild”. Podczas pobytu w Maršovie ożenił się i na świat przyszedł jego dzieci: córka i syn. Miał 2 synów i 2 córki. W połowie lat 80. stał się celem ataku na łamach niemieckich gazet wydawanych w Trutnowie, które zarzucały mu brak dobrej znajomości niemieckiego i chęć założenia czeskiej szkoły w Maršovie. Usiłował się bronić, ale w końcu 29 VIII 1886 r. na walnym zebraniu OeRGV zrezygnował z piastowanych funkcji i przeniósł się do niemieckiej szkoły w Královských Vinohradach (dzielnica Pragi). Mimo rezygnacji pozostał redaktorem „Das Riesengebirge in Wort und Bild” do 30 VI 1887 r. W 1891 r. opublikował przewodnik po Karkonoszach *Illustrierte Führer durch das Riesengebirge, die Adersbach-Weckelsdorfer Felsenstädte und den Stern*. Został 9 VII 1905 r. członkiem honorowym OeRGV, a w wydawnictwie jubileuszowym jego zdjęcie umieszczono z podpisem Begründer des Österr. Riesengebirgsvereines (Założyciel Austriackiego Towarzystwa Karkonoskiego). W 1924 r. przeszedł na emeryturę. Zmarł 27 IX 1931 r. w Pradze.

RWB 1887, nr 2, s. 57, 60, nr 3, s. 91; 1880–1905. *Jubiläums-Festschrift...*, s. 5; „Jahrbuch DRGV” 1915, s. 8; „Mitteilungen” nr LX; F. Jirásko, *Josef a Eduard Petrákové. Dvojportrét podkrkonošských učitelů*, „Z Českého ráje a Podkrkonoší”, 1999, s. 65–92.

Piette-Rivage Prosper

Urodzony w 1846 r. w Beckingen (Zagłębie Saary) jako najstarszy syn Prospera Piette Rivage, założyciela firmy Piette und Nachkommen. W 1872 r. po śmierci ojca wraz z braćmi Juliem i Ludwigiem objął papiernię w Maršovie I. W 1878 r. kupił papiernię w Pilźnie. Współzałożyciel OeRGV i największy dobroczyńca organizacji. Członek honorowy od 29 VIII 1886 r. Został 4 VII 1926 r. honorowym prezesem DRGV. Od 1897 r. członek honorowy sekcji Jelenia Góra RGV. 30 XI 1926 r. skończył 80 lat. Z tej okazji dostał rzeźbę *Holzfaller* autorstwa Emila Schwandtera. Zmarł 1 III 1928 r. Pochowany na cmentarzu Waldfriedhof w Maršovie. Grób nie zachował się.

RWB 1886, nr 3, s. 86; 1897, nr 2, s. 73; „Jahrbuch DRGV” 1915, s. 8; 1926, s. XXIII; 1927, s. XIII; 1928, s. VIII–IX, XV, 1–2.

Rotter Egon

Prezes sekcji Vrchlabí przez 7 lat, z krótką przerwą. Honorowy prezes sekcji Vrchlabí od 1 VIII 1927 r. „Jahrbuch DRGV” 1928, s. XXVIII–XXIX.

Rotter Guido

Urodzony 26 III 1860 r. w Králíkach. Uczęszczał do szkoły w Czeskiej Lipie. Maturę zdał w Olomuńcu. Studiował na politechnice wiedeńskiej. Od 1903 r. był współnikiem w firmie ojca Ferdinanda Amada Rottera, nadzorując tkalnię juty w Hořejší Vrchlabí. Miał także fabrykę nart w Prostředním Lánovie. W 1884 r. założył organizację schronisk studenckich. W 1896 r. stworzył sekcję Austriackiego Związku Narciarskiego (Österreichischer Skiverein), która w 1898 r. przekształciła się w Towarzystwo Niemieckich Narciarzy we Vrchlabí (Verein der deutschen Skiläufer in Hohenelbe). Od 27 V 1894 r. był członkiem ZG OeRGV, od 9 VI 1901 r. wiceprezes ZG, od 16 VII 1911 r. prezes OeRGV. Członek honorowy sekcji Jelenia Góra RGV (1897 r.), członek honorowy OeRGV (18 XII 1910 r.), HDGW (1925 r.), sekcji Vrchlabí DRGV (1926 r.), RGV (1924 r.) i Grupy Saksonia RGV. W 1923 r. jego imieniem nazwano drogę z Luční boudy do Obří boudy. W 1930 r. DRGV ustanowiło medal jego imienia – Guido Rotter Medaille. Obchodził 50-lecie ślubu 18 VIII 1935 r., tego dnia odbyła się msza w Luční boudzie i sekcja Rennerovy Boudy odśpiewała ku jego czci kamień pamiątkowy koło schroniska. Stał na czele DRGV do 29 VI 1938 r. Zmarł 16 III 1940 r. w Hořejší Vrchlabí.

„Mittheilungen” LI; LXVII; RWB 1894, nr 1–2, s. 40; 1897, nr 2, s. 73; „Jahrbuch DRGV” 1915, s. 8; 1924, s. XII; 1926, s. XXVIII; 1930, s. XIII, 2–6; 1936, s. IX–X; 1939/1940, s. 78; DB 1928/1929, nr 8, s. 193; 1929/1930, nr 1, s. 15; 1930/1931, nr 1, s. 12–13; 1937/1938, nr 9, s. 161–164; M. Myška a kolektiv, *Historická encyklopedie podnikatelů Čech, Moravy a Slezska do poloviny XX. století*, Ostrava 2003, s. 402.

Schneider Karl

Urodzony 22 VIII 1879 r. w Pradze. W wieku 5 lata jego rodzice przenieśli się do Kadania. Tam ukończył szkołę średnią. Na Niemieckim Uniwersytecie w Pradze studiował język niemiecki, historię, geografę i geologię. W 1905 r. ukończył studia doktoratem. Jesienią tego roku został asystentem w katedrze geografii na Niemieckim Uniwersytecie w Pradze. W 1911 r. zdał w Wiedniu egzamin nauczycielski z geografii, historii i niemieckiego. W 1913 r. został nauczycielem w szkołach średnich kolejno w Pradze–Karlín, Krems i Vrchlabí. Od 1917 r. objął zarząd zbiorów muzealnych OeRGV. Od 1924 r. kierował miejskim archiwum. W 1923 r. został wraz Karlem Wilhelmem Fischerem redaktorem „Jahrbuch DRGV”. 1 VII 1934 r. otrzymał duży medal Guido Rottera. W 1935 r. otrzymał srebrną odznakę honorową sekcji Vrchlabí. 29 VI 1938 r. został prezesem DRGV. 17 V 1939 r. został członkiem Historycznej Komisji Śląska (Historische Kommission für Schlesien). Był członkiem Partii Niemców Sudeckich (SdP), a następnie NSDAP. W okresie międzywojennym wygłaszał wiele wykładów. Opublikował: *Das Riesengebirge und sein Vorland : Ein Heimatbuch* (1924), *Die Geschichte der Deutschen Ostböhmens*, Bd. I (1924). Został wysiedlony 9 VIII 1945 r. z Vrchlabí; 4 IX 1945 r. zamieszkał w Kilonii; 14 VII 1951 r. przeszedł zawał serca. Zmarł 1 VIII 1951 r. w Kilonii.

„Jahrbuch DRGV” 1917, s. 45; 1934, s. VI; 1939/1940, s. 84; DB 1938/1939, nr 4, s. 67; „Riesengebirgsheimat” 1949, nr 7, s. 3–5; 1951, nr 10, s. 3; F. Jirásko, *Krkonošský spolek a jeho význam pro poznání regionu*, „Z Českého ráje a Podkrkonoší”, 1997, s. 97; 1951, nr 10, s. 1; W. Fink, *Wie ein Wind vom Riesengebirge. Professor Karl Schneider und Hohenelbe*, Marktberdorf 2003.

Seydel Hugo

Urodzony 12 XI 1840 r. Radca prawny, doktor, deputowany do landtagu. W latach 1897–1921 prezes ZG RGV. Otrzymał tytuł honorowego prezesa RGV. Był członkiem honorowym OeRGV (18 XII 1910 r.), DGV (20 III 1921 r.). Współzałożyciel Związku Wspierania Turystyki w Karkonoszach i Górach Izerskich (Hauptverkehrsstelle für das Riesen- und Isergebirge). Wspierał budowę obserwatorium na Śnieżce. Inicjator powstania Muzeum RGV w Jeleniej Górze. Był doktorem *honoris causa* Uniwersytetu Wrocławskiego. Zmarł 3 X 1932 r. w Jeleniej Górze. Upamiętnia go tablica na budynku Muzeum Karkonoskiego w Jeleniej Górze.

„Mitteilungen” nr LXVII; „Jahrbuch DGV” 1921, s. 49, 67; 1933, po s. 87, 92; „Jahrbuch DRGV” 1915, s. 8; 1933, s. XXVIII.

Stärz Hugo

Emerytowany od 1926 r. kierownik szkoły. Sekretarz sekcji Vitkovice. Jej członek honorowy od 1926 r. Zmarł 24 XI 1930 r. na zawał serca w wieku 45 lat.

„Jahrbuch DRGV” 1927, s. XXXV; 1931, s. XLIV–XLV.

Suske Rudolf

Fabrykant z Vrchlabí. W latach 1886–16 VII 1911 sekretarz ZG. Członek honorowy OeRGV od 18 XII 1910 r. Od 16 VII 1911 r. do śmierci wiceprezes ZG. Zmarł w 1915 lub 1916 r.

„Mitteilungen” nr LXVII; „Jahrbuch DRGV” 1915, s. 8; 1916, s. 5.

Thallmayer Franz

Urodzony w 1829 r. w Sibiu w Siedmiogrodzie. W 1848 r. wstąpił do Legionu Siedmiogrodzkiego. Po upadku Wiosny Ludów spędził 6 miesięcy w więzieniu. Następnie wstąpił do służby państwowej i uczestniczył jako inżynier w budowie linii kolejowych, m.in. Semmeringbahn. W 1861 r. przeniósł się do Vrchlabí i poślubił Wilhelmine Kiesling. Rozpoczął pracę w papierni Kiesling’s Erben, a później został jej dyrektorem. Był długoletnim członkiem rady miejskiej i zarządu miasta Vrchlabí, Okręgowej Rady Szkolnej, zarządu powiatu i kasy oszczędności. W latach 1894–1896 pełnił urząd burmistrza Vrchlabí. Zorganizował Północnoczeską Wystawę (Nordostböhmisches Ausstellung) we Vrchlabí. Wyczerpany przygotowaniami do wystawy latem 1896 r. wyjechał na kurację do Seebad Heringsdorf. Wrócił stamtąd chory i jesienią 1896 r. musiał ze względów zdrowotnych zrezygnować z funkcji burmistrza. Był współorganizatorem OeRGV i do 1 III 1887 r. pełnił funkcję prezesa. Dwa lata później, 8 IX 1889 r., zgodził się objąć urząd wiceprezesa, który pełnił do śmierci. Jego pogrzeb odbył się 23 X 1897 r.

RWB 1887, nr 2, s. 57, nr 3, s. 91; 1897, nr 2, s. 73; 1898, nr 1, s. 34, 36.

Veith Wilhelm

Fabrykant. Członek honorowy sekcji Vitkovice.

„Jahrbuch DRGV” 1928, s. XXXVI.

Weber Wenzel

Urodzony 4 XII 1824 r. we wsi Tři Sekery (powiat Mariánské Lázně). Był wikarym w Žluticach (powiat Karlovy Vary), profesorem historii w Koszycach, dyrektorem szkoły realnej w Loket. Od 1865 r. mieszkał we Vrchlabí. Od 21 VII 1870 r. pełnił funkcję okręgowego inspektora szkolnego w niemieckich okręgach Vrchlabí, Dvůr Králové nad Labem, następnie również Jilemnice, Jičín, Neubidschov oraz dla szkół Niemieckiego Związku Szkolnego (Deutscher Schulverein) w północno-wschodnich Czechach. Wenzel Weber był proboszczem we Vrchlabí, honorowym kanonikiem kapituły katedralnej w Hrádcu Královym, radcą biskupiego konsystorza, członkiem rady miejskiej we Vrchlabí, rady powiatu i rady kasy oszczędności we Vrchlabí. Został odznaczony orderem Franciszka Józefa. Był członkiem honorowym Związków Nauczycieli (Lehrerverein) we Vrchlabí, Hostinnym, Rokytnicach, Dvorze Králové nad Labem. We Vrchlabí otrzymał godność członka honorowego Męskiego Towarzystwa Śpiewaczego, Bractwa Kurkowego, Związku Weteranów Wojennych i Związku Tkaczy. Od 6 I 1882 r. był wiceprezesem OeRGV, a od 21 VII 1887 r. do śmierci prezesem. Zmarł 21 IX 1888 r. Pogrzeb odbył się trzy dni później. 14 X 1888 r. ZG postanowił nazwać jego imieniem (Weberweg) drogę z Údolí Bílého Labe do Rennerových Boud. Drogę otwarto 24 V 1891 r.

RWB 1887, nr 2, s. 57, nr 3, s. 91, 93; 1888, nr 4, s. 99–100, 128; 1891, nr 1–2, s. 42.

Wurm Josef

Urodzony 19 III 1833 r. Radca szkolny. Od 1875 r. pracował w Trutnovie. W latach 1876–1903 dyrektor Szkoły Realnej w Trutnovie. Z okazji przejścia na emeryturę otrzymał order żelaznej korony 3. klasy. Od 1877 r. członek rady miejskiej Trutnova, okresowo członek zarządu miasta. Należał także do rady powiatu i zarządów szkół. Otrzymał honorowe obywatelstwo Trutnova. Prezes DRGV w latach 1889–16 VII 1911. Zrezygnował z powodu podeszłego wieku. Członek honorowy OeRGV od 18 XII 1910 r. W dniu 16 VII 1911 r. został honorowym prezesem. Zmarł 11 III 1916 r.

„Mitteilungen” nr LXVII; RWB 1893, nr 1–2, s. 28; „Jahrbuch DRGV” 1913, s. 70; 1915, s. 8; 1916, s. 3, 27.

SKRÓTY

- DB** – Deutsches Bergland. Monatschrift für Wandern, Wintersport und Fremdenverkehr 1925–1939
- DGV** – Deutscher Gebirgsverein für das Jeschken- und Isergebirge (Niemieckie Towarzystwo Górskie Ještědu i Gór Izerskich)
- DRGV** – Deutscher Riesengebirgsverein (Niemieckie Towarzystwo Karkonoskie)
- Dziedzic, MSSGV** – Dziedzic M., *Morawsko-Śląskie Sudeckie Towarzystwo Górskie 1881–1945*, Wrocław 2006
- fl** – floren (gulden austriacki)
- Gebirgsfreund** – Gebirgsfreund. Illustrierte Zeitschrift für Topographie, Geschichte und Turistik des Riesen- und Isergebirges, des Jeschken- und Lausitzer Gebirges, Nordböhmens und des Spreewaldes 1888-1906
- HDGW** – Hauptverband deutscher Gebirgs- und Wandervereine in der Tschechoslowakischen Republik (Związek Niemieckich Towarzystw Górskich i Wędrownych w Republice Czechosłowackiej)
- „Jahrbuch DGV”** – „Jahrbuch des Deutschen Gebirgsvereines für das Jeschken – und Isergebirge”
- „Jahrbuch DRGV”** – „Jahrbuch des Deutschen Riesengebirgs-Vereines (Sitz Hohenelbe)”
- K** – korona austriacka
- kč** – korona czeska
- KČT** – Klub českých turistů (Klub Czeskich Turystów), w okresie międzywojennym Klub československých turistů (Klub Czechosłowackich Turystów)
- kr** – krajcar
- mk** – marka
- MSSGV** – Mährisch-Schlesischer Sudetengebirgsverein (Morawsko-Śląskie Sudeckie Towarzystwo Górskie)
- „Nordböhmisches Touristen-Zeitung”** – „Nordböhmisches Touristen-Zeitung. Blätter für Touristik und Heimatskunde”
- OeRGV** – Oesterreichischer Riesengebirgsverein (Austriackie Towarzystwo Karkonoskie)
- RGV** – Riesengebirgsverein (Towarzystwo Karkonoskie)
- RWB** – „Das Riesengebirge in Wort und Bild”
- SOKA** – Státní okresní archiv
- „Stiko”** – Stillhalterkommissar für Organisationen im sudetendeutschen Gebiet (Komisarz ds. likwidacji i prolongowania działalności organizacji)
- WiR** – „Der Wanderer im Riesengebirge. Zeitschrift des Riesen- und Iser-Gebirgs-Vereines”
- ZG** – Zarząd Główny

ŽRÓDLA I LITERATURA

Žródła archiwalne

Archiv Krkonošského muzea v Vrchlabí

A4 Rakouský (Německý) krkonošský spolek, karton 5.

A4 Rakouský (Německý) krkonošský spolek, karton 14.

A4 Rakouský (Německý) krkonošský spolek, karton 15.

Státní okresní archiv Liberec

Německý turistický spolek Liberec, inv. čisl. 31, karton 8

Státní okresní archiv Trutnov

Rakouský Krkonošský spolek Janské Lázně

Rakouský Krkonošský spolek–místní odbočka Vrchlabí

Krkonošský spolek Maršov I

Německé studentské tábory Vrchlabí

Archiv Města Vrchlabí

Inv. čisl. 1180, karton 136

Inv. čisl. 1199, karton 136

Inv. čisl. 1398, karton 139

Prasa

„Bericht über die am 24. November 1912 in Hohenelbe im Hotel »Zum Mohren« stattgefundenere erweiterte Zentral-Ausschußsitzung“.

„Bericht über die am 25. März 1914 in Hohenelbe im Hotel »Mohren« stattgefundenere erweiterte Hauptausschußsitzung“.

„Bericht über die am 21. Mai 1914 in Trautenau im Vereinszimmer des Hotels »Weißes Roß« abgehaltenere Haupt-Ausschußsitzung“.

„Bericht über die am 25. April 1915 im Gasthofe »Weißes Roß« in Trautenau stattgefundenere erweiterte Hauptausschußsitzung“.

- „Deutsches Bergland. Monatschrift für Wandern, Wintersport und Fremdenverkehr“ 1925–1939.
 „Gebirgsfreund. Illustrierte Zeitschrift für Topographie, Geschichte und Turistik des Riesen- und Isergebirges, des Jeschken- und Lausitzer Gebirges, Nordböhmens und des Spreewaldes“ 1888–1906.
 „Jahrbuch des Deutschen Gebirgsvereines für das Jeschken- und Isergebirge“ 1891–1941.
 „Jahrbuch des Deutschen Riesengebirgsvereines“ 1912–1940.
 „Mitteilungen“ nr I-LXX.
 „Mitteilungen des Schlesischen Bundes für Heimatschutz“ 1912.
 „Das Riesengebirge in Wort und Bild“ 1881–1898.
 „Riesengebirgsheimat“ 1949–2007.

Literatura

- Bartoš M., *Kapitoly z dějin turistiky a lyžování v Krkonoších do roku 1945*, „Ročenka Státního okresního archiva v Trutnově“ 2000, Trutnov 2001, s. 109–181.
 Brath G., *Geschichte des Deutschen Riesengebirgsvereines (Sitz Hohenelebe.)*, „Jahrbuch DRGV“ 1930, s. 7–27.
 Dudziak T., *Niezwykły szlak „Karkonosz. Sudeckie materiały krajoznawcze”*, z. 6, s. 206–210.
 Dziedzic M., *Morawsko-Śląskie Sudeckie Towarzystwo Górskie 1881-1945*, Wrocław 2006.
 Dziedzic M., *Niemieckie Towarzystwo Gór Orlickich*, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka”, 2005, nr 1, s. 23–34.
 Dziedzic M., *Niemieckie Towarzystwo Górskie Jablonca i okolic*, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka”, 2008, nr 1, s. 95–107.
 Dziedzic M., *Rozwój organizacyjny Niemieckiego Towarzystwa Górskiego Ještědu i Gór Izerskich*, [w:] *Turystyka w Sudetach. Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej przez Instytut Turystyki Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu*, red. S. Toczek-Werner, Wałbrzych 2007, s. 141–155.
 Fink W., *Wie ein Wind vom Riesengebirge. Professor Karl Schneider und Hohenelebe*, Marktobendorf 2003.
 Fischer J., *Rückblick auf die Tätigkeit der Ortsgruppe Rennerbuden des Ö.R.-G.-V. während der ersten 10 Jahre ihres Bestandes*, Hohenelebe 1905.
 Fischer K. W., *Die Entwicklung und die Tätigkeit des deutschen Riesengebirgsvereines (Sitz Hohenelebe)*, [w:] *Schneider K., Das Riesengebirge und sein Vorland. Ein Heimatbuch*, Wien 1924, s. 90–100.
 Fischer K. W., *Die Kulturarbeit des Deutschen Riesengebirgsvereines (Sitz Hohenelebe.)*, „Jahrbuch DRGV“ 1930, s. 28–48.
 Jirásko F., *Činnost Riesengebirgsvereinu a projevy německého buržoazního nacionalismu v Krkonoších*, Hradec Králové 1978 [maszynopis pracy dyplomowej w katedrze historii Pedagogicznej fakulty w Hradcu Královym].
 Jirásko F., *Josef a Eduard Petrákové. Dvojportrét podkrkonošských učitelů*, „Z Českého ráje a Podkrkonoší”, 1999, s. 65–92.
 Jirásko F., *Krkonošský spolek a jeho význam pro poznání regionu*, „Z Českého ráje a Podkrkonoší”, 1997, s. 87–108.
 Jirásko F., *Špindlerův Mlýn na dobových pohlednicích*, Jilemnice 2002.
1880-1905. Jubiläums-Festschrift des Österreichischen Riesengebirgsvereines, Hohenelebe 1905.
 Just A., Hybner K., *Trutnov známý neznámý*, Trutnov 1991.
 Karpaš R., Lokvenc T., Bartoš M., *Album starých pohlednic Krkonoš*, Liberec 1999.
Krkonoše. Příroda, historie, život, red. J. Fluosek, O. Hartmanová, J. Štursa, J. Potocki, Praha 2007.
 Kwaśniewski A., „*Niezwykły szlak*” odsłania swoje tajemnice, „Karkonosz. Sudeckie materiały krajoznawcze”, z. 6, s. 210–223.
 Lokvenc T., *Toulky krkonošskou minulostí*, Hradec Králové 1978.
 Málek V., Schreier V., *Žacléřsko na historických pohlednicích. Historický průvodce, Žacléř* 2006.
 Majewski P. M., „*Niemcy Sudeccy*” 1848–1948. *Historia pewnego nacjonalizmu*, Warszawa 2007.
 Melanová M., *Liberecká výstava 1906*, Liberec 1996.
 Miškovský P., *Naše rozhledny*, Praha 2005.
 Myška M. a kolektiv, *Historická encyklopedie podnikatelů Čech, Moravy a Slezska do poloviny XX. století*, Ostrava 2003.
 Nouza J., *Rozhledny Čech*, Moravy a Slezska, Liberec 1999.
 Petrak E., *Illustrierter Führer durch das Riesengebirge, die Adersbach-Weckelsdorfer Felsenstädte und den Stern*, Wien-Pest-Leipzig 1891.

- Polednik H., *Stolze Erinnerungen. Die Geschichte des Wintersportes in den Sudetenländern*, Marktoberdorf 1972.
- Przerwa T., *Odkryli dla nas piękno gór. Trzy sudeckie organizacje górskie 1881–1945: Verband der Gebirgsvereine an der Eule, Waldenburger Gebirgsverband, Zobtengebirgsverein*, Toruń 2003.
- Rotter G., *Die deutschen Studenten- und Schülerherbergen*, [w:] Schneider K., *Das Riesengebirge und sein Vorland. Ein Heimatbuch*, Wien 1924, s. 103–104.
- Rotter G., *Über die Verbreitung des Skisportes im Riesengebirge*, „Jahrbuch DRGV” 1920, s. 5–9.
- Satzungen des Deutschen Riesengebirgs-Vereines Sitz Hohenelbe*, Hohenelbe 1920.
- Satzungen des Deutschen Riesengebirgs-Vereines Sitz Hohenelbe*, Hohenelbe 1925.
- Schneider K., *Das Riesengebirgsmuseum in Hohenelbe*, [w:] Schneider K., *Das Riesengebirge und sein Vorland. Ein Heimatbuch*, Wien 1924, s. 104–108.
- Schwanda R., *Der Wintersport im Riesengebirge*, [w:] Schneider K., *Das Riesengebirge und sein Vorland. Ein Heimatbuch*, Wien 1924, s. 100–102.
- Seydel H., *Wspomnienia dr. H. C. Seydela tajnego radcy prawnego w Jeleniej Górze z jego działalności w Towarzystwie Karkonoskim*, Jelenia Góra 2008.
- Slavík J., Slavík S., *Náše skokanské můstky, Jilemnice* 2003.
- Statuten des Oesterreichischen Riesengebirgs-Vereines*, Hohenelbe 1890.
- Statuten des Zweig-Vereins Riesengebirge*, Hohenelbe 1880.
- Szczepański E., *Towarzystwo Karkonoskie (1880-1945)*, „Śląski Labirynt Krajoznawczy”, t. I, Wrocław 1989, s. 75-86.
- Tichý A., *Janské Lázně a okolí na dobových pohlednicích*, Jilemnice 2005.
- Woźniak M., *Ewolucja mapy turystycznej z obszaru Sudetów na tle miejscowej turystyki*, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka”, 2008, nr 2, s. 205–220.
- Woźniak M., *Kartografia turystyczna Karkonoszy w okresie międzywojennym (1918–1939)*, *Rocznik Jeleniogórski* 2004, s. 139–160.
- Woźniak M., *Kartografia turystyczna Karkonoszy w okresie 1800-1918*, cz. 1, „Rocznik Jeleniogórski” 2007, s. 117–141.
- Woźniak M., *Przedwojenne mapy turystyczne jako źródło informacji o historii turystyki w Sudetach (na przykładzie map Karkonoszy)*, [w:] *Turystyka w Sudetach. Materiały z ogólnopolskiej konferencji zorganizowanej przez Instytut Turystyki Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu*, red. S. Toczek-Werner, Wałbrzych 2007, s. 165–174.
- Woźniak M., *Spezial-Karte des Riesengebirges*, „Sudety”, 2007, nr 1, s. 24.
- Woźniak M., *Straubes Offizielle farbige Wegekarte von Riesen- und Isergebirge (von Marklissa bis Adersbach)*, „Sudety” 2007, nr 7, s. 24.

Strona internetowa

<http://wettersaeulen-in-europa.de/index01.html>

INDEKS NAZW GEOGRAFICZNYCH

A

Adršpach 6, 105, 106, 159
Adršpašsko-teplické skály 104, 107, 141, 153, 159
Albertham 132
Alpy 147
Altereisenweg 65
Amerika 143
Anderskreuz 65
Auerwienbauden 63
Austria 10, 47, 74-79, 81-82, 84, 87, 89, 91-93
Austro-Węgry 5, 73, 74, 150

B

Beckingen 153
Bedřichov 26, 41, 47, 126, 141, 142
Benecko 50, 145
Bergweg 64
Berlin 102, 105, 107, 118, 120, 142, 144
Betlem 48
Bienert 63
Bílina 142, 152
Birmwiese 65
Bischofswerda 120
Blaugrund 64
Blausteinbaude 64
Blausteine 64
Bockflosskamm 63, 65
Bockfloßweg 65
Böhnischbauden 63
Bonischberg 63
Božanov 14, 16, 18, 24

Bóbr 116
 Brandlerbaude 65
 Broumov 11, 16, 18, 24, 41, 45, 48, 54, 62, 67, 69, 75-91, 108, 136, 139, 140, 143, 149
 Broumovská vrchovina 104
 Broumovské stěny 62, 104, 107

C

Černá hora 61, 64, 128
 Černý Důl 11, 14, 16, 18, 20, 22, 24-26, 29, 42, 61, 63, 88-91, 97, 123, 134
 Chojník 121
 Chvaleč 11, 14, 16, 18, 20, 24
 Čistá 11, 14, 16, 18, 20, 22, 24-26
 Czarna Kopa 115
 Czechosłowacja 5, 25, 30, 50, 55, 69, 70, 93, 103
 Czechy 5, 7, 9, 25, 32, 53-55, 57, 73, 98, 104, 116, 133, 135, 138, 142, 149, 153, 155, 158, 159
 Czeska Lipa 48, 135, 152, 153
 Czeska Szwajcaria 53
 Czeski Raj 6, 49, 51, 62, 107, 153, 154, 158
 Czeskie Budziejowice 59, 100, 151
 Czeskie Średniogórze 47

D

Divčí lávky 61, 117
 Dlouhý důl 61
 Dolní Dvůr 11, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 34-38, 42-43, 46, 63, 88-91, 93, 94, 98, 109, 134, 142, 148
 Dolní Lánov 63
 Dolní Malá Úpa 41
 Dolní Mísečky 65, 94, 125, 135, 149
 Dolní Olešnice 42
 Dolní Vernéřovice 25, 32
 Dreihäusern 65
 Dutý kámen 121
 Dvoračky 63, 68
 Dvorský les 140
 Dvůr Králove nad Labem 48, 153, 155

E

Edmundova soutěska 135
 Ehubnerbaude 63
 Emin pramen 58, 63, 115
 Europa Środkowa 107

F

Faltisweg 62, 63
 Felsen 64
 Fiebig 65
 Finkenbergweg 63
 Forstbad 65
 Fořt 8, 11, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 25, 26
 Franz-Josef-Weg 62

Friemar 151
 Friessbauden 64
 Fuchsberg 64
 Fuchsbergbauden 63
 Fürstenwald 135

G

Geislingen 124
 Goldene Aussicht 65
 Grafing 152
 Gross Glockner 145
 Guido-Rotter-Weg 62, 64
 Güttnerweg 64

H

Harrachov 11, 14, 16, 18, 20, 22, 24-26, 28, 30, 34-38, 41, 42, 46, 63, 74-91, 93, 95, 98, 101, 108, 139,
 141-143, 145, 152
 Harrachweg 63
 Havlova bouda 131
 Hedwigallee 65
 Heidenwald 65
 Hejnice 120
 Helenenweg 65
 Heuschober 64
 Heuschoberweg 65
 Hinterkrausenbauden 63
 Hochstand 63
 Hochstrasse Leopold 65
 Hofbaude 63, 64, 65
 Hofelbusch 128, 129
 Hohe 63
 Holubweg 64
 Hořejší Vrchlabí 8, 42, 124, 153
 Horní Albeřice 65
 Horní Branná 153
 Horní Brusnice 16, 18, 20, 24, 33
 Horní Lanov 63
 Horní Malá Úpa 41
 Horní Misečky 60, 63, 65, 92, 140
 Horní Staré Město 11, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 25, 30, 34-38, 42, 119, 128, 129, 134, 137
 Horní Tanvald 121
 Hostinné 11, 14, 16, 18, 20, 22, 24-26, 28-31, 33-38, 42, 70, 88-91, 94, 107, 109, 130, 133-135, 137, 151, 155
 Hrabstwo Kłodzkie 107
 Hradec Králové 6, 120, 155, 158
 Hrnčířské Boudy 61
 Hubertusbaude 65
 Hutten 65
 Hüttenbachfall 64
 Hüttenbachweg 64
 Hvězda 67, 69, 107, 141, 143, 153, 159

I

Innsbruck 98
 Izera 117
 Izerskie Góry 6, 11, 53, 56, 104, 105, 106, 107, 121, 143, 149, 150, 154, 156, 158

J

Jablonec nad Nisou 6, 24, 25, 30, 34-38, 54, 137, 158
 Janské Lázně 11, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 34-38, 41, 42, 50, 61, 63-65, 79-91, 93, 94, 98, 101, 102, 106, 113, 118, 124-126, 128, 133-135, 140-142, 144, 147, 157, 159
 Jelenia Góra 50, 54, 68, 92, 105, 128, 132, 136, 139, 149, 153, 154, 159
 Jelenka 115
 Jeseniki 70
 Ještěd 6, 11, 53, 55-56, 105, 106, 132, 149, 156, 158
 Jestřebí hory 104, 131
 Jičín 155
 Jilemnice 67, 70, 98, 106, 108, 117, 118, 136, 140, 141, 146, 152, 155, 158, 159
 Jívka 25, 30, 131
 Jizerka 117
 Johann-Gall-Weg 63
 Jonaboden 65
 Jonabodenbaude 135
 Judenburg 128

K

Kaczawskie Góry 150
 Kadaň 154
 Kalkopppe 63
 Kalná Voda 11, 14, 16, 18, 20, 22, 32, 34-38, 42
 Kamienne Góry 104
 Karkonosze 5, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 25, 32, 33, 47-48, 53, 55, 61-62, 67-69, 70, 73, 74, 97-108, 111-113, 116, 117, 129-132, 134, 135, 138-142, 145-147, 149, 150, 152-154, 156, 158, 159
 Karlovy Vary 55, 155
 Karlstaler Weg 63
 Karpacz Górný 74
 Keilbauden 64
 Kesselgrube 65
 Kesselkoppe 65
 Kilonia 154
 Kirchberg 143
 Kirchweg 64
 Klausengrund 63
 Klinovec 9
 Klinové bouda 127
 Klinovka 128
 Kłodzko 107
 Kněžice 124
 Kořenov 68, 105, 133, 136, 142
 Koszyce 155
 Kotel 61, 68, 129
 Kowary 33
 Krakonoš 117
 Králík 153

Královské Vinohrady 153
 Krems 154
 Křenov 65
 Krzeszów 102
 Kuks 48
 Kunčice 133, 141, 151
 Kuppe 65

L

Labská 7, 11, 14, 16, 18, 20, 22, 25, 26, 28, 30, 34-38, 41-42, 46, 63, 126, 129, 141, 143, 153
 Labská bouda 140
 Labská louka 61
 Ladighöhe 67
 Ladigweg 65
 Landeskrona 121
 Lánov 11, 14, 16, 18, 20, 22, 25, 26, 28, 30, 34-38, 42, 50, 63, 103
 Las Czeski 63
 Las Wiedeński 67
 Leischnerbaude 65, 135
 Lenzenbergbaude 132
 Leopold 65
 Lešna 6, 105, 159
 Liberec 11, 14, 16, 18, 20, 22, 25, 26, 28, 30, 34-38, 45-47, 54, 56, 68, 73, 102, 106, 107, 109, 116, 117,
 126, 128, 132, 133, 138, 139, 145, 157-159
 Lipsk 141, 159
 Liščí bouda 98
 Liščí hora 61
 Litomierzyce 25, 47
 Loket 155
 Lubawka 107
 Luční bouda 61-62, 64, 68, 117, 126, 138, 146, 153
 Luční hora 64, 122
 Luftschenke 64

Ł

Łaba 126, 139
 Łaby źródło 43, 61, 68, 117, 118, 137, 146
 Łużyckie Góry 121, 158

M

Macocha Jaskinia 135
 Malá Úpa 11, 14, 16, 18, 20, 22, 25, 26, 28, 30, 34-38, 41, 63, 102, 116, 141, 145
 Mariánské Lázně 155
 Markoušovice 132
 Marktoberdorf 97, 154, 158, 159
 Maršov I-II 6, 8, 9, 11, 14, 16, 18, 20, 22, 26, 28, 30, 34-38, 41-42, 48, 54, 64, 74-91, 94, 119, 121,
 123-125, 129, 140, 143, 144, 148, 153
 Maršov IV (Horní Maršov) 11, 14, 17, 18, 20, 22, 26, 28, 30, 34-38, 41-42, 46, 64, 118, 119, 121
 Martinova bouda 63
 Martinovka 68
 Maxovka 58, 64, 65, 118-120, 125, 149
 Milešovka 132

Misečky 68
 Mladé Buky 11, 14, 17, 24, 128, 129, 143
 Modrý důl 147
 Mohornmühle 63
 Mohrner Kapelle 65
 Monachium 135, 146, 152
 Morawy 116, 153, 158, 159
 Müllerfeldweg 64
 Mummelweg 63

N

Nakléřovská výšina 132
 Neubidschov 155
 Niemcy (III Rzesza) 5, 33, 39, 50-51, 68, 70, 73-79, 81-82, 84, 87, 89, 91-93, 102, 103, 112, 139, 140, 142, 146, 147, 150
 Nový Svět 11, 14, 16, 18, 20, 22, 26, 28, 30, 34-38, 42, 94, 141-143

O

Oberdorf 64
 Oberer Koppenweg 63
 Oberhof 63
 Obří bouda 61-62, 64, 68, 134, 135, 146, 153
 Obří Důl 22, 26, 28, 30, 34-38, 64
 Obří důl 61
 Ołomuniec 153
 Orle 117
 Orlickie Góry 6, 48, 54
 Ostrawa 153, 158

P

Palme-Stumpe-Weg 64
 Pančavská Louka 63, 139
 Pantenberg 64
 Pec pod Snežkou 22, 24, 26, 28, 30, 34-38, 42, 61, 64, 65, 93, 94, 135, 140-142, 147
 Peszt 141, 159
 Petřikovice 11, 14, 16, 18, 20, 22, 24
 Petrova bouda 53, 68, 98, 105, 143
 Piechowice 74
 Pietteweg 65
 Pilníkov 11, 14, 17, 24, 129
 Pilzno 153
 Pilzweg 64, 65
 Plesberg 132
 Podgórze Karkonoskie 5, 6, 49, 51, 55, 62, 67, 70, 108, 139, 154, 158, 159
 Podhůří 8, 152
 Podkarkonosze 6, 49, 73, 153, 154, 158
 Pohlberg 65
 Pomezní Boudy 61, 63
 Poříčí 11, 14, 17, 18, 24, 120
 Prachovské skály 107
 Praga 7, 9, 11, 14, 17, 19, 20, 22, 24, 25, 27, 28, 31, 34-38, 43, 45-49, 55, 92, 95, 98, 99, 101, 102, 104, 111, 117, 119, 128, 129, 131, 133-135, 137, 141, 142, 145, 146, 147, 150, 152-154, 158

Praga-Karlin 154
 Pravčická brána 135
 Přední Labská 42
 Přední Žalý 50, 56, 116
 Prosečné 151
 Prostřední Lánov 63
 Przedgórze Karkonoskie 104
 Putzkau 120

Q

Quitenmühl 65
 Quitenmühlweg 65

R

Raubach 63
 Rehornweg 64
 Reitenstein 65
 Rennerovy Boudy 17, 19, 21, 23, 24, 27, 28, 31, 34-38, 42, 64, 68, 88-91, 93, 94, 98, 101, 104, 122, 126-128, 138, 141, 145, 151, 153, 155, 158
 Rehorn 65
 Rezek 65
 Richterovy Boudy 115
 Rochlitzer Weg 63
 Rothes Kreuz 63
 Rokytnice na Jizerou 8, 11, 15, 17, 19, 21, 23, 27, 28, 31, 34-38, 42-43, 61, 64, 68, 74-92, 94, 101-103, 108, 115, 117, 125, 129, 137, 142, 143, 146, 147, 152
 Rosaweg 64
 Rosseggerweg 62
 Rübezahlweg 62-65
 Rudawy 9, 132
 Rudawy Janowickie 104, 150
 Rudník 11, 15, 17, 19, 21, 23, 24, 25, 27, 31, 34-38, 65, 93, 94, 134
 Rudolfov 98
 Rudolfsbrücke 64
 Rudolfsweg 64
 Rýchorská bouda 119, 120
 Rýchory 118, 119, 125, 128, 140

S

Saary Zagłębie 153
 Saksonia 53, 153
 Scheunl 63
 Schmidtweg 63
 Schneide 63
 Schnepfenweg 64
 Schrommaweg 65
 Schronisko księcia Henryka 105
 Schronisko Na Hali Szrenickiej 68
 Schronisko Nad Śnieżnymi Kotłami 68
 Schronisko Pod Łabskim Szczytem 121
 Schulweg 63
 Schwarzschatlagbaude 63
 Schweizerkoppe 63

Sedmídolí 21, 23, 24
 Seebad Heringsdorf 154
 Seifenbach 63
 Seifenbrücke 63
 Seifentalweg 64
 Sibiu 154
 Siedmiogród 154
 Skalne Miasta 8, 107, 135
 Slaný 11, 15, 17, 19, 21, 23, 24, 27, 118
 Šluknov 120
 Smichov 135, 151
 Smrek 121
 Sobótka 121
 Sommerlehne 65
 Špindlerův Mlýn 11, 15, 17, 19, 21, 23, 27, 29, 31, 34-38, 41-42, 47, 61, 63, 65, 74-91, 93, 94, 97, 109, 117,
 118, 126, 127, 135, 140-147, 152, 158
 Spreewald 158
 St. Johann 128
 Štěpánka 53
 Stóg Izerski 132
 Stráž 115
 Strážné 42, 135
 Stříbrného Potoku Dolina 25, 30, 34-38, 63, 106
 Studniční hora 122
 Stuttgart 140
 Styria 128
 Sudetenland 55-56, 97, 103, 159
 Sudety 5, 6, 11, 50, 55, 104, 105, 112, 121, 159
 Svatý Petr 61, 127
 Švédský vrch 131
 Svoboda nad Úpou 11, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 34-38, 42, 48, 59, 64, 65, 67, 113, 124, 125, 129,
 133, 135, 140, 141, 143-145, 148
 Szklarska Poręba 97

Š

Śląsk 47, 116, 135, 153, 154, 158, 159
 Śnieżka 61, 63, 65, 68, 74, 107, 127, 128, 140, 143, 154
 Świeradów-Zdrój 105

T

Talweg 65
 Tanzboden 63
 Tatry 48
 Temný Důl 26, 41
 Teplice 98
 Teplice nad Metují 75-91, 94
 Tiské stěny 135
 Toruń 6, 159
 Töpferbaude 63, 134, 135
 Tři Sekery 155
 Trutnov 5, 6, 8, 11, 15, 17, 19, 21, 23, 24, 27, 29, 31, 34-38, 41-43, 46-48, 50, 54-55, 57, 59, 68, 70, 75-91,
 94, 95, 97, 99, 104, 105, 111, 117-121, 124, 125, 126, 128, 129, 131-137, 139-141, 143-147, 151, 153,
 155, 157, 158

Turyngia 151
Tyrol 145

U

Údolí Bílého Labe 139, 155
Úpa 8, 106
Usti nad Łabą 48, 55, 92, 135, 139

V

Varnsdorf 25, 31, 32, 34
Velká Úpa 11, 15, 17, 19, 21, 23, 27, 29, 31, 34-38, 42, 65, 68, 94, 106, 127, 140-142, 145, 147
Vereinshöhe 129
Vernéřovice 30
Vítkovice 11, 15, 17, 19, 21, 23, 27, 29, 31, 34-38, 42, 65, 88-92, 98, 102, 108, 109, 117, 145, 153, 154
Vlčice 11, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 32, 34, 42
Vorreithweg 63
Vosecká bouda 64
Vrbatova bouda 140
Vrchlabí 5-11, 15, 17, 19, 21, 23-25, 27, 29, 31, 32, 34-39, 41-43, 46-48, 50, 53, 55, 57-60, 62, 63, 66-68, 71, 73-92, 94, 95, 97, 99, 101-104, 107, 109, 111-113, 116-119, 122-125, 131-137, 139, 140, 142, 144-147, 150-159
Výrovka 56, 61, 64, 128, 130, 131

W

Wachsteinweg 64
Wald 63
Waldbaude 63
Waldheim 65
Wałbrzych 6, 11, 158, 159
Wałbrzyskie Góry 104
Warszawa 24, 158
Wasserkastel 64
Weberweg 117
Wiedeń 6, 11, 15, 17, 24, 46-47, 50, 57, 62, 97, 100, 101, 104, 107-109, 118, 132-134, 136, 137, 139, 141, 143-145, 149, 150, 152-154, 158, 159
Wielka Izera 117
Winterseite 64
Wossekerweg 63
Wrocław 6, 47, 102, 142, 144, 156, 158, 159

Z

Zábřeh 92, 103
Žaclěr 11, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 34-38, 42, 65, 77-91, 93, 94, 102, 103, 108, 113, 116, 118, 119, 128, 129, 142, 158
Zadní Rennerovky 63
Zehgrund 64
Zementhaus 63
Zgorzelec 41-42, 107, 121, 138, 142
Ziegensteine 120

Zlaté návrší 98

Žlutice 155

Zvičina 24, 27, 31, 33, 37-38, 48, 50, 56, 60, 130, 131

INDEKS OSÓB

A

Ambrož Heinrich 106
Angelus Silesius 6, 158, 159

B

Baier Kajetan 97
Bartoš Martin 97
Bartoš Miloslav 117-120, 158
Beck Siegfried 139
Bergenthal Karl von 8, 41, 99, 107
Berger 115
Berndt 106
Betzold 143
Bohaty 117
Böhm Johann 7, 43, 99, 100, 135, 151, 153
Bönsch Emil 127, 128, 138
Bönsch Rudolf 128
Borth Johann 122, 124
Boßner Christine 7
Bradler Wenzel 68, 138, 151
Brath Gustav 6, 43, 62, 102, 112, 138, 151, 158
Buchar Jan 116

C

Capolago 124
Castner A. 120
Chevalier Ludwig 135
Čtvrtečka Bruno 41
Cypers von Landrecy Viktor 8, 41, 43, 67, 111, 112, 152
Czernin Aloisa 117, 118

Czernin Emma 115
 Czernin-Morzin Rudolf 43, 116, 152
 Czerweny Josef 7

D

Dassenbacher Johann 135
 Dominikus H. 104, 105
 Donath Franz 68
 Dudziak Tomasz 67, 158
 Dziedzic Marcin 6, 11, 49, 54-55, 57, 60, 103, 147, 156, 158

E

Eberhard 129
 Eichmann 107
 Erben J. 106
 Etrich Ignaz 8
 Ettel Helmut 112

F

Faltis Richard 61-62
 Felkle Arkadiusz 74
 Fieck Carl 105
 Fink Wolfgang 113, 154, 158
 Fischer Josef 104, 145, 151, 158
 Fischer Karl Wilhelm 6, 41, 43, 62, 102, 112, 132, 134, 152, 154, 158
 Fischer Oskar 122
 Flögl Josef 120
 Flousek Jiří 111, 158
 Franciszek Józef I 49, 61, 116, 155
 Freytag 106

G

Goethe Johann Wolfgang 8
 Gruber Karl 25, 131, 137, 146
 Gublas Ferdinand 126
 Gurh Michael 138

H

Hampel Bertholda 119
 Hampel M. 119
 Hann 143
 Häring Franz 127, 152
 Harrach Johann 43, 67, 116, 129, 152
 Hartleben A. 107
 Hartmanová Olga 111, 158
 Hayn Hugo 108
 Heinzel Ferdinand 152
 Henlein Konrad 33, 50-51
 Hinzl Franz 126

Hirsch Max 118
 Hofer Johann 127
 Hofmann H. 120
 Hollmann Johann 143
 Hollmann Kleofas 152
 Horn Uffo 132, 152
 Höring Franz 152
 Hübner Johann 126
 Hybner Karel 120, 158

J

Jan Nepomucen 130
 Jirásko František 6, 49-51, 62, 99, 103, 112, 113, 117, 154, 158
 Jirásek F. J. 139
 Józef II 120, 132
 Just Antonín 120, 158

K

Karpaš Roman 117, 118, 119, 120, 158
 Kasparetz 123
 Kasper Rudolf 50
 Keller C. L. 107
 Kiesling Wilhelmine 154
 Kirchner Josef 120
 Klimek Rudolf 103
 Klimsch 116
 Kneifel Ignaz 119
 Körner Theodor 121, 122
 Kraus Antonie 126
 Kraus Ludwig 126
 Kraus Rudolf 126
 Kraus Wenzel 126
 Kühn 117
 Kunze Eduard 152
 Küssel Ferdinand 54
 Kutsche 119
 Kwaśniewski Artur 67, 158

L

Lambrecht Wilhelm 144
 Lampp Friedrich 138
 Landner Johann 68
 Lokvenc Theodor 117-120, 158
 Löscher H. 74
 Lorenz Josef 147
 Lumpers 135

M

Maiwald Josef 108
 Majewski Piotr Maciej 24, 50, 70, 158

Málek Vlastimil 118-120, 158
 Melanová Miroslava 139, 158
 Miškovský Pavel 116, 128, 131, 158
 Mitlöhner 146
 Mittelbach Robert 106
 Möchel Heinrich 152
 Morzin 128
 Morzinowie 50, 131
 Müller Rudolf 153
 Myška Milan 153, 158

N

Nafe Otto 70, 132, 138
 Nagel Anton 126
 Napoleon I 121
 Nouza Jan 116, 128, 130, 131, 159

P

Panitschka 132
 Partsch Hugo 119
 Patschovsky Wilhelm 108
 Paudler Amand 135
 Pelzel L. 104
 Peter Julius 107
 Petrák Eduard 6, 7, 41, 43, 47, 49-50, 57, 66, 99, 100, 107, 128, 141, 143, 153, 158, 159
 Petrák Josef 6, 49, 73, 153, 158
 Piette Rivage Julius 153
 Piette Rivage Ludwig 123, 153
 Piette Rivage Prosper, ojciec 153
 Piette Rivage Prosper 8, 41, 43, 47, 61-62, 66, 67, 99, 100, 104, 107, 115, 117, 118, 121, 124, 135, 136, 143, 153
 Pohl 119
 Pohl Guido 66, 116
 Pohl Wilhelm 8
 Polednik Heinz 97, 98, 159
 Pönniger Franz 120
 Potocki Jacek 111, 158
 Prelogg 61, 62
 Przerwa Tomasz 6, 144, 146, 159

R

Reis Karl Václav 131
 Renner Wenzel 123
 Richter Ludwig 135
 Rindt F. 112
 Ripper Johann 49
 Rossegger Peter 62, 62
 Rotter Anton 8
 Rotter Egon 123, 153
 Rotter Ferdinand Amand 153
 Rotter Guido 6, 24, 32, 33, 41, 43, 50, 55, 62, 68, 73, 74, 92, 93, 97, 98, 126, 137, 138, 146, 149, 151-154, 159
 Rummler Alois 147

S

Schaffgotsch 128, 144
 Schier Franz 117
 Schirrmann Richard 92
 Schleicher Viktor 120
 Schmidt Robert 117
 Schneider Karl 6, 33, 39, 41, 43, 50, 55, 62, 102, 112, 113, 132, 134, 139, 154, 158, 159
 Schreier Franz 7
 Schreier Václav 118, 119, 120, 158
 Schulenburg Carl Albert von 135
 Schwanda Rudolf 159
 Schwandtner Emil 124, 137, 153
 Seifert Alois 152
 Seifert Anna 152
 Semík M. 106
 Seydel Hugo 43, 54, 67, 68, 154, 159
 Šimák Josef Vítězslav 113
 Slavík Josef 98, 159
 Slavík Stanislav 98, 159
 Solger 118
 Stanzel Josef 122
 Stárz Hugo 125, 154
 Stegmann 59
 Stiepel 109
 Stransky Franz 112
 Straube Julius 105, 106
 Štursa Jan 111, 158
 Suske Rudolf 7, 41, 43, 154
 Szczepański Edmund 6, 144, 159

T

Teichmann Else 126
 Teichmann Ernst 126
 Teichmann Florian 126
 Teifel 123
 Thallmayer Franz 7, 8, 41, 43, 104, 117, 154
 Ther Heinrich senior 7
 Thun-Hohenstein Franz Anton von 111
 Tichý Antonín 118, 120, 159
 Tippelt Johann 118
 Toczek-Werner Sylwia 6, 11, 158, 159
 Tragl 117

V

Vaina Vladimír 50, 147
 Veith Wilhelm 154

W

Weber Wenzel 41, 117, 118, 135, 155
 Weiss Emil 112

Wonka Friedrich 7, 8
Woźniak Michał 6, 104, 105, 106, 108, 159
Wünsch Gustav 138
Wurm Josef 41, 43, 137, 155

Z

Zapf L. 121
Zinecker V. 143
Zirm Edmund 117

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
ROZDZIAŁ I. ROZWÓJ ORGANIZACYJNY	7
ROZDZIAŁ II. CHARAKTERYSTYKA CZŁONKÓW	41
ROZDZIAŁ III. ŻYCIE ZWIĄZKOWE	45
Walne zebrania	45
Działalność zarządów	46
Zebrania członkowskie	46
Jubileusze	47
Wycieczki turystyczne	47
ROZDZIAŁ IV. ZAANGAŻOWANIE POLITYCZNE I SPRAWY NARODOWE	49
ROZDZIAŁ V. KONTAKTY Z INNYMI ORGANIZACJAMI	53
ROZDZIAŁ VI. FINANSE	57
ROZDZIAŁ VII. BUDOWA DRÓG GÓRSKICH I ZNAKOWANIE SZLAKÓW	61
Budowa dróg górskich	61
Znakowanie szlaków	62
ROZDZIAŁ VIII. SCHRONISKA STUDENCKIE I MŁODZIEŻOWE	73
ROZDZIAŁ IX. SPORTY ZIMOWE	97
ROZDZIAŁ X. DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA	99
A. Organy prasowe	99
„Das Riesengebirge in Wort und Bild”	99

Okólniki	100
„Der Wanderer im Riesengebirge”	101
„Jahrbuch”	102
„Deutsches Bergland”	103
„Ostböhmisches Heimat”	103
B. Wydawnictwa jubileuszowe, mapy, przewodnik	103
Wydawnictwa jubileuszowe	103
Mapy	104
Przewodnik	107
C. Inne wydawnictwa	108
ROZDZIAŁ XI. MUZEUM, BIBLIOTEKA I ARCHIWUM	111
ROZDZIAŁ XII. BUDOWLE GÓRSKIE	115
A. Projekty zrealizowane	115
Richterovy Boudy	115
Stráž	115
Emin pramen	115
Přední Žalý	116
Źródło Bobru	116
Mosty przez Izerę	117
Źródło Łaby	117
Tablica ku czci Wenzela Webera	117
Maxovka	118
Studnia Karkonosza	120
Pomnik Theodora Körnera	121
Kaplica koło Lučňi hory	122
Pomnik powodzi w 1897 r.	123
Ogród alpejski we Vrchlábí	123
Kaplica koło Kněžic (Schreibendorfer Kapelle)	124
Pomnik Prospera Piette-Rivage	124
Ogród alpejski na grzbiecie Rýchorów	125
Dom w Dolních Mísečkách (Schüsselbaude)	125
Kamień ku czci Guido Rottera	126
Pomnik sekcji Bedřichov-Labská	126
Pomnik sekcji Špindlerův Mlýn	127
Tablica ku czci Johanna Hofera	127
Tablica ku czci Emila Bönscha	127
B. Projekty niezrealizowane	129
Wieża widokowa na Černej horze	128
Wieża widokowa na Śnieżce	128
Schron i wieża widokowa w paśmie Rýchorów (Hofelbusch)	128
Schronisko sekcji Praga	129
Wieża widokowa na Kotelu	129
Wieża widokowa na Vereinshöhe	129
Wieża widokowa na Zvičinie	130
Schron i schronisko na Výrovce	131

Wieża widokowa na Švédským vrchu	131
Schronisko w Karkonoszach	131
C. Wsparcie dla obcych inwestycji	132
ROZDZIAŁ XIII. INNE FORMY DZIAŁANOŚCI	133
Rozwój komunikacji i starania o zniżki	133
Żniżki w obiektach turystycznych	134
Konkursy	135
Sprawa cen w austriackiej walucie.	136
Odnaki organizacyjne	136
Medal Guido Rottera	137
Reklama regionu	138
Ochrona przyrody	139
Uregulowanie usług przewodników i tragarzy	140
Letniska	142
Upiększanie miejscowości	143
Meteorologia	143
Troska o bezpieczeństwo	145
Działalność charytatywna	145
Rozwój połączeń telefonicznych	145
Straż Górska	146
Ratownictwo górskie	146
Ułatwienia graniczne	147
Ochrona zabytków	148
ZAKOŃCZENIE	149
BIOGRAMY DZIAŁACZY I CZŁONKÓW HONOROWYCH	151
SKRÓTY	156
ŹRÓDŁA I LITERATURA	157
Źródła archiwalne	157
Prasa	157
Literatura	158
Strona internetowa	159
INDEKS NAZW GEOGRAFICZNYCH	160
INDEKS NAZWISK	170

Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej
im. Angelusa Silesiusa
ul. Zamkowa 4, 58-300 Wałbrzych
tel. 074 641 92 26
e-mail: wydawnictwo@pwsz.com.pl

ISBN 978-83-88425-14-1